

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ФІЛОЛОГІЇ ТА ЖУРНАЛІСТИКИ
КАФЕДРА МОВОЗНАВСТВА**

100 *Років*
ХЕРСОНСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ
УНІВЕРСИТЕТУ

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції

**«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ»**

08 листопада 2017 року

м. Херсон

Надано гриф вченої ради Херсонського державного університету (протокол № 6 від 27 листопада 2017 р.).

Рецензенти:

Радецька С.В.

– кандидат педагогічних наук,
доцент, завідувач кафедри теорії і
практики галузевого перекладу
Херсонського національного
технічного університету;

Гайдаєнко І.В.

– кандидат філологічних наук,
доцент кафедри мовознавства
Херсонського державного
університету.

Матеріали Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми сучасної англійської мови» (м. Херсон, 08 листопада 2017 р.) [Електронний ресурс] / за заг. ред. Ю.О. Омельчук. – Херсон, 2017. – 264 с.

Збірник матеріалів є підсумком обговорення на Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Актуальні проблеми сучасної англійської мови» низки проблем: культурно-історичний розвиток та процес становлення англійської мови як інтернаціональної, місце та функції англійської мови в сучасному медіапросторі, сучасні підходи до її викладання в навчальних закладах України, компаративні дослідження англійської та української мов, проблеми перекладу.

Матеріали стануть у нагоді науковцям, викладачам, аспірантам, студентам вищих навчальних закладів та вчителям.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1

АНГЛІЙСЬКА МОВА В СУЧАСНОМУ МЕДІАПРОСТОРИ

Горбачова Олена

Феномен інфотейнменту в сучасному англо- та українськомовному медіапросторі.....8

Донський Владислав

Використання англійських скорочень в інтернет-просторі та мобільних текстових повідомленнях.....17

Журавльова Єлизавета

Функціонування англійських варваризмів в українському медіадискурсі (преса, радіо, телебачення).....25

Литвин Ксенія

Англійські запозичення в українській мові у сфері ІТ.....30

Попова Іванна

Скорочення в сучасній англійській мові: способи творення та особливості функціонування 34

Савченко Анастасія

Особливості реалізації синтаксичного паралелізму в креолізованих текстах інтернет-дискурсу.....41

Сурхаєв Владислав

Англійські у сучасній мові ЗМІ.....45

Тарасенко Юлія

Linguistic and stylistic specificity of traditional and social media in Great Britain.....49

Чекамова Каріна

Лінгвостилістичні особливості англійських аббревіатур у соціальних мережах.....54

Шахнюк Людмила

Лексичні та синтаксичні особливості англійської інтернет-комунікації (на прикладі мікроблога Твіттер (Twitter)).....59

РОЗДІЛ 2

СЛОВО ЯК КУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ПАРАДИГМ

Барбуца Анастасія

Неологізми в сучасній англійській мові.....65

Діброва Анастасія

The peculiarities of proverbs and sayings reflecting relations.....72

Гузик Руслана

Фразеологізми у текстах британських рок-виконавців (на матеріалі однойменного альбому гурту The Rolling Stones).....78

Кім Анастасія

Запозичення грецького та латинського походження в українській та англійській мовах.....84

Оджедапо Акінкунмі

Peculiarities of nigerian pidgin english.....88

Станченко Віолета

Неологізми англійської мови сфери мобільної комунікації.....92

Ярош Владислава

Явище сленгу в сучасній англійській мові.....97

РОЗДІЛ 3

ЛІНГВОСТИЛІСТИКА ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ

Банарюк Юлія

Кольоронайменування в художніх текстах англійської та української мов.....104

Барвет Віолетта

Номінативне поле концепту ПОДОРОЖ в англомовних текстах туристичного дискурсу.....111

Гнідаш Дарина

Моделі художнього трансгуманізму в антиутопіях «Хронос» Т. Антиповича та «Який чудесний світ новий!» О. Гакслі.....115

Джулай Катерина

Реалізація категорії ретроспекції в англомовному детективному творі (на матеріалі циклу «Повістей про Шерлока Холмса» А. Конан Дойла й оповідання «Убивство на вулиці Морґ» Е. А. По).....119

Добровольська Ольга

Репрезентація концепту AGE в художньому тексті.....123

Карпачова Анна

Концепт ДОМАШНІ ТВАРИНИ в англійській фразеології.....127

Кістанов Микита

Детектив як літературний жанр.....131

Матвієнко Анастасія

Семантика артефакту MIRROR як засобу актуалізації реального і нереального світу в серіалі “Once upon a time”.....139

Мельникова Анастасія

Лексико-фразеологічні засоби передачі емоційного концепту СТРАХ в англійській та українській мовах.....144

Письменна Маргарита

Художнє моделювання простору в романах А. Чапая «Червона зона» та С. Коллінз «Голодні ігри».....152

Потрухова Дар'я

Лінгвостилістичні особливості англійських колискових пісень.....157

Сухенко Катерина

Мовне втілення концептів ЧОЛОВІК/ЖІНКА у сучасних художніх текстах (на матеріалі романів К. Бушнелл).....160

Філонцева Ірина

Гротескний образ корабля історії в романі Г. Нормінтона «Корабль дурнів».....164

Ярмолюк Анастасія

Особливості функціонування реалій у тексті-оригіналі роману Д. Брауна «Інферно».....169

РОЗДІЛ 4
МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ ТА
КОМПАРАТИВНІ ДОСЛІДЖЕННЯ МОВ

Безпальченко Ольга

Ономатопія в сучасній англійській та українській мовах.....173

Драгулов Роман

English as international language in multilingual crew.....178

Дубовик Ілона

Художня природа інтриги в сучасних англійських та українських детективах.....180

Журба Ірина

Мовна картина світу: англомовний та українськомовний світи. Лінгвістичний аспект.....183

Зубова Анастасія

Порівняльне вивчення менталітету українців та американців. Його вираження в мовних контактах.....188

Іщенко Марія

Граматичні особливості мови літератури рівнинної Шотландії.....193

Лісінчук Аліна

Поняття інтермедіальності в сучасній лінгвістиці.....198

Малиновська Ірина

Етногенез і цивілізація. Порівняльна характеристика використання термінів в українській та англійській мовах.....202

Мандич Тамара

Англомовні елементи в терміносистемі баскетболу.....206

Матішак Аліна

Функційне навантаження запозичень з англійської мови в українському медіапросторі.....210

Непомяща Ольга

Лінгвостилістичні особливості субтитрів (на прикладі англомовного серіалу “Friends”).....215

Сердюк Олександр

Features of maritime english on international seafarers’ forums.....221

Штепенко Тетяна

Концепт ЛЯЛЬКА в українській та англійській літературі (на прикладі романів С. Процюка «Руйнування ляльки» та В. Теккеря «Ярмарок марнославства»).....225

РОЗДІЛ 5**ТЕКСТ, ДИСКУРС, ПРОБЛЕМИ ХУДОЖНЬОГО ПЕРЕКЛАДУ****Дорошенко Анна**

Особливості відтворення культурного концепту УКРАЇНА в англійськомовних перекладах.....231

Забавська Юлія

Лексичні запозичення як джерело збагачення правничої термінології.....235

Коберник Анна

Лінгвостилістичні особливості художнього перекладу казки Алана Александра Мілна «Вінні-пух» українською та російською мовами.....242

Кулик Юлія

Шляхи відтворення особливостей дитячої англійськомовної поезії та прози українською та російською мовами 250

Почапська Анна

Паремії як поведінкові мовленнєві формули репрезентації негативних емоцій і станів (на матеріалі перекладу англійських паремій).....254

Відомості про авторів.....258

Відомості про наукових керівників.....262

РОЗДІЛ 1
АНГЛІЙСЬКА МОВА В СУЧАСНОМУ МЕДІАПРОСТОРИ

УДК 81373=111/=161.2:316.774

Олена Горбачова

Науковий керівник – викладач Ю.О. Омельчук

**ФЕНОМЕН ІНФОТЕЙНМЕНТУ В СУЧАСНОМУ АНГЛО- ТА
УКРАЇНСЬКОМОВНОМУ МЕДІАПРОСТОРИ**

Статтю присвячено дослідженню явища інфотейнменту в медіапросторі. Мета статті – визначити причини появи сучасного медіаформату інфотейнменту та проаналізувати особливості функціонування його американського й українського варіантів.

Ключові слова: *інфотейнмент, докудрама, інфомершіал, ед'ютейнмент, телегра.*

The article deals with the study of infotainment phenomenon in media space. The purpose of the article is to determine the causes of modern media format infotainment origin and analyze the features of its American and Ukrainian variants.

Key words: *infotainment, docudrama, infomercial, edutainment, TV game.*

У середині 80-х років ХХ століття в США, а потім і в інших країнах, окреслилася тенденція, пов'язана зі зниженням рейтингів випусків новин, що традиційно є важливим показником популярності телеканалу. Було помічено деяку втому глядачів від сприйняття лише простої констатації фактів, подій. У зв'язку з цим телевізійні канали були змушені змінити стиль ведення новин, скорочуючи кількість офіційних повідомлень і значною мірою звертаючись до гострих соціальних тем. Інформація ЗМІ стала передаватися

нетрадиційно за своєрідною формою – оригінально, привабливо і розважливо.

Таким чином, на межі двох найважливіших сфер сучасної культури – інформації та розваги – виник новий феномен у медіа – інфотейнмент. Слово інфотейнмент поєднує в собі частини англійських слів *information* (інформація) та *entertainment* (розвага).

Інфотейнмент – це естетизована подача новинних та інших видів медіаінформації в розважальній формі, іноді з елементами театралізації, ігрового начала або з їх відтінками. Він характерний для різних видів ЗМІ: телебачення, преси, радіо та інтернету [5].

Запровадження цього поняття в науковий обіг належить Нейлу Постману із Чиказького університету – відомому досліднику медіакультури і завзятому критикові телебачення. Н. Постман зазначає поняття «інфотейнмент» у своїй книзі «Бавитися до смерті» (“Amusing Ourselves to Death: Public Discourse in the Age of Show Business”, 1985) [8].

Про інфотейнмент і перспективу його розвитку писали зарубіжні дослідники: М.Александров, О.Бистрицький, Л.Васильєва, Ю.Габермас, П.Голдінг, П.Еліот, З.Я.асурський, Є.Макеєнко, Я.Назарова, Ю.Ужовська, Н.Шабаліна та інші. Також дослідженням інфотейнменту займалися такі українські науковці, як С.Безклубенко, В.Гоян, Л.Дауні, Р.Кайзер, М.Картозія, М.Недопитанський, Б.Потятиник, Ю. Шаповал та інші.

Початківцем у цьому напрямі прийнято вважати щотижневе американське телешоу “60 Minutes” (60 хвилин) CBS, де ведучі стали активно коментувати репортажі, висловлюючи своє ставлення до подій, більш того, журналісти почали з’являтися в кадрі нарівні з героями репортажів, що було зовсім нетипово для американського телебачення. Досвід CBS підхопили й інші канали. Зокрема, продюсер NBC Ніл Шапіро керувався принципом, що підсумкові випуски новин потрібно подавати винахідливо, з використанням ефектної зйомки, графіки, фантазії,

спецефектів. За цим же принципом працювали ABC (“20/20”) і CBS (“48 hours”). А Fox News поклав інфотейнмент в основу концепції всього каналу.

Про український інфотейнмент почали говорити засновники щоденної програми «Дивись!», що вийшла в ефір на телеканалі ТЕТ 20 жовтня 2003 року (хронометраж 15 хвилин, без ведучого). Згідно з інформацією на офіційному сайті телеканалу ТЕТ: «Дивись!» – це єдина в українському ефірі програма власного виробництва у жанрі інфотейнменту – нестандартні історії про цікавих людей. Ще одним прикладом інфотейнменту на українському телебаченні є документальний цикл «Нові українці», який стартував на каналі СТБ 1 травня 2004 року.

Для українського інфотейнменту характерні такі жанрові риси:

- Використання у текстах сюжетів значної кількості авторських метафор та порівнянь, легкий, доступний виклад (зовнішня оболонка, стилістика тексту) поєднаний з глибоким, образним змістом.
- Висока художність, багатоплановість відеоряду. Зйомки – з цікавими ракурсами, у яких переважають крупні плани [4, с. 112].

Вивчаючи атрибутивні характеристики феномена інфотейнменту, можна сказати, що вони відображають деякі характеристики масової культури. Вони включають: інформативність, розважальність, домінанту форми над змістом, емоційність, поліфункціональність, поліжанровість, поверховість, стислість тощо [3, с. 94].

Відповідно до природної специфіки інфотейнменту його актуалізація близька до створення художніх творів, заснованих на синтезі різних видів мистецтв. Однією з відмінних рис інфотейнменту є те, що основу телесюжету створює не сценарист, а журналіст. Незважаючи на удаваний примітивізм телепередач, інфотейнмент – досить складний формат для реалізації. Для більш повного розуміння його жанрової специфіки необхідно розглянути властиві йому особливості:

- емоційна наповненість, коли у телепередачі по-доброму висміюють зірок;

- графіка;
- яскравість;
- інтерактивність, коли, привертаючи увагу, візуально здійснюється вплив на людину;
- лексичні ігри, коли людина розвивається за допомогою «гри слів»;
- синтез серйозного і несерйозного, коли з метою розважити аудиторію, поєднується серйозна і несерйозна інформація.

Яскравим прикладом емоційної наповненості медіапростору слугує телепередача «Jimmy Kimmel Live» [9], у якій ведучий бере інтерв'ю у запрошених зірок та по-доброму їх висміює. Емоційність передачі виявляється у питаннях з підтекстом, що підштовхують зірок відповідати жартом, або у смішних моментах із життя героїв (рис. 1):

Рис. 1. Телепередача “Jimmy Kimmel Live”

Увесь простір сучасної інтернет-мережі наскрізь пронизаний безперервною рекламою в усіх її видах. Щоб зробити свою рекламу вдалою, PR-менеджери вдаються до різних атрактів – способів привернення уваги інтернет-користувачів, до яких належать графіка, яскравість, інтерактивність. Наприклад, реклама ігрової приставки. Використання яскравих кольорів, зокрема червоного, викликає у споживача відчуття потреби у придбанні товару (рис. 2):

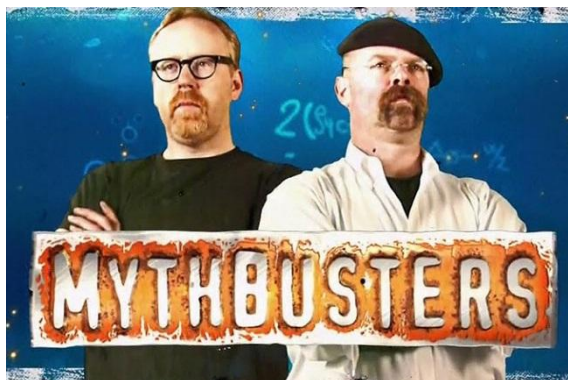
Рис. 2. Реклама ігрової приставки

Лексична гра є найбільш ефективним засобом розвитку комунікативних здібностей людини, адже сприяє розвитку логічного мислення та розширює її лексикон. Однією з основних умов успішності формування лексичної навички є вивчення матеріалу з обмеженою кількістю труднощів. Тому набуло популярності створення інтелектуальних розважально-ігрових телепередач. Наприклад, *Телепередача “QI” (Quite Interesting)* [10] (рис. 3):

Рис. 3. Телепередача “QI” (Quite Interesting)

Яскравим прикладом синтезу серйозного і несерйозного є телепередача *“Mythbusters”* [7], де науковці доводять і спростовують міські легенди та популярні неправильні уявлення, використовуючи стиль вибухових експериментів. На мою думку, саме безглузді міфи і способи їх спростування надають передачі частку несерйозності (рис. 4):

Рис. 4. Теленередача “Mythbusters”

Наприкінці ХХ - початку ХХІ ст. інфотейнмент збагатив телебачення різноманіттям власних форматів. М. Александров запропонував свою класифікацію: докудрама, інфомершіал, ед'ютейнмент, телегра [1, с. 5].

Докудрама (documentary drama) – сучасний популярний «гібридний» жанр ігрового кіно, що робить ухил на відтворення подій силами драматичних акторів, але зовні подається у формі документального або науково-популярного фільму. Для прикладу наведемо “1000 ways to die” («1000 способів померти»). У передачі відтворюються події, що призвели до незвичайних смертей. Факти взяті з реального життя, а кожен епізод коментується експертами. Іноді автори беруть інтерв'ю в очевидців або учасників тієї чи іншої події, яка пізніше лягла в основу чергового відеоепізоду [12] (рис. 5):

Рис. 5. “1000 ways to die”

Інфомершіал (information + commercials) – рекламна передача, що наочно демонструє переваги будь-якого товару. Наприклад, пароварки (рис. 6):

Рис. 6. Реклама пароварки

Ед'ютейнмент (education + entertainment) – формат розважальної передачі, створений для навчання телеглядачів. Прикладом такого різновиду інфотейнменту слугує навчальна програма “Galileo” [6]. Програма спрямована на вдосконалення академічних здібностей студентів шляхом виховання майстерності у сфері математики та англійської мови, розвитку справжньої любові до навчання (рис. 7):

Рис. 7. Навчальна програма “Galileo”

Останній формат інфотейнменту – телегра – телепередача в ігровій формі. Наприклад, “Wheel of Fortune” [11]. Мета гри полягає в розгадуванні кросворду. Обертаючи гігантське ярмаркове колесо, можна виграти цінні призи (рис. 8):

Рис 8. “Wheel of Fortune”

Інфотейнмент базується на традиціях інтелектуальної «гри», коли за допомогою спеціальних прийомів глядач непомітно долучається до евристичного процесу. Наприклад, навмисне подрібнення новини на окремі факти, образи, думки, змушує аудиторію самостійно вибудовувати повну картину події на основі наданого журналістом набору окремих деталей. Тому інфотейнмент є чимось більшим, ніж просто подача розважальної інформації.

Найважливішою особливістю гри, що відрізняє її від інших видів людської діяльності, є властивість приносити задоволення від самого процесу активності, незалежно від результату. При цьому гра, хоч і не усвідомлюється тими, хто грає, як серйозна дія, сприяє розвитку людини.

Початок, як етап релаксу, в інформаційно-аналітичних програмах виявляється як на рівні змісту, так і на рівні представлення інформації. Уплив інфотейнменту на зміст характеризується тим, що об'єктом уваги журналіста часто стають не тільки самі явища і події, але яскраві деталі того, що відбувається, які іноді не мають особливого значення для розкриття теми, однак збагачують сюжети образно і емоційно.

Інша тенденція полягає в тому, що соціальні та політичні зміни починають ілюструватися через зображення конкретної людини. На рівні представлення інформації помітні такі прийоми: візуалізація проблеми, яскрава образність, навмисне спрощення інформації, підвищення ролі репортера [2, с. 35].

Важливу роль для подачі матеріалу виконують лінгвістичні прийоми – мовна гра та іронія. Також можна відзначити драматизацію репортажів, коли до них уводиться елемент інтриги, і порівняно швидкий темп подачі інформаційних повідомлень у програмах, що використовують принципи інфотейнменту. Усі зазначені прийоми не тільки привертають увагу аудиторії, але й через гру сприяють її розвитку.

Список використаних джерел

1. Александров М. А. Инфотейнмент: виникнення, функції, способи впливу / М. А. Александров // Цвіт : науково-культурологічний журнал. – 2005. № 19. – С. 5.
2. Богданова Е. М. Феномен инфотейнмента или о превращении информации в развлечение на телевидении / Е. М. Богданова // Прикладная культурология : Калейдоскоп идей : сб. ст. / под ред. И. Г. Хангельдиевой, Н. Г. Чаган. – М. : Изд. Дом Междунар. ун-та в Москве, 2010. – 200 с.
3. Голядкин Н. А. ТВ информация в США / Н. А. Голядкин. – М. : ИПК работников телевидения и радиовещания, 1995. – 135 с.
4. Шаповал Ю. Г. Телевізійна журналістика : навч. посіб. / Ю. Г. Шаповал. – Рівне : М. Дятлик, 2008. – 320 с.
5. Infotainment [Electronic source]. – Access mode : <http://mediadriver.online/dictionary/>
6. Learning Program Galileo [Electronic source]. – Access mode : <https://www.youtube.com/watch?v=vCkURLVqOWs>
7. Mythbusters [Electronic source]. – Access mode : https://www.youtube.com/channel/UC2_UJcQTwsaTSiT1o7ROz_g
8. Postman Neil Amusing Ourselves to Death : Public Discourse in the Age of Show Business . Neil Postman. – New York : Viking, 1985. – 375p.
9. За что мы любим шоу Джимми Киммела [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://meduza.io/shapito/2016/12/10/za-chto-my-lyubim-shou-dzhimmi-kimmela>
10. Quite Interesting [Electronic source]. – Access mode : <https://www.youtube.com/channel/UC8WqBlrKHAdpaSh5xMcyjFeg>
11. Wheel of Fortune [Electronic source]. – Access mode : <https://www.youtube.com/user/wheeloffortune>
12. 1000 Ways to Die [Electronic source]. – Access mode : <https://123movies.io/serie/1000-ways-to-die-7184>

ВИКОРИСТАННЯ АНГЛІЙСЬКИХ СКОРОЧЕНЬ В ІНТЕРНЕТ-ПРОСТОРИ ТА МОБІЛЬНИХ ТЕКСТОВИХ ПОВІДОМЛЕННЯХ

У статті досліджено використання англійських скорочень в Інтернет просторі та мобільних повідомленнях, подано класифікацію скорочень та приклади їх використання.

Ключові слова: SMS-мова, скорочення, аббревіатура.

The article investigates the use of English abbreviations in Internet space and mobile communications. The classification of abbreviations is given and examples of their use.

Key words: SMS-language, abbreviation, abbreviation.

Протягом усього довгого структурного та архітектурного життя мова, у своїй основній функції як засіб спілкування, являє собою безперервний пошук, безперервні породження оптимальної передачі. Будучи своєрідним барометром суспільного розвитку і відносин, мова чутливо реагує на найменші зміни в усіх сферах життя. Засоби масової інформації, реклама, ділове спілкування, електроніка, наука і техніка є основними джерелами для поновлення мови.

У зв'язку зі зростанням обсягу інформації спостерігається тенденція до економії мовних зусиль і часу. Значних змін зазнає лексика як найбільш рухливий пласт мови. Збагачення лексики мови відбувається за рахунок словотвору, розділу лексикології, що відповідає за появу нових слів. Сучасна англійська мова має у своєму розпорядженні порівняно новий і високо продуктивний спосіб словотвору - скорочення (аббревіація). Саме скорочення

як популярний в останні десятиліття спосіб утворення морфологічних неологізмів відображає ту саму тенденцію до раціоналізації мови.

Мета роботи – з'ясувати, як використовуються скорочення англійських слів в Інтернет просторі та мобільних повідомленнях.

Останнім часом лексика англійської мови має всі шанси поповнитися за рахунок нового покоління акронімів, що виникло в результаті появи універсальної форми комунікації – SMS-мови.

Появі SMS-мови, сформованого на основі скорочень, сприяло широке поширення високих технологій (а саме – мобільних телефонів та різноманітних інтернет-чатів).

За останні п'ять років, допоміжний сервіс до основної голосової послуги служби коротких повідомлень (Short Message Service, SMS) перетворився в популярний інструмент спілкування. Для безлічі людей можливість відправляти короткі повідомлення стає краще телефонних дзвінків. За допомогою SMS призначають побачення, освідчуються у коханні і навіть рятують життя. Про зростаючу популярність SMS-мови свідчить поява в ЗМІ конкурсів SMS-віршів; у Великобританії виходить книга, присвячена мистецтву скорочень; філологи з Оксфордського університету, включають лексику, якою користуються для складання SMS-повідомлень в короткий Оксфордський словник; фірма Genie випускає перший в світі словник найбільш уживаних SMS-скорочень, а ФБР сприймає вивчення SMS-мови як завдання державного масштабу.

Початок історії мови аббревіатур слід віднести до моменту появи телеграфу.

Телеграфісти першими стали при передачі повідомлень опускали голосні літери у словах. Щоправда, вони обмежилися лише службовими лексемами, увівши в письмову мову "крапка", "кома", "ДЖК", "ЛПК", "окл". На сьогодні цей спосіб скорочень, названий у словотворі "швидкість голосних" отримав свій розвиток в специфічній термінології: (msg-message, pls-please, adds-address, gds-goods, acct-account, exx-examples, exps-expenses,

rwy-railway, mdnt-midnight, bldg-building, bkg-banking, blvd-boulevard, script-scripture).

Далі ідея знайшла своє продовження в азбуці Морзе, де радисти замість цілого слова використовували його початкові склади. У сучасному словотворі англійської мови існує кілька варіантів:

Скорочення основ у вигляді усічення фінальної частини вихідного слова: (vac-vacation, hols-holidays, dino-dinosaur, armo-armoured, grad-graduate, techno-technology, doc-doctor, demo-demonstration, crim-criminal, ad-advertisement); усічення першого складу у вихідного слова: (telephone-phone, defence-fence); усічення обох складів на початку і в кінці слова: (flu-influenza, fridge-refridgerator).

Скорочення за початковими літерами вихідних словосполучень увійшли в обіг пізніше, за часів Другої світової війни, у телеграмах американських і британських солдатів додому: SWALK (Sealed With A Loving Kiss – "запечатаний з любов'ю") і TTFN (Ta Ta For Now – "Поки прощаюся").

Абревіатура у вигляді початкових літер стійких словосполучень і вступних конструкцій до кінця XX століття вживається не тільки в ЗМІ, рекламі, Інтернеті, факсових повідомленнях і SMS-повідомленнях, але і в розмовній мові: UK-United Kingdom, PC-personal computer, PM-Prime Minister, IQ-intelligence quotient, VIP-very important person, PR-public relations, IOW-in other words, FTF-face to face, BBS-be back soon, MYOB-mind your own business, DIY-do it yourself, ASAP-as soon as possible, WB-welcome back, HAND-have a nice day, ATB-all the best, FYI-for your information. Піддаються скороченню також географічні назви: NYC-New York City, LA-Los Angeles, ME-Middle East, NY-New York і т.д.

Ось як описувала Сидорова Марина Юріївна основні риси SMS-повідомлення – стислість, миттєвість і приватний (непублічний) характер змісту, сильна залежність від засобу передачі інформації – мобільного телефону, що дозволяє лише невеликий обсяг повідомлення і має у своєму

розпорядженні обмежений набір клавіш (причому часом тільки з латиницею), на кожній з яких не одна, а кілька літер. Через обмежений обсяг текстових повідомлень, людина намагається написати SMS якомога коротше і доступніше для розуміння одержувача повідомлення. [14]

Однак зазначимо, що SMS-повідомлення мають емоційний характер, де автор може підкреслити емоційність повідомлення (великими літерами, смайликами або ж повторенням пунктуаційних знаків).

Іоніна Ганна Альбертівна пропонує таку класифікацію утворення SMS-скорочень:

1. Одна літера або цифра замінює ціле слово, наприклад: be - b (бути); for - 4 (чотири);

2. Одна літера або цифра замінює склад, наприклад: before - b4 (перед); today - 2day (сьогодні); wait - w8 (почекай);

3. Зміна значення символів, наприклад: ss - \$; oo - %;

4. Скорочення літер і розділових знаків, коли:

- виключаються голосні, при цьому значення слова визначається за послідовністю приголосних, наприклад: between - btw (між); message - msg (повідомлення), text - txt (текст).

- використовується аббревіатура «/»: homework - h/w (домашня робота);

- використання транскрипцій, сленгу чи діалектних варіантів, якщо вони коротші оригінального слова, наприклад, замість you - u (ви).[13]

У зв'язку зі зростаючою популярністю SMS-мови, короткі текстові повідомлення починають формувати окремий і досить оригінальний пласт лексики англійської мови. Для нового способу утворення морфологічних неологізмів характерна не тільки економія графічних засобів, а й використання цифрових замінів окремих складів вихідного слова.

Це очевидно з твору тринадцятирічної школярки з Шотландії з теми "Як я провів літо", яке вона написала на мові SMS: "My smmr hols wr CWOT. B4 we usd 2go2 NY 2C my bro, his GF & thr 3 kds FTF. ILNY it's a gr8 plc." У перекладі на мову Шекспіра текст звучав би так: "My summer holidays were a

complete waste of time. Before, we used to go to New York to see my brother, his girlfriend and their 3 kids face to face. I love New York, it's a great place. "

У наведеному прикладі можна побачити не тільки вже знайомі нам скорочення (smmr, hols, CWOT, NY), але і ті, що не потрапляють ні під одну з розглянутих нами моделей: 2go2, 2C, gr8.

В Інтернеті пропонують список найбільш уживаних скорочень побудованих за цим принципом, який постійно поповнюється.

Розглянемо вплив SMS-мови і випадки її використання в різних сферах життя людини.

Кілька років тому на початку SMS розвитку висувалися припущення про те, що SMS-мова може стати мовою ділового спілкування. У діловій сфері функціонує велика кількість аббревіатур:

- скорочення, прийняті в офіційній документації (abt - about, dols - dollars, exps - expenses, FX - foreign exchange, Ltd - limited, etc);
- скорочення, що використовуються в діловому листуванні (st - street, sq - square, etc.);
- скорочення, в назвах фірм і корпорацій: J & S (Journey and Study);
- скорочення, використувані в рекламі для просування торгових марок;
- загальні аббревіатури, що функціонують у документах тощо.

Однак, незважаючи на випадки використання SMS для повідомлення співробітникам про звільнення в низці деяких європейських компаній, за останніми даними в діловій сфері SMS не прижилися. Фахівці вважають, що SMS-мова – це засіб неформального спілкування, який не сприяє успішному встановленню ділових контактів (було б не коректно використовувати його, наприклад, для офіційних запрошень).

Популярність SMS-скорочень настільки велика, що вона стала серйозно впливати на сучасну англійську мову. Усе частіше відбувається підміна живої мови мовою аббревіатур і умовних позначень. З'являються переклади на SMS-мову творів Шекспіра, покликані привернути увагу

британських студентів і школярів, щоб допомогти їм краще розбиратися в класичній літературі і ефективніше готуватися до іспитів. Із творів дібрано ключові уривки, які можна цитувати на іспитах і семінарах.

Ось як виглядає знаменитий монолог Гамлета "Бути чи не бути? Ось у чому питання" в перекладі на мову SMS:

2 b? Ntb? =?

"To be or not to be? That is a question ".

Автори подібних експериментів вважають, що при перекладі творів з літературної англійської на SMS-мову, керуючись при цьому відомим крилатим виразом "Стислість – сестра таланту", можна виділити найважливіші елементи сюжету. Так виглядає досить великий за обсягом твір "Ромео і Джульєтта" англійського класика, стислий за допомогою правил запису SMS-повідомлень до декількох десятків рядків:

"FeudTween2hses - Montague & Capulet. RomeoM falls_ <3w / _JulietC @ mary Secretly Bt R kills J \ 's Coz & isbanishd. J faces Death. As Part of Plan2b-w / R Bt_leter Bt ItNvr Reachs him. Evry1confuzd - bothLuvrs kil Emselves."

"Feud between two houses - Montague and Capulet. Romeo Montague falls in love with Juliet Capuletti and they married secretly, but Romeo kills Juliet's cousin and he is banished. Juliet faces Death. As a part of the plan she wants to be with Romeo, but the letter never reaches him. Everything confused and both lovers kill themselves."

"Ворожнеча між двома сім'ями – Монтеккі і Капулетті. Ромео Монтеккі закохується в Джульєтту Капулетті, вони таємно одружуються, проте Ромео вбиває брата Джульєтти, і його виганяють. Джульєтта імітує власну смерть. За планом вона хоче бути з Ромео і пише йому лист, але він до нього не потрапляє. Все змішалось, і коханці вбивають себе".

Якщо сюжет не зазнає значних змін, то краса класичної англійської мови стає недоступною.

Почесний професор англійської літератури Університетського коледжу в Лондоні, Джон Сазерленд, за підтримки якого здійснюються експерименти

з літературною мовою, вважає, що SMS є "багатообіцяючим освітнім ресурсом".

Ентузіазм професора поділяють далеко не всі. Фахівці, стурбовані майбутнім літературної англійської мови, вважають, що подібні експерименти можуть згубно вплинути як на формування особистості підлітків, так і на освітній процес в цілому.

Досягнення цивілізації не обійшли стороною і церкву. На сайтах в Інтернеті кілька років тому описувалися випадки перекладу Біблії на мову SMS.

В Австралії переклали Біблію на мову SMS для того, щоб вона стала більш доступною для молодого покоління. Представники Біблійного Товариства вважають, що в новому "перекладі" текст біблії залишився незмінним. Іншим став лише "правопис". Британський християнський сатиричний сайт ще кілька років тому провів конкурс перекладу молитви "Отче наш" (Lord's Prayer) на SMS-мову:

dad @ hvn.

Our Father, who art in heaven.

Отче наш, що єси на небесах.

@ - комерційне "ця" ("собака" в українських користувачів Інтернету) використовується як прийменник "на" або "в" ("at" в англ).

4giv r sins.

Forgive us our trespasses.

Прости нам провини (гріхи) наші.

Слід зазначити, що англіканська церква терпимо ставиться до досягнень прогресу в порівнянні з християнської православної церквою, яка навряд чи схвалила б подібні експерименти зі священним писанням.

Короткі текстові повідомлення стали невід'ємною частиною масової культури, явищем, що об'єднує людей. SMS-бум переступив за межі англійського світу. В Італії, Франції, Норвегії та інших європейських

країнах дане явище активно вивчається, робляться спроби складання SMS словника. Україна не є винятком.

На закінчення додамо, що для безлічі людей можливість відправляти короткі повідомлення стає краще телефонних дзвінків. Масштаби поширення і значущість SMS-мови для спілкування, з одного боку, роблять його предметом лінгвістичних досліджень, з іншого боку, викликають тривогу, як у психологів, так і у філологів, які вважають, що мова текстових повідомлень здатна зруйнувати основи мови загалом, перш за все англійської.

SMS-словник міцно укорінився серед англомовної молоді всіх країн, незалежно від того, подобається це професійним лінгвістам чи ні. Процес постійної зміни і модернізації властивий будь-якій мові, і, якщо достатня кількість людей вважає за краще використовувати новий варіант написання або вимови слів, мовна норма зазнає змін і стає прийнятною.

Список використаних джерел

1. Англо-русский и русско-английский словарь: Менеджмент, экономика, бизнес: Словарь - справ./ А. Е. Дубовик. – М.: Тетра Система, 2001. - 320 с.
2. Ионина А.А. Особенности современного текстового мышления. SMS-язык. М., 2007.
3. Осторожно, hot dog! Современный активный English. / М. Голденков - 2-е изд., испр. и доп. – М.: ЧеРо, 1999. – 272 с.
4. Лексикология английского языка: Учебное пособие для студентов./ Г. Б. Антрушина. 2-е изд., стереотип. – М.: Дрофа, 2000. – 288 с.
5. Сидорова М.Ю. Засоряют ли смс-сообщения русский язык // Сибирский филологический журнал. – 2007. – № 1.
6. www.rambler.ru: G: Мир в капле воды:ru.htm
7. www.rambler.ru: G: Italingua:ru.htm
8. www.rambler.ru: G: Молодежный портал:ru.htm
9. www.rambler.ru: G: News cool:_ru.htm

10. www.rambler.ru: G: Молодежная неделя:ru.htm
11. www.rambler.ru: G: Help From Narod:_ru.htm
12. www.rambler.ru: G: News. ru
13. www.rambler.ru: G: @ ASTERA. В мире
14. www.rambler.ru: G: Е-страна

УДК: 811.161.2'373.45:811.111:

Єлизавета Журавльова

[070+654.19/.197]

Науковий керівник – к.ф.н., доцент Н.М. Лебедєва

ФУНКЦІОНУВАННЯ АНГЛОМОВНИХ ВАРВАРИЗМІВ В УКРАЇНСЬКОМУ МЕДІА-ДИСКУРСІ (ПРЕСА, РАДІО, ТЕЛЕБАЧЕННЯ)

У статті проаналізовано статус англомовних варваризмів як слів чи зворотів, що активно функціонують в українському медіа-дискурсі. Предметом дослідження стали варваризми концептосфер політика, ЗМІ, культура, марки та бренди.

Ключові слова: *варваризм, екзотизм, концепт, медіа-дискурс.*

The status of English barbarisms as words and turns which actively function in the Ukrainian media discourse is considered in the article. Barbarisms of the concept spheres politics, Media, culture, brands became the subject of research.

Key words: *barbarism, exoticism, concept, media discourse.*

Активізація соціально-політичних процесів третього тисячоліття призвела до змін у різних сферах суспільного життя: політичній, економічній, соціальній тощо. Найяскравіше такі трансформації виявилися в комунікативній сфері, що, безперечно, суттєво вплинуло на розвиток та функціонування сучасної української літературної мови.

Сьогодні все частіше простежується тенденція до розширення мовних просторів українців у різних сферах за допомогою іншомовних входжень: екзотизмів (суші, капучино, піца, ноу-хау, сарі), калькування (заміщення — з англ. Substitution), варваризмів (Facebook, Twitter, Brexit, BBC). Особливо гостро постає питання про створення нового словника та введення до нього інноваційних іншомовних одиниць, поширених у сучасній українській літературній мові [2, с.43; 4, с.123].

За досліджуваний матеріал з-поміж іншомовних запозичень в українській мові маємо англомовні варваризми. Варваризм (від грец. barbarismos — властивий іноземцю) — іншомовне, або створене за іншомовним зразком слово чи зворот, що зберігають структурні ознаки чужих мов, по-різному пристосовуючись до фонетики, морфології мови-реципієнта. Іншомовні слова або звороти, що суперечать нормам даної мови [1, с.173]. Такі слова та звороти вживають як екзотизми для надання мові більшої експресивності, колориту, насичення розмовної мови новими лексичними одиницями. Про неповну засвоєність варваризмів українською мовою свідчить їхня невідмінювана форма та розташування наголосу відповідно до орфоепічних норм мови-реципієнта.

Залежно від походження лексичної одиниці (звороту) можна виділити:

- ✓ латинізми (з латинської),
- ✓ англіцизми (з англійської);
- ✓ галліцизми (з французької);
- ✓ германізми (з німецької);
- ✓ грецизми (з грецької);
- ✓ полонізми (з польської).

До початку активного розвитку комп'ютерних та інформаційних технологій варваризми переважно вживали для опису реалій інших народів, відтворення місцевого колориту; передачі мовлення іноземців; як засіб створення комічного ефекту при відтворенні орфоєпії іноземців тощо. Найпоширенішою групою варваризмів у мовленні українців були латинізми,

германізми та галліцизми. Однак, на сьогодні ми спостерігаємо активне вживання англомовних варваризмів, особливо серед молоді. Основною сферою поширення таких лексичних одиниць є мас-медійний простір.

Метою нашої роботи є дослідити фонетичні та лексичні особливості, а також частотність уживання англомовних варваризмів в українському медіа-дискурсі.

Для реалізації поставленої мети, за фактичний матеріал маємо *випуски новин різних українських телеканалів за 2017 рік*.

Випуски новин різних телеканалів засвідчили стилістично багатий матеріал, що вказує на активне використання англіцизмів на українському телебаченні, зокрема в розмовній формі.

Проаналізований англомовний матеріал дає підстави для розподілу досліджуваних одиниць за **КОНЦЕПТАМИ**: *політика, ЗМІ, культура, марки та бренди*.

Розглянемо вказані **КОНЦЕПТИ** детальніше.

Для розгляду варваризмів ми використовували наступну схему концептуального аналізу:

1. Семантична насаженість;
2. Метод компонентного аналізу;
3. Метод безпосереднього перекладу

КОНЦЕПТ Політика

Найуживанішими одиницями цієї семантичної групи є наступні:

1. Аналіз за семантичною насаженістю:

DoNotPay (7 одиниць), що має значення вільного доступу, без зобов'язання платити; таке ж семантичне навантаження має і англіцизм *free* (14 одиниць) (із англ. – буквально «вільний»); *FEMEN* (6 одиниць) – український, молдавський та міжнародний громадський рух, що діє в Україні та Європі; *Щорічний саміт «YES»* (7 одиниць), де *yes* – з англ. «так».

2. Метод компонентного аналізу:

Brexit (33 одиниці) (укр. **Брекзит**) використовують для позначення виходу Британії з Європейського союзу (англ. «**Britain**»+«**exit**») за аналогією до *Grexit* (укр. **Грекзит** — як поєднання англійських слів *Greece* (*Греція*) і *exit* (*вихід*)); *G-8* (9 одиниць) (англ. *Group of eight, G8*) – велика вісімка (дослівно – група восьми) — міжнародний клуб, що об'єднував Велику Британію, Німеччину, Італію, Канаду, Росію, США, Францію та Японію.

КОНЦЕПТ Мас-медіа

Ця концептуальна група представлена широким використанням назв ЗМІ, зокрема, назвами соціальних мереж.

1. Аналіз за семантичною насаженістю:

Назви сайтів: *Twitter*(7 одиниць) (з англ.. – «щебетати, базікати») – соціальна мережа для публічного обміну повідомленнями за допомогою веб-інтерфейса, SMS, засобів миттєвого обміну повідомленнями чи сторонніх програм-клієнтів для користувачів мережею Інтернет будь-якого віку; назви періодичних видань: «*Hollywood Reporter*» (2 одиниці) (з англ.. – Голлівудський репортер) – провідний американський журнал, що відстежує події кіноіндустрії в США; *інтернет-газета* «*Страна. ua*» (4 одиниці), де ua – ISO-код України, аббревіатура від Ukraine; *газета* «*Reuters*» (англ. *Reuters*) – безперекладна лексема на позначення одного з найбільших у світі міжнародних агентств новин і фінансової інформації.

2. Метод компонентного аналізу

Назви телерадіо галузі: *BBC* (9 одиниць) (з англ.. *British Broadcasting Corporation*, аббревіатура BBC) – Британська Телерадіомовна Корпорація; *Digital TV Group* (3 одиниці) (де з англ.. digital – цифровий, TV – телебачення, group – група) — галузева корпорація цифрового телебачення Великобританії; назви сайтів: *Facebook* (12 одиниць) (з англ.. face – обличчя, book – книга) – наймасштабніша соціальна мережа у світі, мета якої – спілкування та обмін інформацією різного характеру; назви мобільних додатків: *Viber* (Вайбер) (6 одиниць) – Додаток, що дозволяє здійснювати безкоштовні дзвінки через мережу Wi-Fi або мобільні мережі між

користувачами Viber, а також передавати текстові повідомлення, зображення, відео- та аудіо повідомлення, документи, файли.

КОНЦЕПТ Культура

Для аналізу лексичних одиниць цієї концептуальної групи ми використали *метод безпосереднього перекладу*.

Римейк (англ. Remake) (4 одиниці) – переспів, переробка; *ремікс* (англ. remix) (2 одиниці) – сучасна музична версія; *супер-стар* (8 одиниць) (англ. superstar) супер-зірка; *хай-тек* (скорочення від англ. high technology — високі технології) (2 одиниці) – стиль дизайну.

КОНЦЕПТ Марки, Бренди

Для аналізу лексичних одиниць цієї концептуальної групи ми використали *метод безпосереднього перекладу*.

- *Технічні пристрої:*

Fly (з англ. – літати), *Motorola* (Моторола), *Sony* (Соні), *Apple* (з англ. – яблуко), *LG* (з англ. Life is Good – життя прекрасне), *Lenovo* (Леново), *Samsung* (Самсунг).

- *Побутова хімія:*

Xenkel (Хенкель), *Rexona* (Рексона), *Colgate* (Колгейт), *Domestos* (Доместос), *Lacalut* (Лакалут), *Libero* (Ліберо), *Pampers* (Памперс), *Nivea* (Нівеа).

Проаналізувавши низку англомовних лексем, можемо відзначити, що одними з найчастотніших іншомовних лексичних одиниць у мовленні українців є англомовні варваризми. Будучи засобами номінації незасвоєних мовою запозичень, англомовні варваризми широко використовуються українцями як у повсякденному житті, так і у мас-медійному просторі, тим самим розширюючи мовні кордони соціуму.

Список використаних джерел

1. Мостовий М. І. Лексикологія англійської мови. Підручник для ін-тів і фак. інозем. Мов / М. І. Мостовий. – Х.: Основа, 1993. – 256 с.

2. Олійник А. Д. Роль запозичень-англіцизмів у розвитку сучасної української мікроекономічної термінології / А. Д. Олійник. – К.: Либідь, 2002. – 78 с.
3. Словник іншомовних слів / [за ред. О. С. Мельничука]. — К. : Головна редакція УРЕ, 1977. – 775 с.
4. Українська мова: короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / [уклад. : С. Я. Єрмоленко, С. П. Бибики, О. Г. Тодор]; за ред. С. Я. Єрмоленко. – К.: Либідь, 2001. – 224 с.

УДК 81'373=161.2:004.738.5

Ксенія Литвин

Науковий керівник – викладач Ю.О. Омельчук

АНГЛОМОВНІ ЗАПОЗИЧЕННЯ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ У СФЕРІ ІТ

У статті проаналізовано англомовні запозичення в українській мові та їх види у сфері інформаційних технологій.

Ключові слова: англiцизм, ІТ-сфера, варваризм.

The article deals with the English language borrowings in the Ukrainian language and their types in IT-sphere.

Key words: Anglicisms, IT-sphere, barbarism.

Лексика української мови дуже багата як власне українськими словами і виразами, так і запозиченнями. Останнім часом спостерігаються активні запозичення з польської, німецької, російської, англійської мов. Але найбільш поширеними є англiцизми. Англiцизм – різновид запозичення; слово, його окреме значення, вислів тощо, запозичені з англійської мови, або перекладені з неї чи утворені за її зразком [7]. У переважній більшості, це слова, що стосуються техніки, спорту, медицини, політичної діяльності.

Англiцизми стали проникати в українську мову в ХІХ ст. через російську, польську, німецьку мови. З другої половини ХХ ст. і до сьогодення кількість англiцизмів в українській мові помітно збільшується, посилюється процес безпосереднього запозичення.

Тема англiцизмів не є новою для вивчення. Л. Архипенко [1], М. Бондар [3], Н. Босак [4], Н. Гудима [5], О. Стишов [8] вже розглядали іншомовні запозичення у своїх наукових студіях.

Детальніше розглянемо англiцизми, що стосуються ІТ-сфери.

Найрозповсюдженішими є запозичення, що вживаються з метою позначення комп'ютерного обладнання, понять, осіб, котрі працюють у сфері інформаційних технологій. Такі слова не мають аналогів в українській мові, а також стають міжнародними й у нинішню епоху глобалізації значно полегшують процес комунікації (*computer* – комп'ютер, *notebook* – ноутбук, *smartphone* – смартфон, *server* – сервер, *browser* – браузер, *portal* – портал, *monitor* – монітор, *interface* – інтерфейс, *driver* – драйвер, *Winchester* – вінчестер, *site* – сайт, *provider* – провайдер, *hacker* – хакер, тощо).

Англійська мова, як відомо, є міжнародною, саме тому кількість людей, які володіють нею збільшується. Таке явище супроводжується появою наступних англiцизмів: *flood* – марнослів'я у форумах; *flame* – обмін повідомленнями у форумах, чатах, що не мають жодного стосунку до початкової теми; *spam* – масова розсилка кореспонденції рекламного характеру; *blog* – мережевий журнал; *trolling* – розміщення в Інтернеті провокаційних повідомлень тощо [1, с.20].

Значну кількість англiцизмів становлять композити, у яких повторюється один структурний елемент, а другим компонентом є або транслітерований англiцизм, або калька: лексеми з компонентом *Internet-* (*Internet-зв'язок*, *Internet-контент*, *Internet-провайдер*, *Internet-компанія*, *Internet -спільнота*, *Internet -проспiр*, *Internet -бізнес*, *Internet-сервіс тощо*); *web-* (*web-браузер*, *web-дизайн*, *web-сайт*, *web-сторінка*, *web-контент*, *web-*

ресурс, web-сервер, web-камера тощо); *online-* (*online-сервіс, online-система, online-трансляція, online-покупки, online-магазин* тощо).

Важливу частину англійських запозичень посідають варваризми. Варваризм – це запозичене чи створене за зразком якоїсь іншої мови слово або вираз, що порушує норми даної мови [9].

Такі слова вживаються в українській мові з міркувань престижу, але надовго у мові не закріплюються. Проте доля сучасних комп'ютерних варваризмів може бути іншою, адже вони є досить поширеними у мові сучасної молоді, а також нерідко виявляють риси граматичної асиміляції, набуваючи ознак роду, числа та відмінювання в українській мові (*user* – юзер, *like* – лайк, *repost* – репост, *google translate* – гугл транслейт, *nick* – нік, *mail* – мейл, *follower* – фоловер, *digital* – діджитал, *soft* – софт, *DVD-чейнджер*, *RTF-формат*, *IP-адреса*, *CD-диск*, *SIM-картка*, *USIM-картка*, *R-UIM-картка*, *SMS-повідомлення*, *internet-магазин*, *internet-провайдер*, *on-line-торгівля*, *web-дизайн*, *IT-менеджер*, *web-сторінка*, *web-браузер*, *cookie-файл*, *Bluetooth-протокол*, *GPS-навігатор* тощо).

Серед англіцизмів варто виокремити ті, які ще зберігають латинське написання (*on-line*, *off-line*, *wi-fi*, *web*, *YouTube*, *cookie*, *Google*, *browser*, *Bluetooth*, *Facebook*, *Twitter* тощо). Ми також зараховуємо їх до варваризмів, позаяк вони ускладнюють сприйняття текстового матеріалу. Більшість із них уже отримали кириличний вигляд шляхом транслітерації або транскрипції (*он-лайн*, *офф-лайн*, *веб*, *браузер*, *ютуб*, *кукі*, *гугл*, *браузер*, *блютус*, *фейсбук*, *твіттер* тощо).

Отже, враховуючи вищезазначене, констатуємо, що англіцизми, пов'язані з ІТ-сферою активно проникають у сучасну українську мову. Більшість цих слів є вже міжнародними. Потрапили вони у нашу мову через бажання «осучаснити» текст за допомогою іншомовного слова, збільшенням чисельності людей, які володіють англійською мовою.

Список використаних джерел

1. Архипенко Л. М. Іншомовні лексичні запозичення в українській мові : етапи і ступені адаптації (на матеріалі англіцизмів у пресі кінця ХХ – початку ХХІ ст.) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Л. М. Архипенко. – Х., 2004. – 20 с.
2. Бондар М. В. Активні лексико-семантичні процеси в мові художньої прози кінця ХХ – початку ХХІ ст. : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / М.В. Бондар; Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Інститут філології. – К., 2004. – 19 с.
3. Босак Н.Ф. Причини появи запозичень-англіцизмів в українських ЗМІ / Н. Ф. Босак, В. А. Печерська // Матеріали ІІ Международной научной конференции «Лексико-грамматические инновации в современных славянских языках» (Днепропетровск, 14–15 апреля 2005 г.). – Д. : Пороги, 2005. – С. 43-45.
4. Гудима Н. В. Вплив мовних та позамовних чинників на збагачення словникового складу сучасної української літературної мови / Н. В. Гудима // Актуальні проблеми слов'янської філології. Серія «Лінгвістика і літературознавство» : міжвуз. зб. наук. ст. – 2010. – Вип. ХХІІІ. – Ч. 4. – С. 308-316.
5. Стишов О. С. Українська лексика кінця ХХ століття (на матеріалі мови засобів масової інформації) / О. С. Стишов. – 2-ге вид., перероб. – К. : Пугач, 2005. – 388 с.
6. Ткаченко О. Б. Вкраплення / О. Б. Ткаченко // Українська мова : [енциклопедія] / редкол. : В. М. Русанівський, О. О. Тараненко, М. П. Зяблюк та ін. – 2-ге вид., випр. і доп. – К. : Укр. енциклопедія ім. М.П. Бажана, 2004. – С. 82.
7. Українська мова : Енциклопедія. – К. : 2000.
8. Федорець С. А. Англійські запозичення в мові сучасної української реклами : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська

мова» / С. А. Федорець; Харківський національний педагогічний ун-т ім. Г. Г. Сковороди. – Х., 2005. – 20 с.

9. Словник української мови : в 11 тт. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. – К. : Наукова думка, 1970-1980. – Т. 1. – С. 291.

УДК 811.111'06:81'373

Іванна Попова

Науковий керівник – викладач Ю.О. Омельчук

***СКОРОЧЕННЯ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ:
СПОСОБИ ТВОРЕННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ***

Статтю присвячено дослідженню основних скорочень у сучасній англійській мові, їх класифікації, особливостей творення та функціонування.

Ключові слова: скорочення, абревіатура, усічення, телескопізм.

The article deals with the consideration of the main reductions in modern English, their classification, features of formation and functioning.

Key words: reduction, abbreviation, clipping, blending.

В англійській мові останніми десятиліттями відбувається помітне зростання ролі скорочень. Перші скорочення в мові з'явилися ще тоді, коли існував фонетичний запис. Переходячи в епоху Середньовіччя, скорочення з підвищенням грамотності англословного суспільства та процесом стандартизації англійського мовлення ставали більш розповсюдженими. Хоча на той час існував напрям, скерований на усунення синкретизму мови (пуризм), що закликав до вживання мови королівського двора як єдиного еталону. Тож, скорочення втрачали соціальну маркованість та перетворювалися на звичайне явище життя.

Нині спостерігаємо тенденцію до створення якомога економніших лексичних одиниць, що є наслідком раціоналізації мовленнєвої діяльності, оптимізації мовотворчих процесів, які є характерними рисами англійської мови упродовж всієї історії, особливо в останні десятиріччя, зважаючи на пришвидшення загального темпу життя людини [4, с. 73].

Виникнення аббревіатур, згідно з відомими правилами, є зараз цілком природним процесом, і утворені скорочення схильні до незалежного існування, після того як відбувається їх повна лексикалізація [6, с. 44].

Запозичення перебували у фокусі лінгвістичних студій як вітчизняних науковців (О. Бортничук [1], Є. Волошина [2], Ю. Горшунова [3], М.Родзевич [5], А. Шаповалової [7]), так і зарубіжних учених (В. Адамса [8], О.Есперсена, Д.Ципфа [9]) та ін.

За визначенням скорочення є ширшим поняттям, ніж акронім або аббревіатура. О.Бортничук визначає **скорочення** як процес зменшення числа фонем і/або морфем у наявних у мові слів або словосполучень без зміни їх лексично-граматичного значення/категорії, в результаті якого з'являється нова номінативна одиниця або варіант вихідної одиниці. Науковець зазначає, що до чинників, які сприяють появі скорочених лексичних одиниць, як правило, відносять: науково-технічний і соціальний прогрес, зростання потоку інформації і необхідність передати її з найменшими витратами часу і місця (екстралінгвістичні фактори); тенденцію до мовної економії, прагнення англійської мови до моносиллабізму (лінгвістичні фактори). Автор класифікує скорочення на графічні та лексичні [1, с. 161]. Така класифікація збігається з традиційною.

Графічні скорочення численні й вживаються для позначення мір, одиниць або величин (*kg, km, mph, Dr, Mr, etc.*). Умовність такого типу скорочень проявляється у тому, що в усному мовленні вони відтворюються повністю (*AFAIK – as far as I know*).

До групи графічних також належать широко відомі скорочення:

- i.e. (латинське *id est*, англійське *that is*);

- e.g. (латинське *exempli gratia*, англійське *for example*);
- etc. (латинське *et cetera*, англійське *and so on*).

До цього ж типу відносимо й прийняті на письмі позначення деяких грошових знаків, наприклад (лат. *libra*, англ. *pound*), (лат. *denarius*, англ. *penny*) тощо.

Специфічно англійський підтип скорочень – **напівскорочення**, тобто комбінації акроніма одного члена словосполучення із повною основою іншого. Наприклад:

- *A-bomb* – *atomic bomb*,
- *V-day* – *Victory Day*.

Лексичні скорочення поширені як на письмі, так і в усній формі. Вони поділяються на такі структурні типи: 1) усічені слова / усічення (*clippings*); 2) літерні / ініціальні абревіатури / акроніми (*alphabetic /initial abbreviations and acronyms*); 3) контамінації, телескопні слова / телескопізми (*Blends, blendings, fusions or portmanteau words*).

Усічені слова з'явилися в англійській мові серед загальних іменників у XV столітті. На сучасному етапі розвитку англійської мови спостерігається неухильне зростання числа усічених слів. Англійські усічення слова можуть зазнавати орфографічних і фонографічних змін, і таким чином дещо відрзнятися від своїх повноскладних прототипів, наприклад (*mike* < *microphone*, *dub* < *double*, *nuke* < *nuclear*, *trank* < *tranquilizer*). Нерідко в словниках подається кілька варіантів написання усічень, наприклад (*ciggy*, *ciggie* < *cigarette*).

Залежно від того, яка частина слова піддається скороченню, усічені слова поділяються на:

1) апокопи (відсікання кінцевого елемента слова): *ad* ← *advertisement*, *con* ← *conservative*, *doc* ← *doctor*, *exam* ← *examination*, *gym* ← *gymnasium*, *photo* ← *photograph*, *lab* ← *laboratory*, *gas* ← *gasoline*, *tax* ← *taxicab*;

Серед усічень цього типу чимало і власних назв: *Al* ← *Alfred, Albert*, *Fred* ← *Frederick*, *Nick* ← *Nickolas*, *Phil* ← *Philip*;

2) афери (відсікання початкового елемента слова): *phone* ← *telephone*, *bus* ← *omnibus*, *copter* ← *helicopter*; *plane* ← *airplane*, *chute* ← *parachute*, *pike* ← *turnpike*, а також власні імена: *Bella* ← *Arabella*, *Bert* ← *Herbert*, *Albert*; *Fred* ← *Alfred*;

3) синкопи (вилучення центральної частини слова): *comms* ← *communications*, *specs* ← *spectacles*, *maths* ← *mathematics*;

4) змішані (відсікання початкового та кінцевого елементів): *flu* ← *influenza*, *fridge* ← *refrigerator* [1, с. 165].

Використання усічених слів є досить розповсюдженим явищем, наприклад: *I had the flu (influenza) so i went to the doc (doctor). Nick (Nickolas) is preparing for the exam(examination) in lab(laboratory).*

Абревіатури (від лат. *abbrevio* – скорочую) – слова, утворені шляхом складання початкових букв слів. У особливо великій кількості вони стали з'являтися на початку ХХ століття, багато з них були створені під час першої і другої світових воєн. Добре відомі, наприклад, такі слова: *MP* < *Member of Parliament*; *BBC* < *the British Broadcasting Corporation*; *UNO* < *the United Nations Organization*; *UNESCO* < *United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization*. [1, с. 166]. Абревіатури називають також акронімами (від грец. *ἀκρος* – «найвищий, крайній» та *ὄνομα* – «ім'я»).

О. Бортничук вважає, що відмінні риси **телескопічних слів** дозволяють виділити телескопізми в окремий спосіб словотворення [1, с.161]. Скорочуватися можуть будь-які елементи слова незалежно від морфемних меж. Приклади телескопізмів: *slang* + *language* → *slanguage*, *breakfast* + *lunch* → *brunch*, *smoke* + *fog* → *smog*.

Кожен із зазначених видів лексичних скорочень має свої структурні підтипи. Так, наприклад, абревіатури, в свою чергу Горпинич В.О. поділяє на:

1) ініціалізми (поєднання початкових звуків або літер), наприклад: *BBC* – *British Broadcasting Corporation*, *MTV* – *Music Television*, *EU* – *European Union*;

2) уламкові (акроніми): *scuba* – *self contained underwater breathing apparatus*, *VIP* – *very important person*, *NOW* – *National Organization for Women*;

3) змішані (поєднання частин слова з ініціальними звуками): *brethalyser* – *breath analyser*, *paratroops* – *parachute troops*;

4) усічено-словесні (поєднання частин слова з повноцінним словом): *docudrama* – *documentary drama*, *medicare* – *medical care*, *slimnastics* – *slim gymnastic*;

5) комбіновані (поєднання початкової частини першого слова з кінцем другого): *boat* + *hotel* → *botel*, *fruit* + *juice* → *fruice*;

6) ініціально-цифрові: *10 X (Thanks)*, *GR 8 (Great)* [3, с. 130].

О.Бортничук відносить деякі з цих аббревіацій до телескопічних слів, класифікуючи їх:

1) повні телескопізми (злиття двох усічених основ): *Appestat* < *appe(tite)* + *(thermo)stat*; *avionics* < *avi(ation)* + *(electr)onics*; *globflation* < *glob(al)* + *(in)flation*; *chunnel* < *channel* + *tunnel*;

2) телескопізми, що є поєднанням початкової частини першого слова з кінцем другого: *artmobile* < *art* + *automobile*; *boatel* < *boat* + *hotel*;

3) телескопізми, що складаються з усіченого фрагмента основного слова та повної форми іншого: *teleplay* < *television* + *play*; *lansign* < *language* + *sign*; *mocamp* < *motor – car* + *camp*; *airbrasive* < *air* + *(a)brasive*; *beefcake* < *beef* + *(cheese)cake*; *bookvertising* < *book* + *(ad)vertising*;

4) гаплогісти (телескопізми, у яких наявний спільний звук на межі двох компонентів): *Aerobat* < *aero* + *(ac)robat*; *abroadcast* < *abroad* + *broadcast*; *grumble* < *growl* + *rumble*; *autotel* < *auto* + *(h)otel*; *dramedy* < *drama* + *(co)medy* [1, с. 176].

Скорочення слів у англійській мові стає більш помітним, особливо в епоху інформативного швидкого спілкування. Наприклад, спілкуючись у соціальних мережах, особливо молодь, прагне скоротити слова для спрощення онлайн спілкування. Одні з найбільш популярних скорочень: *будь*

ласка – *PLS, PLZ (please)*; уже зовсім скоро – *RSN (real soon now)*; вибач – *SMT (sorry)*; вихідні – *WKND (weekend)*; відмінно – *XLNT (excellent)*; дівчина, хлопець – *GF, BF (girlfriend, boyfriend)*; надобраніч – *GN, HAGN (good night, have a good night)*; з днем народження – *HBTU (happy birthday to you)*; згодом – *L8R (later)*; пізно – *L8 (late)*; ясно – *IC (I see)* тощо.

Варто також приділити увагу скороченням частин мови, найчастіше службового та основного дієслова, або дієслова та заперечної форми. Наприклад: *I'm (= I am) already here*; *I've (= I have) seen that movie several times*; *I'll (= I will) deal with this*; *I'd (= I had) done it by the time you came*; *He doesn't (= does not) like this book*; *If I were you I wouldn't (= would not) underestimate him*. Такі скорочення влилися в англійську мову, усталилися в ній і на сьогодні є офіційними, широко використовуються як в неформальній мові, так і на письмі.

Останнім часом набули неабиякого поширення так звані **неформальні скорочення** – скорочені форми, які використовуються в розмовному, швидкому мовленні. Наприклад, “*gonna*” – це скорочена форма від “*going to*”. Якщо фразу “*going to*” вимовити дуже швидко, недбало вимовляючи кожне слово, то вона може прозвучати “*gonna*”. Прикладами можуть слугувати речення: *Nothing's gonna change my love for you. I'm not gonna tell you. What are you gonna do?*

Такі форми є **вкрай неформальними**, і в нормативній мові, і на письмі вони не використовуються (навіть якщо наявні в письмовому вигляді, наприклад, в коміксах, це означає, що написані слова символізують розмовну мову, діалог). Можна сказати, що неформальні скорочення більш властиві американській англійській мові, хоча вони трапляються і в британському варіанті англійської мови. На відміну від звичайних скорочень у неформальних апостроф (') при написанні не використовується (за винятком форми *ain't*). Наприклад: *What are you going to do? = Whatcha going to do? = Whatcha gonna do?; Do you want a water? = Do you wanna water? = 'you wanna water? = 'ya wanna water? = Ya wanna water? = Wanna water?*

Таким чином, тенденція до скорочення слів в англійській мові, крім позитивних властивостей (швидкість спілкування, економія часу), несе у собі і негативні риси. Слова втрачають емоційний аспект, мінімалізується розумова та фізична активність мовця, залишається лише інформативність, спілкування стає більш раціональним та економним, що призводить до збідніння мови, а, можливо, навіть загрожує її подальшому зникненню. На цьому потрібно загострити увагу дослідників-мовознавців. Англійська мова, як інтернаціональна, хоч і постійно спрощується, повинна дбати про свій авторитет. Будучи не надто складною для вивчення, має зберігати свої особливості, не нехтуючи культурними аспектами та своєю самобутністю, що значною мірою залежить від її носіїв.

Список використаних джерел

1. Бортничук Е. Н. Словообразование в современном английском языке / Е. Н. Бортничук, И. В. Василенко, Л. П. Пастушенко. – К. : Высш. школа, 1988. – 264 с.
2. Волошин Є. П. Абревіатури в лексичній системі англійської мови : дис. канд. філол. наук / Є. П. Волошин. – М., 2005. – С. 12.
3. Горпинич В. О. Сучасна українська літературна мова / В. О. Горпинич. – К. : Вища школа, 1999. – 207с.
4. Горшунов Ю. В. Прагматика аббревиатуры : дис. д-ра филол. наук : 10.02.04 / Горшунов Юрий Владимирович. – Москва, 1999. – 299 с.
5. Родзевич Н. С. Словосложение в современном английском языке / Н. С. Родзевич. – К. : КГУ, 1995. – 128 с.
6. Хокинс Дж. Толковый словарь английского языка / Дж. Хокинс. – Москва : Астрель, 2008. – 556 с
7. Шаповалова А. П. Абревіація і акронімія в лінгвістиці / А. П. Шаповалова. – Л. : Слово, 2003. – 187 с.
8. Adams V. Introduction into English Word-Formation / V. Adams. – Lnd. : Oxford, 1983. – 200 p.

9. Zipf G. The psycho-biology of language. An introduction to dynamic philology / G. Zipf. – London : Routledge, 1936. – 462 p.

УДК 811.111'42:165.194

Анастасія Савченко

Науковий керівник – к.ф.н., доцент О.В. Заболотська

**ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СИНТАКСИЧНОГО ПАРАЛЕЛІЗМУ У
КРЕОЛІЗОВАНИХ ТЕКСТАХ ІНТЕРНЕТ-ДИСКУРСУ**

У статті розглянуто стилістичний прийом синтаксичного паралелізму та з'ясовано особливості його реалізації у креолізованих текстах Інтернет-дискурсу.

Ключові слова: *Інтернет-дискурс, креолізований текст, стилістичний прийом, синтаксичний паралелізм*

The article deals parallel constructions as stylistic device of the syntax and its functional peculiarities in creolized texts of the Internet discourse.

Key words: *the Internet discourse, creolized texts, stylistic device, parallel constructions.*

Світ креолізованих текстів надзвичайно різноманітний. Він охоплює тексти газетно-публіцистичні, науково-технічні, тексти-інструкції, ілюстровані художні тексти, тексти реклами, афіші, комікси, плакати, листівки тощо. Роль креолізованих текстів стрімко зростає відповідно до «ескалації зображення», що знаменує собою якісно новий процес розвитку мовної комунікації, яка відповідає потребам сучасного суспільства.

Лінгвісти, які оперують терміном «креолізований текст» у своїх працях, відмічають, що креолізований текст – це складне текстове утворення, в якому вербальні та невербальні елементи утворюють єдине візуальне,

структурне, смислове та функціональне ціле, що забезпечує комплексний вплив на адресата [1, с. 17].

Під Інтернет-дискурсом розуміємо сукупність мережевих продуктів, створених та існуючих у віртуально-реальних умовах, в рамках лінгвістичного і паралінгвістичного контексту й сприймаються адресатом з урахуванням реалізації комунікативної і когнітивної діяльності.

Експресивні особливості креолізованих текстів Інтернет-дискурсу виявляються в актуалізації у них різних стилістичних фігур й прийомів.

Синтаксичний паралелізм – це стилістична фігура, яка ґрунтується на однотипній синтаксичній побудові двох або більше суміжних мовних одиниць, що породжує відчуття їх симетрії [2, с. 101].

Синтаксичний паралелізм часто обрамлюється повторенням слів (анафора, епіфора тощо) та повторенням прийменників чи сполучників (полісиндетон). Паралельні конструкції мають однакову семантичну значущість.

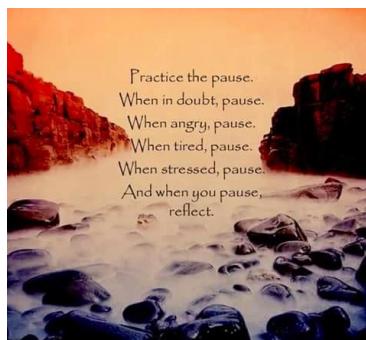
Синтаксичний паралелізм, для якого характерне тотожне або схоже розташування елементів мови в суміжних частинах тексту, однакова побудова речень, сприяє підсиленню впливу на свідомість читача.

Таким чином, як і будь-який повтор, паралелізм створює ритмічну організацію висловлення і завдяки своїй одноманітності служить тлом для емпатичного виділення потрібного фрагменту креолізованого тексту.

Так, Лін Барбер, автор наступного прикладу креолізованого тексту «*I learned not to trust people: I learned not to believe what they say but to watch what they do: I learned to suspect that anyone and everyone is capable of “living a lie”. I came to believe that other people – even when you think you know them well – are ultimately unknowable*» [3], використовуючи паралельні конструкції *I learned not to*, підкреслює думку про те, що на своєму життєвому шляху людина вчиться багатьом речам й тільки з досвідом приходиться мудрість. Номінативні одиниці *learn, know* та неологізм *unknowable* актуалізують

думку про те, що життя вчить нас нових речей кожного дня і ніколи не можна бути впевненим, що станеться далі.

Комбінація анафоричного повтору прислівника *when* «якщо» та епіфоричного повтору імперативної конструкції, репрезентованої дієсловом *pause* «зупинятися» у креолізованому тексті «*Practice the pause. When in doubt, pause. When angry, pause. When tired, pause. When stressed, pause. And when you pause, pray*» [3], підказує читачеві, що найкращим рішенням у будь-якій ситуації є тимчасова пауза. Прикметники *tired, stressed, angry* використані для позначення скрутного становища, у якому може опинитися людина одного разу. Камені на фоні потоку води, що складають іконічний компонент креолізованого тексту, символізують саме цю зупинку у крутому вирі життєвих подій, уособлених стрімкою течією. Така інтерпретація каменів підкріплюється трактуванням цього символу у «Словнику символів» як уособлення статичності життя.

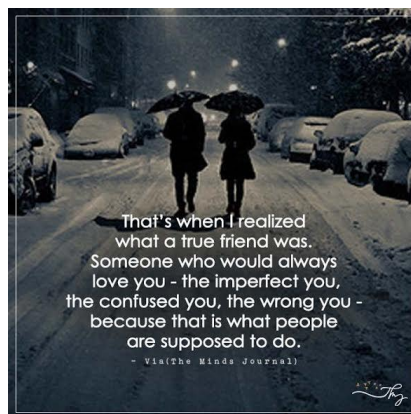

Паралельні конструкції в наступному прикладі креолізованого тексту «*Never regret a day in your life: good days give happiness, bad days give experience, worst days give lessons, and best days give memories*» [3] створюють яскравий образ життя, у якому гарні та погані моменти нерозривно пов'язані. Якими би яскравими чи поганими вони не були, ми повинні цінувати кожен мить. Уживання опозиційних за значенням прикметників *good::bad, worst::best* у складі паралелізмів інтенсифікує цю думку. Натомість, використання номінативних одиниць *happiness* «щастя», *experience* «досвід», *lessons* «уроки», *memories* «спогади» спонукають читача замислитися над сенсом життя і тим як людина його сприймає: погані спогади

перетворюються на життєві уроки, а гарні – змушують людину почуватися щасливою. Іконічний компонент креолізованого тексту – зображення людини на краю прірви – підсилює думку про те, що людина здатна цінувати життя лише у безвихідній ситуації.

У наступному креолізованому тексті «*That's when I realized what a true friend was. Someone who would always love you – the imperfect you, the confused you, the wrong you – because that is what people are supposed to do*» [3] спостерігається епіфоричний повтор займенника *you* «ти». Прикметники з негативним значенням *imperfect* «недосконалий», *confused* «збентежений», *wrong* «помилковий» підкреслюють яким не ідеальним може бути кожен з нас. Зображення сильного снігопаду, що заповорило всю вулицю, символізує недосконалий бік людської особистості. Двоє людей уособлюють справжніх щирих друзів, котрі у будь-якій ситуації йдуть один з одним по життю.

Отже, паралельні конструкції анафори й епіфори широко використовуються у креолізованих текстах мережі Інтернет для привернення уваги читача та акцентування певних значеннєвих номінативних одиниць.

Список використаних джерел

1. Анисимова Е. Е. Лингвистика текста и межкультурная коммуникация (на материале креолизованных текстов) / Е. Е. Анисимова. – Москва : Академия, 2003. – 128 с.
2. Львова Н. Л. Основы стилистики : теория і практика : [навчальний посібник] / [Укл. : Н. Л. Львова, І. М. Микитюк]. – Чернівці, 2011. – 112 с.
3. Веб-акаунти соціальної мережі «Instagram» [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://www.instagram.com/?hl=ru>

УДК 81'373=161.2:004.738.5

Владислав Сурхаєв

Науковий керівник – к.ф.н, доцент Гайдаєнко І.В.

АНГЛІЦИЗМИ У СУЧАСНІЙ МОВІ ЗМІ

У статті проаналізовано вплив слів-запозичень, зокрема англiцизмiв, на сучасну мову засобiв масової iнформації. Досліджено проблему запозичень в аспекті культури мови, виявлено численні приклади масованого впровадження англійських найменувань. Під час написання статті стало зрозумілим, що англiцизми мовці використовують частіше, аніж їхні українські відповідники. Важливе значення у використанні запозичень мають соціально-психологічні причини.

Ключові слова: *англійські запозичення, публіцистичний стиль, диференціація, іношомовна лексика, мова-реципієнт.*

The article examines the influence of word-borrowing on the modern language of the media. It is found out that a large number of foreign words do not have time to adapt in the Ukrainian language and leave the use unnoticed or remain in their original form. The problem of foreign language borrowing in the aspect of language culture is researched, we note numerous examples of the

massive introduction of English names. During the study, it became clear that foreign words were used more often than their Ukrainian counterparts. Of great importance in using borrowings are socio-psychological reasons.

Key words: *English borrowing, journalistic style, differentiation, foreign language vocabulary, recipient language.*

До числа процесів, що активно функціонують у сучасній українській мові, належить процес запозичення іншомовної лексики, специфіка якого, не вичерпується тільки його інтенсивністю. Активізація процесу запозичення відбувається на тлі інших, не менш активних процесів у галузі лексики, що знаходять своє втілення в публіцистичному стилі як найбільш проникному й відкритому для всіх новоутворень.

Засоби масової інформації описують нові соціальні й культурні явища життя і «впроваджують» у мову нові поняття, нові граматичні норми в осмисленні картини світу. Через набуття англійською мовою статусу глобальної активізувався процес глобалізації української мови англомовною лексикою через засоби масової інформації.

Актуальність процесу запозичення іншомовної лексики в українську мову та освоєння іншомовних запозичень у наукових терміносистемах привернула увагу О. Лисенка, Д. Мазурика, Т. Майструк, Г. Сергєєвої, О. Стишова та інших учених, які розглядають запозичення слів як ефективний сучасний спосіб збагачення лексичного складу мови.

Головною метою нашої роботи є вивчення та аналіз впливу новітніх лексичних запозичень англійської мови на сучасні засоби масової інформації.

Запозичання англійських слів українською мовою є складним та багатогранним процесом, який відбувається внаслідок контактів української та англійської мовних систем, що спричиняє їх узаємодію.

Асиміляція новітніх лексичних англіцизмів, відбувається по-різному. Окремі назви отримують граматичні значення, властиві українській мові, наприклад, у повному чи неповному обсязі граматичні значення роду й

числа: *піар* – чол. рід (*чорний піар*), *бізнесвумен* – жін. рід (*відома бізнесвумен*), *євро* – сер. рід (*стабільне євро*), *мас-медіа* – множина (*українські мас-медіа*), *степ-аеробіка* – жін. рід (*сучасна степ-аеробіка*), *імідж-мейкер* – чол. рід (*авторитетний імідж-мейкер*) [3, с. 154].

Неоднаково запозичені слова включаються в дериваційні процеси. За допомогою українських словотвірних засобів часто формуються деривати – наприклад, *піар* – *піарити*, *пейджер* – *пейджерний*, *зомбі* – *зомбований*, *чартер* – *чартерний*, *ріелтор* – *ріелторний*, *пейнбол* – *пейнбольний*.

Однією з найактивніших сфер залучення до української мови нової іншомовної лексики є реклама й засоби масової інформації. Через мову реклами й ЗМІ до українського лексичного складу потрапляє значна кількість запозичень й одним із чинників цього є більша відкритість нашого споживчого ринку товарам іноземного виробництва, що природно мають чужомовні, переважно англійські назви. Щоденне постійне теле- й радіомовлення пропонує рекламу численних закордонних товарів, нерідко таких, для позначення яких в українській мові бракує слів [2, с. 287].

Через це в мові відбувається запозичування безпосередньо з іноземної мови усно-писемним шляхом. Як відомо, реклама має мету привернути увагу україномовних покупців, нерідко маскуючи звичайні речі, що іноді можуть мати й українську назву.

Нами було виділено внутрішньолінгвальні причини запозичень:

- потреба в найменуванні нового об'єкта;
- потреба в розмежуванні змістовно близьких, але нетотожних понять;
- потреба в спеціалізації поняття в тій чи іншій сфері;
- тенденція до нерозчленованого представлення номінації: об'єкт мислиться носіями мови як ціле;
- наявність у мові, яка запозичує, сформованих терміносистем, що мають традиційні джерела запозичення термінів;

- соціально-психологічні причини – сприйняття іншомовного слова як престижнішого;
- використання одиниць англійського походження як альтернативу росіянізмам.

У сучасних засобах масової інформації динамічні лінгвальні процеси сприяють не тільки входженню нових англомовних запозичень у лексико-семантичну систему української мови, а й семантичним перетворенням запозичень попередніх років – уточненню, звуженню, розширенню семантики – зміні первинного значення, набуттю іншого, утворенню полісемічних номінацій. Важливими чинниками семантичних зрушень деяких англіцизмів є зміна сфери функціонування лексичних одиниць, що зумовлено частковою детермінологізацією під впливом позамовних чинників [1, с. 135].

Таким чином, складні процеси в сучасній українській лексико-семантичній системі, пов'язані з інтенсивним припливом запозичень, переважно з англійської мови, закономірно отримують неоднозначні оцінки українців. З одного боку, дослідники відзначають певне збагачення мови, наближення за допомогою асимільованих іншомовних запозичень до світових досягнень у суспільно-політичній, економічній, управлінській, торгівельній сферах, з іншого – відбувається перевантаження й засмічення рідної мови чужими лексемами часто за наявності українських відповідників.

Перспективами подальших наукових розвідок є укладання словника найбільш уживаних англомовних запозичень.

Список використаних джерел

1. Мазурик Д. Сучасні тенденції в оновленні лексики української літературної мови // Д. Мазурик // Вісник Львівського ун-ту. Серія філологічна. – Вип. 29. – Львів, 2000. – С. 117–182.
2. Попова Н. Лексико-семантичні групи новітніх англомовних запозичень в українській мові (90-ті рр. ХХ ст. – поч. ХХІ ст) // Н.

Попова // Вісник ХНУ ім. В. Каразіна. Серія філологічна. – Харків, 2004. – № 607. – С. 248–351.

3. Чернікова Л. Англiцизми в сучасній українській мові / Л. Ф. Чернікова, Т. І. Смілик // Филологические науки. – Ф 9. – К., 2008. – С. 132–257.

UDC 316.774:81'42 (41)

Yuliia Tarasenko

Research advisor – teacher of higher educational establishment Yu.O. Omelchuk

***LINGUISTILISTIC SPECIFICITY OF TRADITIONAL
AND SOCIAL MEDIA IN GREAT BRITAIN***

The article deals with the concept of media and its types, describes linguistic and stylistic features of traditional and social media. The subject of the study is the language of various newspapers, magazines and social networks of Great Britain.

Key words: *mass media, social media, traditional media, hashtag, billboard, magazine, newspaper.*

Due to the development of technologies traditional media, including newspapers, magazines, radio and television, are changing into social ones. This process is forced by the emergence and impact of social networks, which to some extent are responsible for spreading information among Internet users. Despite the dynamic development of web networks, traditional ways of transmitting information are still relevant.

Various sociologists investigated the influence of media on society. J.W. Jenks in 1895 questioned the influence of contemporary newspapers on public opinion. He believed that the individual characteristics of readers weaken the influence of newspapers on people. V.S Yarroz, on the contrary, acknowledged the impact of the press on public opinion, but he was concerned that incompetent editors had great power over people who were unaware of anything [5, p. 225].

Such domestic researchers as U. M. Bidzilia, M.V. Zarva, V.V. Rizun touched the problems of mass communication, mass media and their influence on the society.

Mass information is a social information that is published or intended to be published [2, p. 110]. Mass information is considered to be the way of transferring information to society. Scientists distinguish two main types of mass media: **traditional and social**. Traditional media created and saved a link between material manufacturers and their consumers, being popular and effective in the past centuries. Only in the early 2000s, people began to use computers more often. This gave them access to the same tools which are used by professional news producers.

Traditional media are “old” carriers of various types of information used in the world of marketing/advertising. Traditional means of information include advertising of television projects, newspapers, radio and magazines [2, p. 89].

Social media are a type of mass media, a series of online technologies with the help of which users of the content become its co-authors via their notes and posts and can interact, collaborate, communicate, share information or engage in any other social activity with theoretically all other users of a particular service [2, p. 68].

Social and traditional media have some similar and dissimilar features. Among the similar ones are accessibility, urgency, immutability, reaching the audience and different levels of information use. However, the language of these two types of mass media also has some differences. Thereby, traditional media have only one way to reach out to the audience. A person acquaints with the information visually or by hearing, but cannot come into contact with the data and change it according to wish. There are several ways in the social media that lead the audience to use received information and allow them to change the data at the discretion of the individual.

The focus of our study is linguistic and stylistic features of traditional media and especially social media, the last ones being popular at the current stage of the development of society.

First of all, it is worth mentioning the «loud» headlines and illustrations of newspapers, advertisements, billboards, etc., which serve to attract the attention of information consumers. These elements are an integral part of the design of a newspaper or other type of traditional media; the image of any periodical depends on their design. They help the reader to get acquainted with the content of the article or the advertisement more quickly and highlight the most interesting data to him.

In our study this is demonstrated by such an example from the newspaper **The Daily Express**: «*Today William and Kate invite the nation to CELEBRATE OUR HAPPIEST DAY*» [4, p. 1]. The graphic accentuation of the text extract in the headline is used to attract the attention of the reader to the most important event that should occur in the future, that is, the celebration of the wedding of two young people. In addition, this inscription is placed on a large illustration of Prince William and Kate Middleton. The person from the first view on the main page of the newspaper already has an idea of the further material.

Another example is the billboard with a simple inscription on a yellow background: «*BOOKS. THEY MAKE GREAT MOVIES*» [7, p. 1]. Passersby will immediately see the word «*BOOKS*», because it is the first and is higher than the second sentence, and reader will quickly understand the content of this advertisement.

As for social media, various types of them are distinguished: Internet societies, blogs, virtual games, social networks, news on various sites, online forums, etc. Users can sign up for such platforms to post their personal information or get access to other material. Currently, most sites use auxiliary words that help you to find certain information. This type of search is done by using hashtags.

Hashtag is a notation for a keyword of the message, a type of tag, which is used in microblogging and social networks and helps to simplify the search for messages by subject or content [2, p. 176].

For example, to find the needed stuff on Twitter, you can use the search in a such way: *#Ukraine #Umbrella #Love #Movies*. Each new word should be written with a grid without whitespace.

Since social media users do not follow all linguistic rules for the publication of information, as it's done in traditional media. The last ones often use slang being a language that is formed in social or professional separate groups of people.

For example: *avatar* – a profile image; *ban* – a forbidding; *tweet* – a short message that users send to their profile page on the social network *Twitter*; *flood* – messages without any point, *follower* – a person who subscribes to someone's page in social networks; *flame* – a discussion or a separate message that is of no use; @ – unchanged symbol of email address; *yt* – online video service *YouTube*, *unfriend* – to remove someone from friends on *Facebook*, *RT* – *retwitt* on *Twitter* – to copy a certain note on someone's profile page with a direct link to the original source; *mysp* – a tag for the page on *MySpace*, etc [6, p. 443]. So, slang is used on social networks in order to make communication more convenient and unique for all people who get to know new sites on the Internet.

Some social networks have a slightly different presentation structure. In blogs we can find helpful articles on any topic. Often such sites contain many terms, neologisms, archaisms, synonyms and antonyms. For example, the **PhraseMix** blog has the following article: «*What are the differences between «maybe», «perhaps», «probably», and «probably?»*» [9, p. 1]. The article contains information concerning many synonyms to the topic. Such scientific topics are revealed using sub-themes; in our case, the blog contains sub-items in which the information is organized in such a way:

- 1) *Different meaning.*
- 2) *Levels of formality.*
- 3) *How to use them* [9, p. 1].

Traditional media are somewhat mixed with social ones. Due to this formed a lot of electronic journals. For example, the English site **BBC Focus** contains information on scientific discoveries and forums where people can discuss various

contemporary issues. For our study we chose the part “**Space**” and the article “**10 Future Space Missions to Look Forward to**” [8, p. 1].

After analyzing the material, we can conclude that even in the presentation of scientific information, the author used various abbreviations, for example: *JWST* – *James Webb Space Telescope*, *NASA* – *National Aeronautics and Space Administration*, *Hubble* or *HST* – *Hubble Space Telescope*, *ANNEX* – *Laser Interferometer Space Antenna*, *Breakthrough* – *Breakthrough Starshot Animation*, *DSI* – *Deep Space Industries*, *JUICE* – *Exploring Jupiter's Ice Moon* [8, p. 2]. The author uses abbreviations not only to avoid a tautology in the article, but also to save time which is necessary to read scientific terminology.

Consequently, the study showed that traditional media are different from social ones. At the linguistic level, “old media” are more structured and correspond to stylistic norms, while “new media” have a free form of information outspread in social networks, and also enable users to modify and remove material as they wish. During our research, we mentioned that traditional media include newspapers, magazines, billboards, and social media include social networks, forums, blogs, electronic magazines, news on various sites, etc. In the “new media” people often use abbreviations, specific slang, terms, neologisms, various synonyms and antonyms while the “old media” have well-defined requirements for the presentation of the material.

References:

1. Baluev D. G. Rol' «novyh SMI» v sovremennyh politicheskikh processah: ucheb. posobie [The role of the “new media” in modern political process: schoolbook] / D. G. Baluev. – N. Novgorod : Nizhny Novgorod State university Publ., 2012. – 40 p.
2. Bidzil U. M. Slovnihk zhurnalista: terminih, mass-media, postati [Journalist's Dictionary: Terms, Mass Media, Figures] / U. M. Bidzil. – Uzhhorod : Transcarpathia Prosvita Publ., 2007. – 224 p.

3. Hanych D. I. Slovnyk linhvistychnyh terminiv [Dictionary of linguistic terms] / D. I. Hanych, Oliynyk. – Kyiv : High school Publ., 1985. – 360 p.
4. Desmond R. The Daily Express / R. Desmond // Northern & Shell. – 2011. – № 12. – P. 80.
5. Rizun V.V. Teoriia massovoi komunikatsii [Theory of Mass Communication]. – Kyiv : Prosvita Publ., 2008. – 260 p.
6. Hawkins D. Tolkovyj slovar' anglijskogo jazyka [Explanatory Dictionary of English]. – Moscow : Astrel Publ., 2008. – 556 p.
7. Books make movies [Electronic source]. – 2017. – Access mode : <http://filmadaptation.qwriting.qc.cuny.edu/files/2012/12/Roku-books-make-movies-billboard-1024x773.jpg>
8. McNamara A. 10 future space missions to look forward to [Electronic source] / McNamara // Science focus. – 2017. – Access mode : <http://www.sciencefocus.com/article/space/future-space-missions>.
9. PhraseMix. What are the differences between “maybe”, “perhaps”, “possibly”, and “probably”? [Electronic source] – 2016. – Access mode : <http://www.phrasemix.com/answers/what-are-the-differences-between-maybe-perhaps-possibly-and>.

УДК 811.111:81`373.612:316.774

Каріна Чекамова

Науковий керівник – викладач Ю.О. Омельчук

ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛОМОВНИХ АБРЕВІАТУР У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

Статтю присвячено основним популярним англомовним абревіатурам у соціальних мережах. Особлива увага приділяється їх лінгвістичним особливостям, класифікації та значенню абревіатур.

Ключові слова: абревіатура, акронім, скорочення, класифікація.

The article deals to the main popular English abbreviations in social networks. Particular attention is paid to their linguistic features, classification and value of abbreviations.

Key words: *abbreviation, acronym, reduction, classification.*

Англійська мова нині є найбільш поширеною мовою в інтернет-мережі, оскільки початок бурхливого розвитку інформаційних технологій та їхнього імпорту в інші країни було покладено в англомовній країні – Сполучених Штатах Америки. Аббревіатури використовують часто і в соціальних мережах не від безграмотності, а щоб заощадити час і якнайшвидше донести свою думку, не забувши про найголовніше. У цьому випадку приходять на допомогу різноманітні аббревіатури. Основною метою створення і використання мови СМС є передача повідомлення через використання найменшої кількості можливих символів.

Багато аббревіатур уже міцно закріпилися в нашій мові, а іноді ми вимовляємо якісь слова, навіть не підозрюючи, що вони є акронімами, тобто аббревіатурами, які стали самостійними словами в нашій мові.

Аббревіатура (від «abbreviо» – скорочую) – складноскорочені слова, утворені з перших літер або з інших частин слів, що входять до складу назви чи поняття і вживаються в усній та писемній мові. Аббревіація забезпечує передачу максимальної кількості інформації при мінімальному використанні мовних засобів, тобто збільшення ефективності комунікативної функції мови [2, с. 85]. Аббревіатура – скорочення, яке вимовляється за літерами. Наприклад, *BTW – by the way (до речі)*, *TIA – thanks in advance (спасибі заздалегідь)*.

Акроніми (від грец. *ἀκρος* – «найвищий, крайній» та *ὄνομα* – «ім'я») – слова, утворені зазвичай від початкових літер, елементів або цілих слів, що входять до вихідного словосполучення і набувають фонетичної будови та відповідної орфографії повноцінного слова. Акроніми – це сполучення великих літер [4, с. 48]. Наявність акронімів є однією з типологічних ознак,

притаманних Інтернет-текстам. Акроніми є одним з видів економії мовних засобів і слугують компресії інформації на лексичному рівні. Наприклад, *USA – United States of America (Сполучені Штати Америки)*, *WWW – World Wide Web (Всесвітня мережа)*.

Зазначимо, що в сучасній лінгвістиці не існує чітких фонологічних та орфографічних правил, виходячи з яких можна було б передбачити, де саме і як буде скорочено лексичну одиницю і яким чином будуть вимовляти ініціальні аббревіатури. Джерелом аббревіатур є словосполучення, що позначають предмети та явища. Для того, щоб словосполучення могло трансформуватись в аббревіатуру, воно має відповідати таким вимогам:

- мати єдине значення;
- мати достатню частотність;
- мати соціальне значення і комунікативну спрямованість.

Головною умовою дослідники вважають зрозумілість аббревіатури для спеціалістів певної галузі. Це забезпечує мотивованість її елементів. Кожен елемент аббревіатури повинен бути мотивованим відповідним словом вихідного словосполучення [3, с. 49].

Дотепер немає в сучасній лінгвістиці єдності поглядів щодо класифікації аббревіатур. М. Белозьоров класифікує аббревіатури на ініціальні скорочення (*CAT – computer-aided testing (комп'ютерне тестування)*) і складноскорочені слова (*V-day – Victory day (День Перемоги)*) [1, с. 10].

В. Лейчик пропонує класифікувати аббревіатури так:

1) за рівнем мотивованості аббревіатур вихідними одиницями виокремлюються аббревіатури, в яких легко (*HF – have fun (бажаю повеселитися)*) або важко (*HAND – have a nice day (гарного дня)*) розпізнати морфему вихідних слів;

2) за структурою: літерні (*NP – no problems (без проблем)*, *GM – Good morning (Доброго ранку!)*), звукові (*U – you (ти)*), цифрові (*4 – for (для)*), складові (*E-mail – Electronic mail (електронна пошта)*) та комплексні аббревіатури (*h8 – hate (ненавиджу)*);

3) за способом утворення – абрєвіатури, що механічно утворюються зі складових елементів (*TV, telly – television (телебачення)*), та скорочення, що спеціально добираються, щоб отримати інше слово або схожу з ним одиницю (*movie – moving pictures (фільм)*);

4) за формою вживання: графічні (*Mon – Monday (понеділок), Mr – mister (містер), etc. (латинське et cetera) – and so on (і так далі)*) і лексичні (*history – story (історія), quest – question (питання)*). На думку науковця, графічні скорочення репрезентуються лише в письмовій мові, лексичні ж можуть вживатися як в письмовій, так і в усній формі [3, с. 60].

У соціальних мережах при спілкуванні ми часто використовуємо абрєвіацію «*LOL*», що походить від «*laughing out loud*», що дослівно перекладається як «сміх уголос». Уживаємо цю абрєвіатуру тоді, коли хочемо сказати, що нам дуже смішно. Іноді може нести іронію чи насмішку. Ще одним словом для відображення сміху є «*ROFL*», скорочення від «*rolling on the floor laughing*» (*повзаю по підлозі від сміху*). Скорочення «*LOL*» має дуже багато значень. Наприклад: *lots of love* (*багато кохання*), *lots of luck* (*багато щастя*), *little old lady* (*маленька стара леді*), *list of lists* (*список списків*), *love of life* (*любов до життя*), *language of love* (*мова любові*) [5, с. 796].

Акронім, що походить від англійського «*IMHO*» – *in my humble opinion* (*на мою скромну думку*), рідше вважається розшифровкою *in my honest opinion* (*чесно кажучи*) або *in my horrible opinion* (*на мою жахливу думку*), виник у середовищі любителів фантастики, звідки проник в Інтернет та може використовуватися при обговоренні суперечливої теми.

Частотним є слово «*AFK*», що є скороченням від вислову «*away from keyboard*», дослівний переклад якого «відійшов від клавіатури». Якщо потрібно відійти, можна написати «*G2G*» – *got to go*, що перекладається як «мені потрібно іти».

Із поширенням мережі Інстаграм серед сучасної молоді ми, не замислюючись, використовуємо й такі аббревіації, як: *story*, *GN*, *GM*, *GF* – *girlfriend* (дівчина), *BF* – *boyfriend* (хлопець).

Також зі слів, що не мають загальноприйнятих аббревіатур, користувачі найчастіше видаляють голосні літери, тому читач зобов'язаний тлумачити рядок приголосних шляхом повторного додавання голосних. Наприклад, *prrt* – *party* (вечірка), *frnd* – *friend* (друг).

Отже, аббревіація виконує специфічні, характерні лише для неї завдання – значною мірою розширює дериваційні можливості лексики, і в цьому її цінність. Відмова від використання аббревіатур привела б до непомірного розростання текстів. Майже в усіх європейських мовах є різноманітні аббревіатури, але особливо багата на них сучасна англійська мова. Кількість аббревіатур, що входять до термінологічних словників, сягає десятків тисяч.

Аббревіація стає можливою через такі характерні особливості мови та мовлення: матеріальність мовного знака, лінійність мовлення і письма, нерівномірність розподілу інформації між окремими елементами мовленнєвого потоку, надлишок мовленнєвих повідомлень. У процесі аббревіації такий надлишок не ліквідується, а лише зменшується його обсяг. Аббревіація скорочує матеріальну оболонку комунікативних одиниць, збільшуючи швидкість надходження інформації від того, хто її передає до реципієнта. Тому, причиною виникнення аббревіацій є економія місця та часу.

Список використаних джерел

1. Белозьоров М. В. Аббревіатури-неологізми в англійській мові та їх переклад на українську / М. В. Белозьоров // Вісник Сумського державного університету. Серія філологічні науки. – Суми, 2001. – № 5 (26). – С. 9-13.
2. Косарева О. Г. Аббревіатура как одно из средств экономии и экспрессии речи / О. Г. Косарева // Иностранные языки в школе. – 2004. – № 2. – С. 85-89.

3. Лейчик В. М. Люди и слова / В. М. Лейчик. – М. : Наука, 1982. – 175 с.
4. Швейцер А. Д. Теорія перекладу : статус, проблеми, аспекти / А. Д. Швейцер. – К. : Освіта, 2003. – 48 с.
5. Procter P. Longman Dictionary of Contemporary English. New Words / P. Procter. – Harlow Essex : Pearson Education Limited, 2001. – 1229 p.

УДК 811.111'42:004.738.5

Людмила Шахнюк

Науковий керівник – к.п.н., доцент В.М. Мелконян

**ЛЕКСИЧНІ ТА СИНТАКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ
АНГЛІЙСЬКОЇ ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЇ
(НА ПРИКЛАДІ МІКРОБЛОГА ТВІТТЕР (TWITTER))**

Статтю присвячено вивченню лексико-синтаксичних особливостей англійської мови, виявлених у віртуальній комунікації на прикладі мікроблога Твіттер (Twitter). У роботі доведено, що користувачі Твіттера утворюють унікальну мережеву субкультуру, яка призводить до виникнення особливої інтернет-комунікації.

Ключові слова: *інтернет-комунікація, соціальна мережа, інтернет-лінгвістика, Twitter.*

The article is devoted to the consideration of the lexical and syntactical features of a virtual communication in the English language using the example of microblog Twitter. The author proves that Twitter users form a unique network subculture with specific inside rules, which entail a new variety of the Internet communication.

Key words: *the Internet communication, social networks, the Internet linguistics, Twitter.*

У зв'язку з розвитком і популярністю інтернет-комунікації, основною мовою спілкування залишається англійська. В сучасній лінгвістиці все більш актуальною стає проблема структурно-семантичних особливостей англійської мови в Мережі. Огляд наукової літератури з цієї тематики засвідчив, що вчені приділяють увагу інтернет-спілкуванню в зв'язку з вивченням різних мовних жанрів (сленгу, жаргону та ін.), неологізмів або феномена комунікації (усної / письмової). На наш погляд, мова Мережі гідна самостійного наукового інтересу, якого на сьогоднішній момент в повній мірі не спостерігається. Пояснити це можна новизною, не систематичністю джерельної бази, яка періодично повинна піддаватися детальному аналізу для формування в кінцевому підсумку багаторівневого, систематизованого, фундаментального дослідження, присвяченого англійській інтернет-комунікації.

Ми приділимо увагу лінгвістичним особливостям найбільш репрезентативного, інтернет-об'єкта – мікроблога Твіттер (Twitter) – на лексичному та синтаксичному рівнях. Звернемося насамперед до лексики. Твіттер зберігає величезну кількість «хімерних» слів, значення яких не так легко знайти в сучасному словнику. Однак інтерес для нас будуть представляти не слова самі по собі з метою їх впізнавання і розуміння сенсу, а способи словотворення, завдяки яким вони виникають. Отже, якими ж словотворчими прийомами користуються учасники Твіттера?

Одним із таких прийомів є афіксація (affixation). Дослідниця Н. Ахренова у статті, присвяченій лінгвістичним особливостям мікроблогів, називає цей спосіб домінуючим (в тому числі і в Твіттері) і виділяє наступні популярні префікси: *de-* зі значенням *removal, separation, negation, descent, reverse action* (наприклад: *deTweet* – видалити повідомлення або *defollow* – видлити когось із стрічки друзів); *un-* з тим же значенням, що й у *de-*; *re-* зі значенням *back, again, once more*; *mis-* зі значенням *something is done badly or wrongly; do things together* (наприклад: *retweet* – поділитися вподобаним повідомленням зі своїми друзями, *refollow* – знову додати в

стрічку друзів людини, якого до цього видалили; *mistweet* – повідомлення, про відправку якого ви шкодуєте; *co-twitterer* – ваш співрозмовник в твіттері) і суфікси – *less* (наприклад, *techless* – не має можливості вийти в Твіттер через відсутність доступу до Інтернету) та *-ish* (*Twitterish* – пов'язаний з Твіттером, той, що має ставлення до Твіттера) [1, с. 121].

Іншим способом словотворення у Твіттері є злиття слів (*blending*). Наприклад: *fantabulous* <*fantastic* + *fabulous* – чудовий, дивовижний або *gritch* <*grouchy female*, *grouch* + *witch* – карга (про жінку). На думку О. Обухової, найчастотнішим словом, що бере участь у породженні слів-злитків, є *twitter*. Зокрема, вона наводить велику кількість прикладів: *twaffic* (*Twitter* + *traffic*); *twoops* (*twitter* + *oops*); *twype* (*twitter* + *type*); *pwrtu* (*party* + *Twitter*); *twerk* (*Twitter* + *work*); *twart* (*Twitter* + *Art*,) [1, с. 121].

Разом з тим, у Твіттері виявлено і таке явище, як зворотній словотвір. Найбільш часті приклади використання дієслів з опущеними післялогами. Наприклад: *Where did you buzz last evening?* замість *Where did you buzz off last evening?* Або: *How you shacked this night?* замість *How have you shacked up this night?*

Для мови Твіттера характерно також використання коротких мовних форм – аббревіацій, - часто зрозумілі тільки самим комунікантам. Наприклад: *nsta is like Bbm pin city tonight* або *My ol lady can not hang round no hoes*.

У Твіттері частотними є аббревіатури, під час розшифровки яких фрази часом набувають непристойний зміст. У скороченій формі він трохи забувається, втрачає свій ефект непристойності і стає лише показником розмовного неформального стилю спілкування. Зі скорочених форм у Твіттері використовуються й акроніми, як правило, загальновідомі, щоб висловити:

- думку: *AFAIK* - *as far as I Know*, *IMHO* - *in my humble / honest opinion*;
- емоції / оцінки: *HHOK* - *ha-ha only kidding*, *LOL* - *laughing out loud*;
- вітання / прощання: *BB* - *be back / bye-bye*, *HAND* - *have a nice day*.

Разом з тим, популярністю у Твіттері користуються скорочення слів, а іноді й цілих фраз за допомогою однієї літери, наприклад: *Live ya dreams* або *Read my interview w Tom Ridge*.

Очевидно, що процес словотворення у Твіттері відбувається відповідно за правилами словотворчої системи англійської мови. Вельми продуктивними виявилися найпоширеніші словотвірні прийоми: префіксація, суфіксація, злиття слів, зворотний словотвір, аббревіація. Тенденція до використання відомих в мові словотворчих засобів логічна і закономірна. Ті, що говорять будь-якою мовою прагнуть до взаєморозуміння, щоб ті, хто слухає або читає могли їх легко зрозуміти.

Говорячи про синтаксичні особливості спілкування у Твіттері, звертає на себе увагу часте використання різних видів еліптичних речень:

- одночленних або семантичних, у яких відсутні словесні форми в позиції підмета і присудка, і те, що опущено, домислюється на основі контексту:

And, with that, we can all have a good slumber. Nighty!

- двочленних із прямим порядком слів або синтаксичних, у яких еліптована частина побудована таким чином, що можна точно визначити те, що не виражено:

It's about to start! @midnight in a few min !!! I was super nervous. Hope you like it !!!

При цьому зазначимо, що частіше у Твіттері опускається підмет, ніж присудок. Мікроблог рясніє реченнями в наказовому способі (стверджувальними і негативними зі скороченими допоміжними дієсловами): *Do not demand what you can not offer ... that's annoying*. Або: *Wake me up like thispic*.

Характерною рисою твіттер-мови є аграматизм. Виявляється він:

- у недостатній або неправильній розстановці розділових знаків: *sundays were made for drinking. go bills*.

- у помилках під час побудови активної мови:
with effort comes reward або *i do not have nothing*
- у неправильному вживанні прописних літер на листі:
shit is gonna be bonkers i'll tell you that !!
- у перекручуванні слів: *Ston now ...*
- у написанні слів і фраз небуквених елементів:
Gucci & Future x flossing або *I'm performing at # 923NOW's #Halloween show*
Join me & amp; 923NOWFM on 10/29 at @RoselandNY!

Ступінь аграматизму у Твіттері велика. Близько половини користувачів пишуть абсолютно безграмотно. Явно спостерігається нехтування мовними нормами. Ставитися до цього можна по-різному. Можна погодитися з думкою Є. Бреусової про те, що «буденна комунікація в її письмовій різновидності не вимагає повного дотримання однаковості написань відповідно до принципу витрат мовних зусиль для отримання задовольняючого письмову комунікацію результату» [2, 36].

Учасники Твіттера, ймовірно, не бачать сенсу в дотриманні нормативної пунктуації. Вони, як і у випадку з лексичними одиницями, дотримуються принципу економії комунікативних зусиль і відповідно до нього позбавляються від усього надлишкового. Згодом, можливо, їх варто перерозглядати, але не нехтувати ними. Відмова від норм, на наш погляд, може спричинити хаос у мові й поставити під сумнів уявлення про філологію як науку, негативно позначиться на мовній свідомості індивіда, призведе до відсутності розуміння серед розмовляючих англійською мовою [3, с. 18]. Як вірно відзначив Н. Голев, «важко заперечити факт, що володіння орфографічними і пунктуаційними нормами – ознака культурної людини і що слід вітати всі прояви його культурності, в тому числі і мовної» [3, с. 25].

Спостереження за мовними (зокрема, синтаксичними) особливостями твіттер – спілкування продемонстрували сучасне ставлення до писемного мовлення. Було виявлено, що мікроблогери відносяться до листа без забобонів. Принцип економії, спрямованість на активну комунікацію зробили

їх мову спонтанною і не настільки обмеженою з погляду граматики та пунктуації. Незважаючи на те, що учасників Твіттера налічується кілька мільйонів, а, можливо, і мільярдів по всьому світу, проте сьогодні складно сказати, чи приведе практика їх віртуального спілкування до повного злиття писемного та усного мовлення й відповідної трансформації мовної свідомості.

Список використаних джерел

1. Ахренова Н. А. Лингвистические особенности микроблогов / Н. А. Ахренова // Альманах современной науки и образования. – 2011. – № 9 (52). – С. 119–122.
2. Бреусова Е. И. Об эффективности обыденной коммуникации в её письменной разновидности / Е. И. Бреусова // Вестник Сургутского государственного педагогического университета. – 2011. – № 4. – С. 34–37.
3. Голев Н. Д. Русская письменная разговорная речь и её отражение в обыденном языковом сознании участников виртуальной коммуникации / Н. Д. Голев // Вестник Томского государственного университета. Филология. – 2013. – № 5 (25). – С. 12–30.
4. Твіттер. – URL: www.twitter.com

РОЗДІЛ 2
СЛОВО ЯК КУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН
У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ПАРАДИГМ

УДК 811.111:81'373.43'«06»

Анастасія Барбуца

Науковий керівник – викладач Ю.О. Омельчук

НЕОЛОГІЗМИ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Статтю присвячено дослідженню неологізмів у сучасній англійській мові. Предметом дослідження стали неологізми, їх морфологічні групи, лексичне значення, способи й частота утворення неологізмів у сучасній англійській мові.

***Ключові слова:** неологізм, сучасна англійська мова, способи творення, лексичне значення.*

The article deals with neologisms of contemporary English. The subject of the study are neologisms, their morphological groups, lexical significance, ways and frequency of the formation of neologisms in modern English.

***Key words:** neologism, contemporary English, methods of the formation, lexical significance.*

Сучасний світ дуже швидко розвивається: з'являються нові наукові відкриття, явища, предмети та технології. Усе це спричиняє безперервний розвиток мови, котрий, у свою чергу, зумовлений появою нових слів на позначення цих нових предметів, явищ та процесів. Особливо чутливою до таких змін є англійська мова.

Неологізм – це слово чи сполука, використані мовою в певний період на позначення нового або вже наявного поняття в новому значенні й усвідомлюється носіями мови [8]. Також синонімічними назвами на

позначення цього терміну є **новотвір** та **оказіоналізм (авторський неологізм)**.

Французький дослідник лексикології Л. Гілберт, узявши до уваги спосіб творення, виділяє такі неологізми:

- 1) фонологічні неологізми;
- 2) запозичення;
- 3) семантичні неологізми;
- 4) синтаксичні неологізми [5].

Також дослідженням неологізмів займалися Ж. Айтчісон, Ю. Зацний, В. Заботкіна, Дж. Ейто, А. Лерер.

Британська газета **The Guardian** опублікувала статтю, в якій розповідається про інтенсивність розвитку англійської мови: за даними **Global Language Monitor**, щороку виникає близько 5400 нових слів [2].

Пошук неологізмів у англійській мові здійснено на основі матеріалів, взятих з блогів **Cambridge Dictionary** і **Oxford Dictionaries** за 2016-2017 роки та розподілено на групи за морфологічною належністю.

1) **Nouns/Іменники: cloud eggs** (/klaʊd'egz/, смачна страва, приготовлен шляхом випічки невеликих кульок мінеральних яєчних білків із цілим яєчним жовтком всередині кожного з них. Наприклад: «*Fluffy clouds with a yellow centre are sweeping social media and it's all thanks to the latest breakfast fad. In the latest trend to emerge on Instagram food fiends are skipping poached, scrambled and fried and opting for **cloud eggs**. The egg-ceptional looking dish is made by separating the egg yolk from the white and is popular among health nuts coming in at just 161 calories*» [Daily Mail, 7 May 2017]), **Q** (/kju:/, жувальна текстура, характерна для їжі з Тайваню). Наприклад: «*Q is a springy, chewy texture ... it's a cornerstone of Taiwanese cooking so revered it appears repeatedly throughout the day in dishes both sweet and savory, hot and cold, and even in drinks*» [www.roadsandkingdoms.com, May 2017]), **ube** (/ˈuːbeɪ/, пурпурний різновид солодкої картоплі). Наприклад: «*Also known as «purple yam», this bright purple vegetable features in increasingly popular Filipino cuisine and looks*

especially amazing in desserts. New Yorkers went crazy for «ube doughnuts» last year, and the UK is hot on its heels» [Sainsbury's Magazine, January 2017]), **thundersnow** (/ˈθʌn.də.snoʊ/, гроза зі снігом замість звичайного сильного дощу). Наприклад: «**Thundersnow** occurs far less frequently than a normal storm. This is because it is only able to occur during a couple of months of the year. It is incredibly rare in the UK. In the US, it is more common – they have an average of 6.3 instances of thundersnow a year» [The Telegraph, 17 January 2017]), **runch** (/rʌntʃ/, біг, який ви здійснюєте для тренувань під час перерви на обід). Наприклад: «*For many trail runners, «runch» is the most important meal of the day. Running at lunch provides a predictable window of opportunity to conquer some miles. Most office jobs involve about an hour of lunch, which is enough time to get a solid aerobic stimulus before sitting in front of a computer for a few more hours»* [www.trailrunnermag.com, 16 May 2017]), **rooftopper** (/ˈruːf.tɒ.pə/, хтось, хто піднімається на дах високого будинку, фотографується, часто наражаючись на небезпеку). Наприклад: «*This is the heart stopping moment a daredevil rooftopper climbs a New York skyscraper. The dizzying snaps show stunning scenes across the Big Apple from high up on the top of the concrete jungle's landmark skyscrapers»* [www.storytrender.com, 29 March 2017]), **sky pool** (/ˈskaɪ.puːl/, басейн, підвішений у повітрі між двома будівлями). Наприклад: «*The developers say the transparent «sky pool» will be the first of its kind in the world, giving swimmers the ability to look 35 metres down to the world below, with only 20cm of glass between them and the outside world»* [Cosmopolitan, 13 February 2017]), **awareable** (/əˈweɪ.ə.bəl/, пристрій, що носить на тілі, використовує комп'ютерні технології, підключається до Інтернету, і використовується для контролю та зменшення стресу). Наприклад: «*This year sees the launch of a range of therapeutic tech bracelets designed to pick up on your stress levels and offer techniques to calm you down. Think of them as Fitbits for your brain or, as the tech industry is calling them, «awareables». Unlike activity trackers and smartwatches, these gadgets prioritise emotional wellbeing over your step count»* [The Sunday Times, 12 March 2017]),

Brexit (/ˈbreksɪt/ or /ˈbrɛɡzɪt/, популярний термін для можливого виведення Сполученого Королівства (Великобританія) з Європейського Союзу), **Clexit** (/ˈklek.sɪt/, вихід країни з міжнародних договорів про клімат). Наприклад: «*First there was **Brexit** [...]. Now a movement is building that would further stun the supranationalists: an exit from the United Nations climate change protocol, dubbed «**Clexit**». **Brexit** happened, and **Clexit** could be next*» [The Washington Times 11 August 2016]), **Generation Me** (/ˌdʒen.əˈreɪ.ʃənˈmiː/, спосіб звернення до групи людей, народжених у 2000 році). Наприклад: «*A leading private school headmaster is bringing in empathy lessons and calling for others to follow suit — warning that «**Generation Me**» has less understanding of other people than any generation in recent history*» [The Sunday Times, 5 March 2017]), **generational nomad** (/dʒen.əˈreɪ.ʃənˈl nɔː.məd/, позначення того, хто народився на межі двох різних поколінь). Наприклад: «*For those, like me, in the upper age bracket of millennials (who are aged, roughly, between 18-36), yet not quite old enough to be firmly in Generation X (aged 37-52), the disconnect is most glaringly evident on social media. Welcome to life as a **generational nomad***» [The Sunday Times, 29 January 2017]), **retailtainment** (/ˌriː.teɪlˈteɪn.mənt/, використання звуку, освітлення та розважальних заходів, щоб заохотити покупців купувати речі). Наприклад: «*Chinese shoppers can expect to see more emphasis on **retailtainment** that falls into the health and fitness category, reflecting a growing consumer interest in healthy lifestyles. Not only does this mean malls are likely to make space for more sport facilities, but also that developers will set aside retail space for niche brands trying to make it into the China market*» [www.luxurysociety.com, 3 February 2017]), **sneakerhead** (/ˈsniː.kə.hed/, людина, яка володіє, купує та продає кросівки (UK = **trainers**), особливо ті, що мають рідкісні або незвичайні конструкції). Наприклад: «*With celebrities from Kanye West to Pharrell Williams now designing their own styles for Nike and Adidas, respectively, **sneakerheads** have gone from a subculture to dominating the culture*» [Newsweek 21 May 2016]), **glunge** (/ˈɡlʌndʒ/, тип моди, який поєднує гламур та гранж). Наприклад: «*What do you get if you merge glamour with a*

*dose of grunge a la X Factor's Rita Ora? **Glunge, duh!***» [Reveal 04 January 2016]), **shacked** (/ʃæk.ɪt/, легка куртка, схожа на сорочку). Наприклад: «*Step forward the **shacket**: the shirt-come-jacket. The shacket ... is heavier than a cotton shirt but lighter than say, a denim or utility jacket*» [The Telegraph 15 March 2016]), **F-rating** (/ˈef.reɪ.tɪŋ/, класифікація нагороди за фільм, написаний або зрежисований жінкою, або з важливими жіночими персонажами). Наприклад: «*The **F-rating** was created in 2014 by Bath film festival executive director Holly Tarquini to «support women in film and change the stories we see on screen»*. [The Guardian, 7 March 2017], **shelfie** (/ˈʃel.fi/, фотографія книг чи інших предметів на полиці, яку опубліковано в соціальній мережі). Наприклад: «*Instagram has a lot to answer for. While most us are just beginning to get to grips with the selfie, the «**shelfie**» movement has been gaining digital ground*» [The Telegraph, 3 February 2017], **Instagirl** (/ˈɪn.stə.ɡɜːl/, модель, яка має велику кількість фоловерів у Instagram, соціальній мережі для обміну фотографіями). Наприклад: «*US Vogue coined the term «**Instagirl**» to describe the new crop of models whose careers and Instagram platforms are effectively one and the same*» [The Observer, 5 March 2017], **FOLO** (аббревіатура «*fear of living offline*»: відчуття, що вам потрібно публікувати привабливі фотографії про себе в соціальних мережах, щоб зробити ваше життя цікавим). Наприклад: «*This year however it's all about **FOLO** (fear of living offline) which is the need for us to digitally validate anything we do (likes, shares and comments) otherwise it feels like it never took place*» [www.linkedin.com 18 January 2016]][3; 4].

Нові слова-іменники виникають для позначення нових предметів, явищ, сервісів, розваг, тощо.

2) **Adjectives/Прикметник**: **cheer-up** (/ˈtʃiərl/, підбадьорюючий, заспокійливий), **client-side** (/ˈklɪəntsɪd/, стосується операцій, які виконує клієнт у відносинах між клієнтом і сервером в комп'ютерній мережі), **Dahlesque** (/dɑːl'esk/, нагадує чи характерний для стилю британського письменника Роальда Дала, особливо для його дитячих творів з ексцентричними сюжетами, лиходійними або неависними дорослими

персонажами і темним гумором. Наприклад: «*a Dahlesque relish of stinks*»; «*a fabulously disgusting Dahlesque story*»), **focking** (/ˈfɒkɪŋ/, використовується як інтенсифікатор, що виражає неприємність, розчарування, ворожість тощо), **scrumdiddlyumptious** (/ˌskrʌmɪdɪdlɪˈʌm(p)ʃəs/, (про їжу) надзвичайно смачно; (про людину) дуже приваблива. Наприклад: «*scoops of scrumdiddlyumptious ice cream in so many different flavours*»; «*you didn't mention he was scrumdiddlyumptious!*»; «*you look positively scrumdiddlyumptious*»), **shoppable** (/ˈʃɒpəb(ə)l/, (про магазин) легко чи приємно купувати; сприяє шопінгу; позначення або посилання на частину онлайн-вмісту, що містить продукти, доступні для негайної покупки за допомогою посилань у самому вмісті; позначення продукту, який можна придбати за посиланням у частині онлайн-вмісту. Наприклад: «*such a set-up may even make the stores more shoppable by moving the queues out of the aisles of merchandise*»; «*both brands recently launched shoppable YouTube videos*», «*magazines can make both advertisements and original content shoppable*»; «*every item in the video is clickable, shareable, and shoppable*»), **YOLO** (/ˈjəʊləʊ/, «*you only live once*» висловлення думки про те, що треба максимально використати нинішній момент, не турбуючись про майбутнє, і часто використовується як обґрунтування імпульсивної або безрозсудної поведінки). Наприклад: «*I just ordered £40 worth of Chinese food. But YOLO, right?*», «*The YOLO mentality has swept young adult generations*») [3; 4].

Неологізми-прикметники позначають емоційність мови, увічливе або грубе ставлення до особи, предмета, явища, ситуації.

3) **Verbs/Дієслова**: **cheese** (/tʃiːz/(зазвичай *be cheesed off*), засмутити, розчарувати когось. Наприклад: «*I got a bit cheesed off with the movie*»), **fine-comb** (/ˌfaɪnˈkəʊm/, провести ретельний пошук або аналіз), **refurb** (/rɪˈfɜːrb/, очистити (щось)) [3; 4].

Неологізми, виражені дієсловами, позначають процес дії з новим відтінком та переходять з однієї частини мови в дієслова, набуваючи нового лексичного значення.

Отже, англійська мова розвивається дуже швидкими темпами. На цей розвиток впливає розвиток суспільства. Серед неологізмів найбільше самостійних частин мови, зокрема іменників, прикметників та дієслів. Варто звернути увагу на те, що найбільшу кількість новоутворень мають іменники, а також на те, що деякі вже відомі слова здобувають нове лексичне значення. Процес появи неологізмів є безперервним. Адже він відбувається в усіх сферах людського життя (соціальної, політичній, економічній, культурній).

Список використаних джерел

1. Aitchison J. Language Change: Decay or Evolution / J. Aitchison. – Cambridge : Cambridge University Press, 1991. – 305 p.
2. Bodle A. How new words are born [Electronic source] /A. Bodle // The Guardian. – Access mode : <https://www.theguardian.com/media/mind-your-language/2016/feb/04/english-neologisms-new-words>
3. Cambridge Dictionary [Electronic source]. – Access mode : <https://dictionaryblog.cambridge.org/>
4. Oxford Dictionaries [Electronic source]. – Access mode : <https://en.oxforddictionaries.com/>
5. Арнольд И. Лексикология современного английского языка / И. Арнольд. – Москва : Высшая школа, 1986. – 295 с.
6. Заботкина В. Новая лексика современного английского языка / В. Заботкина. – Москва : Высшая школа, 1989. – 126 с.
7. Зацний Ю. Розвиток словникового складу сучасної англійської мови / Ю. Зацний. – Запоріжжя : Запорізький державний університет, 1998. – 431 с.
8. Селіванова О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія / О. Селіванова. – Полтава : Довкілля, 2006. – 712 с.

УДК 81'276.6:355

Anastasia Dibrova

Research advisor – Doctor of Philosophy, Assistant Professor V.M. Melkonian

**THE PECULIARITIES OF PROVERBS AND SAYINGS
REFLECTING RELATIONS**

У статті досліджено прислів'я та приказки, що відображають різні сфери людських стосунків. Визначено сутність понять «пареміологія», «прислів'я» та «приказки». Важливо, що англійські прислів'я та приказки є частиною культури людей, його неоціненним скарбом, яким вони довгий час збагачують нове покоління. Прислів'я та приказки відображають різні сфери стосунків: відносини у родині, між батьками та дітьми, між подружжям, стосунки в команді, один з одним, між працівниками та лідером. Для ознайомлення з культурою та традиціями інших людей на основі пареміологічних підрозділів аналізуються шляхи їх використання.

Ключові слова: пареміологія, прислів'я та приказки, міжособистісні відносини.

Proverbs and sayings reflecting various areas of human relations are considered in the article. The essence of concepts «paremiology», «proverbs» and «sayings» are determined. It is significant that the English proverbs and sayings are part of the culture of the people, his invaluable treasure, which he has for a long time and enriches the new generation. Proverbs and sayings reflect different spheres of relations: relations in the family, between parents and children, between spouses, relations in the team, with each other, between employees and the leader. In order to acquaint with the culture and traditions of another people on the basis of paremiological units are analysed ways of their usage.

Key words: paremiology, proverbs and sayings, interpersonal relations.

The use of proverbs and sayings in colloquial speech plays an important role and has great importance for speech etiquette, because they carry great communicative potencies.

A proverb is a simple and concrete saying, popularly known and repeated, that expresses a truth based on common sense or experience. They are often metaphorical. A saying is any concisely written or spoken linguistic expression that is especially memorable because of its meaning or structure [2]. The study of proverbs is called paremiology which has a variety of uses in the study of such topics as philosophy, linguistics, and folklore. There are several types and styles of proverbs which are analyzed within Paremiology as is the use and misuse of familiar expressions which are not strictly 'proverbial' in the dictionary definition of being fixed sentences [3].

The usage of a proverb can bear manifold communicative-pragmatic, social and also other functions, which is true for interactional situations as well different genres of written and oral texts. Moreover it seems important to underline that proverbs not only serve as a disseminator of traditional wisdom, knowledge and apparent truths handed down from generation to generation, but, apart from aspects already mentioned, bear to some extent a rather serious dimension, too.

One of the first spheres of manifestation of interpersonal relations is the family. First interpersonal relationships are formed in the family, represented by relations between spouses, relations between fathers and children, mothers and children, brothers and sisters, relations between relatives, etc. The family, as a habitat, assumes a relaxed atmosphere in the circle of relatives and close people and is characterized by unofficial and intimate communication. Mutual relations of family members represent an extensive and multifaceted theme, which is represented by many aspects or sub-themes: a) family ties; b) the relationship of parents and children; c) the father's role in the family; d) the role of the mother in the family; e) the relationship between brother and sister; e) the relationship between generations, etc. All these complex relationships between family members

in all their diversity are reflected in the proverbs and sayings of the studied language.

The concept of "family" is closely related to the concept of "home". Because the family is associated with the home. In the studied language proverbs state that the best place in the world is a native home: ***There is no place like home.*** Family relations are represented by proverbs and sayings pointing to family ties, which can be either the closest or the weakest. Close family relations represent the following proverbs: ***Like father, like son. Like a mother like daughter. Like parents, like children. Like the old cock crows, so does the young.***

Also proverbs and sayings point on the weakest family ties: ***Many a good cow has a bad calf. Many a good father has but a bad son. Every family has a black sheep.***

Relations in the family, built on love and mutual understanding, are marked by positive appraisal. The family becomes full only if there are children. A family in which there are no children is alien to love, which is also reflected in proverbs: ***He that has no children knows not what love is. Happy is he that is happy in his children.***

Children, of course, are one of the main foundations of the family, they occupy an important place in the hierarchy of the family. However, children are also a great responsibility: ***One chick keeps a hen busy.***

If the proverbs recommend to think and consult before starting a family, they advise to think and even more to consult before destroying the family and divorcing. In English linguistic culture, divorce is seen as a negative phenomenon. The meaninglessness of divorces is actualized in the following English proverb: ***Refuse a wife with one fault, and take one with two.***

The central figure in the house and in the family, of course, is the man, the owner of the house, the father of the family. From the owner of the house depends the atmosphere not only in the family, but also the relationship with the workers: ***Good masters make good servants. Like master, like man.***

The gender distribution of domestic labor with a traditional (patriarchal) way is typical: the husband is the breadwinner, he provides the family, the wife is the keeper of the home, the housewife and the mother.

English proverb "*A boy's best friend is his mother*" also confirms the high status of the mother in the child's value system.

Each nation has developed its own national traditions and customs in the process of centuries-old historical development, the formation of which has been affected by the concrete historical, economic and natural-climatic conditions of their life. Probably, there are no nations who do not have traditions of hospitality, cordiality, goodwill, respect for the history and culture to other nations, respectful attitude towards the elder, modesty and politeness. These qualities have already become traditions, they are peculiar to all peoples on our planet, therefore, they are universal. At the same time, they act as national as they manifest themselves in their own peculiar forms, reflect the specific features of the culture, way of life and family relations of a particular people, so they have specific features. Thus, it can be stated that traditions and customs refer to universals, international in content and national in form.

Person, as a social being, needs a person, he can not live alone. This fact finds an adequate reflection in the proverbs of the studied language: *Many hands make light work. One man is no man.*

Faithful love is highly valued by all nations: *The heart that once truly loves never forgets; Love in a cottage; Murder will out; Love will creep where it may not go.*

Sensitivity, loyalty, willingness to self-sacrifice are the qualities of those who know how to be friends and love. The following proverbs have a totally opposite meaning: *Love can not be forced; Love is blind, as well as hatred.*

Proverbs, however, give a number of tips that help to prevent rash acts: *To build a fire under oneself; As the call, so the echo; Those who live in glass houses should not throw stones.*

Proverbs do not like to praise. They often deride and condemn such shortcomings in the nature of people, as inability to insist on one's own, envy, greed, haste: *Silence gives consent. Envy shoots at others and wounds herself. Creedly folk have long arms. Fool's haste is no speed.*

A number of proverbs and sayings reflect the beginning of relations between spouses: *Every man is the architect of his own fortunes; The chain is no stronger than its weakest link; Long absent, soon forgotten; He that once deceives is ever suspected.* And as a consequence, there are cases when family troubles become public knowledge: *Murder will out.*

People around try to influence the course of relations within the family: *The falling out of lovers is the renewing of love; In the end things will mend.* In this situation, the proverb warns: *When in Rome, do as the Romans do.*

A person from early childhood associates his life with the team. At first it is a kindergarten, then it is a school, a higher educational institution and a work collective. From the way a person passes through the previous stages of development, his position depends on the sphere of production relations in many ways. Whichever step he occupies in the hierarchy, the relations with the team, behavior and manners must correspond to the culture: *Curses like chickens come home to roost; Let every man praise the bridge he goes over,* - this group of proverbs advises us to adhere to certain human relationships with each other. In the process of communication, people get to know each other and correctly imagine how to treat a person, what can and can not be counted on. Therefore, it is very important to prove yourself as a responsible, honest and attentive employee: *If you called yourself a milk mushroom, get into the basket; Promise is debt; Be swift to hear, slow to speak; Honesty is the best policy* - these proverbs contain a valuable mandate that will help to be an honest worker and get out from unpleasant situations.

The conduct of the leader also affects the harmony of relations in the team, the psychological and moral development of the person and the entire system of collective interactions. A great role is played by the praise of the manager, as well

as the confidence of employees in their individuality and the need for their presence in this enterprise: *A little body often harbors a great soul; It is no the places than grace the men but men the places; A kind word gives comfort even to a cat.* Support is also needed (especially for young professionals): *A horse stumbles that has four legs; Rome was not built in a day; What man has done, man can do; He that never climbed never fell.*

There are proverbs and sayings that approve or do not approve the leader's behavior: *Every dog is a lion at home; A new broom sweeps clean; New lords, new laws; All men can't be first; All men can not be masters; Cheek brings success.*

An experienced manager seeks to create a favorable psychological atmosphere in the company. People who have close cultural interests, needs, common cultural experience, easily converge and unite for joint activities or pastime. The mutual relations of friends are also reflected in such proverbs and sayings: *A friend in need is a friend indeed; Birds of a feather flock together.*

No matter how the relations between people develop, one should not forget that good relations serve as a guarantee of mutual understanding, which is the driving force of development and progress in society. Thus, it can be noted that these proverbs give good advice to people, confidently stand at the helm of the board, work in harmony, without conflict situations, which is a frequent occurrence in any workforce.

In the analysis of proverbs, we found that they reflect different spheres of relations: relations in the family, between parents and children, between spouses, relations in the team, with each other, between employees and the leader. And all relationships, of course, depend on us. And probably, correctly it will be said that folk wisdom contains colossal wealth.

Список використаних джерел

1. Schulte R. "Theories of translation: An anthology of essays from Dryden to Derrida" The University of Chicago Press, Chicago, 1992.

2. The Oxford Dictionary of Phrase, Saying and Quotation. – Oxford : Oxford University Press, 2002.

3. К вопросу о влиянии грамматического строя на структурную организацию паремиологических единиц // Фундаментальные исследования. Москва: ИД «Академия Естествознания». 2014. – №8. – Часть 7. – С. –1710 - 1713.

4. Мезеника, М. В. Поговорим о поговорках / М. В. Мезеника // Иностранные языки в школе / М. В. Мезеника. – М. : Самиздат, 1993. – No 2. – С. 51–52.

УДК 811.111; 81'373.7; 78.06

Руслана Гузік

Науковий керівник – викладач Ю.О. Омельчук

**ФРАЗЕОЛОГІЗМИ У ТЕКСТАХ БРИТАНСЬКИХ РОК-ВИКОНАВЦІВ
(НА МАТЕРІАЛІ ОДНОЙМЕННОГО АЛЬБОМУ
ГРУПИ «THE ROLLING STONES»)**

Статтю присвячено дослідженню фразеологізмів у текстах британських рок-виконавців. Основна увага приділяється класифікації фразеологічних одиниць, тлумаченню їх в українській мові та зв'язку англійської мовознавчої науки з музичним мистецтвом.

Ключові слова: фразеологізм, фразеологія, фразеологічна одиниця, фразеологічне зрощення, фразеологічна єдність, фразеологічне сполучення.

The article deals with the research of phraseologisms in the texts of British rock musicians. The main attention is paid to the classification of phraseological units, their interpretation in the Ukrainian language and the connection of the English language science with musical art.

Key words: phraseologism, phraseology, phraseological unit, idiom, phraseological unity, phraseological combination.

На сьогодні англійська мова займає чільне місце в житті кожної людини, адже вона є мовою міжнародного спілкування. Багато людей користуються нею не тільки в робочому середовищі, англійська мова виступає засобом культурної комунікації.

Одним із важливих чинників розуміння іноземної мови є правильне тлумачення сталих виразів, які формувалися впродовж історичних епох. На основі цього науковці виділяють окремий шар лексики – фразеологізми.

Фразеологізм (фразеологічний зворот) – стійке словосполучення, що сприймається, як єдине ціле і вживається носіями мови в усталеному оформленні [5]. Розділ мовознавства, що вивчає стійкі поєднання в мові називається **фразеологією**. До завдань фразеології як лінгвістичної дисципліни належить усебічне вивчення фразеологічного фонду тієї чи іншої мови.

Науковий пошук у цих напрямках здійснювало багато науковців. Досить плідними є дослідження українських та російських мовознавців. Розробкою питань теорії фразеології займалися А. Альохіна, Н. Амосова, В. Архангельський, Л. Булаховський, В. Виноградов, Є. Поливанов, О. Смирницький та ін. – досліджували фразеологію англійської мови. Серед західних мовознавців слід відзначити Ш. Баллі та Л. Сміта [7, с. 18].

Об'єктом вивчення фразеології є фразеологічна одиниця.

Фразеологічної одиницею називається існуюча в мові на даному етапі його історичного розвитку постійна комбінація словесних знаків.

Необхідно відзначити, що в англійській та американській лінгвістиці частіше вживаним є не термін «фразеологічна одиниця» (phraseological unit), а так зване «setexpression», що означає по суті одне і те ж, паралельно з останнім також використовується поняття «ідіоми» (idiom). В англійському мовознавстві воно не має вузького значення фразеологічного зрощення, а позначає стійкі вирази в цілому [6].

Наразі, фразеологізми активно використовуються не тільки в розмовному мовленні, але й у текстах пісень рок-виконавців. Прикладом цього є творчість британського гурту «The Rolling Stones».

Дослідження ґрунтується на матеріалі альбому «The Rolling Stones», назва якого є співзвучною з назвою гурту [4]. Класифікацію фразеологізмів проведено з погляду семантичної стійкості (неподільності) їх компонентів:

1. Фразеологічні зрощення (ідіоми) – це абсолютно неподільні, нерозкладних стійкі поєднання, загальне значення яких не залежить від значення складових їх слів [1, с. 54]:

- *get a kick out of smth* – дістати насолоду, задоволення від чогось ("Route 66") [4];

- *get hip to* – усвідомлювати ("Route 66") [4];

- *by the way* – до речі («I Just Want To Make Love To You») [4];

- *little by little* – поступово («Little by little») [4];

- *bear a grudge* – заздрити чи бути незадоволеним кимось («Little by little») [4]. В українській мові цей фразеологізм буде звучати як «точити зуб на когось». Автор використав його з метою емоційного забарвлення тексту;

- *tippy-toe* – навшпиньки ("Walking The Dog") [4].

2. Фразеологічні єдності – це стійкі поєднання слів, у яких за наявності загального переносного значення чітко зберігаються ознаки семантичної роздільності компонентів [1, с. 54]:

- *drive one mad* – зводити з розуму, довести до безумства («Honest I Do») [4]. У пісні використовується для того, щоб показати психологічне напруження;

- *little cutie* – миле створіння («Carol») [4]. Автор використовує цю фразеологічну одиницю у значенні пестливого прізвиська;

- *days go by* – дні проходять ("Tell Me") [4].

3. Фразеологічні сполучення – це усталені звороти, до складу яких входять слова і з вільним, і з фразеологічно пов'язаним значенням [1, с. 55]:

- *next door* – дуже близько («Mona») [4];
- *blow a kiss* – послати поцілунок рукою («Mona») [4];
- *buzz like a beehive* – гудіти як вулик ("I'm A King Bee") [4]. У пісні цей фразеологізм використовується з метою показати високий рівень шуму.

Фразеологічні одиниці в текстах музичного альбому «The Rolling Stones» британського рок-гурту продемонстровано в таблиці 1, що містить переклад та фразеологізм-відповідник у мові-реципієнті:

Таблиця 1. Тлумачення англійських фразеологізмів в українській мові

Фразеологізм	Переклад	Український відповідник
Get a kick out of smth	дістати задоволення, радість від чогось	- бути на сьомому небі; - не чути землі (ніг) під собою; - як на світ народитися; - пити радість; - душа (серце) співає
Фразеологізм	Переклад	Український відповідник
get hip to	усвідомлювати	серцем приймати
by the way	між іншим	- до діла; - до ладу; - до речі
little by little	покроку	- мало-помалу; - слово по слову

bear a grudge	заздрити чи бути незадоволеним кимось	- точити зуб на когось; - завидки беруть
tippy-toe	навшпиньки	- нижче трави; - на пальцях
Фразеологізм	Переклад	Український відповідник
drive one mad	доводити до божевілля	- звести з розуму; - кебета догори дригом стає
little cutie	миле створіння	- хоч з лиця води напийся; - хоч за раму клади
days go by	проходять дні	дні летять
next door	дуже близько	рукою подати

blow a kiss	послати поцілунок рукою	повітряний поцілунок
buzz like a beehive	гудіти як вулик	- як бджоли у вулику; - як бджіл по весні.

Таким чином, дослідження англійських фразеологізмів у текстах британських рок-виконавців та особливостей їх перекладу українською мовою засвідчило наявність повних відповідників у мові-реципієнті.

Список використаних джерел

1. Амосова Н. Н. Основы английской фразеологии / Н. Н. Амосова. – М. : Высш. школа, 1989. – 263 с.
2. Архангельский В. Л. Устойчивые фразы / В. Л. Архангельский. – Ростов-на-Дону : Издательство Ростовского университета, 1964. – 193 с.
3. Баранцев К. Т. Англо-український фразеологічний словник / К. Т. Баранцев. – Київ : Знання, 2005. – 1056 с.
4. The Rolling Stones Lyrics [Electronic source]. – Access mode : <https://www.azlyrics.com/r/rollingstones.html>
5. Що таке фразеологізм? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dovidka.biz.ua/shho-take-frazeologizm/>
6. Смирницкий А. И. Лексикология английского языка / А. И. Смирницкий. – М. : Московский Государственный Университет, 1956. – 236 с.
7. Смит Л.П. Фразеология английского языка / Л. П. Смит. – М. : Дрофра, 1998. – 158 с.

Анастасія Кім

Науковий керівник – к.п.н., доцент С.В. Радецька

**ЗАПОЗИЧЕННЯ ГРЕЦЬКОГО ТА ЛАТИНСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ
В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ**

Мова відображає внутрішній та довколишній світ людини, її пізнання, досвід та знання. Сучасний стан мови – це накопичення історичних процесів, що відбувалися під впливом різних чинників. Лексика будь-якої мови є дуже різноманітною та специфічною. **Актуальність теми** зумовлена недостатньою вивченістю компонентів інших мов як способу культурного взаєморозуміння та потребою виявити взаємозв'язок історичних та культурних чинників у засвоєнні чужомовної лексики в англійській та українській мовах. **Метою роботи** є вивчення історичних чинників запозичень, їх засвоєння та розвиток у сучасній англійській та українській мовах. Окреслити особливості запозичення лексики з грецької та латинської мов, з'ясувати особливості функціонування іншомовних лексем українській та англійській мовах. **Об'єктом дослідження** є історичний процес входження запозичень грецького та латинського походження в українську та англійську мови та їх функціонування. **Предметом дослідження** є історичні чинники засвоєння запозичень в мовах-реципієнтах.

У першу чергу, розглянемо **історичні етапи поширення запозичень в англійській мові**. Розглядаючи історію, відомо, що на Британські острови постійно приходили завойовники – кельти, германські племена, давньоримські легіони, нормани, скандинавські вікінги, французи. Писемні свідчення I ст. до н.е. розповідають про римські походи Юлія Цезаря [1]. У цей час з'являється **перший період** запозичень, пов'язаних з римською колонізацією. Вони були військового та торгівельного характеру. Їх було небагато, тому що вони були в основному в усній формі. Залишки запозичень латинського походження *castrum* «укріплений табір» спостерігаються в

географічних назвах *Chester, Gloucester, Lancaster* тощо. **Другий етап** пов'язаний з уведенням християнства та поширенням латинської граматики в VII ст. у Британсько-латинському словнику 925 р. можна знайти такі слова як *advent, aggregate, altar, candle, pastor, scribe*. Більшість інших латинських запозичень уживались діалектно. **Третій етап** продовжувався XV - XVI ст. запозичені слова з латинської мови в цей період були пов'язані з медициною, фізикою, біологією, механікою, мистецтвом, релігією, літературою, законодавством, тощо. Значна кількість слів була запозичена без орфографічних змін: *alibi, animal, errata, formula, folio, item, maximum, minimum, superior*, та інші. Числена кількість слів-запозичень була орфографічно скорочена за рахунок відкидання суфіксів *consult* (< лат. *consult-āre*) та відкиданням флексій (відмінникових закінчень) *exclusion* (лат. *exelusiōn-is* (под.), *-em* (дав.)) [3, с. 45]. В XV - XVI ст., а також і пізніше, в XVI - XVII ст. деякі латинські слова були запозичені в англійську мову вдруге, бо ці ж самі латинські слова вже ввійшли до словникового складу англійської мови багато століть тому. Так, запозичене з латинської мови в давньоанглійську слово *episcopus* (VII ст.) перетворилося в *bishop*, а повторне запозичення цього слова в XV ст. дало сучасне слово *episcopal*. Кількість таких прикладів дуже велика. Багато таких слів вийшли з ужитку в XVI - XVII ст., але ще більше залишилося в сучасній мові. Частина широковживаних запозичень з латинської мови вживається у скороченому вигляді, наприклад: *a.d. (annodomini)* „нашої ери”, *a.m. (antemeridie)* „до полудня”, *cf. (confer)* „порівняйте”, *ib. (ibidem)* „там же”, *id. (idem)* „той же”, *ie (idest)* „тобто”, *ib (libra)* „фунт”, *op. cit (opus citatum)* „цитований твір та інші. Переважна частина грецької лексики, що вживається в сучасній англійській мові, надійшла через латинську мову. Грецька лексика носить різноманітний співвіднесений характер – від назв повсякденних речей, до наукових термінів. Традиційно майже всі науки називаються за допомогою грецьких лексичних елементів. Частина грецьких запозичень надійшла до англійської мови через французьку з латинської, наприклад: *academy, ace, agony, air,*

almond, anarchy, anatomy, angel, cherry тощо. Внаслідок тривалого процесу запозичень грецьких елементів в англійській мові з'явилися слова, що в грецькій мові не існували, наприклад: *geochemistry, geochronology, geodesy, geography, geology, geometry, geomorphology, geophysics*. Елементи подібного виду можуть, як правило, сполучуватися з морфемами, запозиченими з інших мов. Це такі морфеми, як *auto, grapho, logos, photo* та інші. З грецької мови походить частина європейських власних імен, чоловічих - *Alexander, Andrew, Basil, Cyrill* та інші. Грецькими за походженням є головні терміни мово- і літературознавства, наприклад: *diphthong, grammar, metaphore, monophthong, seme*. Отже, грецькі та латинські запозичення мали важливе значення для збагачення англійської мови.

Поговоримо про **запозичення грецького та латинського походження в українській мові**. Зазначимо, що частина грецьких слів в українську мову ввійшла ще до прийняття християнства. Греки, як відомо, довгий час мали свої поселення в Північному Причорномор'ї, у Криму, торгували з русичами. Тоді було запозичено такі слова, як *корабель, парус, левада, лиман, палата, вапно, корал, канат, миска, кедр, вишня, огірок, лавр, мак, м'ята, мигдаль, кит, крокодил*.

Набагато більше грецьких слів прийшло до нас через старослов'янську мову після прийняття християнства: *ангел, архангел, апостол, Біблія, Євангелія, віктар, ікона, кадило, ладан, монах, монастир, паламар, псалом, ідол*. Тоді ж було запозичено й багато грецьких імен, такі, як *Анатолій (східний), Андрій (мужній), Арсен (сміливий), Василь (царський), Геннадій (благородний), Олександр (захисник людей), Ірина (спокій)* Галина (тиша), Катерина (чиста), Оксана (гостинна), Олена (сонячна)*. Наступна хвиля грецизмів спостерігається у зв'язку з вивченням в українських школах у XVI—XVII ст. грецької мови. У цей час в українську мову входять в основному шкільні терміни: *граматика, логіка, історія, математика, філософія, лексика, морфологія, синтаксис, бібліотека, драма, театр, хор*.

Пізніші запозичення з грецької мови пов'язані з розвитком різних галузей науки, з політичним життям. До них належать такі слова, як *біологія, бактерія, мікроб, гормони, азот, барій, бром, гелій, йод, галактика, клімат, паралель, полюс, гіпотенуза, катет, призма, теорема, дифтонг, фонема, морфема, схема, фантазія, автономія, економія, анархізм*. Окрім того, з грецької мови запозичено чимало словотвірних елементів: *авто-, анти-, мікро-, макро-, аеро-, хроно-, фото-, топо-, сферо-, агро-, архі-, ізо-, пан-, -філ, -фоб*. Для грецизмів характерні початкові голосні *а, є, і*, приголосний *ф*, звукосполучення *кс, пс*, суфікси *-ік(а), -ад(а), -ид(а), -ід(а)* тощо: *архів, автор, економія, етика, ідея, фантазія, лексика, психіка, олімпіада, панахида, піраміда*. Латинські слова стали проникати в українську мову в X—XI ст.: *кесар, коляда, фортуна*.

Основна маса латинізмів приходить в українську мову, починаючи з XV—XVI ст., коли в школах України стали вивчати латинську мову. Уже в той час в українських писемних пам'ятках зафіксовано латинізми *аматор, арешт, артикул, гонор, гумор, герб, календар, конституція, матеріал, окуляри, оренда, термін, фальш* та ін.

Тепер терміни, утворені на основі латинської мови, вживаються в усіх галузях науки, техніки, політики, культури й мистецтва: *абітурієнт, студент, інститут, університет, факультет, декан* (освітня лексика); *літера, аббревіатура, афікс, суфікс, префікс, інфінітив* та ін. (мовознавчі терміни); *синус, косинус, квадрат, куб, конуста ін.* (математичні терміни); *вірус, ангіна, аспірин, імунітет, інстинкт, ін'єкція, рецепт, апендицит* (медичні терміни); *апаратура, генератор, індуктор та ін.* (технічні терміни); *адвокат, нотаріус, прокурор, юрист, кримінальний, цивільний* (юридичні терміни); *документ, резолюція, інструкція, циркуляр, директор, секретар* (адміністративно-ділова лексика); *нація, цивілізація, адміністрація, демонстрація, делегат, депутат та ін.* (суспільно-політична лексика); *література, фабула, класика, декламація, аплікація та ін.* (лексика з різних галузей мистецтва).

З латинської мови в українську ввійшли й деякі імена: *Валерій* (здоровий), *Віктор* (переможець), *Віталій* (життєвий), *Вікторія* (перемога), *Маргарита* (перлина), *Марина* (морська), *Наталія* (рідна).

Для латинізмів характерні префікси де-, екс-, ім-, ін-, ре-, суфікси -альн(ий), -ат, -аці(я), -eit, -тор, -тур(а), -ум, -ус: депресія, експозиція, імпонувати, інкубатор, інтервал, реконструкція; універсальний [2].

Мова з кожним днем розвивається і у нашому лексиконі з'являються багато нових слів. Сучасний стан мови – це результат багатьох історичних процесів. Але проблема цієї теми заключається в тому, що багато саме українських слів стають застарілими.

Список використаних джерел

1. Студопедія. Вивчення мов. Латинські запозичення та елементи Грецької мови. [електронний ресурс]: [http://studepedia.org/index.php?vol=1&post=65269]
2. Офіційний сайт української мови. Лексика. Запозичення з Грецької та Латинської мов. [Електронний ресурс]: [https://ukrainskamova.com/publ/chinnij_pravopis/leksika/zapozichennja_z_greckoji_i_latinskoji_mov/5-1-0-61]

УДК 811.111'246-112(6)

Akinkunmi Ojedapo

Research advisor – Doctor of Philosophy, Assistant Professor O.O. Frolova

PECULIARITIES OF NIGERIAN PIDGIN ENGLISH

Розглянуто англійський піджін, яким послуговуються у Нігерії. Особливу увагу приділено питанню зародження піджина у період колонізації Африки та його розвитку та сфери вживання в сучасних умов. Проаналізовано фонетичні, граматичні та лексичні особливості

англійського піджина, а також подано еквіваленти речень стандартною англійською мовою.

Ключові слова: англійський піджин, Нігерія, мультиетнічний, мультилінгвалізм.

The article deals with Pidgin English widely spoken in Nigeria. The issues of its beginning in the period of colonization of Africa and its development and application in present-day conditions are under investigation. Phonetic, grammatical and lexical peculiarities are analyzed, as well as the standard English equivalents are presented in the article.

Key words: Pidgin English, Nigeria, multiethnic, multilingualism.

Language has been defined as the method of communication, either spoken or written, consisting of the use of words in a structural and conventional way or as system of communication used by a particular country or community. Nigeria is a country located in the western part of Africa, Nigeria is not only blessed with natural resources, agricultural products but also with various languages. Though Nigeria is made up of three tribes named or known as Yoruba, Igbo and Hausa, it is also interesting to know that these three tribes also has various ethnic groups that makes Nigeria have about 600 languages but in spite of this fact Nigeria has a self-formed language that unites everyone in Nigeria, your tribe, region or location notwithstanding. The dynamic and generative capacities of Nigerian Pidgin to create from a finite set of lexical items have continued to foster communicative process and interaction among Nigerians. It has also afforded mutual interest and understanding between indigenous citizens and foreigners. In a multiethnic state like Nigeria of over 130 million inhabitants with over 400 indigenous languages, Nigerian Pidgin has emerged as the most widely spoken language of inter and intra communication among Nigerians and across diverse ethnic groups that do not share a common language [2]. Like any other pidgin language in other cultural climes where the language is not native to its users, Nigerian pidgin is contact

language that emerged from the fusion of indigenous languages and foreign language (English). Supporting this view, B. O. Elugbe and A. P. Omamor, in their attempt to define pidgin, see it as “some kind of a marginal language that arises to fulfill specific communication needs in well-defined circumstances” [1]. The above definition shows that pidgin is not an official language, but a marginal language used for communication especially by people who do not speak each other’s language.

Nigerian Pidgin has been said to originate from Nigerian slaves that got their way back to Nigeria from the European colonial masters in the olden days. Despite the wrong view majority of outsiders have about Nigerian pidgin, it has not reduced its long-standing ability to unite Nigerians both old and young.

We discovered that what makes Nigerian Pidgin more interesting to Nigerians is not only its ability to execute mere communication but also to make business dealings easier, jokes funnier and also keep secret from an outsider (even from an English man). These are few examples of the Nigerian Pidgin English (table 1).

Table 1

Omophones	
thin, thing are pronounced as [tin]	
The sentences are completed with the terminal intensifier (o, na, sha)	
<i>Di ting get as e be sha.</i>	<Meaning> <i>It sounds strange.</i>
<i>E don taya me o.</i>	<Meaning> <i>I am fed up with this.</i>
<i>Come make we gist na.</i>	<Meaning> <i>Come so we can discuss.</i>
General and alternative questions begin with the lexeme “ Abi ”	
<i>(Abi) you go makit abi you go skul?</i>	<Meaning> <i>Did you go to the market or school?</i>
<i>Abi you go Legos?</i>	<Meaning> <i>Are you going to Legos?</i>

Tense forms are expressed with such intensifiers:	
don (the action has been completed)	
<i>E don tey?</i>	<Meaning> <i>It's been a while?</i>
<i>The woman wey get belle don born.</i>	<Meaning> <i>The pregnant woman has given birth.</i>
dey (the action in progress)	
<i>I been dey your house yesterday but you no dey.</i>	<Meaning> <i>I was at your house yesterday but you weren't around.</i>
<i>Wetin dey happen?</i>	<Meaning> <i>What's happening?</i>
go (future tense)	
<i>A go chop.</i>	<Meaning> <i>I'm going to eat something.</i>
Reduplication	
<i>small small</i>	<Meaning> <i>Delicate</i>
<i>play play</i>	<Meaning> <i>Very quick</i>
<i>Person cry cry</i>	<Meaning> <i>The person is crying at the moment.</i>
<i>Se you no go go school tomorrow?</i>	<Meaning> <i>Won't you go to school tomorrow?</i>
<i>Shine your eye well well.</i>	<Meaning> <i>Be very smart.</i>
Apocope (the word end is missing)	
<i>caf</i>	<Meaning> <i>café</i>
<i>bros</i>	<Meaning> <i>brother</i>
<i>wan</i>	<Meaning> <i>to want</i>
<i>tori</i>	<Meaning> <i>story</i>

These are few examples of Nigerian Pidgin English which even an English man cannot understand without learning it appropriately.

Using the Nigerian pidgin is always the best as far as Nigeria is concerned because it brings this mutual communication even if the person is a stranger in fact

we also observed from research that Nigerian pidgin brought not only Nigerians together but most citizens of the West African, Asian and European countries as this has helped them evolved and given them greener pasture through their various business establishments in Nigeria.

References

1. Elugbe B. O. Nigerian Pidgin: (background and prospects) / B. O. Elugbe, A. P. Omamor. – Ibadan : Heinemann Educational Books Nigeria PLC, 1991.
2. Spencer J. The English language in West Africa / J. Spencer. – London : Longman, 1971. – P. 35-48.

УДК 81' 42:821.111

Віолета Станченко

Науковий керівник – к.п.н., доцент А.В. Воробйова

НЕОЛОГІЗМИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СФЕРИ МОБІЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

У статті розглянуто неологізми англійської мови сфери української мобільної комунікації. Автор дослідила способи перекладу неологізмів (транскрипція, транслітерація, калькування, описовий переклад) та зробила аналіз кожного з них.

Ключові слова: *неологізм, мобільна комунікація, спосіб перекладу, безеквівалентні неологізми.*

The article deals with the neologisms in the field of the Ukrainian mobile communications. The author investigated and analysed four methods for translating neologisms (transcription, transliteration, tracing, descriptive translation).

Key words: *neologism, mobile communications, methods of translation, non-equivalent neologisms.*

Мова постійно зазнає змін через безперервний розвиток видів людської діяльності – науки, політики, економіки, освіти. Лексика найбільш чутлива до таких змін. Суттєва ознака словникового запасу мови – її здатність до нескінченного збагачення шляхом вливання нових слів, що на початковій стадії функціонування називають неологізмами.

Незважаючи на високу популярність такого мовного феномена досить важко знайти єдине визначення терміна «неологізм». Це пов'язано з тим, що дослівний переклад слова з грецької мови (грец. *neos* - новий, *logos* – слово) має широке узагальнене значення – «нове слово». Ось чому актуальними залишаються питання: яке слово можна вважати новим; скільки часу воно має перебувати у використанні, щоб стати «старим»; скільки людей має впровадити новоутворення у свій словниковий запас, щоб не вважати його неологізмом.

Специфіку нових слів, класифікацію їх, причини та засоби утворення розглянуто у наукових дослідженнях таких вчених, як І. Андрусак [1], Л. Бархударов [2], С. Єнікєєва [5], В. Заботкіна [6], Ю. Зацний [7], Г. Козьмик [8], С. Кубрякова [9] та багатьох інших. Над вивченням процесів збагачення англійської мови активно працюють в Англії та США. Метою таких лінгвістичних студій є здебільшого практична лексикографія, укладання словників та довідників неологізмів (Р. Барнхарт, Д. Ейто, Д. Грін, С. Морт, А. Суханов, С. Таллок, С. Штейнмец), видання книг з питань поповнення словникового складу (Р. Ледерер, В. Сефайр). В США постійні рубрики, що присвячені неологізмам, розміщують не тільки в лінгвістичних, але й у науково-популярних журналах і газетах.

Актуальність дослідження зумовлена швидким збагаченням лексики сфери мобільної комунікації, необхідністю адекватної передачі значень англійських новоутворень в українській мові.

Метою статті є аналіз особливостей перекладу неологізмів англійської мови сфери мобільної комунікації.

Специфіка неологізмів, а разом з тим і складність передачі їх значення, полягає в тому, що вони досить пізно фіксуються (або взагалі не фіксуються) словниками [10, 34]. Процес перекладу здійснюють у два етапи. Спочатку виявляють значення нового слова. Перекладач звертається до останніх видавництв тлумачних словників, приділяючи увагу семантиці і структурі нового слова, зважаючи на різні способи творення неологізмів (афіксація, скорочення, запозичення, конверсія, складання і переосмислення слів тощо). Пізніше здійснює переклад засобами української мови, застосовуючи різні перекладацькі стратегії. Єдиного й універсального підходу до перекладу неологізмів не існує.

Серед груп неологізмів сфери мобільної комунікації виділяємо наступні:

- 1) неологізми англійської мови, що перекладені на українську мову;
- 2) новоутворення, які використовують без перекладу;
- 3) неологізми англійської мови, що не мають еквівалентів в українській мові (безеквівалентні неологізми).

Групу неологізмів англійської мови, перекладених українською мовою умовно ділимо на три підгрупи відповідно до способу перекладу. До першої підгрупи входять неологізми перекладені за допомогою *транслітерації* (політерного перекладу слова шляхом заміни букв англійського алфавіту на українські), наприклад: *LOL* – ЛОЛ; *IMHO* – ІМХО; *SoLoMo* – СоЛоМо; *KEK* – КЄК. Друга підгрупа представлена неологізмами, перекладеними за допомогою *транскрипції* (відтворення звучання іноземного слова). До таких слів належать: *catfish* – кетфіш; *hashtag* – хештег; *e-mail* – е-майл; *hate-link* – хейт-лінк; *screen shot* – скрин-шот; *ugly selfie* – аглі селфі; *smishing* – смішинг; *off line* – офф лайн. Переклад слів третьої підгрупи здійснено способом *калькування*, що представляє буквальний переклад відповідного іншомовного елемента: *avatar* – аватар; *banner* – баннер; *dark social* – темні соцмедіа; *hashtag activism* – хештег активізм; *personality spam* – персональний спам; *forum* — форум; *phantom vibration* – фантомна вібрація; *utility* – утиліта.

До прикладів неологізмів сфери мобільної комунікації, що використовують в українській мові без перекладу, відносимо: *War texting*; *White-fi*; *FOMO*; *JOMO*; *BYOD*; *Imba*; *EVirus*; *XSS*.

Низка неологізмів англійської мови сфери мобільної комунікації не мають еквівалентів в українській мові. Пропонуємо описовий переклад таких неологізмів: *antisocial networking* – додавання друзів у соціальних мережах для кількості; *butler lie* – брехня з метою ввічливого припинення листування електронною поштою або телефонної розмови; *mouse potato* – людина, яка проводить багато часу за комп'ютером; *text-walk* – вести листування під час ходьби; *black-hole resort* – місце, в якому блокуються усі вхідні і вихідні Інтернет-сигнали; *chatterboxing* – перегляд телевізійного шоу і одночасне обговорення в мережі; *pity friend* – користувач у соціальній мережі, чию заявку в друзі приймають з жалості; *Mac nazi* – людина, схиблена на продукції компанії Apple; *sharent* – один з батьків, який ділиться в мережі занадто великою кількістю інформації про своїх дітей; *to defriend* – видалити зі списку друзів у соціальних мережах; *tweet seats* – місця у театрі, призначені для людей, які хочуть публікувати твіти під час вистави; *usie* – групові фотографії, зроблені одним із членів компанії; *zucker* – налаштувати параметри таким чином, щоб вони зруйнували приватність користувача; *spruware* – програмне забезпечення, що стежить за діями користувачів комп'ютера.

Таким чином, під час дослідження виокремлено три групи неологізмів англійської мови сфери мобільної комунікації, визначено й проаналізовано специфіку способів їх перекладу. Перша група новоутворень умовно поділена на три підгрупи за перекладом способами транслітерації, транскрипції та калькування. Для перекладу неологізмів третьої групи, що не мають еквівалентів в українській мові, застосовують прийом опису, що пов'язано з абсолютною новизною деяких понять або явищ, відсутністю слів для їх позначення.

Нові слова складно піддати кількісному аналізу, складно й визначити момент, коли новоутворення перестає бути неологізмом та переходить у розряд загальноновживаних. Перспективи подальших наукових розвідок ми бачимо в дослідженні лінгвістичних критеріїв відмежування неологізмів від загальноновживаних слів.

Список використаних джерел

1. Андрусак І. В. Англійські неологізми кінця ХХ століття як складова мовної картини світу : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 "Германські мови" / І.В. Андрусак. – К., 2003. – 20 с.
2. Бархударов Л. С. Язык и перевод. Вопросы общей и частной теории перевода / Л. С. Бархударов. – М.: Международные отношения, 1975. – 240 с.
3. Верба Л. Г. Порівняльна лексикологія англійської та української мов: посіб. для переклад. від-нь вузів / Л. Г. Верба. – Вінниця : Нова кн., 2003. – 153 с.
4. Гармаш О. Л. Система словотвору англійської мови та інноваційні процеси : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 "Германські мови" / О. Л. Гармаш. – Запоріжжя, 2005. – 22 с.
5. Єнікеєва С. М. Системність і розвиток словотвору сучасної англійської мови: монографія / С. М. Єнікеєва. – Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2006. – 303 с.
6. Заботкина В. И. Новая лексика современного английского языка / В. И. Заботкина. – М.: Высшая школа, 1989. – 126 с.
7. Зацний Ю. А. Інновації у словниковому складі англійської мови початку ХХІ століття / Ю. А. Зацний. – Вінниця: Нова книга, 2008. – 360 с.
8. Козьмик Г. О. Світ сучасної людини в контексті мовних змін. Інноваційні процеси у лексичній системі англійської мови на межі ХХ і

- XXI століть/ Г. О. Козьмик. – Запоріжжя : Класичний приватний університет, 2007. – 111 с.
9. Кубрякова Е. С. Номинативный аспект речевой деятельности / Е. С. Кубрякова. – М.: Наука, 1986. – 158 с.
10. Терехова Г. Л. Теория и практика перевода: Учебное пособие / Г. Л. Терехова. – Оренбург : ГОУ ОГУ, 2004. – 103 с.

УДК 811.21

Владислава Ярош

Науковий керівник – викладач Ю.О. Омельчук

ЯВИЩЕ СЛЕНГУ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Статтю присвячено дослідженню молодіжного сленгу в сучасній англійській мові. Особлива увага приділяється функціонуванню сленгу в смс та інтернет-мережах і в повсякденному житті молоді.

Ключові слова: *сленг, смс, скорочення, акронім, словоскладання.*

The article deals with the research of youth slang in modern English. Special attention is paid to slang in sms and Internet networks and in everyday life of young people.

Keywords: *slang, sms, abbreviation, acronym, word-building.*

Сьогодні сленг – невід'ємна частина англійської мови. Він відображає специфічність сучасного унікального життя. Існує дещо, що притягує людей до сленгових і фразеологічних виразів. Вони можуть використовувати сленг у різних ситуаціях – і для жартів, і для того, щоб висловити свою доброзичливість і лояльність до співрозмовника. Сленг може приваблювати або викликати огиду. Він може бути популярним, і його можуть ігнорувати. Але його справді використовують так часто, що це пробуджує певний інтерес до цього явища.

Звернемося до етимології слова «сленг». За однією з версій, англ. slang походить від sling («метати», «жбурляти»). Таким чином, на думку приходить архаїчне to sling one's jaw – «говорити промови буйні та образливі». Згідно з іншою версією, «сленг» відноситься до slanguage. Зазначимо, що початкову букву s додано до іменника language в результаті зникнення слова thieves; тобто спочатку йшлося про злодійському мову thieves' language [5, с. 168].

Дж.Б. Гріноу і Дж.Л. Кіттридж охарактеризували сленг як волоцюгу, який «тиняється в околицях літературної мови і постійно намагається пробити собі дорогу у найвишуканіше товариство» [7, с. 42].

За визначенням українського дослідника М.Кондратюка, сленг – це досить синкретичне мовне утворення, що включає загальний масив розмовної емоційно-експресивної лексики, не відображеної у сучасній лексикографічній практиці [3, с. 33].

У наші дні значення слова «сленг» фактично таке ж, як і в XIX столітті. У лінгвістиці сленг часто протиставляється нормі літературної мови [1, с. 162-163]. Але при цьому сленг набагато цікавіше розглядати як лінгвістичний феномен, поширення якого визначається різними соціальними, віковими, просторовими межами [2].

У час високих швидкостей мова теж зазнає стрімких змін. Слова і вирази спрощуються, скорочуються, їм вигадують інші назви. Тому сленг отримав у наш час таку перевагу, і починає розвиватися швидкими темпами. Через точність, стислість, ємність та змістовність, він стає досконалішим у розмові. Дуже важко відкинути чи ігнорувати який-небудь сленговий вираз, якщо він повно і точно відображає ідею, думку, стан на момент промови.

Парадокс сленгу полягає в тому, що люди дивляться на сленг зверхньо, зневажливо, але не можуть без нього обійтися. Англійський сленг робить динамічною мову англійців. Адже стільки запозичень мова бере з різних субкультур, молодіжних груп [4].

Зазвичай, сленг є найбільш поширеним серед молоді. Молодіжний сленг відображає прагнення молодих людей відрізнятись від дорослих, і бути схожими на інших підлітків у їх мовленні. Ця своя, несхожа на іншу мова, допомагає їм абстрагуватися від світу дорослих і створити свій, де діють свої правила. Однак такі слова досить швидко впроваджуються і у мову звичайної людини. Раніше, дізнатися про нові слова молоді було набагато складніше, але з появою інтернету, різних молодіжних груп, слова стають відомі всім і кожному [2].

Сучасний словник молодіжного англійського сленгу налічує понад 20000 слів. Він поділяється на групи, що стосуються різного виду діяльності, статусу, в якому перебуває людина.

Молодіжний сленг найбільш часто вживається в таких розділах як «Людина та її зовнішність», «Модний одяг», «Дозвілля». Велика частина сленгу – це всілякі скорочення і похідні від них. Характерною особливістю молодіжного сленгу є його мобільність, що пояснюється зміною поколінь [7].

Смс-сленг

У наш час інтернет-сленг і мова текстових повідомлень надзвичайно поширені і постійно змінюються. Використання скорочень допомагає замінити більш довгі слова або вирази і має кілька своїх витоків. Раніше, коли мобільні телефони почали пропонувати функцію текстових повідомлень (SMS), вони були обмежені обсягом. Люди почали використовувати мову текстових скорочень, щоб мінімізувати вартість відправки повідомлень, а також зусиль для набору тексту. Так само і в Інтернеті, щоб прискорити спілкування, люди почали використовувати аббревіатури для поширених виразів.

Якщо розглядати смс-сленг з наукового погляду, то можна навіть класифікувати його.

Тож, англійські скорочення на письмі можуть буди побудовані:

- на використанні цифр:

b4 – before

2l8 – too late

gr8 – great

gn8 – good night

w8 – wait

It – want

4u – for you

- на назві букв:

b – be

n – and

r – are

c – see

- на викиданні голосних :

wht – what

cnt - can't

gd – good

smmr = summer

- на акронімах – вид аббревіатури, утворений початковими буквами:

LOL - Laughing out loud (сміюся не можу)

G2G - Got to go (треба йти)

TTYL - Talk to you later (до зв'язку)

CYA - See you (побачимося, до скорого)

IMHO/IMO - In my humble opinion/in my opinion (на мій погляд)

SMH - Shaking my head (качаю головою від подиву, а не качаю головою в значення так або ні)

AFAIK - As Far As I Know (наскільки мені відомо)

Отже, аналіз смс-сленгу та інтернет-сленгу засвідчує, що, в основному, такі повідомлення представлені складними аббревіатурами, буквеними і буквено-цифровими скороченнями.

Everydayslang («Повсякденний сленг»).

Англійська мова дуже своєрідна і багатозначна. В англійській мові одне слово може набувати тільки залежно від контексту низки абсолютно не схожих за змістом значень. Така багатозначність знайшла своє відображення і в молодіжному сленгові. Але молодь не зупиняється на досягнутому і вигадує нові слова та словосполучення, які могли б пояснити цілі речення. Саме на них ми і зосередимо нашу увагу:

Thought itch – думка, яка крутиться на язичі, і яку ви ніяк не можете згадати, як би не намагалися.

Deep bro talk – серйозна розмова між друзями, в якій вони обговорюють усе, що відбувається в їх житті.

Kidult – доросла людина, що любить мультики, іграшки, комікси, Дісней і одягається, як підліток.

Appoholic – той, хто постійно викачує різні програми, потрібні і не дуже.

Monatophobia – страх померти на самоті.

iFatigue (яблучне стомлення) – нескінченний потік продукції фірми Apple, де новинка не особливо відрізняється від попередньої версії.

Dinner badge (обідня відмітина) – засохлі плями соусу, помідорні бризки або сліди інших продуктів на сорочці.

Seat gypsie – людина, яка купила найдешевші квитки і весь час пересідає з місця на місце в пошуках кращого варіанту.

Fudder – коли придумав в голові жарт, але почав заїкатися і втрачати думку, поки розповідав її оточуючим.

Harassenger – пасажир, який постійно говорить про те, як правильно треба вести машину, дотримуватися швидкісного обмеження, слідувати за навігатором тощо.

Monitor malaise – головний біль і втома очей від довгого сидіння за комп'ютером.

Spongebob eyelashes – склеєні від декількох шарів туші вії.

Cakeface – дівчина, яка наносить на обличчя велику кількість косметики.

Hoplophobe – страх перед зброєю, особливо вогнепальною.

Schizophremist – жінка, що зловживає поняттям фемінізму і шукає дискримінацію жіночої статі у всьому, що трапляється на очі.

Man up – бути сміливим, мужнім, відповідальним, надійним і далі за списком кращих чоловічих якостей.

Normie – коли люди думають, що якщо щось популярне, значить, це добре, і бездумно копіюють стиль *instagram*-блогерів.

Interweb – саркастичне позначення недосвідченого інтернет-користувача [8].

Таким чином, стає очевидним, що розмовний повсякденний сленг утворюється за допомогою таких мовних явищ, як зміна значення первинної лексичної одиниці, морфологічний словотвір та, найпоширеніше, словоскладання. Молодь вигадує нові слова на позначення фобій, хвороб, різноманітних станів, певних характеристик людей та назв сучасних інтернет-понять та явищ, які при поясненні інколи навіть не вкладаються в одне речення.

Отже, сленг є цікавим мовним явищем. Він, з одного боку, спрощує, а з іншого – ускладнює мову. Спрощенням мови сленг зазвичай називають «консервативні» лінгвісти, які вважають «правильною» мовою тільки «високу» мову, на якій розмовляли наші предки у XVIII столітті. Вважаючи, що зараз відбувається деградація мови, вони не звертають уваги на деякі її ускладнення з погляду спільного розуміння. Не можна однозначно сказати, добре це чи погано. Але ці явища в мові відбуваються досить давно і в нашому світі вони неминучі.

Список використаних джерел

1. Арнольд И. В. Стилистика современного английского языка / И. В. Арнольд. – М.: Флинта, Наука, 2002. – 384 с.

2. Береговская Э. М. Молодежный сленг : формирование и функционирование / Э. М. Береговская // Вопросы языкознания. – 1996. – № 3. – С. 32-41.
3. Словник сучасного українського сленгу / упор. Т. М. Кондратюк.– Х. : Фоліо, 2006. – 350 с.
4. Ayto John Oxford Dictionary of Slang / John Ayto. – М., 1999.
5. Marchand H. The Categories and Types of Present-Day English Word-Formation. – Wiesbaden, 2008. – 370 p. .
6. Online Etymology Dictionary [Электронний ресурс]. – URL: <http://www.etymonline.com>
7. Spears Richard A. Slang and Euphemism. N.Y.: New American Library, 2006. – p. 427.
8. [Электронний ресурс] <https://t.me/slangbang>

РОЗДІЛ 3
ЛІНГВОСТИЛІСТИКА ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ

УДК 81'276.6:355

Юлія Банарюк

Науковий керівник – к.п.н., доцент В.М. Мелконян

КОЛЬОРОНАЙМЕНУВАННЯ В ХУДОЖНІХ ТЕКСТАХ
АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ

У статті досліджено кольоронайменування різних кольорів та їх відтінків у художніх текстах англійської та української мов а саме у творах Едгара По «The Masque of the Red Death» і «The Black Cat», також для порівняння взято твори українського письменника Андрія Головка «Червона хустина» та «Червоний роман».

Ключові слова: *кольоронайменування, лінгвоконцептологія, лінгвокультурологія.*

Актуальність дослідження полягає в тому, що смислове, стилістичне та функціональне призначення кольоронайменувань допомагає глибше зрозуміти автора, твір, головний задум що намагається донести до нас автор через бачення кольору.

Мета нашого дослідження полягає у визначенні прагматичного навантаження символів кольору та їх ролі у розкритті характеру, психології поведінки головних героїв та навколишнього світу.

Один із найпопулярніших напрямів сучасних досліджень, що дає змогу виявити особливості національного світобачення – це зіставлення назв кольорів у різних мовах. Питання про позначення кольорів і використання кольоротипів у тій чи іншій лінгвокультурі є невід'ємною складовою проблематики мовної картини світу, яку активно досліджують передусім у межах таких напрямів, як когнітивна лінгвістика, лінгвоконцептологія та

лінгвокультурологія. [4,ст.3-6]

Особливості бачення світу в кольорі та функціонування кольоронайменувань у мисленнєво-мовленнєвій діяльності різних етносів дає підстави дослідникам висувати теорії про існування національних лінгвокольорових та кольорових картин світу. Наявність різних асоціацій, пов'язаних із тим чи іншим кольором, у різних народів, можуть зумовити комунікативне непорозуміння під час міжетносного мовного контакту, адже багато явищ з іншої культури неможливо зрозуміти без урахування значення кольору. [1].

Найбільш вдалим полем для дослідження специфіки й функціонування кольору у тій чи іншій лінгвокультурі як частини мовної та лінгвокольорової картини світу певного етносу є твори художньої літератури. Дослідники зазначають, що саме в колористиці творів найбільш яскраво й оригінально виявляється авторське бачення світу.

За класифікацією А. Критенко, кольороназви української мови можна поділяти на основні й другорядні. Основними є назви давнього походження, генетично споріднені з кольоропозначеннями в інших слов'янських мовах, вони становлять ядро всієї лексико-семантичної групи кольороназв, навколо якого розташовані назви пізнішого походження. Цими основними є сім семантично незалежних назв, що позначають – колір без відтінків: червоний, жовтий, зелений, голубий, синій, білий, чорний. Усі інші є назвами відтінків основного тону, що вказують на міру вияву колірної якості, інтенсивність колірного тону, змішування кольорів, на колірну ознаку, якої набув предмет у результаті певної дії чи процесу, і на ряд інших ознак. Вони семантично об'єднуються навколо – основних: це майже всі наявні в мові колірні назви (сіруваті, зелененький, чорнющий, блідий, багристий та ін.) [2, с.97–100].

В Англійській мові лексико-семантичне поле кольороназв має у своєму ядрі базові кольори (red, green, blue) та їх модифікації (light red, dark blue), а на периферії – складні кольороназви на позначення відтінків (navy-blue- темно-синій, emerald-green- смарагдово-зелений).

Якщо розглянути кольороназву *yellow* (жовтий), то вона походить від індоєвропейського кореня **ghel* або **gohl*, що означає і жовтий, і зелений. В англійській мові існує достатня кількість похідних коренів, включаючи *jaundice*- жовтяниця (від латинського *galbus* «зелено-жовтий»), *gold* (через що термін “*golden-yellow*” буде вважатися тавтологією з етимологічної точки зору), *choleric* (від грецького слова «жовч», яка має жовто-зелений колір) і *yolk* (що означає «жовток»).

Колір *blue* має навіть свою історію. Очевидно, слово виникло з індоєвропейського кореня **bhlews*, що означало “жовтий”, й еволюціонувало в форму *phalos* («білий») у грецькій мові, звідси воно потрапило в англосаксонську мову у формі “*pale*” («блідий» і «колір шкіри з синцями»); фактично слово *blue* в сучасному вигляді було запозичене з французької мови.

Слово *Red* запозичене з грецького *eruthros* (звідси такі слова як *erythrocyte*, «еритроцит – червоне кров’яне тіло»), що дало в англійській мові початок таким словам як: *russet* (червонувато-коричневий), *ruby* (рубіновий), *ruddy* (рум’яний) і *rust*(іржавий).

Багато сучасних назв кольорів походять від назв рослин і природних речовин. Довгий час художники шукали назви для ледь-ледь помітних відтінків кольорів для створення комерційних таблиць кольорів. Тому не дивно, що кольори мають такі назви (в англійській мові) як: *cinnamon* (кориця), (світло-коричневий), *tangerine* (мандарин), (помаранчевий), *oyster* (устриця), (світло-бежевий), *lime* (колір лайма), *melon* (колір дині), *glacier* (льодовик), (колір льоду), *apple white* (зелено-білий), - *ivory* (колір слонової кістки), *silver* (сріблястий), *chocolate* (шоколадний), *amber* (бурштин),(жовтий колір) або *aubergine* (баклажани),(червонувато-ліловий) [6, с. 170].

Слово *purple* прийшло з грецької мови через латинську і означає барвник, що видобувається з середземноморських молюсків, які були настільки рідкісні й цінні, що колір став означати тільки колір королівського

одягу. Разом із тим, цей барвник має багато відтінків, наприклад, малиновий колір (колір мантиї кардиналів), чітко виділяється з відтінків, асоційованих з цим словом. Коли Вільям Перкін уперше відкрив барвник в 1856 році, отриманий з аніліну, він назвав його спочатку *aniline purple* (аніліновий пурпуровий), але надалі змінив назву на більш відмітну *mauve* (рожево-ліловий), запозичене з французької назви рослини *штокрози* або ж *мальви*, чиє стебло має насичений пурпуровий колір (цей барвник став настільки популярним, що 1860-ті роки стали носити відбиток кольору мальви (*mauve decade*). Потім колір отримав іншу назву, тому що хімічний склад аніліну став відправною точкою для появи нового барвника, названого так в 1841 на основі *anil* (індиго), загальної назви пурпурового рослинного барвника, який сьогодні називають *indigo* (індиго) (від португальського слова, яке означає «індіанський барвник», тому що саме у португальці вперше побачили цей барвник).

Американський письменник Едгар По досить широко вживав кольоронайменування у своїх творах, зокрема, «**The Masque of the Red Death**» та «**The Black Cat**». Цього митця вважають письменником-новатором, який суттєво вплинув на розвиток світового літературного процесу.

Уже самі назви творів Е. По містять назви кольорів, яким надається певне значення. Серед новел і оповідань варто звернути увагу на такі: «**The Gold-Bug**» («Золотий жук»), «**The Black Cat**» («Чорний кіт»), «**The Masque of the Red Death**» («Маска червоної смерті») тощо.

Наприклад, у творі «**The Masque of the Red Death**» («Маска червоної смерті») лексичний матеріал дуже насичений кольоровою символікою, яку використано автором й у самій назві – «**The Masque of the Red Death**» («Маска червоної смерті»). Прикметник «червона (багряна)», як колір крові, уособлює собою смерть. Однак за загальновизнаною символікою червоний колір є символом кохання і пристрасі. Однак у своєму творі Е. По віддає перевагу символу «смерті»: «The “Red Death” had long devastated the country.

No pestilence had ever been so fatal, or so hideous. Blood was its Avatar and its seal – the redness and the horror of blood.» («Уже давно спустошила країну Червона смерть. Кров була її гербом і печаттю – жахливий багрянець крові!») [3, с.117].

Вражає кольорова символіка у зображенні кімнат палацу, де відбуваються основні події твору. В описі їх письменник використовує різні кольори, що символізують певні сторони людського життя: «That at the eastern extremity was hung, for example in blue– and vividly blue were its windows. The second chamber was purple in its ornaments and tapestries, and here the panes were purple. The third was green throughout, and so were the casements. The fourth was furnished and lighted with orange – the fifth with white– the sixth with violet. The seventh apartment was closely shrouded in black velvet tapestries that hung all over the ceiling and down the walls, falling in heavy folds upon a carpet of the same material and hue. But in this chamber only, the colour of the windows failed to correspond with the decorations. The panes here were scarlet – a deep blood colour». («Так, кімната у східному кінці галереї була обтягнута голубим, і вікна у ній були яскраво-сині. Друга кімната була прибрана червоним, і скло тут було пурпурним. У третій кімнаті, зеленій, таким же було і віконне скло. У четвертій кімнаті оздоблення й освітлення були жовтогарячими, у п'ятій – білими, у шостій – фіолетовими. Сьома кімната була обтягнута чорним оксамитом: чорне оздоблення спускалося тут із самої стелі і важкими складками падало на килим із такого ж чорного оксамиту. І тільки в цій кімнаті вікна відрізнялись оздобленням: вони були яскраво-багряними – кольору крові») [3, с.118]. Кольори першої кімнати означають правду, честь і відданість (дитинство), другої – любов і пристрасть (юність), третьої – красу і радість (молодість), четвертої – світло, радість і повагу (зрілість), п'ятої – життя, вічність і святість (становлення), а шостої – вірність і безкінечність (старість).

На символіці кольорів сьомої кімнати варто зупинитися окремо. Адже її опис доповнює символічну назву самої новели. Символ смерті у творі ніби

подвоюється, а то і потроюється. Е. По тричі в одному реченні використовує символ чорного кольору: «black velvet tapestries» («чорний оксамит» двічі) і «black chamber» («чорна кімната»). Цим автор підкреслює наближення смерті героя, як символу зла і темряви.

Доцільно розглянути символи та кольоронайменування, використані Едгаром По у новелі «**The Black Cat**» («Чорний кіт»). Вже сама назва твору привертає нашу увагу своєю насиченою символікою. Лексема *кіт* – це багатозначний символ, який несе в собі різне лексичне навантаження. Він – символ доброго духу житла (згадаємо, що саме кота пускають першим в нове житло); водночас символ зла, темряви і смерті і навіть символ незалежності.

«He was black, black all over, and very intelligent.

He was so intelligent that my wife often laughed about what some people believe; some people believe that all black cats are evil, enemies in a cat's body» («Той кіт надзвичайно великий, гарний й увесь чорний, був надзвичайно розумний. Коли заходила мова про його кмітливість, дружина постійно згадувала народну прикмету, за якою усіх чорних котів мали за перевертнів») [5, с.1].

«And there was the cat, standing on her head, his red mouth wide open in a scream, and his one gold eye shining like fire» (« Там був кіт, який стояв на її голові, його червоний дикий широко розкритий у верещанні рот, і його одне золоте око блищало, як вогонь»).

«One night...I noticed a black object on top of a cupboard... it was a black cat a very large one, as large as Pluto. He looked like Pluto too in every way...» [5, с.7]. («... якось уночі ... увагу мою привернуло щось чорне ..., то був чорний кіт, величезний, як мій Плутон – і схожий на нього, мов дві краплі води»). Це свідчить про розкаяння героя. Таким чином, чорний кіт стає символом совісті героя, який розуміє рівень свого гріха, свого падіння [5, с. 11].

Для порівняння нами взято твори українського письменника Андрія Головка «**Червона хустина**» та «**Червоний роман**». У творах автор червоний колір уживає як колір незайманості, жаги до життя, трагічності долі

українського народу. Оповідання розпочинається рядками : *«Оксані – радість: мати одрізала з полотна хустку, а порошком пофарбувала в червоний колір»*. У творі також трапляються й інші кольороназви, наприклад, у таких рядках: *«В розчинені сінешні двері видко – в городі соняшники жовті на тин посхилялися, і горобці пурхають між них, цвірінчать. Далі – латка маку, а далі зелена завіса садка. Між осик білих по траві стежки навхрест переплутались»* – де жовтий – колір сонця; зелений – життя, природа; білий – колір чистоти, вірності, свободи.

У творі **«Червоний роман»**, А.Головко також не зупиняється на одному кольорі (червоному), а доповнює палітру різноманітною кольоровою гамою: *«Важко впряжені в коси цугом, повзли ми, батуючи золоті скиби чужого збіжжя»*, *«Обіч – сіре і вбоге село»*, *«У натовпі жінка. З золотим волоссям і променистими очима»*, *«На воротах мати стара розкуйовджене сиве волосся рве...»*, *«Над Зимовим палацом червоний прапор майорить, кличе: "Пролетарії всіх стран, єднійтесь!" На площах, по вулицях – скривавлені трупи. Як маки червоні, що кидали під ноги їй»*. Твір насичений різнобарвними колоритами, які використовує письменник для опису трагізму долі людської, долі української землі.

Отже, колір відіграє важливу роль у нашому світобаченні та світобаченні митців слова різних культур. Колір дає змогу зрозуміти автора твору та глибоко перейнятися його думками.

Список використаних джерел

1. Алымова Е. Н. Цвет как лингвокогнитивная категория в русской языковой картине мира : автореф. дис... канд. филол. наук [Электронный ресурс] / Е. Н. Алымова. – СПб., 2007. – Режим доступа : http://www.dissforall.com/_catalog/t13/_science/76/12613.html
2. Критенко А. П. Семантична структура назв кольорів в українській мові / А. П. Критенко // Мовознавство. – 1967. – № 4. – С. 97 – 112.
3. Лачинова П.А. Маска Красной Смерти (1870) // Lib.ru: «Классика».

2011. URL: http://az.lib.ru/p/po_e_a/text_1842_maska_krasnoy_smerti-lachinova.shtml

4. Попова З. Д. Язык и национальная картина мира / З. Д. Попова, И. А. Стернин. – Воронеж : Изд-во “Истоки”, 2002. – 60 с.

5. Чорний кіт та інші історії / Едгар Аллан По. — К., 2015. — 190 с.

6. Steinval A. English Colour Terms in Context / Anders Steinval. – Umeå : Umeå Universitet, 2002. – 277 p.

УДК 81'42

Віолетта Барвет

Науковий керівник – к.п.н., доцент О.В. Заболотська

НОМИНАТИВНЕ ПОЛЕ КОНЦЕПТУ ПОДОРОЖ В АНГЛОМОВНИХ ТЕКСТАХ ТУРИСТИЧНОГО ДИСКУРСУ

Стаття присвячена актуалізації концепту ПОДОРОЖ в англomовних текстах туристичного дискурсу. Основна увага приділяється семантичним особливостям лексичних одиниць, які репрезентують поняттєвий шар концепту ПОДОРОЖ.

Ключові слова: *туристичний дискурс, концепт, лексико-семантичне поле.*

The article deals with the actualization of the concept of the TRAVEL in the English texts of tourist discourse. The attention is drawn to the semantic features of lexical units that represent the conceptual layer of the concept TRAVEL.

Key words: *tourist discourse, concept, lexical-semantic field.*

Туристичний дискурс входить до найпоширеніших публічних дискурсів глобального характеру, що об'єднує мільйони людей, які беруть участь у його формуванні, входячи у безліч комунікативних ситуацій. Туристичний дискурс визначають як «особливий підвид рекламного дискурсу, що об'єднує різноманітні види реклами туризму й

націлений на позиціонування та просування туристичних послуг за допомогою стратегій аргументації, що мають лінгвокогнітивний характер» [3].

Тексти англomовного туристичного дискурсу спираються на жанри, сформовані потребами оптимізації комунікації продавців і споживачів туристичних послуг у різних ситуаціях. З огляду на неоднорідність жанрових форм розрізняють наступні типи туристичного дискурсу: вербальні жанри (що залежать від мовлення та поведінки й від того, за яких обставин відбувається вербальне спілкування), невербальні жанри (письмові або друковані різновиди туристичних текстів). У контексті нашого дослідження виявимо лінгвостилістичні та когнітивні особливості текстів туристичного дискурсу на матеріалі інтернет (Instagram) блогів.

Туристичний дискурс є лінгвокогнітивним явищем, особливим фрагментом ментального світу, оскільки пов'язаний «з передачею знань, з оперуванням знаннями особливого роду і, головне, із створенням нових знань» [2, с. 35]. У такий спосіб у центрі аналізованих текстів лежить актуалізація концепту ПОДОРОЖ.

О. С. Кубрякова визначає концепт як одиницю свідомості та інформаційної структури, що відображає людський досвід; а також оперативна одиниця пам'яті, всієї картини світу, квант знання [2, с. 36]. Поняттєвий шар концепту ПОДОРОЖ репрезентовано такими лексичними одиницями: *tour, travel, cruise, journey, trip, voyage*, що номінують різні типи подорожей. Представленні лексичні одиниці мають відносну автономність, проте зберігають семантичний зв'язок.

Так, номінативна одиниця *travel* є синонімічною домінантою у такому ряді: “*to make a journey, usually over a long distance*” [1]. Цією одиницею позначають пересування з місця на місце, зокрема на великі відстані. Зазвичай під цим поняттям розуміють подорож, як цілий комплекс заходів, що включає підготовку, поїздки та проведення часу. Наприклад: “*World travel gives you a new perspective*” (Instagram), “*The magazine is a food and*

travel guide” (Instagram).

Більш вузький спектр значення має лексема *journey*: “*the act of travelling from one place to another, especially in a vehicle*” [1], що позначає одноразову подорож, подорож в один кінець або регулярні поїздки на невелику відстань, наприклад до школи або на роботу: “*A journey from London to Paris can now be completed in under 3 hours*”, “*How long does your journey to work take?*” (Instagram).

Для опису процесу подорожі в обидва кінці, тобто поїздки на місце призначення і назад, що здійснюється з певною метою, використовують лексему *trip*, яка підтверджує тлумачення словника: “*a journey in which you go somewhere, usually for a short time, and come back again*” [1]. Наприклад: “*My boss has gone on the business trip to South America*”, “*Let’s go on a trip to the mountains this summer!*” (Instagram). Номінативна одиниця *tour* має конкретніше значення – це подорож, з певною метою: *shop tour/store shopping tour* (обхід магазинів), *study tour* (ознайомча мандрівка, стажування), *educational tour* (освітня мандрівка), *sightseeing tour* (огляд значних пам’яток) [1].

Маючи на увазі довгу подорож водою, сушею або повітрям у віддалене або незнайоме місце, використовують номінативну лексичну одиницю *voyage* – “*a long journey, especially by ship*” [1]: “*The idea of going on a sea voyage fascinated him*”, “*The Titanic sank on his maiden voyage*” (Instagram).

Лексема *cruise* («*a journey on a large ship for pleasure, during which you visit several places*» [1]) може бути використана замість *voyage* для позначення морської подорожі. Проте її частіше використовують у значенні *круїзу* або *подорожі*, метою якої є отримання задоволення та відпочину.

Лексичні одиниці, що вербалізують концепт ПОДОРОЖ, номінують послуги, які надає та чи інша туристична компанія: *holiday package* (організований відпочинок по путівці), *river cruises* (прогулянки по річці), *coastal voyages* (неміжнародні, внутрішні круїзи), *self-drive tours* (самостійні, здебільшого автомобільні, подорожі), *coaching holidays* (організовані

автобусні подорожі), *family travel* (сімейні подорожі) [4].

У туристичних текстах трапляється й частотне використання лексем *place* та *view*, які підкреслюють те, що саме описується – природа, вид або певне місце, визначна пам'ятка. Ці лексеми складають ядро відповідних лексико-семантичних полів (ЛСП), що входять до складу концепту ПОДОРОЖ.

Лексико-семантичне поле “View” представлено такими лексемами: *skies, clouds, beach, sun, wind, seaside, landscape, sunset, mountain, lake, ocean*. Наприклад: «*I was tempted to stay on the **beach** for a while, to watch the **sun rise***» (Instagram), «*The **view** of the city below me and the **mountains** off in the distance have been a nice distraction...*» (Instagram), «*Stormy **skies** add drama at the **seaside** in Antalya, Turkey*» (Instagram), «*It sits on the **waterfront** and is a perfect welcome to the **beach***» (Instagram), “*The view of the city below me and the **mountains** off in the distance have been a nice distraction*” (Instagram), “*Enjoying the view **beachside** in Positano, Italy*” (Instagram).

Натомість ЛСП “Place” репрезентовано такими номінаціями: *statue, landmark, building, theatre, town, monument, castle*. Наприклад: «*The way the white and blue **buildings** contrast with the orange in the sky is simply breathtaking*» (Instagram), «*If there is one **landmark** that is iconic in Virginia Beach it is this **statue*** (Instagram), «*A birds eye **view** of the **ancient Aspendos Theatre** in Antalya, Turkey. This **place** was wild! The **theatre** has survived fairly in damaged and the acoustics are amazing*» (Instagram), «*Meteora is one of those **places** that you want to return to again and again*» (Instagram), «*Storm clouds threaten at the Sun Voyager **monument** in Reykjavik, Iceland*» (Instagram).

Отже, аналіз лексичних засобів репрезентації концепту ПОДОРОЖ у текстах англomовного туристичного дискурсу засвідчив, що всі такі лексичні одиниці номінують різні типи подорожей і мають відносну автономність, проте зберігають семантичний зв'язок.

Список використаних джерел

1. Cambridge dictionary [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dictionary.cambridge.org/>.
2. Кубрякова Е.С. Начальные этапы становления когнитивизма: лингвистика – психология – когнитивная наука // Кубрякова Е. С. – ВЯ. – 1994. – № 4. – С. 34–46.
3. Панченко О. І. Щодо питання про лінгвістичний статус туристичного дискурсу / О. І. Панченко [Електронний ресурс] // Лінгвістика. Лінгвокультурологія (збірник наукових праць). – Дніпропетровськ. – 2014. – Том 7. – С. 140 – 146. – Режим доступу: http://www.dnu.dp.ua/docs/-zbirniki/ffil/program_56cf76b568ea6.pdf
4. Шукало І. М. Мовний інструментарій рекламного дискурсу британських та українських туристичних компаній: когнітивний та перекладацький аспекти / І. М. Шукало [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.stationline.org.ua/>.

УДК 821.161.2-312.9.09

Дарина Гнідаш

Науковий керівник – к.ф.н., доцент А.В. Демченко

**МОДЕЛІ ХУДОЖНЬОГО ТРАНСГУМАНІЗМУ
В АНТИУТОПІЯХ «ХРОНОС» Т. АНТИПОВИЧА ТА
«ЯКИЙ ЧУДЕСНИЙ СВІТ НОВИЙ!» О. ГАКСЛІ**

У статті проаналізовано поняття трансгуманізму. Визначено моделі художнього трансгуманізму на прикладі англійської та української антиутопій.

Ключові слова: трансгуманізм, етнофутуризм, антиутопія, науковий прогрес.

The article analyzes the concept of transhumanism. The models of artistic

transhumanism are determined on the example of English and Ukrainian dystopias.

Key words: *transhumanism, ethnofuturism, dystopia, scientific progress.*

В антиутопічній літературі всіх часів простежуються трангуманістичні тенденції, що виявляються у намаганні створити ідеальний світ, ідеальну людину технологічними засобами. Відповідно, перехід на новий рівень еволюції повинен втілитися за допомогою наукових досягнень.

Філософія трансгуманізму бере початок у трактатах І. Канта й Е. Кассіра, а сам термін запропонував біолог Дж. Гакслі у 1957 році. Світоглядній проблемі впливу технологічного розвитку на навколишній світ, суспільство загалом та безпосередньо людину присвятили свої праці такі сучасні науковці, як У. Бек, Т. Гардашук, М. Кастельс, М. Кисельов, О. Льотов, М. Ожеван, В. Ратніков, Ф. Уебстер, Ф. Фукуяма та ін.

Трансгуманізм (від лат. *trans* - крізь, через і *homo* – людина) утворений з двох частин «трансфер» (перенос) і «гуманізм» означає, як твердить М. Ожеван, що «в ідеалі» йдеться про техноутопію трансферу людської свідомості («душі») на більш якісний «матеріальний носій» [4].

Положення трансгуманізму наголошують на недосконалості буття, яке здатні покращити досягнення наукового прогресу. Таким чином, згідно з цією філософією «людина не є завершальною ланкою у процесі еволюції живої матерії, тому, відповідно, її інтелектуальні здібності й біологічні характеристики можуть удосконалюватися до безкінечності» [3].

С. Денежніков у своїй праці «Методологічна роль трансгуманізму в становленні постлюдини» виділяє такі основні етичні аспекти трансгуманізму:

- проблема втрати ідентичності та автономності людини;
- розрив між фізичними можливостями і духовним розвитком;
- неконтрольоване втручання в людську природу та біосферу;
- приниження гідності людини [3].

Перераховані вище аспекти знаходимо в діапазоні проблематики багатьох всесвітньовідомих романів-антиутопій. До них належать такі твори, як «1984» Дж. Оруелла, «451 градус за Фаренгейтом» Р. Бредбері, «Ми» Є. Замятіна, «Який чудесний світ новий!» О. Гакслі та ін. В українській літературі цей жанр репрезентують романи «Сонячна машина» В. Винниченка, «Хронос» Т. Антиповича, «Час смертохристів: Міражі 2077 року» Ю. Щербака, «Червона зона» А. Чапая, «Коли у місті N дощить» М. Косян та ін. Названі художні твори ілюструють згубний вплив гонитви за технологічним прогресом та демонструють деградацію суспільства внаслідок цього.

Метою нашої роботи є визначення моделей художнього трансгуманізму в антиутопіях «Хронос» Т. Антиповича та «Який чудесний світ новий!» О. Гакслі.

Англійський письменник О. Гакслі у романі «Який чудесний світ новий!» вибудовує досконалий світ, у якому живе «ідеальна людина», яка не обтяжена сім'єю, релігією, «зайвими» емоціями, моральними та духовними цінностями, принципами та переконаннями. Автор моделює процес створення досконалої людини, що починається на ембріональному рівні в лабораторних умовах. Письменник наголошує, що індивідуальність абсолютно стерта, а на зміну їй прийшов масовий споживацький світогляд. Таке суспільство позбавлене перспектив еволюційного розвитку, адже воно перетворилося на кероване стадо, яке легко піддається маніпулюванню з боку влади. Відбуваються придушення будь-яких волевиявлень, а політика спрямована на те, щоб викорінювати критичне ставлення до дійсності, вміння аналізувати та міркувати (це досягається за допомогою наркотичної речовини, що постійно затуманює розум). У новому ідеальному світі немає хвороб, болю, війн, злочинів, але такий «успіх» досягнуто ціною деградації людської свідомості.

Український письменник Т. Антипович репрезентує дещо іншу модель художнього трансгуманізму. В антиутопії «Хронос» розкрито згубний вплив

для людства наукового винаходу. Сконструйований вченим пристрій «хрономат» здатний керувати біологічним часом живих істот, а це спричиняє хвилю страшних для суспільства наслідків. Пристрій, що мав «вдосконалити» людину, знецінює її життя. Технологічний розвиток призводить до нівелювання сакральних цінностей, руйнування моральних принципів та занурює світ у суцільний хаос. Автор вбачає порятунок у відновленні першопочатків духовності за допомогою віри. Т. Антипович вдається до принципу етнофутуризму, що характеризується поєднанням архаїчного й постмодерного світосприйняття. Роман ілюструє положення про те, що здавна *«природне і божественне не протиставлялися, натомість божественне лише вносило порядок в оточуючий світ, який був єдиний з людьми, богами, природою»* [5]. Отже, виправити завдану прогресом шкоду можливо лише звернувшись до архаїчного джерела духовності. Таку місію виконує священик, носій істинної віри й божественного начала, який відновлює первозданий порядок, що існував ще до появи смертельного винаходу.

Таким чином, ідеї трансгуманістичного світогляду широко представлені як у світовій, так і в українській літературі. Вони є характерними для романів-антиутопій та виявляються в інтерпретації проблеми вдосконалення світу, суспільства, створення ідеальної людини за допомогою надсучасних технологій. Антиутопії «Який чудесний світ новий!» О. Гакслі та «Хронос» Т. Антиповича репрезентують оригінальні художні моделі дійсності під впливом ідей трансгуманізму. Нами виявлено відповідність проблематики досліджуваних антиутопій основним етичним аспектам цієї філософії. Спільним для романів є те, що розроблені письменниками ідеї трансгуманізму мають згубні наслідки для людства, ведуть до виродження та деградації свідомості. Антиутопія Т. Антиповича «Хронос» також ретранслює принципи етнофутуризму, що виявляються у протиставленні згубному впливу технічного прогресу архаїчних цінностей – Бог, віра, релігійність, духовність.

Список використаних джерел

1. Антипович Т. Хронос : фантаст. роман /Тарас Антипович. – К. : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2011. – 200 с.
2. Гакслі О. Який чудесний світ новий! / О. Гакслі. – Львів : Видавництво Старого Лева, 2016. – 368 с.
3. Денежніков С. Методологічна роль трансгуманізму в становленні постлюдини [Електронний ресурс] / С. Денежніков. – Режим доступу : <https://mydisser.com/en/catalog/view/315/322/-14888.html>.
4. Ожеван М. Між утопією та реальністю: трансгуманістичні технології та їх вплив на майбутнє людини й людства [Електронний ресурс] / М. Ожеван. – Режим доступу : <http://sp.niss.gov.ua/content/articles/files/15-1435916407.pdf>.
5. Файзулліна Г. Етнокультурологічні виміри українського філософського роману [Електронний ресурс] / Г. Файзулліна. – Режим доступу : http://nakkkim.edu.ua/images/Special-Science-Council/Materialy-Dysertaciy/2017-Faizullina/dis_Faizullina-min.pdf.

УДК 811.111'42

Катерина Джулай

Науковий керівник – к.ф.н., доцент Ю.Л. Главацька

**РЕАЛІЗАЦІЯ КАТЕГОРІЇ РЕТРОСПЕКЦІЇ В АНГЛОМОВНОМУ
ДЕТЕКТИВНОМУ ТВОРІ (НА МАТЕРІАЛІ ЦИКЛУ «ПОВІСТЕЙ ПРО
ШЕРЛОКА ХОЛМСА» А. КОНАН ДОЙЛА Й ОПОВІДАННЯ «УБИВСТВО
НА ВУЛИЦІ МОРГ» Е. А. ПО)**

Стаття присвячена визначенню поняття категорії ретроспекції у сучасній лінгвістиці й способам її реалізації у текстах англomовних детективних творів. Основну увагу приділено виокремленню найчастотніших засобів мовного вираження ретроспекції та її

лінгвостилістичним особливостям у текстах детективних творів.

Ключові слова: детектив, ретроспекція, аналепсис, пролепсис, континуум, засоби мовного вираження ретроспекції.

The article deals with the category of retrospection within modern linguistics and ways of its actualization in texts of English detective prose. The special attention is drawn to the process of distinguishing of mostly used means of retrospection realization and its linguistic and stylistic peculiarities in texts of detectives under analysis.

Key words: detective, retrospection (flash-back), analepsis, prolepsis, continuum, means of retrospection verbalization.

Художній текст традиційно є об'єктом різнопланових лінгвістичних досліджень (Н.Д. Арутюнова, І.Р. Гальперін, В.А. Кухаренко, О.П. Воробйова, З.Я. Тураєва, О.О. Селіванова), в яких особливу увагу приділено категоріям часу (ретроспекція, аналепсис) та простору (проспекція, пролепсис) як онтологічним поняттям, що відображають форми буття речей і явищ (О.В. Алферов, Ф.С. Бацевич, О.П. Воробйова, Ж. Женетт, О.В. Падучева).

У центрі нашої уваги – категорія ретроспекції, що порушує просторово-часовий континуум у послідовному викладі подій у художньому тексті взагалі, і в текстах детективного жанру зокрема. Першим із лінгвістів до розгляду ретроспекції як текстової категорії звернувся І.Р. Гальперін [1].

Тексти в жанрі детективу мають досить ускладнену структуру композиційної моделі, але водночас його вирізняє простота мови й статичність персонажів. Застосування ретроспекції має досить виправдане функціональне призначення, оскільки детективна розповідь завжди має хронологічне повернення назад, що відображає в загальному хронотопі наративу події від скоєння злочину до його розкриття через наявну достовірність послідовних дедуктивних умовиводів.

Метою нашого наукового пошуку є виявлення форм реалізації категорії ретроспекції в англomовних детективних текстах. Основне завдання дослідження полягає в описі граматичних й лексичних маркерів ретроспекції. За результатом проведеного аналізу можемо стверджувати, що найхарактернішими та найтипівішими засобами вираження ретроспективного плану розповіді є вживання граматичних засобів з використанням форм дієслова у минулому часі, що вказують на завершення дії у минулому й результат дії, що має зв'язок з теперішнім. Такими видo-часовими формами дієслова є *Past Indefinite*, *Present* і *Past Perfect*. У розповідях про події минулого або про вигадані події, що належать до будь-якого часу, використовують розповідний минулий час (наратив), основною формою вираження якого є видo-часова форма *Past Indefinite*. Вона є першою за частотністю вживання в текстах художніх творів. Але стратегічну функцію у вираженні ретроспективного відношення між частинами тексту виконує *Past Perfect*, що виступає у своєму основному парадигматичному значенні як минулий час із завершеною дією в минулому.

Відношення цих двох минулих часів у тексті, що відбивають ретроспективну надфразову єдність, можна подати таким чином: *Past Indefinite* (вхід у ретроспективну надфразову єдність) – *Past Perfect* (ретроспективна розповідь) – *Past Indefinite* (вихід із ретроспективної надфразової єдності).

Так, паралельно у текстах (А. Конан Дойла «A Case of Identity», «A Scandal in Bohemia» та Е.А. По «The Murders in The Rue Morgue») знаходимо контексти, що демонструють уживання граматичних видo-часових форм групи минулого часу й водночас уживання лексичних індикаторів часу й маркери локалізації подій у творах.

Граматичні форми дієслова *Present Perfect*, *Present Indefinite*, *Past Indefinite* й *Past Perfect* уживано у творі А. Конан Дойла в таких рядках: *I have come incognito from Prague for the purpose of consulting you. <...> The facts are briefly these: Some five years ago, during a lengthy visit to Warsaw, I*

made the acquaintance of the well-known adventuress, Irene Adler. <...> I was mad-insane. I was only Crown Prince then. I was young. I am but thirty now [2, p. 11-12]. Уживання граматичних засобів мовного вираження категорії ретроспекції, зокрема граматичних форм часів *Past Indefinite*, *Past Perfect*, *Present Perfect* і *Past Continuous* знаходить своє втілення у таких контекстах: *Residing in Paris during the spring and part of summer of 18...*, *I there became acquainted with a Monsieur C. Auguste Dupin* [2, p. 2] й *Had the routine of our life at this place been known to the world, we should have been regarded as madmen – although, perhaps, as madmen of a harmless nature. Our seclusion was perfect. We admitted no visitors. Indeed the locality of our retirement had been carefully kept a secret from my own former associates; and it had been many years since Dupin had ceased to know or be known in Paris. We existed within ourselves alone* [2, p. 3].

У контекстах *I left the house a little after eight o'clock this morning in the character of a groom out of work. <...> I soon found Briony Lodge*” [4, p. 16]; *“Holmes, who loathed every form of society with his whole Bohemian soul, remained in our lodgings in Baker Street, buried among his old books, and alternating from week to week between cocaine and ambition, the drowsiness of the drug, and the fierce energy of his own keen nature* [2, p. 3] виявлено вживання лексичних індикаторів часу й маркерів-посилювачів для вказівки на місце розташування.

Найбільш яскравим прикладом ознайомлення читача з ретроспективним планом розповіді є заголовки детективних оповідань, що мають умовне посилення чи допустиме припущення про зміст детективного твору в плані темпорально-просторового відступу назад: *“A Case of Identity”* [3] й *“A Scandal in Bohemia”* [4].

Подальшу перспективу наукового пошуку вбачаємо у річищі реалізації перекладознавчого аспекту, а саме у вивченні реалізації категорії ретроспекції в україномовних перекладах англомовних детективів.

Список використаних джерел

1. Гальперин И.Р. Ретроспекция и проспекция в тексте / И. Р. Гальперин // Филологические науки. – М., 1980. – № 5. – С. 44–52.
2. Allen Poe E. The Murders in The Rue Morgue [Электронный ресурс] / E. Allen Poe. – Режим доступа : <http://xroads.virginia.edu/~hyper/poe/murders.html>.
3. Conan Doyle A. The Stories About Sherlock Holmes. A Case of Identity [Электронный ресурс] / A. Conan Doyle. – Режим доступа : <http://myweb.dal.ca/dhevans/2034/Readings/Case%20Identity.pdf>.
4. Conan Doyle A. The Stories About Sherlock Holmes. A Scandal in Bohemia [Электронный ресурс] / A. Conan Doyle. – Режим доступа : http://people.maths.ox.ac.uk/moulton/documents/The_Adventures_of_Sherlock_Holmes.pdf.

УДК 811.11-81'373.49

Ольга Добровольська

Науковий керівник – к.п.н, доцент О.А. Зуброва

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ КОНЦЕПТУ AGE В ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ

Стаття присвячена характеристиці концепту AGE та його репрезентації в англомовному художньому тексті на матеріалі оповідань Джуліана Барнса, що входять до збірки «Лимонний стіл».

Ключові слова: *концепт, вік, дитинство, молодість, зрілість, старість, Джуліан Барнс.*

The article is aimed at characterizing the concept AGE, and its representation in the English fictional text, case study of Julian Barnes's stories, comprising the storybook "The Lemon Table".

Key words: *age, concept, childhood, youth, middle age, old age.*

Концептуальний аналіз художнього тексту дає можливості досліднику глибоко проникнути в авторський замисел та побачити розмаїття текстових характеристик. У нашій роботі ми звернулися до розгляду концепту AGE, оскільки проблема віку є однією з таких, що викликають загальний науковий інтерес, зумовлений пошуками відповідей на важливі питання буття.

Проблему аналізу художнього тексту у руслі когнітивної лінгвістики досліджували М.С.Проскуряков, С.М.Прохорова, З.Я.Тураєва, І.А.Щірова, А.П.Бабушкін, В.І.Карасик, концепт AGE є об'єктом дослідження таких вчених, як Є.І.Бондаренко, Л.Т.Костіна, Н.А.Серебрякова, О.Е.Філімонова, Є.С.Яковлева та інші.

Метою дослідження є аналіз оповідань Дж. Барнса для визначення способів репрезентації в них концепту AGE.

Під концептом розуміють «будь-яку дискретну одиницю колективної свідомості, яка відображає предмет реального або ідеального світу, що збережена в національній пам'яті носіями мови у вигляді пізнаного, вербально позначеного субстрату». [3, с. 95]

Лексема “age” має наступне визначення: кількість прожитих років і включає всі вікові періоди. Також вік може позначати певний період або частину життя.

Багатовимірність аналізованого концепту відбивається в тому, що він складається з кількох компонентів, які певним чином структуровані. Одним із методів вивчення концептів є моделювання лексико-семантичного поля. Концепт AGE може бути представлений п'ятьма лексико-семантичними полями, що співвідносяться з основними віковими періодами у житті людини [3] – *childhood, teenage, youth, middle age, old age* [4, с. 33], конституюанти яких об'єднуються на основі гіперсеми “age”.

Концепт AGE в художньому тексті має розгалужену структуру і може бути репрезентований елементами, що належать до різних мовних рівнів:

- окреме слово (*young, a girl, youth, a baby, a boy*);
- словосполучення (*rose-red youth, rose-white boyhood, his early days,*

almost a man, at my stage of life, almost grown, someone half his age);

– фразеологічна одиниця (*pretty long in the tooth, the gold of your days, your lilies and roses*);

– речення (*Don 't squander the gold of your days, She's hardly a day over forty.*);

– текстовий фрагмент (*How old was this guy? Gregory looked at him: AGE bony, with haunted eyes, hair cut absurdly short and Brylcreemed flat. Hundred and forty? Gregory tried to work it out. Married twenty-seven years. So: fifty? Forty-five if he got her in the club as soon as he whipped it out. If he had ever been that adventurous. Hair grey already.*) [5, с. 20].

Аналіз оповідань Дж. Барнса, що увійшли до збірки “The Lemon Table”, засвідчив, що концепт AGE представлений одиницями усіх вищезгаданих мовних рівнів. Окрім цього, спираючись на роботу О. О. Авдєєвої [1], визначено основні лексичні одиниці, що виступають репрезентантами цього концепту в тексті оповідань:

1) лексичні одиниці на позначення осіб певного віку (*a child, a kid, a new-born, a boy, a girl, children*). Ці лексичні одиниці зазнають подальшого поділу на одиниці, які називають особи чоловічої (*a boy, a little boy*) і жіночої статі (*a girl, a little girl*), а також сукупності осіб (*children, kids*);

2) лексичні одиниці, виражені числівниками, які конкретно й точно позначають вік індивіда (*How old are you? Twenty-seven, said Kelly* [5, с. 18].);

3) одиниці, що неточно вказують на вік індивіда через вказівку на його соціальний статус і виконання певних функцій в суспільстві (*When he looked at his reflection, his ears were bright pink from the pressure, as if he were a frightened boy or a student afraid to kiss* [5, с. 16].);

4) одиниці, що чітко виражають вікової етап, на якому знаходиться індивід, і які часто мають ад'єктивний характер для звуження і більш точного визначення вікових меж (*since early childhood, a portrait, made in earliest childhood*);

5) фразеологічні одиниці, що вказують на вік індивіда, процес вікового

розвитку або номінують певний віковий період (*pretty long in the tooth, start covering one's grey with coffee, the gold of one's days*);

б) одиниці, що позначають вік індивіда, але не мають в своїй семантиці конкретно вікового віднесення (*at one's age, half smb 's age, twice smb' s age, in his old days*);

7) одиниці, що вказують на вік особи, виражені прикметниками або іменниками, які визначаються та уточнюються прислівниками (*the old geezers, a young man, two elderly ladies*).

У збірнику Джуліана Барнса «Лимонний стіл» концепт AGE реалізується за допомогою різних мовних засобів. Наприклад: “*Two kids. Well, one's grown up now. They all fly the coop in the end*” [5, с. 15]. У цьому уривку концепт AGE виражається іменником *дитина* (*kid*), дієсловом *стати дорослим* (*grown up*), фразеологічною одиницею *покинути гніздо* (*fly the coop*), яка має значення: бути достатньо зрілим, щоб покинути батьківський дім.

Аналіз текстового матеріалу дозволив виявити й роль власного імені в репрезентації вікового портрета індивіда в англомовній свідомості, яке в текстах подається як в скороченій, так і повній формах. Використання скороченої форми є характеристикою особи, яка не досягла зрілої фази розвитку, а повна форма використовується для представлення зрілої і соціально значущої особистості, наприклад: Andy – Andrew, Bel – Bella, Isabel – Isabella, Annabel – Arabella, Bab – Barbara, Hank – Hanry, Margie – Margery – Margaret) [1, с. 5]. Таким чином, імена власні, як і загальні, теж допускають варіювання в міру просування людини по життєвому шляху.

Отже, концепт AGE в оповіданнях Джуліана Барнса репрезентовано лексичними одиницями всіх мовних рівнів, що можуть бути об'єднані в лексико-семантичні поля *childhood, teenage, youth, middle age, old age*, конституанти яких об'єднуються на основі гіперсеми “age”.

Список використаних джерел

1. Авдеева О.А. Описание фрагмента лексико-семантического поля «возраст» в английском языке // Известия Российского государственного педагогического университета им. А. И. Герцена №18 (44) Научный журнал - СПб, 2007 - С 1- 17 (0,25 п. л.)
2. Бабушкин А.П. Концепты разных типов в лексике и фразеологии и методика их выявления / А.П.Бабушкин // Методологические проблемы когнитивной лингвистики. Воронеж: ВГУ, 2001, 103с.
3. Толстых А.В. Возрасты жизни. - М.: Молодая гвардия, 1988. - 223 с.
4. JBSH — Julian Barnes. A Short History of Hairdressing// The Lemon Table. Chatham, Kent. P. 1-22. 2004.

УДК 811.111.81'373

Анна Карпачова

Науковий керівник – к.ф.н., доцент Л.Л. Ткаченко

КОНЦЕПТ ДОМАШНІ ТВАРИНИ В АНГЛІЙСЬКІЙ ФРАЗЕОЛОГІЇ

Стаття присвячена дослідженню англійських фразеологізмів із компонентом, що позначає домашніх тварин, та визначенню концептуального простору деяких зоонімів.

Ключові слова: *концепт, концептуальний простір, фразеологізм, зоонім.*

The article deals with the investigation of English phraseologisms with a component that denotes domestic animals and defining the conceptual space of some of the zoonyms.

Key words: *concept, conceptual space, phraseologism, zoonym.*

Прийнято вважати, що слово «концепт» походить від латинського *conceptus*, що означає «думка, уявлення, поняття», і первинно

застосовувалося як термін логіки та філософії. За версією В. Колесова, під концептом розуміється «не conceptus (умовно передається терміном «поняття»), а conceptum («зародок», «зернятко»), з якого й виростають у процесі комунікації всі змістові форми його втілення в дійсності» [1, с.81].

Найважливішою тенденцією сучасних лінгвістичних досліджень є їх антропоцентричність. Аналіз англійських фразеологізмів з аніمالістичним компонентом підтверджує, що в їх основі лежить інтерес до людського характеру та людської поведінки. Компоненти-зооніми у складі більшості фразеологізмів слугують для побудови концептуальної метафори ЛЮДИНА – ЦЕ ТВАРИНА/ ЗВІР.

Мета статті – виявити коло значень, яке приписується тим чи іншим домашнім тваринам в англійській фразеологічній системі. Матеріалом дослідження слугували фразеологізми з компонентом-зоонімом, відібрані методом суцільної вибірки із фразеологічного словника англійської мови під редакцією О.В. Куніна [2].

Певні фразеологізми з аніمالістичним компонентом в англійській мові мають еквіваленти в українській мові, що пояснюється спільними джерелами походження значної частини фразеологізмів в європейських мовах (Біблія, класична література): *To live cat-and-dog life.* – Жити як кіт із собакою; *Don't swap horses when crossing a stream* – Коней на переправі не міняють; *The bull must be taken by the horns.* – Тримай бика за роги; *To cast pearls before swine.* – Метати бісер перед свинями; *As well be hanged for a sheep as for a lamb.* – Байдуже, за що бути повішеним, за вівцю чи за ягня; *A black sheep.* – Чорна вівця.

Однією із головних особливостей фразеологічної одиниці є її експресивне забарвлення. Називаючи будь-яке явище засобами фразеології, той чи інший народ обов'язково надає йому певну оцінку. Дослідження аніمالістичних компонентів англійської та української фразеології дозволяє зробити висновок, що у різних тварин із безлічі можливих ознак виділяється обмежене коло рис, які вважаються мовною спільнотою як значущі, і які

отримують або схвальну, або пейоративну оцінку. Зокрема, як для українців, так і для англійців кінь є втіленням працелюбності й витривалості, вівця – смирення, безпомічності, беззаперечної покори.

Фразеологізми з концептом СОБАКА в обох мовах відбивають наступні людські риси: **працьовитість**: *The dog that trots about finds a bone.* – Собака, який шукає, завжди знайде кісточку; **реалістичність поглядів**: *Better be head of a dog than the tail of a lion.* – Краще бути головою собаки, ніж хвостом лева. Той, хто виявляє ці якості, отримує **пошану та подяку**: *A good dog deserves a good bone.* – Доброму собаці добру й кістку.

Окрім позитивних якостей, концепт СОБАКА включає й позначення негативних рис людського характеру: **стадного інстинкту**: *One barking dog sets the whole street barking.* – Ладен один собака загавкати, як за ним усі собаки на вулиці починають гавкати; **егоїзму**: *Dog eat dog.* – Собака поїдає собаку; **жадібності**: *A dog in the manger.* – Собака на сні; **нерозсудливості**: *Dogs that put up many hares kill none.* – Собаки, що загнали багатьох зайців, жодного не спіймали; **хвалькуватості**: *Every dog is a lion at home.* – Кожен собака в своїй хаті лев; **агресивності, прихованої небезпеки**: *Let sleeping dog lie.* – Не буди лихо, поки воно тихе. *Beware of a silent dog & still water.* – У тихому вирі чорти водяться; **нікчемності, незначущості**: *Die like a dog. / Go to the dogs.* – Здохнути як собака.

В українській фразеології собака, як правило, є втіленням відданості своєму господарю («вірний як собака»). У багатьох зворотах англійської мови словом *dog* («собака») позначається сама людина: *barking dog* (сварлива), *scornful dog* (бридлива), *dirty* (підла), *surlly dog* (похмура), *dump dog* (мовчазна), *yellow dog* (боягузлива), *poor dog* (нешасна), *dumb dog* (мовчазна). Наприклад: *Dumb dogs are dangerous*, що означає, що мовчазна людина може сприйматися як небезпечна, бо не знаєш, що вона задумала.

Другий за частотністю в англійській фразеологічній системі концепт КІТ слугує для позначення таких рис людського характеру, як **неслухняність, шкідливість** (*Look like the cat that stole the cream.* – Виглядаєш немов кішка,

що вкрала вершки; *Well knows the kitten, whose meat is eaten.* – Знає кішка, чие м'ясо з'їла.) або **облудність** (*Cats hide their claws.* – Коти приховують свої кігті). Також кіт асоціюється в англійських фразеологізмах із **агресивністю**: *The cat among the pigeons.* – Кіт серед голубів (де голуби представляються уособленням спокійного, мирного характеру); **нервовістю**: *Nervous as a cat.* – Нервовий як кіт. У той же час ця тварина викликає у англійців захоплення своєю **живучістю** та **витривалістю**: *A cat has nine lives.* – У кішки дев'ять життів.

Подібна амбівалентність виявляється й у фразеологізмах з іншими копонентами-зоонімами. Так, *sheep* («вівця») асоціюється не лише із покірністю, але і з лінощами: *Any sheep thinks its wool heavy.* – Ледачій вівці й шерсть важкою здається.

В окремих випадках фразеологізми з різними зоонімами мають близькі значення: *If one sheep leaps over the ditch, all the rest will follow* та *One barking dog sets the whole street barking* (**стадний інстинкт, відсутність власного «Я», нерозсудливість**).

Загалом, аналіз мовного матеріалу свідчить про те, що концепт ДОМАШНІ ТВАРИНИ в англійській мові слугує частіше для характеристики негативних людських рис, ніж позитивних.

Список використаних джерел

1. Колесов В.В. Концепт культури: образ – поняття – символ // Вестн. – Л., 1992. – Сер. 2. Вип.3. – № 16. – С.15-19.
2. Кунин А.В. Англо-русский фразеологический словарь / English-Russian Phraseological Dictionary. Издание 4-е, переработанное и дополненное. – Москва: Русский язык, 1984. – 944 с.

УДК 82.09:82-312.4

Микита Кістанов

Науковий керівник – к.п.н., доцент В.М. Мелконян

ДЕТЕКТИВ ЯК ЛІТЕРАТУРНИЙ ЖАНР

Призначення цієї статті полягає у висвітленні детектива як особливого жанру літератури, розкритті питань історії його становлення, традиційних основ, композиційної структури, зв'язку з іншими жанрами, класифікації його типів, видів, з'ясування характерних елементів та рис.

Окрема увага приділяється дослідженню термінології та специфіки мови детективних творів – сталим метафоричним виразам, стилістично забарвленій лексиці, тропам.

Ключові слова: жанр, детектив, трилер, іронія.

The purpose of this article is to illuminate detective fiction as the specific literary genre, its process of establishment, traditional groundworks, contexture, indicative features, classifications of its types, subgenres and associations with other genres of literature.

Special attention is paid to analysis of the terminology and the specificity of detective fiction language – established metaphorical expressions, connotative lexis and figures of speech.

Key words: genre, detective, thriller, irony.

Детектив (від лат. – розкриття) – це один з провідних жанрів масової літератури ХХ ст., що має переважно розважальний характер. У сюжеті детективних творів лежить конфлікт справедливості та беззаконня, який виявляється у загадковому злочині та його обов'язковому розкритті. Головним елементом є саме процес розкриття, на відміну від характеристик персонажів, їхніх почуттів та психології, що займають нижчу ієрархічну позицію і часто слугують авторові як допоміжні засоби.

Композиція детективу здебільшого проста, має чітко встановлені межі (таємниця, розслідування, встановлення істини), хоча й допускає варіанти. У цій канонічності є й свої переваги, адже автор вільний імпровізувати, використовувати елементи поєднання з іншими жанрами, вводити нові мотиви та обставини (іноді навіть заради того, щоб просто зірвати очікування читача).

Традиційними основами для історій цього жанру є досконало виконане вбивство, крадіжка, проблема або секрет багатой сім'ї, боротьба з корумпованою системою, а обов'язковими персонажами – детектив, злочинець та жертва, у ролі якої, залежно від виду детективу, виступає певний представник соціального прошарку. Часто, завдяки конфліктам між злочинцем/жертвою та детективом/злочинцем, у творах подано дві сюжетні лінії, які розкривають їхню взаємодію.

Детектив, з одного боку, – освічена та витончена людина, яка має певні здібності, інтереси, таланти (гра в карти, стрільба, автоперегони), розум, а з іншого – трохи незвичайна особистість, яка має свої звички, що відрізняють її від натовпу. Злочинець обов'язково гідний бути його супротивником. Він має відповідний інтелект та неабиякі навички, а мотиви злочину частіше всього обумовлені для нього з особистих причин та мають величезне значення. Важливим є те, що злочинець завжди виступає антагоністом та не має права бути героєм. Інші персонажі детективних творів – помічники детектива, підозрювані, яких несправедливо звинувачують, незграбні представники поліції тощо.

Характерними рисами детективу як жанру літератури є принцип анагноризму (від грец. – впізнання), момент сюжетної дії, коли герой отримує приховувані від нього відомості, які вказують на шлях до розв'язання конфлікту, те, що читач одержує інформацію одночасно з детективом (хоча автор й може навмисно ввести його цим в оману), дивовижне розкриття злочину, яке має логічне та очевидне пояснення, перемога добра над злом, відсутність потойбічних та надприродних

елементів (або їх раціональне пояснення, якщо вони є).

Початок детективної літератури знаменується 1841-м роком, коли було опубліковано оповідання Едгара Алана По «Вбивство на вулиці Морґ», що й заклало канони жанру. Хоча багато авторів й використовували певні детективні елементи і до нього, а деякі дослідники звертаються навіть до Гомера та Біблії, неправильно визначати їхні твори джерелами формування детективного жанру, адже для справжнього детективу найголовнішим є розслідування, яке становить основу твору.

Інші автори, яких прийнято вважати основоположниками, – це Чарльз Діккенс, Уілкі Коллінз та Артур Конан-Дойль, розповіді якого про Шерлока Холмса ознаменували справжнє народження жанру.

Час розквіту детектива прийшовся на 1918–1939 роки, з початком індустріалізації, занепадом релігії, переселенням мас у великі міста, появою соціальних проблем, вбивств, крадіжок, пограбувань, які стали звичайним явищем. У реальному житті, на відміну від літератури, всі ці проблеми далеко не завжди закінчувались позитивно, і саме це привернуло увагу читача – обов’язкова перемога добра, цікавий інтригуючий сюжет, динамічність, яскравість, простота викладу та злочин. Злочин, що примушує його тремтіти від жаху, злочин, який неймовірно приваблює, стає предметом захвату.

Так, хоча традиційні країни, які уславилися своєю схильністю до детектива – Англія, США та Франція, його популярність пролунала усім світом.

Серед детективів виділяють такі три типи:

1. **Аналітичний** (дії найчастіше відбуваються в одному просторі, іноді навіть замкненому. Головну позицію тут посідає інтелектуальна діяльність, яка і дозволяє розкрити злочин).

2. **Хронологічний** (місце дії постійно змінюється, головний герой перебуває в інтригах, часто діє за допомогою зброї. Злочинцем може виявитись хто завгодно, навіть найближчий друг).

3. **Екзистанційний** (характерний для французьких творів. Головним героєм, як правило, виступає сама жертва, а пошук істини можливий лише через особистісно-моральну еволюцію).

Види детективу характеризуються за їхнім спрямуванням, рисами, місцем дії, відмінностями тощо. Найголовніші серед них такі:

- **Детектив закритого виду.** Найбільш точно відповідає канонам класичного детективу. Належить до аналітичного типу, для якого характерний замкнений простір, і відрізняється додатковою психологічною напругою, адже злочинцем є хтось з добре відомих людей, які перебувають поряд.

- **Психологічний детектив.** Може відступати від канонів і типової психології героїв. Злочин зазвичай скоєний з особистими мотивами помсти, а предметами розслідування стають особистісні риси підозрюваних, звички, слабкі місця, переконання, з'ясування їхнього минулого. Існує школа французького психологічного детектива.

- **Історичний детектив.** Історичний (або псевдоісторичний) твір з детективною інтригою. Дія відбувається або у минулому або у теперішньому (з розслідуванням застарілого злочину).

- **Іронічний детектив.** Детективне розслідування описується з гумористичної точки зору. Найчастіше твори, які написані в такому стилі, пародіюють штампи детективного роману.

- **Фантастичний детектив.** Твір на перетині фантастики і детективу. Дія може відбуватися в майбутньому, альтернативному теперішньому, минулому чи у вигаданому світі.

- **Політичний детектив.** Один із досить далеких від класичного детективу жанрів. Основна інтрига будується навколо політичних подій і конкуренції між різними політичними або бізнесовими структурами. Відмінною особливістю політичного детектива є можлива відсутність позитивних героїв, крім головного. Цей піджанр рідко зустрічається в чистому вигляді, частіше входить до складової частини твору.

- **Шпигунський детектив.** Близький до політичних детективів, але з основною відмінністю в тому, що він ґрунтується на розповідях про діяльність розвідників, шпигунів і диверсантів. Як різновид існує конспіраторський детектив.

- **Крутий детектив** (гангстерський). Основна риса – відображення масштабів організованої масової злочинності в суспільстві, що пронизує всі сфери життя. Відхід від канонічного протагоніста, хеппі-енду, адже знищується лише частинка великого зла. Розповідь дуже похмура та натуралістична.

Жанр детективу постійно змінюється та збагачується новими видами, наприклад «**жіночим детективом**», де у ролі героя виступає жінка, яка діє не гірше за чоловіків, або підвидами. Одним із таких підвидів є крутий детектив **нуар** (від фр. «noir» – чорний), де головний герой – жертва, підозрюваний чи злочинець. Характерний жорстокий реалізм, схильністю персонажів до саморуйнації, велика кількість сленгу та обов'язкова сексуальна лінія у сюжеті.

Не слід ототожнювати поняття детективу з таємничим романом і трилером. Вони, хоча і мають спільні риси та походження, але суттєво відрізняються один від одного у своїй основі.

Таємничі романи з цих трьох жанрів є найбільш мозколомні та заплутані. Загадкові злочини огорнуті павутиною обману, мають драматичний характер, а злочинець докладає всіх зусиль, щоб змусити всіх повірити у хибні твердження. Твір характеризується відсутністю жорстокості та шокуючою і дуже несподіваною розв'язкою. Героєм виступає поліцейський/детектив/репортер/аматор, які, безсумнівно, слугують справедливості.

Суміш таємничого роману і детективу зустрічається рідко, є витісненою популярними шпигунськими та крутими детективами.

Трилер (від англ. «thrill» – коливання) – з'явився у 40-х роках ХХ ст., як новий жанр детективу, що був зосереджений на меті викликати у читача

почуття страху, сумніву, хвилювання, тривожного очікування. Основу трилеру становить яскравий злочин, неймовірно напружена гра інтелектів, загроза ще більшої небезпеки, ніж скоєний злочин та битва між супротивниками. Антогоніст – жорсткий і блискучий злочинник, який вважає цю систему фальсифікованою, а суспільство помилковим. У трилерах переважає загроза від монстрів, терору, порушення глобальної безпеки.

Цей жанр не має чітких меж, елементи трилеру присутні у творах різних жанрів, а самі трилери за тематикою поділяють на судові, шпигунські, детективні, пригодницькі, медичні, поліцейські, романтичні, історичні, політичні, кримінальні, релігійні, містичні, науково-фантастичні та військові.

Часто трапляються твори зі збігом елементів детективу та трилера, але важливо зазначити, що в сучасній масовій літературі за популярністю саме трилер витіснив детектив.

У сфері детективного жанру існує сформована **термінологія**, одиниці якої дуже лаконічно, чітко і яскраво характеризують твір. Серед них такі терміни, як «*Whodunnit*» (детективна історія, в якій особистість винного не розкривається до кінця), «*Howcatchem*» (злочинець стає відомим на початку твору, а сюжет полягає у його затриманні), створені шляхом злиття основ декількох слів, терміни «*Hardboiled*» (жорстокі та криваві детективи) «*Cosies*» (затишні детективи, де насильство замінюють гумором), «*Gentleman detective*» (детектив з надійним помічником вирішують злочин у рекордний час) та інші.

Мова детективних творів найчастіше виявляється у коротких, простих, але експресивних реченнях, що насичені різними стилістичними засобами, сталими виразами та емоційно забарвленою лексикою.

Так, у детективних творах часто уживаються сталі метафоричні вирази: «*Red herrings*» (дослівно «червоні оселедці»), спеціально створені хибні елементи, мета яких увести головного героя (а разом із тим і читача) в оману, відволікти його увагу. Вираз бере свій початок у XVIII ст., коли червоні пахучі оселедці використовували для відволікання собак під час тренувань;

«*Cherchez la femme!*». Якщо детектив знаходить докази, які вказують на жінку – він вигукує це словосполучення, що у перекладі з французької позначає "шукайте жінку". Вираз вперше був ужитий у творі Олександра Дюма й використовувався тоді, коли ключем до вирішення проблеми була жінка.

«*The murder is out*» (вбивство скінчилося). Цей вираз використовується ще з XIV ст., коли виявляється щось несподіване, і головний герой може бути проголошений після розкриття справи.

Для детективу, як художнього жанру літератури, характерна наявність значної кількості тропів. Так, наприклад, **евфемізми** замінюють непристойні, жорстокі слова чи вирази на м'якші, переважають у затишному детективі («*He is gone*» замість «*He is dead*»). **Іронія** взагалі стала основою цілого різновиду детективів, зокрема іронічного, метою якого є викликати гумористичне ставлення читача до канонів жанру, його сумної серйозності з погляду на усталені межі.

Детективні твори не могли б існувати без діалогів, у яких відображаються усі реалії сучасного життя. У діалогах персонажі вміло використовують різноманітну стилістично забарвлену лексику, яка виражається в метафорі, порівнянні, повторенні, еліпсисі, гіперболі, метонімії, оксюмороні та багатьох інших тропях. Навіть на позначення однієї тільки персони детективу, окрім банального «*Investigator of crime*» або «*Agent*», можна використати безліч метафоричних слів та словосполучень, таких як «*Private eye*» (приватне око), де «Eye» є омофоном до першої літери у терміні «*Investigator*», і вказує на те, що детектив зможе побачити те, що іншим не під силу, «*Stealth*» (від присл. потайки), через прихований спосіб життя детектива, «*Bloodhound*» (шукач) від породи собак, «*Shadow*» (тінь), «*Tale*» (хвіст), через те, що детектив невпинно переслідує злочинця, йде його слідами, «*Eavesdropper*» (підслуховуючий), «*Gumshoe*» (галоша), «*Nark*» (від дієсл. доносити/дратувати), «*Peeper*» (підглядаючий), «*Plainclothesman*» (перевдягнений слідчий), «*Spotter*» (наглядач), «*Ferret*» (тхір/рознюхувати),

«*Meddler*»/«*Pryer*»/«*Snoop*»/«*Busy-body*» (про того хто пхає ніс не у свою справу), або, навіть, просто – «*Sherlock Holmes*».

Для офіцерів поліції: «*Cop*» (від дієсл. піймати), «*Badge*» (знак), «*Bull*» (бик), «*Centurion*» (центуріон), «*Arm of the law*» (рука закону), «*Blue*» (синій), «*Bluecoat*» (синій жакет), «*Bobby*», «*Gendarme*» (жандарм); для охорони: «*Patrol*» (патруль), «*Escort*» (ескорт, супроводження), «*Guard*» (охоронець, караул), «*Lookout*» (вахта), «*Outpost*»/«*Picket*» (пост охорони). Таких синонімів безліч, і вони **постійно збагачуються** новими лексемами, приносячи у мову детективу різноманітність, витонченість та експресивність.

Ні один вид детективу не обійдеться без професіоналізмів, але найбільша їх кількість уживається в історичному, фантастичному, політичному та шпигунському детективах. Так, наприклад, у лексиці політичного детективу використовується політична та юридична термінологія: «*Corruption*» (корупція), «*Appeal*» (апеляція), «*Law*» (закон), «*Justice*» (правосуддя), «*Criminal code*» (кримінальний кодекс), «*Illegal*» (нелегальний), а для шпигунського – назви різноманітних пристроїв та засобів конспірації: «*Operational name*» (псевдонім агента), «*Password*» (пароль), «*Radar*» (радар), «*Undercover agent*» (агент під прикриттям) тощо.

Загалом, детективу задля розкриття злочину просто необхідно спілкуватися з людьми різного соціального прошарку, різних посад та професій, саме тому мова будь якого детективного твору апріорі сповнена медичними, військовими, юридичними термінами, назвами зброї, підрозділів тощо: «*Alibi*» (алібі), «*Ballistics*» (балістика), «*Bomb squad*» (саперний підрозділ), «*Order*» (розпорядження), «*Hostage*» (заручник), «*Verdict*» (вердикт), «*Paranoia*» (паранойя), «*Disorder*» (розлад), «*Recidivation*» (рецидив), «*Colt*» (кольт), «*Sabotage*» (диверсія), «*Tactics*» (тактика), «*Victim*» (жертва), «*Warrant*» (ордер на затримання), «*Witness*» (свідок), «*Judgment*» (вирок).

Отже, детектив – це літературний жанр з багаторічною багатоспектральною історією, що увібрав у себе багато специфічних рис, які

надають автору можливість яскраво змалювати відокремлений систематизований всесвіт розповіді, в якому реципієнт відчуває себе невід'ємною частиною, що розкриває злочин разом із персонажами.

Список використаних джерел

1. Procter P. Longman Dictionary of Contemporary English. New Words / P. Procter. – Harlow Essex: Pearson Education Limited, 2001. – 1229p.

УДК 81'42:811.111

Анастасія Матвієнко

Науковий керівник – к.ф.н., доцент О.В. Заболотська

СЕМАНТИКА АРТЕФАКТУ MIRROR ЯК ЗАСОБУ АКТУАЛІЗАЦІЇ РЕАЛЬНОГО І НЕРЕАЛЬНОГО СВІТІВ У СЕРІАЛІ «ONCE UPON A TIME»

У статті розглянуто особливості артефакту як світотвірного оператора можливого світу. Особливу увагу приділено семантичним особливостям артефакту «Mirror» та його функції як засобу актуалізації реального і нереального світів у фентезійному серіалі «Once upon a time».

Ключові слова: артефакт, можливий світ, кінодискурс, кінотекст.

The article deals with the peculiarities of artifact as a world-building operator of possible world and focuses on semantic features of artifact «Mirror» and its function as an instrument of representation of real and possible worlds in the fantasy movie «Once upon a time».

Key words: artifact, possible world, film text, cinematographic discourse.

Сучасне мовознавство не може обмежуватись вивченням винятково лінгвістичного аспекту тексту. Масове проникнення новітніх технологій у

життя людини відбивається не лише у свідомості людини, але і в мовній картині світу. У час глобального поширення масової культури кіно, як найпопулярніший її носій, представляє собою багате джерело інформації.

Кінодискурс – аудіовізуальний дискурс модерну, що об'єктивує сприйняття реальності, важливе джерело соціолінгвістичного пізнання у сучасному світі, адже літературні тексти, які були важелем впливу на людей впродовж століть, втрачають свою актуальність, оскільки в них з'явилася альтернатива – медіа-текст, зокрема, кінотекст [2, с. 124].

У сучасному мовознавстві термін «кінотекст» розглядається як складний текст, який має вербальну і невербальну структуру. У межах одного кінотексту можуть створюватися кілька різних світів, які можуть бути актуалізовані через семантику світотвірних маркерів.

У ході нашого дослідження визначаємо артефакти як світотвірні оператори казкового світу та поділяємо їх за тематичним критерієм на відповідні лексико-семантичні поля: «Житло та побут», «Одяг та прикраси», «Зброя».

Під артефактом ми розуміємо знак, символ, який втілює результати пізнавальної діяльності всієї етнокультурної спільноти. Артефакт полісемантичний, а тому відрізняється абстрактною культурною семантикою, що по-різному виявляється в різних контекстах [1, с. 14].

Метою нашої статті є виявлення функції артефакту *mirror* у відтворенні реального і нереального світів у фентезійному серіалі «*Once upon a time*».

Коли багато різних текстів розповідають одну й ту саму історію (як у випадку міфів та казок), цей окремий вигаданий світ може стати частково незалежним від конкретних випадків його текстової реалізації й отримати статус вигаданої конструкції, яка широко використовується в певній культурі, незалежно від того, чи знайомі читачі з цим літературним твором. До таких вигаданих світів належать класичні казкові сюжети та їх різноманітні варіації. Цікавим прикладом трансформованого казкового сюжету є фентезійний серіал «*Once upon a time*» (2011), події якого

відбуваються переважно в двох світах – місто Сторібрук у штаті Мен як відображення реального світу та Зачарований ліс як уособлення казкової реальності.

Артефакт *mirror* входить до лексико-семантичного поля «Житло та побут» репрезентує семантику порталу до іншого світу.

Жоден інтер'єр не обходиться без дзеркала. Наділена надзвичайно потужними семіотичними потенціями, естетична ідея «дзеркала» посіла почесне місце у мистецтві як могутнє джерело художньої образності. Семантика образу дзеркала варіюється між двома контрастними концептами «відображення як копія матеріального світу» і «відображення як образ ірреальної дійсності», які виникли у зв'язку із переосмисленням уявлень про «духовне» і «тілесне», «реальне» і «символічне», «раціональне» та «ірраціональне». Метафора дзеркала, як універсальна концептуальна модель, об'єднує ці уявлення та описує появу суб'єктивності [3, с. 96].

У серіалі «*Once upon a time*» артефакт *mirror* трансформує своє значення порівняно з оригінальним текстом казки «Білосніжка». Феномен дзеркала в аналізованому кінотексті характеризується підвищеною семіотичністю й різноманітністю функціональних ролей. Перш за все, дзеркало у казковому світі – це предмет без будь-якого сакрального значення, подарунок для Королеви закоханого в неї Джина з побажанням дивитися на себе як на найпрекрасніше створіння: «*the fairest in all the land*» (Season № 1, ep. 11). Ця фраза є алюзією на оригінальний сюжет казки про Білосніжку і спонукає читача провести паралелі між світом традиційної казки та світом, відображеним у серіалі. У казці братів Грімм дзеркало уособлює заздрість, а в аналізованому кінотексті артефакт набуває абсолютно нових символічних значень.

Королева пише у щоденнику: «*Last night a man gave me a gift. And there was a simple mirror. But it awoke a feeling I haven't felt long ago*» (Season № 1, ep. 11). У такий спосіб формується образ дзеркала, який стає виразником почуття Джина, його щирого захоплення красою Королеви. Але в результаті,

обманутий Джин стає заручником свого подарунку та власного бажання. Дізнавшись, що його світле почуття використали у своїх темних планах, він проголошує: «*I wish to be with you forever. To look upon your face always, to never have your side*» (Season № 1, ep. 11). Бажання виконано: дзеркало стає довічною в'язницею, а засліплений почуттями Джин – слугою своєї Королеви, що вказує на те, яку ціну доводиться платити, використовуючи магію. Так актуалізується нове значення артефакту *mirror* як вмістилища, в'язниці для темних сил.

Дзеркало стає каналом зв'язку з чарівним світом, що може впливати на героя. Усі дзеркала у домі чаклуна Румпельштицхена закриті не тому, що він не хоче бачити себе – чудовисько, яке, на його думку, не може подобатись нікому, а тому, що дзеркало – канал зв'язку, який передає всю інформацію Королеві про одного з наймогутніших її ворогів. Запідозривши Белль у зраді, чаклун звертається до дзеркала, знаючи, що Королева його почує. Так, артефакт *mirror* позначає сполучну ланку на шляху служіння злу.

У реальному світі міста *Storybrook*, артефакт *mirror* також служить на користь темних сил, проте його предметне втілення трансформується у вигляді місцевого газетного видання «*The Mirror*», редактор якого *Mr. Glass* («*glass*» – скло) працює на мера міста та виконує усі її доручення. Отже, порівнюючи аналізований кінотекст з текстом оригінальної казки, артефакт *mirror* уособлює не тільки предмет, а й людину, яка знаходиться під впливом «чорної» магії.

Під час передвиборчих дебатів колишній редактор місцевої газети «*The Mirror*», кандидат від мера, який слухняно виконує всі її накази, проголошує: «*If elected I wanna serve as a reflection of the best qualities of Storybrook*» (Season № 1, ep. 8). Номінативна одиниця *reflection* «відображення» підкреслює значення функції дзеркала як слуги темних сил та підтверджує зв'язок артефакту з казковою дійсністю у аналізованому кінотексті. Дзеркало стає полівалентним артефактом, так як одночасно фіксує образи казкового світу і є відображенням самої людини, її іншого «Я».

Нібито бажаючи відкрити жителям Сторібрука всю правду про їх мера Регіну, містер Глас говорить Емі: «*You see what she is. I see it. All we need is a crack in a mirror to show everyone*»(Season № 1, ep. 11). Сінді Глас погоджується допомогти Емі викрити мера, прикриваючись бажанням звільнитися від її влади, насправді ж залишається вірним їй інформатором. Тобто дзеркало стає символом зради одного зі слуг королеви. Словосполучення «*a crack in a mirror*» експлікує значення зради як розколу власних ідеалів, ідей, бачень. Людське «Я» постає мінливим, здатним приймати безліч варіантів форми, і дзеркало тут слугує вираженням дисоціації, розладу, дисгармонії.

Отже, метаморфози артефакту *mirror* сприяють переосмисленню ролі дзеркала як предмета інтер'єру. Образ дзеркала відіграє важливу роль у створенні символіки двосвіття. Функціонуючи у світі реальному, трансформація його семантичних значень залежить від змін, які відбуваються у світі казковому.

Список використаних джерел

1. Дукальская И. В. Семантические и прагматические характеристики английского лингвокультурного кода «Артефакты» : автореф. дис. на соискание учёной степени канд. филол. наук: спец. 10.02.04 – германские языки / И. В. Дукальская – Самара, 2009. – 23 с.
2. Мельник М. Є. Кінотекст як особливий тип дискурсу / М. Є. Мельник // Сучасні дослідження з іноземної філології. – 2014. – № 12. – С. 123 – 126.
3. Свідер І. А. Образ дзеркала та дзеркальна метафора у творах Е. Т. А. Гофмана: семантичний аспект / І. А. Свідер // Наук. праці Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. І. Огієнка. Філологічні науки. – Кам'янець-Подільський : Абетка, 2011. – Вип. 27. – С. 295–299.
4. Once upon a time [Series] // Created by E. Kitsis, A. Horowitz. – USA, ABC Studios, 2011.

**ЛЕКСИКО-ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ЗАСОБИ ПЕРЕДАЧІ ЕМОЦІЙНОГО
КОНЦЕПТУ СТРАХ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ**

У статті розглядається питання емоційності у фразеологічних одиницях з концептом «страх» в українській та англійській мовах. Саме різні погляди стосовно характеристик концепта дає стимул до розвитку лінгвістичних досліджень, які ґрунтуються на співвідносності й аналізі різних концептів у виявленні природних закономірностей.

Ключові слова: *концепт, фразеологічна одиниця, емоційність.*

The article discusses the question of emotion in phraseological units with the concept "fear" in Ukrainian and English languages. The different views about the characteristics of the concept provides an incentive to the development of linguistic studies based on spubot and analysis of different concepts in the identification of natural regularities.

Key words: *concept, phraseology unit, emotion.*

Сучасні лінгвісти акцентують увагу на вивченні емоційних концептів, які є важливим напрямом лінгвістичних досліджень, адже позначення емоцій у мові мають не тільки розгорнуті синонімічні ряди, але й різняться рівнями емоційного забарвлення та, відповідно, відтворенням у процесі мовлення.

За когнітивним підходом формується активне розуміння того, що саме мова забезпечує найкращий доступ до внутрішнього світу людини, до структур її досвіду, які не спостерігаються безпосередньо. Наші уявлення про навколишню дійсність об'єктивуються у мові та створюють основу для аналізу тих процесів, що існують у людській свідомості та мисленні [4, с. 109];

Життєві та культурні стереотипи індивіда наскрізь пронизані емоціями [8, с. 21]. “Емоції є ядром людини, мовної особистості” [11, с. 63]. Вони постійно супроводжують індивіда, беручи активну участь у процесі пізнання навколишньої дійсності й обумовлюючи усі інші види його діяльності та поведінку [1, с. 22]

Серед найважливіших концептів слід назвати емоційний концепт СТРАХУ, адже саме емоція страху є непідвладною людському контролю та здатна найглибше відтворити особливості мовлення і ставлення людини до навколишнього світу. Тому вивчення цього концепту має велике значення не тільки для лінгвістики в цілому, але й для психолінгвістики, концептології та перекладознавства [10, с.64].

Визначаючи місце страху в системі людських емоцій, ми дотримуємося розуміння емоції як психічного процесу, що відображає відношення людини до самої себе і навколишнього світу, що характеризується мімічними, психосоматичними, поведінковими змінами і знаходить відображення у мові. Емоція страху не завжди виконує негативну роль в житті людини.

Серед функцій страху, в першу чергу, виділяють адаптивну або соціальну (Ізард 2000). Суть цієї функції полягає в тому, що страх мобілізує сили людини для активної діяльності, допомагає попереджати можливі помилки і зменшує ризик стати жертвою обставин, захищає, оскільки є дуже сильною мотивацією для пошуку безпечного середовища проживання, дозволяє людині моделювати свою майбутню поведінку.

Залежно від фактору виникнення страху розрізняють зовнішній і внутрішній страхи, відповідно до норми – нормальні і патологічні. Класифікуючи страх за критерієм тривалості розрізняють страх як короткочасний стан, іменоване переляком, і як стійку рису характеру, яка відома як страх або боягузтво. За критерієм інтенсивності людський страх може варіюватися від переляку (сама слабка ступінь страху) до паніки та жаху (найсильніша ступінь емоції, що супроводжується огидою).

Страх може використовуватися як засіб маніпуляції людиною, а також

випробовуватися безпосередньо в ситуації небезпеки або бути відкладеним у часі, тобто витісняється або пригнічується іншою, більш сильною емоцією (наприклад, гнівом, люттю).

Аналіз зв'язків страху з іншими емоціями і почуттями в психологічних дослідженнях довів, що вони засновані на конфліктній знаковості емоцій і виявляють зв'язок страху з агресією, больовими відчуттями, інтересом, хоробрістю, ревнощами, боягузством [10, с. 65-67].

Зв'язок страху з огидою мають не тільки мовне відображення, але й зафіксований в словникових дефініціях слів «*жах*»/«*horror*» як семантичного ознаки: «*щось відразливе, що викликає огиду*», «*something that causes disgust*» [12].

Високою частотністю вияву вирізняється зв'язок страху з подивом. Зв'язок позначених емоційних концептів обумовлений наявністю такої семантичної ознаки в лексемі «*здивування*», як «*дивина*», «*незвичність*», «*незрозумілість*» (Дорофєєва 2002). З психологічних досліджень, а також за результатами проведеного нами дефініційного аналізу лексеми «страх» впливає, що аналізована емоція виникає не тільки за наявності реальної небезпеки, але й чого-небудь невідомого, незрозумілого і дивного: «*На його костистом негарному обличчі було розлито величезна перелякане подив...*» (Вайнери), «*It gave you quite a curious sensation, chilling but awe-inspiring*» (Maugham).

У зв'язку з цим всі мовні одиниці, що об'єктують страх, ми умовно поділяємо на:

1. Вказівні одиниці:

а) первинні одиниці (включають номінанти концепту (члени синонімічного ряду), наприклад, *переляк, боятися, страху, to scare smb., etc.*;

б) вторинні одиниці (одиниці метафоричного осмислення концепту, наприклад, хвиля жаху, мікроб страху).

2. Одиниці дескрипції. До них відносяться стійкі порівняння (*to run like*

a deer, бігти як заєць), фразеологізми, що описують переживання страху або поведінку в ситуації його переживання (*схопило живіт від страху, підібгати хвіст*), лексико-семантичні засоби, які репрезентують ЕК «страх» через імена суміжних концептів (*мужність, боягузтво*), а також через опис поведінки людини в ситуації переживання страху. Одиниці, включені в цю групу, є реченнями чи словосполученнями за структурою: *«Тому він весь час жартував, намагався вставити в розмову якісь анекдотики, сам же перший ним голосно і нервово сміявся» (Вайнери)*. В аналізованому прикладі описується поведінка людини в ситуації небезпеки, коли для приховування напруги і страху використовуються різні відволікаючі засоби (гучний сміх, жарти), мета яких заспокоїти себе, надати собі впевненості, безпосередньо має місце імпліцитний опис страху.

На першому етапі є порівняльного дослідження ми звернулися до засобів номінації концепту, які представлені одиницями первинної номінації: ім'ям концепту та його синонімами. Мета даної частини нашого дослідження полягала у виявленні загальних (інваріантних) семантичних ознак концепту на основі диференційного та компонентного аналізів значень лексем, які входять в синонімічний ряд слів *страх/fear*; у виділенні специфічних (абсолютно різноманітних) семантичних ознак, що дозволяють розмежувати лексеми, що називають ЕК «страх»/«fear»; моделюванні шкали лексичної градації переживання емоції страху [12].

В результаті зіставлення конкретизуючих ознак, змістовні мінімуми понять *страх/fear* у 17 англомовних та 12 українських словникових виданнях, виявлені наступні відмінності в семантичному представленні страху для носіїв мов, зіставляються: істотною ознакою для носіїв англійської мови є *«біль»*, а також ознака *«очікування болю»*; в українських словниках описувана ознака не зафіксована; для української національної свідомості релевантним є ознака *«душевне сум'яття»*, тоді як в англійській мові ця ознака не виділяється. Істотною ознакою почуття, так званого страху/fear, є його причина – *«очікування небезпеки, лиха»* (у 6 з 12

українських джерел і в 13 з 17 англійських). Однак характер небезпеки може бути різним: в англійських дефініціях виділяється можлива, близька небезпека або просто її очікування (13 з 17 джерел), для української національної свідомості – реальна або уявна небезпека (6 з 12 словників). Для представників обох культур значущим в переживанні почуття з ім'ям страх/fear виявилось очікування конкретної небезпеки. У випадку, коли **причина страху розпливчаста – говорять про страхи/fears** і це має більше відношення до психології [7].

В обох мовах у значенні кожної лексеми зафіксовані такі семантичні ознаки: **«емоційний стан/почуття», «реакція на небезпеку», «негативний/негативне»**, які є загальними (інваріантними) для англійської та української мов і забезпечують успішність міжкультурної комунікації. У понятійне ядро страху/fear входять семантичні ознаки, що корелюють з ознаками страху, як психологічного феномена, виділені нами на базі психологічних, соціальних та філософських досліджень. У результаті проведеного компонентного аналізу номінантів ЕК «страх»/«fear» на матеріалі лексикографічних дефініцій виявлені кількісні та якісні невідповідності. Синонімічний ряд, що представляє ЕК «fear» в англійській мові, містить більшу кількість лексем порівняно з українською мовою. В українській мові список лексем, що становлять синонімічний ряд слова страх, обмежується іменниками: **страх, жах, переляк, паніка**. В англійській мові синонімічний ряд імені концепту складається з 11 лексем: **awe, alarm, consternation, dismay, dread, fear, страху, horror, panic, terror, trepidation** [5]

Збіг семантичних ознак, за якими можливо шкалювання, пояснюється їх кореляцією з характеристиками страху як психологічного феномену. Частковий збіг по одному семантичному ознакою спостерігається в наступних випадках. Наприклад, за ознакою «інтенсивність переживання» страху отримуємо наступну пару контекстуальних еквівалентів: жах – horror. Для української мови, додатково до інтенсивності, релевантними є такі семантичні ознаки, як «заціпеніння, пригніченість», що в англійській мові

ніяк не зазначено, натомість актуалізується ознака «відраза». Семантичний ознака «заціпеніння», як наслідок дії страху, зафіксований у значенні лексем жах, *horror, consternation*. У значенні слів *жах, horror, dread, fear* реалізується ознака «тривалість»: *the horror of dogs; the fear of the dark; cats have a great dread of water, боязнь темряви* [5].

Специфічними номінантами ЕК «страх» в англійській мові є слова *awe, trepidation*, які не мають аналогів в українській мові. Лексема *awe* позначає почуття нетривалі за часом, не мають вказівки на інтенсивність переживання і в якості причини вказують на не традиційну небезпеку, реальну або уявну, а щось неординарне, величне і саме через незвичайності викликає відчуття, що описується словом *awe*. В англійській мові слово *awe* має яскраво виражену, позитивну оцінку. Це єдине слово, яке описує страх з позитивної точки зору:

«She was regarded by all that dwelt there with love certainly and admiration, but also with awe and not a little dread» (Maugham).

Англійської *awe* приблизно буде відповідати українському словосполученню благоговійний жах [8].

Лексема *trepidation*, де основним виділеним семантичн. ознакою є «тремтіння кінцівок», може бути переведено українським словом трепет. Але в українському варіанті така ознака представлена як «невпевненість у собі, боязкість». Семантичний ознака «велика кількість», що виступає в якості причини виникнення почуття страху, іменованого жах в українській мові, не реалізується ні в одному значенні англійських номінантів концепту.

Максимальний збіг семантичних ознак англійських та українських номінантів ЕК «страх»/«fear» спостерігається лише в 2 парах лексем: *паніка – panic, переляк - fright*. У першому випадку спостерігається еквівалентність за основними характеристиками паніки: «безвідповідальність», «некерованість», цими словами позначають почуття, що охоплює велику кількість людей», при переживанні цього стану повною мірою актуалізується «заражуваність» страхом і т. д.:

«Хвиля паніки, що охопила її. Подих перехопило, зіниці розширилися і

шалено оберталися. Вона то відкривала, то закривала рот, як риба, викинутий хвилею на берег» (Столесен);

«...he was seized with panic, so that when the stranger was due to arrive, having arranged everything for his reception, he wrote a note telling him he was obliged to go upriver» (Maugham).

У значеннях лексем *переляку* і *страху* рівномірно актуалізуються семантичні ознаки «несподіванка виникнення», «нетривалість», «реакція на реальну, пережиту небезпеку», «неінтенсивне почуття», «зовнішній прояв», «важкокеровані»:

«...сказав я, і миттєвий переляк ока - тіл мене холодною хвилею, коли я уявив собі Позднякова мертвим» (Вайнери),

«...his direct gaze gave her such a straxu that she smothered a cry» (Maugham) [9, с. 42].

В обох мовах є фразеологізми, що відсилають до таких виявів страху, як збліднення, причому і в тому, і в іншому колір особи порівнюється з кольором смерті: *блідий як смерть, pale/white as the death, pale as a ghost* і доповнюється більш нейтральними порівняннями: *біла біла стать; залишити язик за порогом, to have a frog on one's mouth, fear runs away with the tongue, the voice stuck in throat.*

Специфічним для української культури є об'єктивація страху через опис виразу очей: *очі на лоб полізли/лізуть*. У ситуації сильного переляку можуть виникнути проблеми із зором: не бачити світла, небо в клітинку здається. В англійській мові відзначена тенденція особливого акцентування маніпулятивної функції страху, про що свідчить наявність виразів, які описують навмисне «наведення» страху (11 виразів): *to give smb. the fantods, to put the frighteners on smb.* Української мови більш властиво опис безпосереднього переживання страху, його симптоматики і поведінки в ситуації небезпеки, що є причиною виникнення емоції (побіліти як полотно, язик прилип до горла, ніжки як скіпа хруснула).

Список використаних джерел

1. Балли Ш. Общая лингвистика и вопросы иностранного языка / Ш. Балли. – М.: Изд-во иностр. лит., 1961. – 394 с.
2. Вильмс Л. Е. Лингвокультурологическая специфика понятия «любовь» (на материале немецкого и русского языков): Автореф. дис. ...канд. фи- лол. наук. Волгоград, 1997. – 24 с.
3. Kovecses Z. Language and Emotion: The Interplay of Conceptualization with Physiology and Culture / Z. Kovecses, B. G. Palmer, R. Dirven // Cognitive Linguistic Research. – N.-Y.: Mouton de Gruyter , 2002. – Vol. 20. – P. 133-161.
4. Новий тлумачний словник української мови : в 3 т. / [укладачі: Василь Яременко, Оксана Сліпушко]. – 2-ге вид., випр. – К. : АКОНІТ, 2008 – Т. 1 – 926 с. – Т. 2 – 926 с. – Т. 3 – 862 с.
5. Полюжин М. М. Функціональний і когнітивний аспекти англійського словотворення: Монографія / М. М. Полюжин. – Ужгород : Закарпаття, 1999. – 240 с.
6. Портал української мови та культури [Електронний ресурс] : тлумачний словник української мови в мережі інтернет. – Режим доступу : <http://www.slovnyk.net/>
7. Словник синонімів української мови : в 2 т. / А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк, С. І. Головащук та ін. – К. : Наукова думка, 2006 – (Словник України). – Т. 1 – 1040 с. – Т. 2 – 960 с.
8. Словник української мови : в 11-ти томах. – К. : Наукова думка, 1970–1980. – 840 с.
9. Сукаленко Н. И. Отражение обыденного сознания в образной языковой картине мира / Н. И. Сукаленко. – К.: Наук. думка, 1992. – 164 с.
10. Фесенко С. Л. Лингвокультурологическая специфика эмоциональных концептов / С. Л. Фесенко // Композиционная семантика: Мат-лы III -й междунар. шк. -с еминара по когнитивной лингвистике, 18-20 сентября 2002 г. – Тамбов: Изд-во ТГУ им. Г.Р.Державина, 2002. – С. 64-67.
11. Фразеологічний словник української мови / уклад. :

В. М. Білоноженко та ін. – К. : Наукова думка, 1993 – 984 с.

12. Шаховский В. И. Языковая личность в эмоциональной коммуникативной ситуации / В. И. Шаховський // Филологические науки. – 1998. – №2. – С. 59-65.

УДК 821.161.2-312.9.09

Маргарита Письменна

Науковий керівник – к.ф.н., доцент А.В. Демченко

ХУДОЖНЄ МОДЕЛЮВАННЯ ПРОСТОРУ В РОМАНАХ

А.ЧАПАЯ «ЧЕРВОНА ЗОНА» ТА С.КОЛЛІНЗ «ГОЛОДНІ ІГРИ»

У статті розглянуто стратегії моделювання простору в антиутопіях як одного з компонентів її жанрового моделювання в романах українського письменника А.Чапая та американської авторки С.Коллінз. Аналізується одна з базисних констант романів-антиутопій – закритий топос як символ особливого типу світосприйняття, на прикладі сюжетів антиутопій «Червона зона» та «Голодні ігри» характеризуються символи, зумовлені просторовою обмеженістю життя людини.

Ключові слова: антиутопія, простір, ретардація, роман.

The article describes the strategies of modeling space in dystopia as one of the components of its genre modeling in the novels of Ukrainian writer A. Chapai and American author S. Collins.

The article gives a detailed analysis of one of the basic constants of dystopias closed topos as a symbol of a special type of world perception. The symbols which are predetermined to the spatial limitations of human life are characterized on the example of plots of dystopias «Red Zone» and «The Hunger Games».

Keywords: dystopia, area, retardation, novel.

«Художній простір в літературному творі – це континуум, в якому розміщуються персонажі і відбувається дія <...> художній простір обов'язково зберігає, на першому плані метафори, уявлення про свою фізичну природу», – зазначає Ю.М. Лотман [1, с.269].

Характеристика простору в антиутопічному світі пов'язана з акцентуванням головного його протиріччя: всі зовнішні обставини ворожі для особистості [3, с. 103].

У літературознавстві проблему простору в антиутопії вивчали Н.Добринська («Антиутопія: простір держави та простір особистості»), А.Любимова («Жанр антиутопії в ХХ столітті: змістові та поетологічні аспекти»), М.Шадурський («Літературна утопія від Мора до Хакслі: проблеми жанрової поетики та семіосфери») та інші. Попри значну кількість публікацій з цієї теми, вона потребує подальшого дослідження. Для того, щоб проаналізувати значення простору в романах-антиутопіях, розглянемо твори А.Чапая «Червона зона» та С.Коллінз «Голодні ігри».

Художнє моделювання простору в антиутопіях підпорядковане єдиному закону – трансформуванню рис сучасного суспільства відповідно до задуму автора. Слід звернути увагу, що у творах діє герой, який змушений існувати в обмеженому локусі. Простір розширюється лише на деякий час і на незначну відстань завдяки зусиллям протагоніста, адже боротьба однієї людини проти системи у більшості антиутопій приречена на поразку. Ця риса яскраво виражена в романі українського письменника А.Чапая «Червона зона». А в трилогії С.Коллінз «Голодні ігри» простір розгортається ширше, він може бути обмежений одним локусом, але поступово збільшуватися до масштабів країни.

Розмежування на «прогресивне суспільство» та «звичайних людей» в антиутопіях «Червона зона» та «Голодні ігри» реалізується через стіни на кордонах між містами.

У романі А.Чапая «Червона зона» вбачаємо алюзію на Берлінську стіну, яка втілювала ідеологічний поділ міста. Появу стіни у Києві

недалекого майбутнього головний герой пояснює необхідністю захисту: *«Правильна ж стіна з'явилася і в Ізраїлі/Палестині. Вона ділила міста лише заради безпеки – як і в Багдаді та Кабулі, де зони вперше названі кольорами: зеленою – безпечною, червоною – дику»* [4, с.48]. Як виявилось насправді, Зелена зона – символ розкоші та Успіху, червона – занепаду, закону джунглів.

В антиутопії А.Чапая «Червона зона» стіна відділяє не лише світи бідних (червона зона) від багатих (зелена зона), але й окремі райони в самих зонах: *«Я знав, що в РЕЕ – 17 є секторальні стіни. На них стояли блеквотери охороняючи повітряні коридори для приватних гелікоптерів та омнікоптерів. Валера стверджував, що ці стіни слугують для ізоляції секторів міста на випадок бунтів»* [4, с. 46].

У художньому світі трилогії «Голодні ігри» С. Коллінз простір округів обмежений високими огорожами з колючим дротом під напругою: *«Separating the Meadow from the woods, in fact enclosing all of District 12, is a high chain-link fence topped with barbed-wire loops. In theory, it's supposed to be electrified twenty-four hours a day as a deterrent to the predators that live in the woods – packs of wild dogs, lone cougars, bears – that used to threaten our streets»*[6]. Можливості зміни дислокації для громадян Панему також обмежені, таким чином, простір роману замикається у концентричні кола, що нагадують лабіринт.

Відмінністю цієї антиутопічної трилогії від твору «Червона зона» українського письменника є те, що головна героїня Катніс Евердін проходить не один етап для подолання кордонів. Її шлях пролягає через усю країну. Так, розширюючи географію світу, С. Коллінз показує нам усю соціальну картину Панему. Особливістю трилогії є і постійне звуження-розширення місця подій: арена для ігор – округи – тренувальний табір – арена для ігор – підземний світ Округу 13 – округи – Капітолій. Такі прийоми ретардації та пришвидшення розповіді допомагають читачеві глибше проникнути у суть соціальної системи Панему.

Топос першої частини роману «Голодні ігри» замкнений у рамках ізолюваної арени для ігор.

У другій книзі трилогії – «Голодні ігри. У вогні» – С. Коллінз основна сюжетна лінія розгортається також на арені, але вона відмінна від першої тим, що всі випробування для героїв чітко регламентовані часом: «Twelve to one is the lightning zone...And ten to eleven is the wave» [7]. Сам простір майданчика спроектовано за принципом годинника. Динаміку образу арени у трилогії С.Коллінз розглядає як «класичну гладіаторську гру» – етап повстання – власне Капітолій[5].

Розширення місця подій від одного локусу до масштабів усієї країни повністю реалізується С.Коллінзом останній частині трилогії – «Голодні ігри. Переспівниця». Катніс Евердін проходить через увесь Панем, щоб нарешті дістатися Капітолію та вчинити правосуддя.

Дослідник А.Гурдуз у передмові до «Голодних ігор» зазначає, що С.Коллінз говорить про сильне враження від міфу про Мінотавра, і текст її трилогії містить своєрідну інтерпретацію цього міфу [2, с.214]. Тому світ першої книги «Голодні ігри» обмежений простором арени для «ігор». Вона стає пасткою для учасників, адже єдиним виходом є перемога над усіма іншими атрибутами. У наступних книгах антиутопічної трилогії світ розширюється до масштабу цілої постапокаліптичної країни Панему.

Унікальною рисою «Червоної зони» є не тільки традиційне розгортання конфлікту і подальша ідейна боротьба з тоталітарною дійсністю в особі однієї людини, а конкретна дія – знищення стіни: «Люди бігали від групки біля однієї плити, що лишалася, до іншої, й кількасот кілограмові бетонні прямокутники гупали тут і там» [4, с.153].

У другій частині трилогії «Голодні ігри. У вогні» протагоніст також вдається до конкретного вчинку для розширення особистого простору – знищує стіну арени ігор, що перебуває під електронапругою. Слід зазначити, що Катніс спочатку несвідомо починає боротьбу проти усталеної системи. В її вчинках (добровільно пішла на ігри замість сестри – не вбила Піта, щоб

стати єдиним тріумфатором – на іграх Переможців знову зруйнувала порядок шоу – усвідомлено йшла на штурм Капітолію) прослідковуємо етапи дорослішання героїні. Так, тільки у «Голодних іграх» ми бачимо еволюцію протагоніста, контрастними є Тоні з «Червоної зони», в якого чітко простежується регрес і відмову від колишніх переконань.

Для антиутопій «Червона зона» А. Чапая та «Голодні ігри» С. Коллінз характерна зональність світу, оскільки простір розділяється за допомогою видимих огорож чи соціальних порядків.

Список використаних джерел

1. Введение в литературоведение : Учебник / Подобр. ред. Л.М. Крупчанова. – М. : Издательство Оникс, 2005. – 416 с.
2. Гурдуз А. Міфопоетична парадигма в трилогії Сьюзен Коллінз «Голодні ігри» / А. І. Гурдуз, І. С. Альбещенко // *Studia methodologica* / Терноп. нац. пед. ун-т імені В. Гнатюка. – Тернопіль : РВВ ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2014. – Вип. 37. *Narrative pragmatics*. – С. 212–217.
3. Кучер В. Символічне значення закритого топосу в романах-антиутопіях першої половини ХХ століття / В.Кучер // *Питання літературознавства : Науковий збірник*. – Чернівці : Рута, 2010. – Вип. 82. – С. 101-107.
4. Чапай А. Червона зона / Артем Чапай. – К.: Нора-Друк, 2014. – 304с.
5. Collins S. Writing «War-Appropriate» Stories for Kids : A Conversation With Suzanne Collins and Francis Lawrence : (the second in an exclusive five-part series) [Електронний ресурс] / Suzanne Collins, Francis Lawrence ; by Lev Grossman // *Time Entertainment*. – 2013. – November, 19. – Режим доступу : <http://entertainment.time.com/2013/11/19/writing-war-appropriate-stories-for-kids-a-conversation-with-suzanne-collins-and-francis-lawrence/>.
6. Collins S. «The Hunger Games» [Електронний ресурс] / Suzanne Collins.–Режим доступу : <http://www.kkworld.com/kitablar/suzanna-kollinz-acliq-oyunlari-1-hisse-eng.pdf>.
7. Collins S. The Hunger Games Book 2. Catchingfire [Електронний ресурс] / Suzanne Collins. – Режим доступу : <http://www.ebooksstuff.com/pdf/games/Catching%20Fire.pdf>.

УДК 81

Дар'я Потрухова

Науковий керівник – к.ф.н., викладач Н.В. Базилевич

**ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ
АНГЛІЙСЬКИХ КОЛИСКОВИХ ПІСЕНЬ**

У статті розглянуто лінгвостилістичні особливості англійських колискових пісень та з'ясовано загальні характеристики їх фонетичної організації.

Ключові слова: *колискова пісня, лінгвостилістичні засоби, звуко-ритмічна структура, алітерація, звукосимволізм.*

The article focuses on dominant lexical and stylistic characteristics of English lullaby songs. General characteristics of phonetic structure of Nursery Rhymes have also been analyzed.

Key words: *lullaby song, lexical and stylistic devices, sound and rhythmic structure, alliteration, sound symbolism.*

Дослідження мовних явищ у взаємозв'язку зі свідомістю, духовним життям людини, національною психологією, історією та культурою дозволяє по-новому представити найбільш вагомні фрагменти мовної картини світу. Одним із таких фрагментів є колискова пісенна поезія, яка має велике значення в культурі кожного народу.

Актуальність обраної теми обумовлена тим, що колискові пісні є особливим видом пісенної творчості. Вони, як і інші фольклорні жанри, тонко підводять до розуміння особливостей життя різних народів.

Аналіз теоретичної літератури з теми дослідження дозволяє стверджувати, що пісенний фольклор, і колискові пісні зокрема, завжди цікавили мовознавців та фольклористів різних країн (С. Берінг-Голд, Л. Екенштайн, Г. Керрінгтон-Болтон, Дж. Ньюберрі, Й. Оупі, П. Оупі,

Р. Трайфук, Дж. Хеллівелл, Д. Голер, Б. Кер, Т. Павлова, І. Степанова, Н. Анашкіна, В. Бойко, В. Головін, Г. Довженок, Н. Іваницький, Н. Сивачук, Н. Шумада та ін.).

Мета дослідження полягає у виявленні лінгвостилістичних особливостей поезики англійських колискових пісень. Для досягнення поставленої мети необхідно виконати наступні **завдання**: виявити домінантні художньо-поетичних засоби колискових пісень *Nursery Rhymes* та визначити загальні характеристики фонетичної організації колискової пісні як жанру англійської дитячої поезії.

Коліскові пісні – жанр, який має чітко визначену конкретну функцію: заспокоїти й приспати дитину. З цим основним їх призначенням і пов’язані особливості поезики жанру. Оскільки єдиним слухачем є дитина, яка лише починає розуміти окремі слова й реалії дійсності, то в колискових використовується тільки найпростіша загальноживана лексика, у них немає складних поетичних прийомів і тропів. З художньо-поетичних засобів домінантними є епітети. Так, наприклад, у пісні «Twinkle little star» використовуються такі епітети як *little, blazing*, а у колісанці «Baa, Baa, Black Sheep» палітра кольорів представлена такими епітетами як *black, white, grey*, що дає змогу дитині розвивати уяву. У колисковій пісні «Sleep, baby, sleep» варто відзначити якісні епітети, які характеризують овечу вовну: “*With woolly fleece so soft and clean*”[2].

У колискових піснях вживають також порівняння, що впливають на розвиток уяви дитини. Так, наприклад, у «Mary Had a Little Lamb» овеча вовна порівнюється зі снігом, що повідомляє дитині про те, що вона є дуже м’якою і білою: *Its fleece was white as snow* [2].

Важливу роль в сприйнятті дитиною поетичного тексту відіграють звуки. Специфіка дитячого мовного розвитку реалізується на фонетичному рівні текстів *Nursery Rhymes* за допомогою ритмічного малюнка, а також в результаті використання простих рим (*milk-silk*) і переважно елементарної побудови строфічної композиції (4-12 рядків), що в сукупності значно

спрощує процес запам'ятовування текстів Nursery Rhymes і забезпечує їх багаторазове повторення дитиною [1].

У контексті дослідження встановлено, що творенню привабливого для дитини звукового вигляду текстів Nursery Rhymes сприяють такі частотні звукозображувальні елементи, як:

1) нескладні для відтворення звуконаслідувальні слова, що імітують голоси представників живої природи, відомих дитині з досвіду її взаємодії з навколишнім світом (*Baa-baa, bow-wow, cock-a-doodle-doo*);

2) алітеративний повтор переважно дзвінких і сонорних звуків, які надають віршам мелодійності (*Blue Bell, Wee Willy Winky*);

3) незвичні слова різного походження, що додають NR елементу несподіванки, таємничості та чарів (*eena, teena, mina, mo; oker, poker, dominoker*).

Слід зазначити, що у колискових можна спостерігати прийом алітерації, який, діючи в унісон з явищем звуконаслідування, підсилює ефект експресивності. Повторювані елементи є характерною рисою дитячих пісень, повтори використовуються не тільки на фонетичному рівні, а й на лексико-синтаксичному. Так, наприклад, яскраво спостерігається алітерація **[b]** у колискових «*Baa, Baa, Black Sheep*» і «*Hush a bye baby*» .

Звукові повтори (алітерація, анафора, консонанс) і явища звуконаслідування і звукосимволізма є загальними характеристиками фонетичної організації жанрів англійської дитячої поезії. Наприклад, консонанс **[d], [l], [r], [k]** у колисковій «*Hush a bye baby*»: *When the wind blows the cradle will rock*, повтори: *Yes sir, yes sir*, анафора: *One for the master, One for the dame*”[2].

На синтаксичному рівні текстів Nursery Rhymes спостерігаємо, що використання синтаксичного паралелізму (*This little pig went to market*) [2], синтаксичної тавтології (*The winds they did blow*) [2], різних видів лексичних і лексико-синтаксичних повторів (*Bat, bat, come under my hat; Polly, put the kettle on*) [2], архаїчної побудови складнопідрядних речень з підрядним

означувальним (*There was an old woman had three cows*) [2] корелює з особливостями породження висловлювання дитиною. Елементарність, циклічність і кумулятивність композиційної побудови чітко організують тексти віршів Nursery Rhymes в рамки обмеженого життєвого простору, забезпечуючи передбачуваність і контрольованість описуваних подій.

Отже, дослідивши лінгвостилістичні особливості Nursery Rhymes, ми виявили, що у колискових піснях використовуються художні засоби, які спрямовані на створення специфічної звуко-ритмічної оболонки твору, яка навіює дитині сон. Найбільш вживаними є епітети та порівняння, повтори, алітерація, анафора, консонанс та явища звуконаслідування й звукосимволізму.

Перспективу подальшого дослідження вбачаємо у розкритті лінгвокультурологічних характеристик комунікативного простору англійських колискових пісень.

Список використаних джерел

1. Eckenstein L. Comparative Studies of Nursery Rhymes / L. Eckenstein. – Detroit, 1998. – 231 p.
2. Nursery Rhymes and Lullabies – Lyrics [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.parents.com/baby/sleep/tips/nursery-rhymes-lullabies/>

УДК 81'271

Катерина Сухенко

Науковий керівник – к.ф.н., доцент О.В. Заболотська

МОВНЕ ВТІЛЕННЯ КОНЦЕПТІВ ЧОЛОВІК/ЖІНКА У СУЧАСНИХ ХУДОЖНІХ ТЕКСТАХ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНІВ К. БУШНЕЛЛ)

Стаття присвячена репрезентації гендерних концептів ЧОЛОВІК/ЖІНКА у сучасному романі жанру *chick-lit*. Висвітлено поняття концепту, його ієрархію та структуру в художніх творах ХХІ століття.

Охарактеризовано вербалізацію катаконцепту ЗОВНІШНІСТЬ у сучасному романі.

Ключові слова: *концепт, chick-lit, гендерний концепт, ієрархічна структура концепта.*

The article deals with representation of gender concepts MAN/WOMAN in modern chick-lit novel. There is presented the definition of concept, its hierarchy and structure in the literary texts of XXI century. Characterized the verbalization of kataconcept APPEARANCE in modern novel.

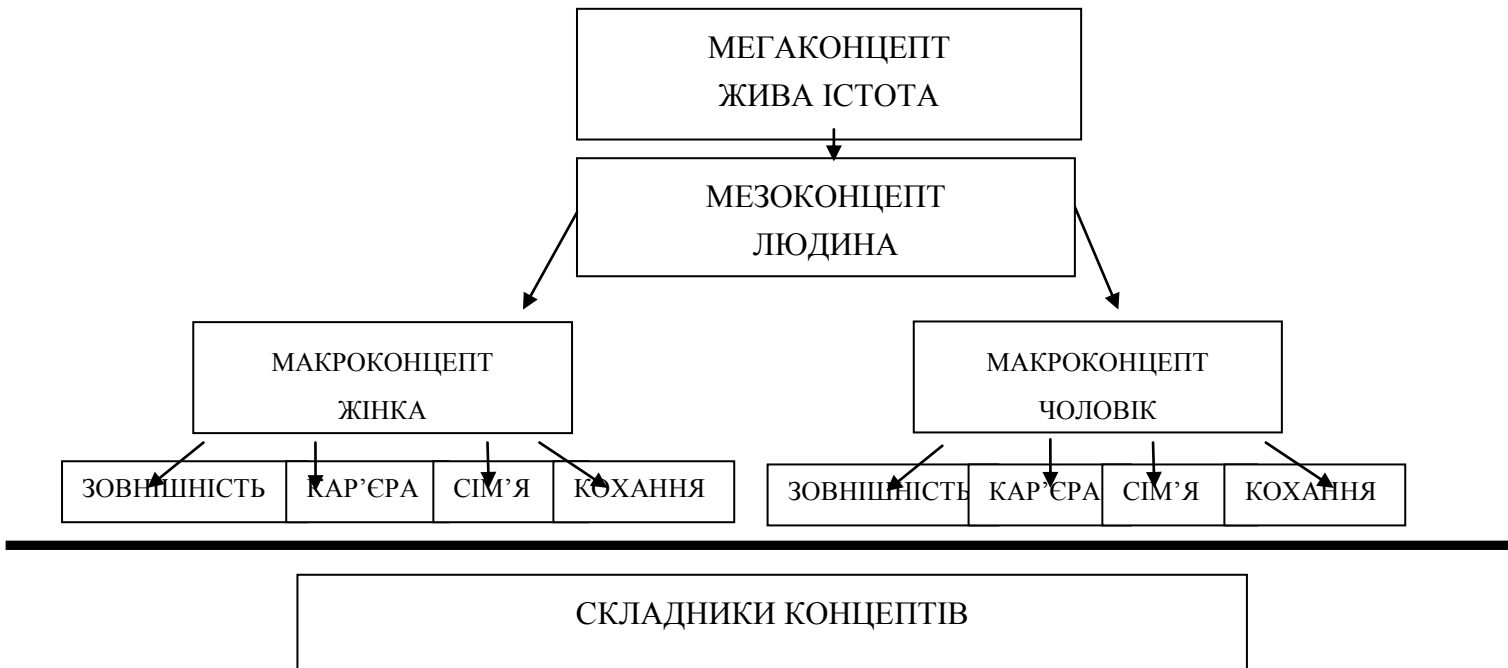
Key words: *concept, chick-lit, gender concept, concept hierarchy.*

Гендерні концепти ЧОЛОВІК/ЖІНКА вивчаються в лінгвістиці з урахуванням різних підходів. Ці концепти виражають гендерні відносини, специфічні для тієї чи іншої лінгвокультурної спільноти, тому їх вивчення являє собою складну проблему, вирішення якої не може бути здійснено силами наукових підходів. Гендер є компонентом колективної та індивідуальної свідомості, що обумовлює необхідність його вивчення як когнітивного феномена, що проявляється в стереотипах, зафіксованих у мові та мовленні індивідів. Тому метою статті є характеристика структури гендерних концептів та семантичний аналіз номінативних одиниць, які вербалізують подані концепти.

Концепт представлено як подвійну сутність, що інтегрує мовленнєвий і розумовий плани. Мовленнєвий план концепту є виявом його вербального характеру, й у такому разі концепт постає як реальність, що віддзеркалена у свідомості не безпосередньо, а через мову. У розумовому плані концепт розглядається як образ, у якому втілено певні культурно-зумовлені уявлення мовців про навколишній світ.

Слідом за О. М. Кагановською, концепти слід розглядати як підпорядковані вершинному концепту, а саме – **мегаконцепту**, і відповідно до зниження рівня узагальнення визначати їх як **мезоконцепти**,

макроконцепти та **катаконцепти**. У розгалуженні текстових концептів представлена їхня ієрархічна структура, тобто мережа текстових мезоконцептів, макроконцептів та катаконцептів з відповідними *складниками* текстових концептів кожного рівня. Таким чином, представляємо концептуальну матрицю концептів ЧОЛОВІК/ЖІНКА у сучасному романі: (див. рис. 1.):

Рис. 1. Ієрархія та структура концептів ЧОЛОВІК/ЖІНКА у художніх творах ХХІ ст.

У такий спосіб, своєрідна піраміда, на верхівці з мегаконцептом ЖИВА ІСТОТА та мезоконцептом ЛЮДИНА що зі свого боку, репрезентуються у тканині твору через мегаконцепти ЧОЛОВІК/ЖІНКА. Реалізація базових гендерних концептів відбувається завдяки актуалізації відповідних макроконцептів ЗОВНІШНІСТЬ, КАР'ЄРА, СІМ'Я, КОХАННЯ. [1, с. 10-11].

Об'єктивацію цих доменів можемо прослідкувати у романах сучасної американської письменниці Кендіс Бушнелл. Розглянемо катаконцепт ЗОВНІШНІСТЬ, що входить до складу макроконцепту ЖІНКА та включає в собі такі параметри, як риси фізичної подоби, зовнішності, віку, а також статус у суспільстві. Сучасна жінка приділяє величезне значення

зовнішньому вигляду і дрібним деталям свого іміджу. Це особливо підкреслюється наявністю великої кількості термінів моди та антропонімів у тексті роману «Стерви у великому місті».

Навіть під час зображення повсякденного життя героїні роману Вікторі Форд, авторка зупиняється на зазначенні деталей зовнішнього вигляду:

“She looked at her watch – an elegant stainless-steel Baume & Mercier with a row of tiny diamonds along the face – and took a deep breath.” [2, p. 2]

Власниця швейцарського годинника *Baume & Mercier* Вікі Форд є достатньо заможною та витонченою жінкою. Використовуючи вставну конструкцію, авторка вказує на фінансовий та соціальний статус жінки і, ніби ненароком, акцентує увагу на відомому бренді та коштовному огранюванні годинника *a row of tiny diamonds along the face*.

У романі К. Бушнелл «Стерви у великому місті» опис зовнішності чоловіка дещо відрізняється від опису зовнішності жінки. Мезоконцепт ЗОВНІШНІСТЬ репрезентується не через велику кількість перерахування назв різного типу одягу та модних брендів, натомість більшою мірою увага зосереджена на рисах обличчя, волоссі, губах та статури чоловіка:

“The way his dark hair looked on his forehead, the exact color of his full lips (beige cherry, with a darker line where the lip met the skin, almost as if he was wearing lip liner), and how those lips had felt on her mouth. Soft and smooth and wet.” [2, p. 12].

Зокрема, чоловік постає завдяки своїй зовнішності сексуальним об'єктом, що вражає та зачаровує жіночу половину. Використання парентези *beige cherry, with a darker line where the lip met the skin, almost as if he was wearing lip liner*, свідчить про особливу увагу Ніко до зовнішності Кірбі. Означення *Soft and smooth and wet* є парцелятом і має велике емоційне навантаження за рахунок повтору сполучника *and*. Явище парцеляції слугує засобом створення враження процесу думки, а не готових результатів, та виокремлення головних її елементів шляхом повернення до них. У такий спосіб авторка підкреслює збудження Ніко, її враження та хвилювання.

Отже, концепт постає як реальність, що віддзеркалена у свідомості через мову та є виявом певних культурно-зумовлених уявлень мовців про навколишній світ. Ієрархію гендерних концептів складають мегаконцепт ЖИВА ІСТОТА та мезоконцепт ЛЮДИНА, що репрезентуються через мегаконцепти ЧОЛОВІК/ЖІНКА. Реалізація базових гендерних концептів відбувається завдяки актуалізації відповідних макроконцептів ЗОВНІШНІСТЬ, КАР'ЄРА, СІМ'Я, КОХАННЯ. Зокрема мезоконцепт ЗОВНІШНІСТЬ репрезентується через велику кількість перерахування назв різного типу одягу та модних брендів, рисах обличчя, волоссі, губах та статури сучасної жінки та чоловіка.

Список використаних джерел

1. Кагановська О. М. Текстові концепти художньої прози: когнітивна та комунікативна динаміка (на матеріалі французької романістики середини ХХ сторіччя) : автореф. дис. ... д-ра філол. наук: спец. 10.02.05 «Романські мови» / О. М. Кагановська. – К., 2003. – 52 с.
2. Bushnell C. Lipstick Jungle / Candace Bushnell. – N. Y. : Hachette Books, 2006. – 496 p.

УДК 821.111.

Ірина Філонцева

Науковий керівник – к.п.н., доцент Н.Ю. Нев'ярович

ГРОТЕСКНИЙ ОБРАЗ КОРАБЛЯ ІСТОРІЇ В РОМАНІ Г. НОРМІНТОНА «КОРАБЕЛЬ ДУРНІВ»

Статтю присвячено вивченню семіотики корабля як образу світу у романі «Корабель дурнів» Г. Нормінтона. Корабель розглянуто як нову версію біблійного Ноева ковчега – «суспільства в мініатюрі». На думку авторів, авантекст інтегрує нову «породжуючу модель», одночасно створюючи нові форми художньої умовності і типи художньої генералізації.

Ключові слова: семіотика, сучасний англійський роман, Ноєв ковчег.

This article studies the semiotics of the ship as an image of the world in «The Ship of Fools» by Gr. Norminton. The ship is considered a new version of the Biblical Noah's Ark – a miniature society. The authors believe that the avanttext integrates the new “generative model” creating at the same time new forms of fictional conditionality and types of literary generalization.

Key words: semiotics, contemporary English novel, Noah's ark.

Семіотика корабля має давнє коріння в англійській літературі. Генезис цього образу сходить до кельтського епосу, в пам'ятниках якого й формувалися його особливості. Корабель фантастично перетворювався художньою уявою в срібне, скляне і кришталеве судно, незвичайний матеріал якого свідчив про іномірність: такий корабель призначався для подорожі у вічну країну Бажання і Блаженства. Корабель епохи Відродження явився своїм сучасникам як символ держави, який заблукав у хвилях історії, що збився з правильного курсу і готового незабаром зануритися в безодню небуття; він став алегорією сучасного суспільства – притулком дурнів, що безглуздо пропалюють життя, не озираючись на скоєне. Подібне художнє переосмислення найдавнішого міфопоетичного образу створило фундамент для формування нового міфопоетичного образу – Корабля дурнів.

Як семіотична смисло- і текстотвірна модель «суспільства в мініатюрі» корабель виступає в «Морський трилогії: на край землі» Вільяма Голдінга, у романі «Історія світу в 10 ½ главах» Джуліана Барнса, у романі К. Портер «Корабель дурнів», а також у творі Грегорі Нормінтона «Корабель дурнів». У перших творах образ корабля втілює уявлення про Ноїв ковчег, являючи модель суспільства з капітаном-тираном на чолі. У романі Нормінтона він набуває особливого значення [2, с. 146].

Модель світу в «Кораблі дурнів» Нормінтона будується на основі «оживаючого» на очах читача полотна Ієроніма Босха – «почесного

професора кошмарів», як нарекли його сюрреалісти, маючи на увазі, що він «представив картину всіх страхів свого часу ...». Роман «Корабель дурнів», за словами автора, «народився з надір книг і картин ... Центром оповідання в кожному з моїх творів є картина, або реально існуюча, або існуюча в моїй уяві. «Корабель дурнів» – данина поваги творчості Босха і Брейгеля... Одночасно, мені хотілося повернутися до періоду зародження роману як літературного жанру: тут важливу роль зіграв Рабле, а також такі англійські письменники, як Джонатан Свіфт і Лоренс Стерн ... для «Корабля дурнів» характерні замкнутий простір і штучно створена всередині тексту гра»[3]. До Босха відсилає і назва книги, і репродукція, вміщена на її обкладинці.

На мальовничому полотні Босха корабель – традиційний образ церкви – сатирично перетворений в Корабель Зла, що пливе без керма і вітрил, символізуючи загальний занепад моралі. На палубі панує гріх обжерливості і любощів, на що вказує блюдо з вишнями і глечик з вином [1]. Разом із селянами в гріх занурюються монах і дві монашки. Над корабельною спільнотою підноситься Шут (дурень) з маскою на жердині: «Маска – майже як дзеркало, але не улесливе», а можливо, це і «ключ до розуміння прихованої натури» людини [4, с. 12].

Дурість в культурі Середньовіччя сприймалася як синонім пороку. Роман Нормінтона, корелює зі своїм мальовничим «пре-текстом», вже на перших сторінках, в загальному пролозі, міститься пародійно-іронічний, знижений опис корабля. «*The ship is rather a boat, is truly neither ... Much else is awry with that vessel: its rudder is a ladle, a chain of command is lacking and the occupants are ill suited to maritime life*» [5, с. 1]. З'являючись в пролозі й епілозі, образ «човника», який у фіналі відіграє роль рятівного ковчега, створює кільцеву композицію. Корабель, наслідуючи аллюзівний код мальовничих (І. Босх) і вербальних (С. Брант) попередників, розвиває амбівалентність, що таїться в цьому образі. На своєму персональному сайті автор зазначає, що «...узнавание таких заимствований не влияет на чтение

книги. *Но открывать их может быть забавным...»*.

У пролозі Плавця, вміщеному відразу після «Спільного прологу», який фактично відкриває фрагментовані оповідання, визначається особливий статус історій персонажів як головної події тексту: *«Каждый рассказ – как стеклянный колокольчик, оброненный на камни. Он заключает в себе целый мир, а что происходит снаружи - того мы не знаем...»* [3].

Ключова роль прологу Плавця для концепції і поетики роману розкривається в пролозі й історії П'яної Баби, наступних за розповіддю Плавця. Пролог П'яної Баби починається парадоксальним – але лише на перший погляд – міркуванням: *«Казалось бы, пловец закончил рассказ. На самом же деле он только начал. Рассказ был всего лишь прологом к дальнейшим экстраполяциям»* [3].

Авантексти відрізняє непроста діалектика «старого» і «нового». Мінливість концепту корабля не виключає явного або опосередкованого зв'язку його ні з реальною дійсністю, ні з уже сформованою літературною системою. Корабель в сучасному романі стає породженням моделі, що визначаючи структуру нового твору тяжіє до умовних типів художнього узагальнення і включає безмежні за креативними можливостями палімпсести смислів попередніх текстів [2, с. 150].

В епілозі виявляється основний оповідач, плавець, з мискою в руках, єдиний, хто залишився в живих після катастрофи: *«I can not fail to notice an oversight in my prologue - a clue to my existence, which I'd hoped to conceal. I alluded, did I not, at the outset, to a beginning ... Drink, dream and be merry, friends: to this brine you must sink»* [5, с. 276] Після корабельної аварії оповідач пливе на самоті у відкритому морі і раптом знову бачить корабель дурнів: *«I swim towards the ship, which is, rather, a boat. Let me describe it to you»* [5, с. 277]. Таким чином, кінець роману повертає читача до його початку, підкреслюючи породжуючу функцію екфрасиса. Постійно перероджуючись, жебрак-оповідач з мискою з'єднується в свідомості читача з письменником зі сну п'яниці і з самим Грегорі Нормінтоном.

«Корабель дурнів» Нормінтона наврядчи допливе до країни Блаженства, проте текст роману в розповіді Плавця – єдиного вцілілого після катастрофи – містить натяк на можливе відродження. Такий фінал твору програмується вже епіграфом, узятим з авторської передмови до другої книги знаменитого раблезіанського п'ятикнижжя «Гаргантюа і Пантагрюель». *«Речь идет о великане, который вошел в Ноев ковчег, поэтому сидел на нем верхом и болтал ногами»*, – пише Н. С. Бочкарьова, справедливо вбачаючи в цитованому тексті Рабле вираз *«теми порятунку і відродження людства з біблійної історії Ноя»* [1, с. 88].

Список використаних джерел

1. Бочкарёва Н.С. Функции живописного экфрасиса в романе Грегори Норминтона «Корабль дураков» // Вестн. Перм. ун-та. Сер.: Рос. и зарубеж. филология. 2009. Вып. 6. С. 81-92.
2. Владимирова Н. Г. Семиотика корабля и его моделирующие свойства в романах Уильяма Голдинга, Джулиана Барнса, Грегори Норминтона // Вестник Балтийского федерального университета им. И. Канта. 2013. Вып. 8. С. 146-150.
3. Карпос-Дедюхина Е. В ответе за весь мир. Интервью с Грегори Норминтоном. [Электронный ресурс] / Е. Карпос-Дедюхина – Режим доступа до ресурсу: <http://www.proza.ru/2010/09/14/198>.
4. Пуришев Б. И. Немецкая литература XIV-XVI вв. // История всемирной литературы: в 8 т. М., 1985-1993. Т. 3. С. 174-201.
5. Norminton G. The Ship of Fools. London, 2001

Анастасія Ярмолюк

Науковий керівник – к.п.н., доцент С.В. Радецька

***ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ РЕАЛІЙ У
ТЕКСТІ-ОРИГІНАЛІ РОМАНУ Д. БРАУНА «ІНФЕРНО»***

У художній літературі особливе місце відведено реаліям, оскільки вони є своєрідними «маркерами» певного етносу, його звичаїв, традицій, культури тощо. За Л.Л. Нелюбіним, до реалій відносимо предмети, явища, традиції, звичаї, що є специфічними складовими певної спільноти, етнічної групи, а також слова та словосполучення, що вживаються на їхнє позначення [3, с. 119]. М.Л. Вайсбурд дещо розширює це поняття, додаючи, що реаліями можуть бути також події суспільного й культурного життя країни, громадські організації та заклади, твори літератури і мистецтва, імена видатних сучасних та історичних особистостей, громадських діячів, літературних персонажів і багато інших факторів, що не піддаються класифікації [1].

Особливості творчості американського письменника Д. Брауна передбачає використання значної кількості реалій у текстах його романів, оскільки вони відіграють ключову роль насамперед у відображенні лінгвокультурної самобутності країн, де розгортаються події за сюжетом твору. Такий прийом дозволяє читачеві проинятися атмосферою, а також дещо розширити свої фонові знання про історію і культуру місця подій. Досліджуваний нами роман належить до так званого «ленгдонівського» циклу творів Д. Брауна, в яких, за його словами, згадані мистецькі твори, а також літературні, наукові та історичні посилання є справжніми.

Актуальність нашої роботи зумовлена, перш за все, невпинно зростаючим інтересом до реалій, оскільки культури різних націй (у нашому дослідженні – американської, італійської та турецької) перебувають у постійній взаємодії. **Метою** роботи є на матеріалі вибірки із реалій виявити особливості їхнього функціонування та шляхи передачі національного

колориту в тексті-оригіналі роману «Інферно».

Досліджуючи уживані в романі реалії, ми згрупували їх за критеріями, поданими відомим лінгвістом В.С. Виноградовим [2, с. 79], оскільки, на нашу думку, розроблена ним класифікація охоплює велику кількість аспектів соціального та культурного життя національних спільнот. Отже, за В.С. Виноградовим, реалії поділяються на такі групи:

1) побутові реалії – *lampredotto, pizza, cappuccino, burka, andito, lira, piazza, palazzo, casa, via, ponte, gondola, vaporetto, piccolo, campanile, sestieri, Venice Carnavale, mosque, minaret, otobüs, sarayi, adhān, bazaar* тощо;

2) етнографічні та міфологічні реалії – *Mendacium, pseudologi, Styx, Hades, Venus, Gorgon* тощо;

3) реалії державного ладу і суспільного життя – *the Guelphs and Ghibellines, Accademia delle Belle Arti, Società Dante Alighieri Vienna, Società cànot-tieri Firenze, Casinò di Venezia, Istituto Statale d'Arti, doge, carabinieri, piombi, La peste nera, imam, muezzin, the provost* тощо

4) ономастичні реалії – *Vasari, Botticelli, river Arno, Appenine Mountains, Boboli Gardens, Buontalenti Grotto, Laguna Veneta, Santa Lucia Train Station, Atatürk Airport, Sultanahmet Park, Loggia dei Lanzi, Braccio di Bartolo, Cathedral of Santa Maria del Fiore, L'Inferno di Dante, La Mappa dell'Inferno, Il Davide, Ponte Vecchio* тощо;

5) асоціативні реалії – *caduceus, saligia, cerca trova, plague mask* тощо [4].

У тексті-оригіналі роману автор подає більшість реалій у їхньому первинному вигляді. Деякі з них вже набули поширення серед інших культур, наприклад *espresso, pasta, plaza, pizza, spaghetti, minaret, imam* тощо. Проте переважна більшість реалій у тексті носять локальний характер, а тому потребують контекстуального розтлумачення. З цією метою автор вносить пояснення до тих чи інших реалій, або подає їхні еквівалентні чи дослівні відповідники, таким чином створюючи більш сприятливі для засвоєння тексту читачем умови. До таких реалій можна віднести:

1) назви творів літератури та мистецтва: *La Mappa dell'Inferno (The Map*

of Hell), *L'Inferno di Danti (Dante's Inferno)*, *Battaglia di Marciano (The Battle of Marciano)*, *Pala d'Oro ("Golden Cloth")*;

2) назви організацій: *Società Dante Alighieri Vienna (one of the world's oldest Dante societies)*, *Società cànot-tieri Firenze (Florence Rowing Club)*, *Instituto Statale d'Arti (The Florence Art Institute)*;

3) словосполучення та фрази: *cerca trova ("seek and ye shall find")*, *le tre donne benedette ("the three blessed women")*, *ferro di prua ("the iron of the prow")*, *la peste nera ("the Black Death")*;

4) топоніми: *sestieri (districts)*, *piazzetta (a short leg of the L-shaped piazza)*, *Via del Presto (a tight alleyway)*;

5) пам'ятки архітектури і культури та малі архітектурні форми: *Fiera dei Contratti (the Contracts Fair)*, *Palazzo Pitti (Pitti Palace)*, *Il Salone dei Cinquecento (the Hall of the Five Hundrets)*, *La Soffitta ("The most dramatic attic on Earth")*, *La Chiesa d'Oro ("The Church of Gold")*, *basilica (any eastern, Byzantine-style church erected in Europe or the West)*, *Hagia Sophia ("Holy Wisdom")*, *Yerebatan Sarayi ("the sunken palace")*;

6) деякі власні назви: *a high-velocity train Frecciargento ("silver arrow")*;

7) інші реалії: *palle (a shields embedded with six balls)*, *andito (a narrow walkway between two larger rooms)*, *una finestra segrata ("a secret window")*, *smalti (mosaic pieces hand-cut from a glassy silica glaze)*, *gesso ("...used to prime canvases (...) to create a clean white toothy surface (...) to cover up unwanted paintings...")*, *volto intero (stylized full-faced white masks)*, *piombi (lead-tiled prison cells)*, *terza rima (rhyme scheme)*, *adhān (the call to prayer)*, *minbar (the semicircular niche in a mosque that indicates the direction of Mecca)* [4].

Таке насичення тексту роману реаліями, на нашу думку, дозволяє якомога детальніше та повніше розкрити національний колорит, що неодмінно сприятиме його популяризації серед значно ширшої аудиторії читачів. Дослідження іноземних реалій в подальшому пришвидшить міжкультурну комунікацію.

Список використаних джерел:

1. Вайсбурд, М.Л. Реалии как элемент страноведения / М.Л. Вайсбурд// Русский язык за рубежом. 1972. № 3. С. 98 –100.
2. Виноградов В. С. Введение в переводоведение (общие и лексические вопросы) / В. С. Виноградов. – М.: Издательство института общего среднего образования РАО, 2001. – 224 с.
3. Нелюбин Л.Л. Толковый переводоведческий словарь / Л.Л. Нелюбин. – 3-е изд., перераб. – М.: Флинта: Наука, 2003. – 320 с
4. Brown D. Inferno: A Novel / Dan Brown. – New York: Doubleday, 2013. – 480 p.

РОЗДІЛ 4
МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ ТА
КОМПАРАТИВНІ ДОСЛІДЖЕННЯ МОВ

УДК 81'34:[811.111+811.161.2]

Ольга Безпальченко

Науковий керівник – к.ф.н., доцент В.М. Мелконян

ОМОНОТОПІЯ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ
ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

У статті розглядаються особливості звуконаслідувальних слів в англійській та українській мовах, відмінності їх від схожих явищ, мети використання цього мовного явища в мові.

Ключові слова: *омонотонія, звуконаслідувальні слова.*

The article discusses the features of onomatopoeia words in the English and Ukrainian languages, their differences from similar phenomena, the purpose of the use of this language phenomenon in the language.

Key words: *onomatopoeia, onomatopoeic words.*

У науковій літературі існують різноманітні визначення звуконаслідувальної лексики. Найчастіше звуконаслідуванням називають наслідування різноманітним звукам, що видаються живими і неживими предметами.

За тлумачним словником *омонотонія* – процес імітації засобами мови різних позамовних звукових явищ, а також самі слова, що є результатом звуконаслідування: *дзижчати, гавкати, кудкудакати, туркотіти тощо*. Прямий вияв ономотопеї як зв'язку звучання і його змісту спостерігаємо в казках, загадках, скоромовках, наприклад: *«Кум-кума, бузька нема, а ми тому раді-раді...»* [3, с.185].

В англійській мові *омонотонія* – утворення слів шляхом

звуконаслідування [5] або слово, звуки якого почасти висловлювали те поняття, яке домовилися розуміти під цим найменуванням [6].

Актуальність нашого дослідження зумовлена важливістю вивчення цієї категорії лексичних одиниць, у тому числі в плані порівняльного аспекту.

Метою дослідження є зіставне вивчення *ономатонії* в семантичному аспекті англійською та українською мовами.

Звуконаслідувальні слова не тільки відбивають звуки, властиві предметам, але й виражають почуття носія мови, передають його емоції та відчуття. При цьому важливу роль відіграє безпосередня передача почуттів і емоцій.

Національно-культурні особливості звуконаслідувань яскраво виявляється під час зіставлення їх з аналогічною групою слів в інших мовах. Слова подібного роду виявляють в різних мовах певні подібності. Звуконаслідувальні слова входять також до складу прислів'їв і стійких виразів, які властиві всім мовам, в яких особливо яскраво відбито національну своєрідність мови. Важливо відзначити, що люди різних національностей по-різному чують звуки, що видаються тваринами і птахами.

В індоєвропейських мовах виділяють клас звуконаслідувальних слів, що неоднорідні як за характером свого семантичного обсягу, так і за характером відображення природних звуків. На цій підставі можна виділити наступні групи *ономатонів*: 1) слова, що позначають шуми, які виникають у результаті зіткнення поверхонь предметів; 2) звуки, що видаються тваринами і комахами; 3) шуми, створювані технічними пристосуваннями; 4) шуми, як явища природи і стихії; 5) різновиди діяльності людини, іноді в поєднанні з видами міміки; 6) назви птахів, тварин, комах.

Як зазначають дослідники, в кожній сучасній розвиненій мові налічується до 2-х – 3-х тисяч звуконаслідувальних слів. Значимість таких слів у деяких мовах може бути великою і в наш час. Існування цього класу слів послужило свого часу підставою для розробки звуконаслідувальній

теорії походження мови людини. Сутність цієї теорії в тому, що перші слова з'явилися в результаті наслідування людиною звуків навколишньої природи і природних шумів, а також криків тварин. Учені вбачають в ономатопах джерело людської мови. На їхню думку, словник первісної людини – це набір звуконаслідувальних слів. У цій теорії є певний сенс, як показали результати дослідження, у мовах – розвинених і безписемних – дійсно є велика кількість слів, що мають звуконаслідувальну природу. Характер співвідношення звуку і зображуваної ним дійсності набагато складніше, ніж просто наслідування звучним явищам [2, с. 190].

Під час суцільної вибірки із словників нами були відібрані оноματοпоетичні одиниці двох мов (української та англійської). В англійській мові класифікація проводиться за такими групами: 1) різновиди діяльності людини (52 одиниці); 2) звуки, що видаються тваринами (43 одиниці); 3) шуми, створювані предметами (50 одиниць); 4) шуми, як явища природи і стихії (6 одиниць). Наприклад:

1) *to knock* (стукати), *to whistle* (свистіти), *shuffle* (човгання), *to grunt* (хрюкати; бурчати, бурмотіти), *to gasp* (хекати), *to yawn* (позіхати);

2) *to moo* (мукати), *to buzz* (дзижчати), *miaow* (мяу), *twitter* (щебет), *to squeak* (пищати), *cock-a-doodle-doo* (кукурікати), *to woof* (гавкати), *to quack* (крякати);

3) *splash* (плескіт), *tinkle* (телефонний дзвінок), *crackle* (хрускіт нових банкнот), *bump* (удар), *beep* (сигнал), *clash* (бряскіт);

4) *snapping of twigs* (тріск зламаних гілок), *to drizzle* (накрапувати), *splash* (плескіт), *boom* (гриміти), *whoosh* (свист).

Найбільша кількість оноματοпоетичних одиниць трапляється в групах: «різновиди людської діяльності» і «шуми, створювані предметами». Людська діяльність – явище, що відіграє значну роль у нашому житті. Істотна кількість звуконаслідувань у другій групі зумовлена науковими досягненнями в техніці. Звуків, що видаються тваринами, не так багато,

оскільки до сьогоднішнього дня нових видів тварин не було відкрито. Одним із способів створення оноματοпоетичних одиниць є редуплікація: наприклад **ding-dong** (дінь –дон), **snip-snap** (брякання ножиць), **plod-plod** (стукіт копит коня), **flick-flock** (човгання чобіт) [4].

В українській мові маємо наступну класифікацію: 1) наслідування звуковим виявам людини (33 одиниці); 2) наслідування звуковим виявам тварин і птахів (40 одиниць); 3) наслідування звуковим виявам неживих предметів (58 одиниць). Наприклад:

- 1) **хр-хр, хрр** (хропіння), **бу-бу-бу** (бурмотання), **хрясь** (ляпас);
- 2) **цвень-цвень, цвинь-цвинь** (синиця), **ко-ко-ко** (курка), **кря-кря** (качка);
- 3) **тілі-бом** (дзвони), **цок-цок** (звук підков), **дінь-дінь** (дзвін).

Як показали результати проведеного аналізу, найбільшу групу складають лексичні одиниці, пов'язані з наслідуванням звуковим виявів неживих предметів. Група «наслідування звуковим виявам тварин і птахів» виділяється великою кількістю звуконаслідувань, але, не зважаючи на це, група не поповнюється новими лексемами внаслідок відсутності нових видів тварин. Торкаючись аспекту вмотивованості, необхідно зазначити, що звуконаслідувальні дієслова та іменники є мотивованими, оскільки значення і звучання таких слів безпосередньо обумовлені виробленням ономатопама [1]. Наприклад, *хник* – хникати, пхикання; *тіп-тріск*, тріснути; *кап-кап* – капати, крапля.

Під час порівняння звуконаслідувань, що представлені двома мовами, ми дійшли висновків:

- 1) Один з численних шарів звуконаслідувальної лексики складають наслідування голосів тварин (англ. *grunt* – хрюкати).
- 2) Часто звуконаслідувальні слова однієї мови можуть відповідати кільком ономатопам інших мов і навпаки. Наприклад, дієслівам української мови *шелестіти, шарудіти* в англійській мові відповідає дієслово— *rustle*.
- 3) Звуконаслідувальні слова, що відносяться до групи «наслідування

звуковим виявам механічних предметів» можуть поділятися на підгрупи відповідаючи джерелу виникнення звуку. Наприклад, оноματοпи, що видаються вогнепальною зброєю (укр. трубити, англ. toot, кричати).

Як довів семантичний аналіз оноματοпів англійської та української мов, в звуконаслідуваннях виділяють групи з різною кількістю одиниць. Серед них трапляються не тільки звуконаслідування в чистому вигляді, але й звуконаслідувальні іменники, дієслова, прикметники тощо. Вони утворюються шляхом додавання до корення афіксів і флексії, а також шляхом словоскладання і конверсії. У всіх мовах питання про розмежування вигуків і звуконаслідувань або об'єднання їх в одну частину мови не має однозначного вирішення. Однак у більшості досліджень висловлюється погляд на те, що звуконаслідувальні слова тяжіють до класу вигуків.

Список використаних джерел

1. Багмут І. Лексико-семантичне поле звуконайменувань у сучасній українській літературній мові (склад, структура, парадигматика) : Автореф. дис. канд. філол. наук : 10.02.01 / Д., 2007. – С. 22.
2. Воронин С. Основы фоносемантики / С. Воронин. – Л. : Изд-во ЛГУ, 1982. – 254с.
3. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів з української мови / За ред. С. Єрмоленко. — К. : Либідь, 2001. – 222 с.
4. Нуруллова А. Особенности функционирования оноματοпоэтических единиц в английском, русском и немецком языках / А. Нуруллова, Е. Арсентьева / Вопросы теории и практики. – Тамбов : Грамота, 2013. – № 6. –С. 153 – 155.
5. Михельсон А. Объяснение 25000 иностранных слов, вошедших в употребелние в руський язык, со значеним их корней. – М. : Издание книгопродавца А. Манухина. – 1865. – С. 764.
6. Чудинов А. Словарь иностранных слов, вошедших в состав русского языка. – СПб: Изд-е книгопродавца В. И. Губинского, 1910. – С. 578.

UDC 811.21**Roman Dragulov****Research advisor – teacher of higher educational establishment Yu.V. Barzii**

***ENGLISH AS INTERNATIONAL LANGUAGE IN
MULTINATIONAL CREW***

Long time ago, from ancient times to middle ages, when maritime job keeping to develop, captains hired everyone, who knows his job and understand same language. There were no problems with professional skills because the system of education was “do as I do”, and bigger part of crew was from the same or close to each other countries as captains, so there were fewer problems with communication on board than nowadays. From 15th century to second part of 20th, more and more people all over the world becoming involved in sea-connected jobs, there were (and still is) a problem of general language that was becoming bigger, because developing world trading system required more people for it from each country, that except trading skills people have to understand each other for efficiency of it. That’s why all over the world seafarers had to know more then two languages – English and Hispanic, biggest sea-focused countries of that times.

Trading is essential part of economy from small to large country and ships are main way to deliver cargo on water. To understand how big volume of it, there is such a fact that over 70% of goods are transported on sea. So, for further increasing of cargo transportation quality and amount of ships have to grow. And if amount is increasing just by building new ships, quality can be reached in many ways. As example it can be by improving communication between ship-ship or ship-to-shore. Example of it is old problem – main language.

It is significant thing on board to understand each other, because safety depends only from crewmembers and information can be given in understood for both sides way. So verbal and written English is used as international language in maritime working process.

IMO actions: To solve this problem IMO adopted Standard Marine Communication Phrases in the 22nd Assembly in November 2001 as resolution A.918(22) IMO Standard Marine Communication Phrases. The resolution adopts the Standard Marine Communication Phrases (SMCP) and recommends a wide circulation to all prospective users and all maritime education authorities. SMCP replaces the Standard Marine Navigational Vocabulary adopted by IMO in 1977.

The SMNV was developed for use by seafarers, following agreement that a common language - namely English - should be established for navigational purposes where language difficulties arise and the IMO SMCP has been developed as a more comprehensive standardized safety language, taking into account changing conditions in modern seafaring and covering all major safety-related verbal communication.

Aim of SMCP: It includes phrases which have been developed to cover the most important safety-related fields of verbal shore-to-ship (and vice-versa), ship-to-ship and on-board communications. The aim is to get round the problem of language barriers at sea and avoid misunderstandings which can cause accidents. The IMO SMCP builds on a basic knowledge of English and has been drafted in a simplified version of maritime English. It includes phrases for use in routine situations such as berthing as well as standard phrases and responses for use in emergency situations. Here are some rules about usage of it:

- avoiding synonyms
- avoiding contracted forms
- providing fully worded answers to "yes/no"
- providing one phrase for one event
- structuring answers as: identical invariable plus variable

Under the International Convention on Standards of Training, Certification and Watchkeeping for Seafarers (STCW), 1978, as amended, the ability to understand and use the SMCP is required for the certification of officers in charge of a navigational watch on ships of 500 gross tonnage or above.

So, IMO adopted such appendix to STCW to make language clear and understandable in ship-to-ship and ship-to-shore communication.

Resources:

1. <http://saillife.ru/wp-content/uploads/2015/04/Frazi.pdf>
2. <http://www.imo.org/en/OurWork/safety/navigation/pages/standardmarincommunicationphrases.aspx>

УДК 821.111-312.091

Ілона Дубовик

Науковий керівник – к.ф.н., доцент А.В. Демченко

ХУДОЖНЯ ПРИРОДА ІНТРИГИ В СУЧАСНИХ АНГЛІЙСЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ ДЕТЕКТИВАХ

У статті розглянуто особливості сучасного українського та англійського детективів; категорію інтриги як незамінний елемент цього жанру.

Ключові слова: *детектив, інтрига, ретро-роман.*

The article considers the features of modern Ukrainian and English detectives; category of intrigue as an indispensable element of this genre.

Key words: *detective, intrigue, retro romance.*

У наш час популярним жанром літератури, безсумнівно, є детектив. Основоположниками жанру детективу, як відомо, є Едгар По й Вілкі Коллінз.

Особливість англійських детективів Вілкі Коллінза у тому, що твір складається з окремих частин, які згодом поєднуються в єдине ціле, а описана подія переказується різними персонажами з додаванням власної точки зору, а за читачем залишається право вибору кому ж надати перевагу. У цьому й полягає інтрига англійського детективу. Його наступником став

Артур Конан Дойл, який дав по-справжньому нове життя цьому жанру в оповіданнях про Шерлока Холмса [1, с. 284]. Важлива роль у них належить головному герою, який і повинен розкрити злочин, адже основною умовою цього жанру має бути пошук істини, загадкова атмосфера та неперевершена інтрига.

Жанр детективу з часу виникнення й до сьогодні досить популярний, адже його різноманітності немає меж. Детектив наскільки широке та багатоаспектне явище, що має безліч відтінків: повнота фактів, буденність обставин, типова поведінка героїв, і це все розвивається в межах загадковості, таємничості, інтриги, що надає присмак небезпеки [3, с. 5].

Інтрига як необхідний елемент детективу є породженням суб'єктивного уявлення про реальність, а не самої реальності. Вона пов'язує відкритий та прихований зміст, про який читач лише здогадується з того, що автор дозволяє йому бачити. Це і є основною умовою інтриги. У сучасному детективі виокремлюють кілька сфер існування інтриг – політика (міждержавна, внутрішньодержавна, корпоративна), стратегія планування в умовах стратегічного поєдинку, здійснення і розслідування злочинів. Тому читач, слідкуючи за розвитком подій детективу, не може бути впевненим у справжності чи дійсності стану описуваних речей, бо справжній стан їх невідомий нікому з учасників інтриги. Це можливо лише за умови правдивості свідчень кожного персонажа, пов'язаного зі злочином.

Але особливістю інтриги є те, що вона не може бути викрита шляхом простого витоку інформації від свідків чи злочинців, тому щодо інтриги вживається термін «цілісна картина». Також інтрига не може бути змовою, адже змова передбачає попереднє обговорення плану дій та показ наступних кроків на шляху до мети. Разом із тим змова та інтрига можуть бути пов'язаними одна з одною.

Отже, інтрига в сучасних українських і зарубіжних детективах не багатоповерхова, про що свідчить створення та аналіз можливих варіантів розвитку подій, адже інтрига як така є зіткненням різних стратегій і тактик

розгортання бою та сторінках твору [2, с. 91].

Золотою добою англійського детективу стали 30–70-ті роки ХХ ст. Із цим періодом пов'язані імена Агати Крісті та Ф. Бідінга, які вплинули на розвиток жанру загалом, а їхній стиль написання залишив свій відбиток на сучасній не лише англійській, а й українській прозі. Звичайно, із впливом новітніх технологій у детективі інтелектуальний пошук доповнюється напруженими діями персонажів: крім роздумів над можливим розгортанням подій у розслідуванні беруть участь не лише професійні слідчі, а й нанотехнології [4, с. 97].

Українські письменники постійно перебувають у пошуках можливих варіантів розвитку цього жанру. Серед вітчизняних митців заслуговує на увагу доробок А. Кокотюхи, його серія ретророманів, у яких кожне вбивство оповите таємницею, загадкою, а його розв'язка інтригує та захоплює читача. Також серед українських письменників можна відзначити С. Пономаренка, Ю. Сороку та О. Єсаулова. За останні роки в Україні детективний жанр значно збагатився завдяки жіночій прозі, яка представлена творами І.Роздобудько та Є. Кононенко. Їхнім детективам притаманний глибокий психологізм, інтрига та незабутні жіночі образи.

Отже, за останні десятиліття жанр детективу збагатився чималою кількістю різновидів його, що й надалі не припиняють еволюціонувати та змішуватися з іншими жанрами, що не дає змоги створити одну-єдину класифікацію видів детективу. Разом із тим, це надає змогу читачеві ознайомитися з розмаїттям детективного світу.

Список використаних джерел

1. Анджапаридзе Г. А. Детектив: жесткость канона и вечная новизна / Г. А. Анджапаридзе // Как сделать детектив – М. : Радуга, 1990. – 910 с.
2. Лефевр В. А. Аналіз інтриги / В. А. Лефевр // Конфликтующие структуры. — М.: Советское радио, 2-е издание, 1973. – 158 с.
3. Перри Э. Введение / Энн Перри // Английский детектив ; под ред. Энн

Перри ; пер. с англ. В. Михалюка. – Харьков, Белгород : КСД, 2014. – С. 5–11.

4. Руднев В. Словарь культуры XX века / В. П.Руднев. – М. : Аграф, 1997. –384 с.

УДК 81-2:[811.111+811.161.2]

Ірина Журба

Науковий керівник – к.ф.н., доцент Н.М. Лебедєва

**МОВНА КАРТИНА СВІТУ:
АНГЛОМОВНИЙ ТА УКРАЇНСЬКОМОВНИЙ СВІТИ.
ЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ**

Стаття присвячена аналізу мовної картини світу на прикладах англійської та української мов. Основна увага приділяється висвітленню відмінностей у мовних картинах різних націй.

Ключові слова: мовна картина світу, свідомість мовного колективу, еквівалентність.

The article deals with the analysis of the language picture of the world on the examples of the English and Ukrainian languages. The main attention is paid to differences in language pictures of the different Nations.

Key words: language picture of the world, the consciousness of a linguistic community, equivalence.

Мовна картина світу – сукупність уявлень про світ, що історично склалася у свідомості мовного колективу, цілісний образ світу, у формуванні якого беруть участь всі сторони психічної діяльності людини.

Мовна картина світу відбиває реальність через культурну картину світу. Питання про співвідношення культурної (понятійної, концептуальної) і мовної картин світу надзвичайно складне й багатопланове. Його суть

зводиться до відмінностей у відбитті дійсності в мові і культурі. Мовна картина світу – це найістотніша частина культурної (концептуальної) картини. Однак мовна картина бідніша культурної, оскільки у створенні останньої беруть участь, поряд з мовними, ще й інші види розумової діяльності. Мабуть, усе ж таки правильніше говорити не про співвідношення частини і цілого, а про взаємопроникнення, взаємозв'язок і взаємодію. Отже, культурна і мовна картини світу тісно взаємопов'язані, знаходяться у стані безперервної взаємодії і сходять до реальної картини світу, а вірніше, просто до реального світу, що оточує людину.[1.с. 108 - 115]

Усі спроби різних лінгвістичних шкіл відірвати мову від реальності зазнали невдачі з простої й очевидної причини: необхідно брати до уваги не тільки мовну форму, але і зміст – такий єдино можливий шлях всебічного дослідження будь-якого явища. Зміст, семантика, значення мовних одиниць, в першу чергу, слова – це співвіднесення якогось звукового (або графічного) комплексу з предметом або явищем реального світу. Мовна семантика відкриває шлях зі світу власне мови у світ реальності. Шлях від немовної реальності до поняття і далі до словесного виразу неоднаковий у різних народів, що зумовлено відмінностями історії й умов життя цих народів, специфікою розвитку їх громадянської свідомості. Відповідно, різна мовна картина світу у різних народів.[2. с. 75]

Зрозуміло, національна культурна картина світу є первинною відносно мовної. Вона повніша, багатша і глибша, ніж мовна. Однак саме мова реалізує національну культурну картину світу, зберігає її і передає від покоління до покоління. Мова фіксує далеко не все, що є в національному баченні світу, але здатна описати все. Найбільш наочною ілюстрацією може служити слово - основна і найважливіша одиниця навчання мови. Слово можна порівняти з шматочком мозаїки. У різних мов ці шматочки складаються в різні картини. Ці картини будуть відрізнятися, наприклад, своїми фарбами: *там, де українська мова змушує своїх носіїв бачити два кольори: синій і блакитний, англієць бачить один: blue* . При цьому і

україномовні та англомовні люди дивляться на один і той же об'єкт реальності – шматочок спектру.

Мова нав'язує людині певне бачення світу. Вивчивши іноземне слово, людина ніби виймає шматочок мозаїки з чужої, невідомої ще йому до кінця картини й намагається поєднати його з наявною в його свідомості картиною світу, заданої йому рідною мовою. Саме ця обставина є одним із каменів спотикання у вивченні іноземних мов і становить для багатьох учнів головні (інколи непереборні) труднощі в процесі оволодіння іноземною мовою. [5.с.38-51]

Проте в дійсності шлях від реальності до слова (через поняття) складний і багатоплановий . Засвоюючи чужу, нову мову, людина одночасно засвоює чужий, новий світ. Таким чином, вивчення іноземної мови (особливо на початковому, досить тривалому етапі, далі якого, на жаль, багато хто, вивчаючи мову, не просувається) супроводжується своєрідним роздвоєнням особистості. Саме ця необхідність перебудови мислення, перекроювання власної, звичної рідної картини світу за чужим, незвичним зразком і є однією з труднощів (у тому числі і психологічну) оволодіння іноземною мовою, причому складність, не лежить на поверхні, часто взагалі не реально усвідомлюється учнями (а іноді і вчителем), що і пояснює брак уваги до цієї проблеми.

Отже, одне й те ж поняття, один і той же шматочок реальності має різні форми мовного вираження у різних мовах – більш повні або менш повні. Слова різних мов, що позначають одне й те ж поняття, можуть відрізнитися семантичною ємністю, можуть охоплювати різні шматочки реальності. Людина вивчає іноземну мову проникає в культуру носіїв цієї мови і піддається впливу закладеної в ньому культури. На первинну картину світу рідної мови і рідної культури накладається вторинна картина світу, що вивчається. Вторинна картина світу, що виникає під час вивчення іноземної мови і культури, – це не стільки картина, відбита мовою, скільки картина, створювана мовою.[4.с.51]

Взаємодія первинної і вторинної картин світу – складний психологічний процес, який вимагає певної відмови від власного «я» і пристосування до іншого (з «інших країн») бачення світу. Під впливом вторинної картини світу відбувається переформування особистості. Різноманітність мов відібиває різноманітність світу, нова картина висвітлює нові грані і затінює старі. Спостерігаючи за викладачами іноземних мов, які постійно піддаються їх впливу, можна стверджувати, що українські викладачі кафедр англійської, французької, німецької та інших мов набувають певних рис національної культури тих мов, які вони викладають. За необхідності мова запозичує слова для вираження понять, притаманних чужому мовному мисленню, з чужого мовного середовища. Якщо в україномовному світі відсутні такі напої, як віскі і ель, а в англomовному світі немає таких страв, як вареники і борщ, то такі поняття виражаються за допомогою слів, запозичених з відповідної мови. Складнішою виявляється ситуація, коли одне й те ж поняття по-різному – надмірно або недостатньо – словесно виражається в різних мовах [З.с.56]

*Розглянемо приклад вираження реальності. Щоб назвати палець англійською, необхідно уточнити, що мається на увазі: палець руки або ноги, і якщо руки, то який палець, тому що, як відомо, пальці, крім великого, у англійців називаються *fingers* великий палець — *thumb* а пальці ноги — *toes* . Українському словосполученню *десять пальців* еквівалентно англійське *eight fingers and two thumbs* (вісім пальців і два великих пальця), а *двадцять пальців* — це *eight fingers, two thumbs , and ten toes* (вісім пальців, два великих пальця (на руках) і десять пальців (на ногах)). Форма вираження одного і того ж шматочка реального світу викличе в україномовного, який вивчає англійську мову, відчуття надмірності (навіщо ділити пальці на *fingers* , *thumbs* , *toes*?), а у англійця, який вивчає українську мову, – недостатності (три різних з точки зору англійського мовного мислення поняття об'єднані в одне — палець).*

Хоча безеквівалентність і неповна еквівалентність досить поширене

явище в різних мовах, передбачається, що більшість слів у різних мовах є еквівалентними, в їх основі лежить міжмовне поняття, тобто вони містять однакову кількість понятійного матеріалу, відображають один і той же шматочок дійсності. Наявність міжмовних синонімів викликає великі сумніви. Тому проблема міжмовних відповідностей заслуговує всебічного аналізу. Надзвичайно важко знайти різномовні слова, що виражають одне й те ж поняття і не відрізняються один від одного емоційно-експресивною, стильовою або яким-небудь іншим видом консонантної інформації. Відмінність лінгвістичної, власне мовної інформації, різна лексико-фразеологічна сполучуваність, абсолютно різні соціолінгвістичні конотації, обумовлені культурою, звичаями, традиціями різних мовних колективів (не говорячи про залежність від місця, часу, мети та інших обставин комунікації) не можуть не впливати на семантику і вживання слова. Це робить питання про наявність міжмовних синонімів (і міжмовних еквівалентів зокрема) досить проблемним. Штучне вичленовування понятійного значення і встановлення на цій підставі міжмовного зіставлення може спотворити картину і бути поганим прикладом для тих, хто вивчає іноземну мову.

Список використаних джерел

1. Брутян Г. А. Язык и картина мира / Г. А. Брутян. – М.: Т-во «Философские науки». – 1973. – №1. – С. 108–115.
2. Верещагин Е. М. Язык и культура. / Верещагин Е. М., В. Г. Костомаров. М., 1990, с. 51.
3. Виноградов В. С. Лексические вопросы перевода художественной прозы / В. С. Виноградов. – М., 1978, с. 56
4. Текст как явление культуры. / Антипов Г. А., Донских О. А., Марковина И. Ю., Сорокин Ю. А.– Н., 1989, с. 75.
5. Терминасова С. Г. Язык и межкультурная коммуникация / С. Г. Терминасова – 2000, с.38–51.

УДК 81-2:316.347=161.2=111 (73)

Анастасія Зубова

Науковий керівник – к.ф.н, доцент Н.М. Лебедєва

**ПОРІВНЯЛЬНЕ ВИВЧЕННЯ МЕНТАЛІТЕТУ УКРАЇНЦІВ ТА
АМЕРИКАНЦІВ. ЙОГО ВИРАЖЕННЯ В МОВНИХ КОНТАКТАХ**

У статті викладено результати спостережень українського та американського менталітету. Досліджуються особливості національних манер та поведінки в суспільстві.

Ключові слова: менталітет, індивідуалізм, ідеалізм.

The article deals with the results of observations of the Ukrainian and American mentality. The features of national's maners and behavior are explored.

Key words: mentality, individualism, idealism.

«Знову припаркував свій джип на газоні – ось цей безглуздий український менталітет». «Все навколо крадуть і роблять вигляд, що ні до чого – цій країні вже нічим не допоможеш». Приклади можна продовжувати ще і ще. Ці та інші подібні висловлювання ви напевно чули в гарячих дискусіях, чули від своїх друзів або навіть вимовляли самі. Простіше сказати: «Не дивно, це все наш менталітет», – і багатозначно зітхнути, побачивши мовчазну згоду в очах співрозмовника, ніж намагатися знайти будь-яке інше пояснення поведінки. Але, як правило, в тому, що люди залишають гори сміття після свого пікніка, їздять на машині смугою громадського транспорту і беруть хабарі, винен зовсім не менталітет, а погане виховання і кульгава совість.

Щоб розібратися, яким насправді є український менталітет і в чому він винен, потрібно повернутися до витоків і основ. Почнемо з визначення. Менталітет – це сукупність генетично і соціально обумовлених ознак, які властиві певному етнічному співтовариству (нації) і визначають спосіб

групової реакції в тих чи інших ситуаціях. Менталітет формується у людини в процесі виховання, взаємодії з іншими, самоідентифікації, під впливом національної культури і закладених в нас уявлень про життя.

Точної формули українського менталітету не існує – історики і дослідники не завжди одностайні в цьому визначенні. Але є загальні ознаки, в яких вони сходяться: нам з народження властивий індивідуалізм, релігійність, ідеалізм, емоційність, толерантність та інші риси. Розберемося по порядку.

Індивідуалізм вважається однією з головних рис, притаманних українському народові. Це визнавав ще Михайло Грушевський у своїй роботі «Хто такі українці, і чого вони хочуть». Українцям, за його словами, властива саме європейська модель мислення з індивідуалізмом і прагненням до самодостатності [1, с. 240].

Якщо говорити про відмінності між собою європейських народів, тут українці теж мають свої особливості: якщо у німців, наприклад, розум і раціональні рішення завжди перемагають емоції, то в українців – навпаки. Той факт, що рішення ми часто приймаємо не головою, а серцем, пояснюється національним менталітетом. Цю особливість називають кордоцентричною. Крім того, в нас закладена толерантність і терпимість: ми поважаємо інших і виступаємо за рівність [2, с. 151].

А тепер про характерні для українського світогляду особливості. Основними рисами мозаїки «української душі» виявилися: хазяйновитість, універсальність, миролюбність, сміливість, волелюбність, духовність, обдарованість, сентиментальність, сердечність, відкритість, кмітливість, життєрадісність, почуття гумору, повага до родини.

Українці мають якості, які гальмують економічний розвиток України. Багато з нас не можуть похвалитися цілеспрямованістю і рішучістю. Для більшості характерна обережність. Ми не любимо ризикувати, довго зважуємо «за» і «проти». Навіть при наявності знань, ерудиції, досвіду нерішучість набагато знижує «коефіцієнт корисності». Тому в Україні не

вистачає ініціативних харизматичних особистостей.

Українець – універсал. Він легко опановує кілька суміжних професій, у скрутних ситуаціях уміє швидко знайти нестандартне рішення. У цьому йому допомагає його особливе світовідчуття: з оптимістичним началом, образністю і прагненням все прикрашати [3, с. 108].

Є надія, що економічні зміни в нашому життєлюбному суспільстві підуть швидко і «з вогником». Українці довго запрягають, але потім їх не зупинити! Головне – поставити перед собою таку мету і робити все, щоб її досягти.

Узагальнивши особливості українського менталітету, переходимо до американського.

Attitude is everything

Напевно, найбільша особливість американців, що відрізняє їх від українців і від інших народів взагалі, – їхнє ставлення до життя. Американці надзвичайно позитивні і надмірно емоційні. Якщо щось добре, то це не просто добре, це «*great*», «*fantastic*», «*awesome*» і тому подібні прикметники. Тут прийнято посміхатися, хвалити, випромінювати оптимізм. Американці рідко показують поганий настрій або скаржаться на життя. Кислі, вічно незадоволені обличчя тут не дуже популярні [4, с.118].

Вміння слухати

Саме незвичне в спілкуванні в Америці перший час – це те, що тебе уважно слухають. Це дуже дивне відчуття після України, що тебе ніхто не перебиває, незважаючи на нерідний англійський і акцент. Американці вміють слухати, і найбільший challenge для нашої людини – це навчитися слухати і не перебивати.

Сильна етика

У Штатах сильна корпоративна етика. У чому це виявляється під час роботи? Американці дуже рідко пліткують і обговорюють за спиною своїх колег або навіть боса. Ніколи не перекладають свою провину на інших і не намагаються знайти крайнього, якщо щось пішло не так. Вони ніколи не

покажуть, що ви чогось не знаєте або не вмієте, і вже тим більше не будуть жартувати над цим. Тут не прийнято публічно вичитувати.

Work-life balance

При всій легендарній працездатності американців, вони не живуть роботою і намагаються розділяти роботу й особисте життя. Шеф не буде дзвонити вам пізно ввечері, щоб обговорити важливий проект. Швидше за все він навіть не знає ваш телефон, в крайньому випадку напише в месенджер. Іноді навіть може здаватися, що ваша робота нікому не потрібна, оскільки інтерес до неї виявляють тільки під час щоденних standup-мітингів.

Довіра

У Штатах прийнято довіряти людям. І навіть більше того, вираз недовіри вважається образливим, а американці дуже педантичні з приводу чужих почуттів і емоцій. В Америці довіряють вам до тих пір, поки ви не довели зворотнє. Тому, незважаючи на відсутність жорсткого контролю, зловживати довірою американців не варто.

Про що говорити

Розмови на роботі тут більше схожі на small talk. Зайва політкоректність перекреслює безліч тем: про політику не можна, про релігію не бажано, про жінок взагалі табу, начальство обговорювати не етично. Про що ж тоді американці говорять? Ось кілька популярних тем:

- Про їжу. Американці люблять поїсти і поговорити про те, хто що їв, приготував, пробував. До речі, багато чоловіків тут люблять готувати.
- Про спорт. Правда, тут у вас спочатку мало шансів, тому що найпопулярніші види спорту – це бейсбол і американський футбол, в яких ми нічого не розуміємо.
- Величезна тема – це TV-шоу і серіали. Їх дуже багато, і вони дуже популярні.
- Про сім'ю кажуть, якщо співрозмовник сам ініціює про це розмову, оскільки в особисте життя лізти теж не прийнято.
- Робота, звичайно ж, найбезпечніша тема на роботі.

Індивідуалізм та ініціатива

Індивідуалізм є частиною американського способу життя, і американця з дитинства привчають до того, що він будівельник свого щастя. Якщо ви хочете рухатися вперед, то повинні самі про це заявляти і виявляти ініціативу. Тут взагалі не популярне питання «чому?», Наприклад, «чому ви поїхали на червоне світло?». Вважається, що якщо доросла людина щось робить, у неї на це є свої причини і це її особиста справа. [4, с. 129]. Тому, якщо вам щось не дали, не пояснили, не включили в цікавий проект, про це треба говорити, а не сподіватися, що хтось запропонує. Американці вміють «продавати» себе і не соромляться говорити про свої сильні сторони. Це важлива навичка в американській кар'єрі. Америка – це країна, де треба вміти продавати і просувати. І в першу чергу себе.

Ось такі склалися думки. І це ще один доказ, що у нас, жителів різних країн, нібито і у всіх все схоже і в той же час культури цілковито протилежні одна одній.

Список використаних джерел

1. Грушевський М. С. Хто такі українці і чого вони хочуть / М. С. Грушевський. – К.: Т-во «Знання» України, 1991. – 240 с.
2. Зборовська Н. Фемінний характер української ментальності: (За допомогою літературного дзеркала) / Н. Зборовська. - Сучасність. - 2001. - № 7-8 . - С. 146-155
3. Лобань Т. Особливості українського менталітету та його вплив на процес державного будівництва в Україні / Т. Лобань. - Людина і політика. - 2004. - № 4. - С. 106-112.
4. Терминасова С. Г. Язык и межкультурная коммуникация / С. Г. Терминасова - 2000, с.112-131.

УДК 81'276.6:355

Марія Іщенко

Науковий керівник – к.п.н., доцент В.М. Мелконян

**ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МОВИ ЛІТЕРАТУРИ
РІВНИННОЇ ШОТЛАНДІЇ**

Стаття присвячена мові рівнинної Шотландії. Особлива увага приділяється історії формування та розвитку «Скотс». Досліджуються граматичні особливості мови, причини їх появи та місце у творах шотландських поетів.

Ключові слова: мова, Скотс, граматики, мовні особливості.

The article deals with the language of lowland Scotland. Particular attention is paid to the history of the formation and development of Scots. The grammatical features of the language, the reasons for their appearance and role in the texts of Scottish poets are explored.

Key words: language, Scots, grammar, linguistic peculiarities.

Шотландська рівнинна мова – мова германської групи індоевропейської мовної родини. Ця мова є результатом розвитку місцевого діалекту староанглійської мови. Регіональна мова рівнинної Шотландії, відома як Скотс, сформувалася на основі північних діалектів середньоанглійської мови. Виділення Скотс з північно-англійських діалектів в самостійну мову відбулося в XV ст., причиною цього стало набуття Шотландією політичної та культурної незалежності. Поява потреби в стандартизованій державній мові призвела до поступового формування багатofункціональної регіональної мовної норми на території Шотландії.

Метою нашої статті – дослідити найважливіші граматичні особливості Скотс та простежити їх наявність в авторській мові художніх текстів.

М. Хекер зазначає, що «відсутність всебічного опису граматики Скотс

або шотландської англійської обумовлена тим, що довгий час до неї ставилися як до спотвореної англійської граматики, яку слід не описувати, а виправляти» [4, с. 11-12]. У зв'язку з цим вважаємо, що підхід до розгляду лінгвістичних особливостей тексту з точки зору змін їх у зв'язку з соціокультурними особливостями того чи іншого періоду, а також індивідуального ставлення автора до мови своїх творів, може мати цікаві результати.

Як матеріал дослідження обрано поетичні твори, написані на Скотс (XVIII-XX ст.). Серед авторів А. Ремзі, Р. Фергюссон, Р. Бернс, В.Скотт, Дж. Хогг, Х. Макдермід, С. Г. Сміт, Ш. Блекхолл, Д. Первес. Усі це фігури, які зробили значний внесок у розвиток літератури рівнинної Шотландії та її мови – Скотс, причому мова їхніх творів належить до різних діалектних та наддіалектних літературних традицій.

Як було зазначено вище, Скотс зазвичай розглядають, протиставляючи його літературній англійській мові. Це протиставлення чітко простежується і в творах художньої літератури, особливо в прозі XIX-XX ст., де Скотс, як правило, використовується в діалогічному мовленні героїв, шотландців за походженням, а літературна англійська мова – як основна мова оповіді. Важливо підкреслити, що спочатку в XV ст. та на початку XVI ст. обидві мови мали одну загальну назву «Інгліс».

Першим письменником, який заявив в 1513 році про право «Скотс» на незалежне існування відносно «Інгліс», був Гавейн Дуглас [2, с. 10]. Проте конфлікт не був таким гострим. Більш того, запозичення записів, морфологічних, синтаксичних і лексичних одиниць з англійської мови було звичайною справою. Запозичення з англійської вважалося виправданим в таких випадках:

- 1) якщо запозичення допомагало заповнити існуючу лексичну пустоту;
- 2) якщо запозичення сприяло збагаченню тексту в плані виразності;
- 3) якщо шотландський автор навмисно наслідував англійським авторам (у ранній період (старошотландський) найчастіше наслідували Дж. Чосера і

Дж. Лідгейта).

Деякі ентузіасти, які використовували Скотс в письмовій сфері, найчастіше як мову своїх творів паралельно використовують і англійську мову. Слід зазначити, що, незважаючи на війни, XVIII ст. в цілому було успішним періодом для Шотландії. На тлі цього підйому зростає національна і мовна самосвідомість, з'являються автори, які пишуть на Скотс, причому такі яскраві постаті в історії шотландської літератури, як А. Рамзі, Р. Фергюссон, Р. Бернс, В. Скотт.

Проте ставлення до Скотс у вищих шарах суспільства в цілому як і раніше залишалося негативним. Новий підйом національної і мовної самосвідомості припадає на XX ст. – період після закінчення першої світової війни. Жалюгідний стан економіки, зростання централізації державного апарату, неувага влади до місця Шотландії в культурному житті країни – все це призвело до зміцнення позицій націоналістів в середовищі інтелігенції [1, с. 73]. У цей час поет Х'ю Макдермід і група його однодумців заявляють про намір створити наддіалектний варіант Скотс «Лаланс», який міг би стати літературним стандартом і виконувати всі функції офіційної державної мови. Незважаючи на те, що створений варіант так і не отримав офіційного статусу, всі зусилля щодо його створенню не пройшли без сліду: зросла увага до Скотс з боку громадськості, було створено інструкцію для тих, хто пише на Скотс (так звана *Scottish Style Sheet*), в якій були закріплені основні орфографічні правила та рекомендації; заснований філологічний журнал «Лаланс»; крім того, серед письменників і поетів, які пишуть на Скотс, влаштовуються поетичні змагання.

Грамматичні особливості мови творів:

- нетипова для літературної англійської мови координація підмета і присудка, особливість якої полягає в тому, що закінчення -s може з'являтися у дієслова в дійсному способі теперішнього часу: 1) в 1 ос. одн., на позначення регулярної дії («*I rises ilka day at sax*»), на позначення справжнього історичного часу або, коли в якості, що підлягає аналізу,

виступає відносний займенник («*It's me that comes first*»); 2) коли підмет виражено займенником 2 ос. одн. («... *thou's met me in an evil hour*»); 3) коли підмет виражено іменником у множині («... *when the kye comes hame*») [3, с. 112];

- заперечення, утворене за моделлю «допоміжне / модальне / смислове дієслово + клітика -на »: « *They canna sit for anger ...* » (Р. Бернс «Свята ярмарка») / «*The wund-blawn flouers clauchtsna the tree*» (Д. Первес «Пісня про сніжно-білі вершини»); а також заперечення, що найчастіше виявляється в поєднанні зі скороченою формою допоміжного дієслова ('ll; 's) і утворюється за допомогою заперечного займенника по: «*I'll no begink the instincts thistlewise that dern - and canna show*» (Х. Макдермід «П'яний і чортополох»); граматичні шотландизми, представлені модальними дієсловами, а саме, так званими подвійними модальними дієсловами 'Will can', 'might could', 'might should': «*I show my hert - wha will can see*» (Х. Макдермід «П'яний і чортополох»), а також конструкціями типу «Допоміжне дієслово + maybe + смислове дієслово»: «*It'll mibbie be safer*» (Д. Рорі «Обережність»), які А. Дж. Ейткен відносить до «прихованих» шотландизмів;

- Participle I на -and / -an, яке Скотс успадкував від нортумбрійського діалекту давньоанглійського мови, і яке виявилось в Скотс набагато стійкіше, ніж Participle I на -end в літературній англійській мові: «*Ye saw't floweran in my breast ...*» (С. Г. Сміт «Мандрагорове серце»)

Форму Participle I на -and / -an, що зустрічається в текстах ХХ ст., можна назвати архаїзмом. Уживання цієї особливості авторами ХVІІІ ст. і частково ХІХ ст. було, здебільшого органічним, хоча б завдяки наслідуванню класикам або використанню діалектних особливостей, як, наприклад, у Р. Бернса. Дж. Маррі у своїй праці, присвяченій південношотландським діалектам, зазначає: «Жителю півдня Шотландії буде також дивно чути форму eating, використовувану і в формі герундія eiting, і в формі Participle I eatand, як для англійця буде дивним уживання тільки дієслова will тоді, де

потрібно використовувати shall» [5, с. 211].

Наявність цих граматичних особливостей в письмовому Скотс ХХ ст. говорить про експериментування в галузі мови, про широкий розмах індивідуальної авторської мовної творчості в цей період. Граматичні особливості текстів можуть сказати багато про уяву автора, про ідентичність мови творів, про відношення до цієї мови на певному етапі суспільного розвитку.

Список використаних джерел

1. Павленко А. Е. О роли личности в языковом строительстве (языкотворчество шотландского поэта Хью Макдермида) // Сборник научных трудов всероссийской научной конференции «Наука о языке и человек в науке», Т. 2 / А. Е. Павленко – Таганрог : Типография Ступина А. Н., 2010. – С. 70–76.
2. Dossena M. Scotticisms in grammar and vocabulary / M. Dossena. – Edinburgh : John Donald Publishers, 2005. – 178 p.
3. Grant W. Manual of modern Scots / W. Grant, J. M. Dixon – Cambridge University Press, 1921. – 500 p.
4. Häcker M. Adverbial clauses in Scots. A semantic-syntactic study / M. Häcker. – Berlin-New York : Mouton de Gruyter, 1999. – 306 p.
5. Murray J. The dialect of the Southern counties of Scotland: its pronunciation, grammar, and historical relations // Transactions of the Philological Society / J. Murray. – London-Berlin : Asher & Co-Unter den Linden, 1873. – 251 p.
6. Purves D. A Scots Grammar : Scots grammar and usage / D. Purves – Edinburgh : Saltire Society, 1997. – 160 p.

ПОНЯТТЯ ІНТЕРМЕДІАЛЬНОСТІ В СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

Стаття присвячена поняттю інтермедіальності у царині сучасної лінгвістики. Окреслено основні можливості й вихідні положення для розвитку теорії інтермедіальності. Описано концепції інтертекстуальності як базові для інтермедіальних досліджень. Особливу увагу приділено трактуванню цього поняття у працях вітчизняних мовознавців.

Ключові слова: *медіальність, інтермедіальність, теорія інтермедіальності, інтертекстуальність.*

The article deals with the notion of intermediality in the sphere of contemporary linguistics. The author describes basic possibilities and sources for the development of intermedial theory as well as conceptions of intertextuality being the ground for intermedial researches. The attention is drawn to the rendering of this notion by native linguists.

Key words: *mediality, intermediality, intermedial theory, intertextuality.*

Постановка проблеми. У сучасній лінгвістиці поширеним є диференційоване трактування інтермедіальності як базового поняття інтермедіальних досліджень. Медіальність в цілому корелює зі значенням комунікативного коду, що провокує дисонанс у розмежуванні медіальності як лінгвістичного поняття і медійності як поняття інформаційної сфери.

Саме тому **метою** дослідження є аналіз основних публікацій з питань інтермедіальності і виявлення найбільш специфікованого визначення цього поняття, прийнятного у лінгвістиці.

Можливості для розвитку теорії інтермедіальності забезпечені такими

вихідними положеннями:

1) семіотизація форми: художня форма бере активну участь в інформаційному обміні;

2) диференціація форми: художні форми різних видів мистецтва наділені специфічними рисами, які детермінуються особливостями свідомості;

3) релятивізація форми: художні форми різних видів мистецтва знаходяться у стані взаємообміну та взаємодії одна з одною.

До того ж, становлення поняття інтермедіальності стає можливим завдяки двом базовим концепціям теорії інтертекстуальності, які можна сформулювати у формі двох максим: 1) кожен текст складається з цитат інших текстів; 2) кожен текст закодовано множинністю кодів.

Перша максима передбачає онтологічну гетерогенність тексту, його залучення до мовленнєвого процесу. Виходячи з твердження, що витвір будь-якого виду мистецтв можна сприймати як текст і своєрідну знакову систему, ця максима є актуальною не тільки для словесних текстів.

Друга максима витікає з наявності кодів у знакових системах. Це положення характеризує культурне обумовлення інтерпретації тексту, а отже, акцентує соціальний аспект текстової комунікації. Саме ця максима дозволяє поняттю інтертекстуальності вийти за межі словесного тексту і розвиватися у сфері невербальної комунікації [3; с. 8].

Труднощі у спробах уніфікувати поняття «інтермедіальність» спричинені неоднорідністю цього явища, що включає в себе кілька суміжних дискурсів і складні взаємозв'язки синтезу мистецтв, інтертекстуальності, екфразису (розкриття засобами літератури ідейно-естетичного змісту творів малярства, музики, архітектури тощо). Поняття «синтез мистецтв» можна вважати синонімічним відносно поняття інтермедіальності в його широкому сенсі. Однак, у вузькому сенсі інтермедіальність виступає властивістю винятково вербального тексту. У цьому випадку у сферу сприймання потрапляє цілісне повідомлення, що містить кілька планів зі складною кореляцією. Види мистецтва в такому літературному творі знаходяться у

співвідношеннях пре- і посттексту, тому кожен окремий вид мистецтва не просто додає інформацію (як у випадку із синтезом), а примножує її [2].

На сьогодні не існує універсальної класифікації інтермедіальності. О.Ю. Тимашков акцентує увагу на семіотичному розумінні інтермедіальності й виділяє 4 підходи до її класифікації:

1) Інтермедіальність як синтез медіа, результатом якого є виникнення певної цілісності. Такий підхід передбачає виявлення мономедіальних форм як результату диференціації в суспільстві й мові; чітке розмежування інтермедіальної форми й сукупності перехресних медіа; здатність синтезу медіа сформувати цілісність художнього твору.

2) Трансмедіальна інтермедіальність як співвідношення виявів одного й того ж нарративу в різних медіа (наприклад, втілення одного сюжету засобами різних видів мистецтва). Наративи незалежні від медіа, здатні виявити їх взаємозв'язки, відмінні й подібні риси.

3) Трансформаційна інтермедіальність як репрезентація одних медіа іншими. У цій позиції інтермедіальність передбачає заміну однієї знакової системи іншою, трансформування інформації при переході в інші медіа.

4) Онтологічна інтермедіальність передбачає наявність спільних і відмінних рис у різноманітних медіа, наприклад, у музичній поезії або театральній прозі, що обумовлено особливостями цих медіа та їх системністю [3; с. 13].

Таким чином, учений розуміє інтермедіальність у двох аспектах: як характеристику внутрішньої композиції в межах одного тексту і тип позакомпозиційного зв'язку різних видів мистецтва, коли між ними виникає своєрідна художня цілісність.

Дж. Верстрат вважає, що існує принципова різниця між інтермедіальністю, мультимедіальністю і трансмедіальністю. Він визначає мультимедіальність як співіснування різних медіа в межах одного об'єкта без їх злиття чи зміни вихідної структури. Прикладом мультимедіа є вебсайти, розважальні телевізійні програми, новини. Трансмедіальність, на думку

вченого, – трансформація одного медіума в інший (екранізація роману або створення комп'ютерної гри на основі існуючого сюжету). Інтермедіальність – взаємозв'язок різних видів мистецтва й медіа в межах одного об'єкта із таким характером взаємозв'язків, коли вони трансформують одне одного і призводять до появи нової форми мистецтва [1; р. 10].

Отже, інтермедіальність – розгалужене поняття, яке досліджують з кількох позицій. Основним у цьому дослідженні і найбільш специфікованим визначенням вважаємо дефініцію Дж. Верстрата, який розуміє інтермедіальність як взаємозв'язок різних видів мистецтва й медіа в межах одного об'єкта і відділяє це поняття від понять «мультимедіальність» і «трансмедіальність». Перспективою подальших досліджень є виявлення відмінностей між інтермедіальністю й мультимодальністю як суміжних семіотичних понять.

Список використаних джерел

1. Verstraete G. Intermedialities: A Brief Survey of Conceptual Key Issues [Text] / G. Verstraete // Acta Univ. Sapientiae, Film and Media Studies. – 2010. – № 2. – Р. 7-14.
2. Петракова А.С. Интермедиаальный текст современной балетной рецензии [Электронный ресурс] / А.С. Петракова – Режим доступа : https://lomonosov-msu.ru/archive/Lomonosov_2015/data/7034/uid84985_report.pdf
3. Тимашков А.Ю. Интермедиаальность как авторская стратегия в европейской художественной культуре рубежа XIX-XX веков : автореф. дис. на соиск. канд. искусствовед. : 17.00.09 / А.Ю. Тимашков. – СПб, 2012. – 26 с.

Ірина Малиновська

Науковий керівник – к.п.н., доцент А.В. Воробйова

**ЕТНОГЕНЕЗ І ЦИВІЛІЗАЦІЯ. ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА
ВИКОРИСТАННЯ ТЕРМІНІВ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ
МОВАХ**

У статті досліджено сутність понять «цивілізація», «етногенез» та «етнос». Також здійснено спробу дати порівняльну характеристику даних понять та особливості їх використання в англійській та українських мовах.

Ключові слова: *етногенез, етнос, етнічні групи, цивілізація, Urheimat, культура.*

The article deals with the meanings of the concepts «civilization», «ethnogenesis» and «ethnos». The comparative description of these historical terms and the specificity of the words usage in the English and Ukrainian languages are considered too.

Key words: *ethnogenesis, ethnos, ethnic groups, civilization, Urheimat, culture.*

Після досягнення Україною незалежності надзвичайно гостро постала необхідність наукового та ідеологічного обґрунтування права нашого народу на власну самостійну державу. У цьому контексті на перше місце висувається пошук витоків та джерел становлення українського етносу. Пошуками відповіді на це складне та досі не вирішене питання займаються дослідники в галузі історії, археології, лінгвістики, генетики тощо. Зв'язок історичних та філологічних досліджень може допомогти вирішити низку важливих наукових завдань, таких, як правильність інтерпретації термінів «етногенез», «етнос» та «цивілізація»; пояснення їх семантики; етимологія даних понять; необхідність точно й доцільно використовувати терміни в мові тощо.

Адже, не дивлячись на особливості мислення у різні часи й у різних країнах світу, дослідження власного етногенезу було і залишається основою для побудови усїєї подальшої етнічної історії народу, складення певної думки про себе з-поміж інших етносів. В останні двадцять років розв'язанням означеної проблеми займались такі дослідники, як С. Хантінгтон, М. Михальченко, Ю. Яковець, Л. Залізник, К. Ламберг-Карловський та інші.

Етногенезом (від грецького «етнос» – «група людей, нація» і «генезис» – «початок, розвиток») називають «становлення та розвиток певної етнічної групи» [1, с. 121]. Це може супроводжуватись розвитком процесу самоідентифікації, який виникає як результат зовнішньої ідентифікації.

В українській історичній науці термін «етногенез» означає процес формування та розвитку етнічних спільнот. Традиційна оцінка етносів визначається особливостями певної мови, культури та антропологічних характеристик [2, с. 416].

У межах історичної науки термін «етногенез» був запозичений з англійських праць, як поняття, яке пояснювало витоки та еволюцію так званих варварських етнічних культур, позбавлених метафоричних коннотацій з біології, «природних» зароджень та росту [3, с. 13 – 24]. Ця точка зору тісно пов'язана з поглядами австрійського історика Гервіга Вольфрама та його послідовників, які стверджували, що така етнічна приналежність не є ознакою справжньої генетично спадкової спільноти – «племені».

Поняття «етнос» та «етнічна група» означають категорію людей, які ідентифікують один одного, виходячи з певних подібних ознак, наприклад, спільного походження, мови, соціальної спільноти, культури чи нації [4, с. 379]. Ці терміни мають подібне значення і в українській історичній науці.

Етнічність, як правило, є спадковим статусом, заснованим на традиціях суспільства, в якому живе та чи інша особа, а також її походженням. Приналежність до етнічної групи, як правило, визначається спільною культурною спадщиною, походженням, історією, батьківщиною, мовою або

діалектом, символічними системами, такими як релігія, міфологія, мистецтво та зовнішній вигляд.

Етнічність часто використовується як синонім до більш поширених термінів, таких як «нація» чи «народ». В англійській мові це також може використовуватись при позначенні чогось екзотичного, як правило, пов'язаного з культурами іммігрантів, які прибули після заснування регіону-засновника. Наприклад, *ethnic white* – «етнічний білий», *ethnic restaurant* – «ресторан етнічної кухні», *ethnic latino* – «етнічний латиноамериканець», *ethno-style* – «етно-стиль (в одязі, інтер'єрі)» тощо.

Термін «етнічний» походить від грецького слова *ἔθνος* – етнос. Спадковим терміном в англійській мові для цього поняття може бути поняття «*folk*», яке з періоду пізнього Середньовіччя використовувалось для позначення племен та народів, що активно піддавались латинації.

В ранній сучасній англійській мові і до середини XIX століття поняття «*ethnic*» було рівнозначним поняттям «*pagan*» та «*heathen*» у розумінні розрізнених народів та племен, які ще не входили в межі християнської ойкумени [5, с. 11 – 17].

Кожна етнічна група має свою батьківщину. Для передачі цього поняття в англомовних наукових працях часто використовують німецький термін «*Urheimat*».

Urheimat (з германської *ur* – «спадковий, початковий» та *Heimat* – «дім, батьківщина») є лінгвістичним терміном, який умовно позначає гіпотетичну батьківщину певних племен, що розмовляли так званими протомовами. Оскільки існування та походження протомов часто є невизначеним, час, місце розташування та існування *Urheimat* часто також невизначені.

Терміни «*Urheimat*» та «етногенез» дуже тісно пов'язані з поняттям «цивілізація». Традиційно це поняття позначає будь-яке складне суспільство, яке характеризується розвитком міст або протоміст, соціальною стратифікацією, наявністю культурної еліти, символічними системами спілкування та відокремленням від природного середовища [6, с. 250].

Українські дослідники розглядають термін «цивілізація» в історико-філософському значенні як єдність історичного процесу і сукупність матеріальних, технічних і духовних досягнень людства. З іншого боку цивілізацію вважають етапом світового історичного процесу, пов'язаним з досягненням певного рівня суспільності (етап саморегуляції та самопродукування з відносною незалежністю від природи та диференціацією суспільної свідомості).

Локальні цивілізації є інтегральними системами, що представляють комплекс економічних, політичних, соціальних та духовних підсистем і розвиваються відповідно до законів життєвих циклів [7, с. 110 – 149].

Цивілізації тісно пов'язані з іншими соціально-політичними та економічними характеристиками, такими як централізація, одомашнення тварин, розподіл праці, монументальна архітектура, система оподаткування, сільське господарство та поширення експансіонізму.

Зазвичай цивілізації виникають на густонаселених територіях та в соціумах, розділених на ієрархічні соціальні класи з правлячою елітою та підлеглими міськими та сільськими населенням, які займаються інтенсивним землеробством, збиральництвом, маломасштабним виробництвом та торгівлею. Цивілізація концентрує владу, розширюючи людський контроль над природними системами, а також над іншими соціумами.

Таким чином, ми дослідили та намагалися порівняти використання певних історичних термінів в українській та англійській мовах. Ми можемо зробити висновок, що такі поняття, як етногенез, етнос, етнічна група, цивілізація, культура тощо, є універсальними і практично у всіх випадках використовуються в одному і тому ж значенні.

Список використаних джерел

1. Залізник Л. Л. Первісна історія України / Л. Л. Залізник — К.: Вища школа, 1999. — 264 с.
2. Старобинский Ж. Слово «цивилизация» // Поэзия и знание. История

литературы и культуры. В 2 томах / Ж. Старобинский — М.: Языки славянской культуры, 2002. — Т. 1. — 496 с.

3. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций / С. Хантингтон — М.: АСТ, 2003. — 603 с.

4. Cohen R. Ethnicity: Problem and Focus in Anthropology / R. Cohen // Annu. Rev. Anthropol. — 1978.

5. Conceptions of Ethnicity in Early Medieval Studies. Debating the Middle Ages: Issues and Readings / Ed. By L. K. Little, B. H. Rosenwein — Blackwell, 1998.

6. Kulikowski M. Rome's Gothic Wars / M. Kulikovsky // Cambridge University Press, — 2006.

7. Lamberg-Karlovsky C. C. Archaeology and Language: The Indo-Iranians / C.C. Lamberg-Karlovsky // Current Anthropology Volume 43, Number 1, February 2002.

8. Tonkin M. History and Ethnicity / M. Tonkin, M. McDonald, M. Chapman. — London, 1996.

9. Webster N. An American Dictionary of the English Language / N. Webster. — Springfield: George & Charles Merriam, 1845.

10. Wenskus R. Comparative study of German ethnogeneses is Stammesbildung und Verfassung / R. Wenskus. — Berlin: Cologne and Graz, 1961.

УДК 81'373.613

Тамара Мандич

Науковий керівник – к.ф.н., доцент О.П. Карабута

АНГЛОМОВНІ ЕЛЕМЕНТИ В ТЕРМІНОСИСТЕМІ БАСКЕТБОЛУ

Статтю присвячено англіцизмам, що входять до термінологічного корпусу баскетболу. Проаналізовано способи входження іномовних елементів до лексичного рівня сучасної української мови. Визначено роль запозичень у коментаторському мовленні.

Ключові слова: *англіцизм, спортивний дискурс, терміносистема.*

The article deals with the English borrowings included to the terminological basketball body frame. The ways of entering foreign-language elements into the lexical level of modern Ukrainian language are analyzed. The role of borrowings in commentator's speech has been determined.

Key words: *English borrowings, sports discourse, terminology system.*

У спортивному дискурсі вживають велику кількість мовних засобів на позначення ігрових понять. Виникає потреба їх вивчення, особливо у спонтанному мовленні професійних спортивних коментаторів, які працюють у прямих ефірах. На переконання І. Дегтярьової, «спортивна терміносистема є однією з найбільш активних і мобільних у своєму формуванні, розвитку й поширенні у професійних і поза професійних сферах комунікації» [2, с. 9].

Питанням спортивної термінології, зокрема баскетбольної, займалися такі вчені, як І. Варнавська, І. Дегтярьова, О. Рассказов, І. Цап, М. Цап та інші. Як правило, дослідники працюють над словниковими вибірками, але вважаємо за потрібне проаналізувати й ті запозичення та їхні словотвірні трансформації, що мають місце в живому мовленні. Цим пояснюється актуальність обраної теми.

Спортивні ігри, у яких беруть участь українські команди, виникли за кордоном. Тож терміносистема складається зі слів, що є питомими для мови країни-засновниці того чи того виду спорту. Популярністю серед вітчизняних глядачів користується баскетбол, що стабільно транслюють на провідних телеканалах або в режимі «онлайн» на спеціальних веб-сайтах. Метою статті визначаємо аналіз структурно-семантичних особливостей запозиченої лексики, якою сповнені українськомовні коментарі цієї командної гри.

У коментуванні ігрових видів спорту обов'язковою є наявність інтернаціональних термінів, уживання яких стандартизоване й продиктоване називанням ключових понять. Їхні значення закріплені в словниках

іншомовних слів. Такими є англіцизми **аут** – виліт м'яча за бокову лінію [3, с.74]; **аутсайдер** – спортсмен або команда, що посідають останні місця [3, с.74]; **плеймейкер** – гравець, який будує атаки; **пресинг** – активна форма захисту, що обмежує дії суперника [3, с.465]; **фол** – грубий, недозволений прийом [3, с. 617].

Окрім наведених термінів, фіксуємо лексеми іншомовного походження, що ілюструють специфічні поняття баскетболу або виступають дериватами в коментаторських неологізмах, частина з яких закріплюється в лексичній системі української мови. Особливості баскетболу репрезентує низка запозичень з англійської мови, що не тільки ввійшли в українську, але й дещо видозмінилися.

Під поняттям **базер-бітер** розуміють кидок, що потрапив до кошика в момент звучання фінальної сирени. Для цього використовують два англіцизми: **buzzer** – звуковий сигнал і **beater** – калатання. Напр.: *Вимушений кидок, і він не стає базер-бітером, тобто реалізованим («Будівельник»-«Говерла», 18.12.15)*. Злиття англійських слів **air** – повітря та **ball** – м'яч – призвело до утворення поняття **еїрбол**, яким називають кидок, що пролетів задалеко та зависоко від кошика. Напр.: *Зараз еїрбол у виконанні Влада Петренка («Хортиця»-«Галичина», 18.12.15)*. За таким же принципом утворено й назву найвищих гравців команди – **бігмени**, що є поєднанням англійських лексем **big** – великий і **man** – чоловік. Напр.: *Два бігмени зараз будуть активно боротися під щитами («Хортиця»-«Галичина», 18.12.15)*. Перебір фолів, що призводить до пробиття суперниками штрафних ударів або до дискваліфікації гравця-порушника, окреслюється поняттям **фолтрабл**, який складається з двох англійських елементів: **foul play** – нечесна гра та **trouble** – занепокоєння, біда. Напр.: *Фолтрабл стосується першим чином Джеймса («Будівельник»-«Говерла», 18.12.15)*.

Захисну дію, що полягає у стрибку та блокуванні руками кидка з боку суперника, називають **блок-шот**, адже з англійської мови **blocked shot** дослівно означає заблокований кидок. Напр.: *Сергій поставив блок-шот*

вже вдруге у цьому матчі («Одеса»-«Будівельник», 06.12.15). Для позначення кидка, що здійснюється гравцем шляхом вистрибування та проштовхування м'яча в кільце зверху, коментатори вживають спортивний термін **данк**, схожий на англійський оригінал – **dunk** – замочити, пірнати. Напр.: *Я вже почав у захваті пророкувати данк...* («Одеса»-«Будівельник», 06.12.15).

Від загальноспортивного терміну **фол** коментатори згідно зі словотвірною моделлю української мови утворили дієслово **нафолити**, що означає не саме порушення, а неправомірну дію. Напр.: *Нафолити вже обидві команди («Хортиця»-«Галичина», 18.12.15).*

Наведений перелік запозичених слів – лише невелика частина баскетбольної термінології, однак саме ці лексеми активно вживаються українськомовними коментаторами з матчу в матч. Рівень гри команди та індивідуальна майстерність окремого гравця, здатність робити фінти визначають обсяг тих понять, що вербалізуються в коментаторському мовленні іншомовними засобами, а неординарний підхід коментатора та його схильність до творення okazionalizmів призводять до участі запозичених елементів у словотворі та їхнього проникнення до словникового складу сучасної української мови.

Список використаних джерел

1. Англо-русский / Русско-английский словарь: 53000 слов. – Кишенев: «Лумина – Ватра-Ж». – 1994. – 640 с.
2. Дегтярьова І.О. Особливості формування та структурно-семантичної організації англомовної баскетбольної термінології/ І.О. Дегтярьова // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна». – 2012. – №. 27. – С. 9-12.
3. Сучасний словник іншомовних слів [за ред. Семотюка О.П.]. – 2-ге вид., доп. – Х.: Веста: Видавництво «Ранок», 2008. – 688 с.

**ФУНКЦІЙНЕ НАВАНТАЖЕННЯ ЗАПОЗИЧЕНЬ З
АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В УКРАЇНСЬКОМУ МЕДІАПРОСТОРИ**

Стаття присвячена основним принципам запозичення та функційного навантаження англійської лексики в українському медіапросторі. Особлива увага приділяється англіцизмам в мові українських засобів масової інформації.

Ключові слова: *медіапростір, медіа, англійські запозичення, нова лексика, неосемантизми.*

The article deals with the basic principles of borrowing and functional load of English vocabulary in the Ukrainian media space. Particular attention is paid to Anglicisms in the language of Ukrainian mass media.

Key words: *media space, media, English borrowings, new vocabulary, neosemantisms.*

Медіапростір (від англ. *media space*) – це електронні умови, в яких групи людей можуть працювати разом, навіть якщо вони не знаходяться в одному й тому ж місці в той же час. У медіапросторі люди можуть створювати в реальному часі візуальні та звукові середовища, які охоплюють фізично розподілені площі. Вони також можуть контролювати запис, доступ та відтворення зображень і звуків у цих середовищах.

Особливостями медіапростору займалися Боб Стулс та Стів Харрінсон у 1980 році в групі Smalltalk, яка входила до Xerox Palo Alto Research Center (PARC). Стів Харрінсон зазначав, що він разом із Бобом Стулсом винайшли першими медіапростір. Боб Стулс написав перший звіт про проект, описавши постійно відкриті відео, загальні обчислювальні та перебудовувані аудіо

середовища, які створювали пов'язані офісні та публічні простори. Всі дізналися, що вони винайшли щось радикальне, але довелося чекати багато років, щоб зрозуміти, що проект Боба є набагато важливішим, ніж ми раніше думали. Такою є історія винайдення медіапростору [11].

Уперше про важливість медіа задумався видатний канадський науковець Герберт Маршалл Маклуен. Учений дослідив важливість впливу медіа на аудиторію. Медіа розглядаються ним не лише в аспекті засобу передачі інформації, а й в ширшому значенні – як посередник (медіа/медіум) між людиною-суб'єктом і певним об'єктом сприйняття або іншої діяльності. Тобто, медіа – це певне розширення діяльнісних властивостей людини.

У комунікації **медіа** (від англ. *media* – засоби, способи) – це канали та інструменти, які використовують, щоб зберігати, передавати й подавати інформацію або дані. Медіа часто згадують як синонім до мас-медіа або новинних медіа, але в ширшому користуванні вони означають єдине середовище; його використовують, щоб передавати будь-які дані в певних цілях [9].

Потужним джерелом лексичних запозичень у мові українських засобів масової інформації стала англійська мова (частіше її американський варіант) як мова міжнародного спілкування. Серед позамовних чинників, що сприяють появі запозичень, важливу роль відіграють такі чинники як мода, естетичні смаки, намагання мовців вжити слова, що мають конотативне значення. Переважна більшість англіцизмів належить до книжної лексики, рідше – до розмовної. Спостерігається збільшення запозичень з англійської мови на сайтах українських новин. Запозичені слова досить швидко адаптуються в мові-реципієнті, люди майже не помічають іншомовного походження певних слів. Від новозапозичених англійських лексем утворюються похідні слова. Таке явище досить характерне для засобів масової інформації, коли запозичені слова ще не внесені у словник, але активно функціонують серед мас [3].

Явище поширення англiцизмiв у свiтовiй комунiкацiї пов'язане з формуванням у суспiльнiй думцi погляду на англiйську мову як на мову прогресу; створенням сприятливих лiнгвiстичних умов для полегшення запозичення англiйських слiв; збiльшенням популярностi англiйської лiтератури. Це вплинуло на вихiд англiйської мови з верхiвки до широких верств суспiльства.

Євгенiя Карпiловська вважає, що унормування та кодифiкацiя нової лексики передбачають передусiм з'ясування її активностi й значущостi в процесах номiнацiї та комунiкацiї, вiдповiдностi чинним мовним нормам i вже на цiй пiдставi виявлення чинникiв, якi сприяють її стабiлiзацiї в сучаснiй українськiй мовi. Завершенням процесу усталення певної iнновацiї в мовi можна вважати її фiксацiю нормативними словниками (загальномовними чи галузевими) [4, с. 3]. Мовознавцi не встигають вносити до словникових статей новозапозиченi англiцизми, а тi в свою чергу вже широко використовуються в мовi ЗМI i не вважаються новими чи незнайомими, наприклад, смс, фейс-контроль, VIP-вагон тощо.

На думку дослідниці, iнтенсивне оновлення сучасного українського лексикону, в тому числi й словникового складу мас-медiа, спричинило появу чималої кiлькостi номiнацiй зi спiльним означуванням – варiантiв або синонiмiв. Науковець видiляє такi назви:

1) з новим означуванням – новi адаптованi (транслiтерованi чи транскрибованi) та неадаптованi запозичення, так званi вкраплення, якi вводять до складу лексики новi основи та форманти: *месидж / месiдж / меседж / SMS / SMS (смс-)-повiдомлення /SMS'rn (смс-ка) / есемеска* або суфiксiд – основа *-нет* (вiд англ. *net* – «сiтка, мережа») в активно поповнюванiй низцi запозичень i новотворiв на зразок *iнтернет, Рунет, Укрнет, Фрiнет, Євронет, Євроорднет тощо*;

2) новотвори з уже наявними в системi українськiй мови основами й формантами. Сюди авторка вiдносить новотвори – *неосемантизми*, якi становлять результат не морфологiчного (зовнiшнього, мiжслiвного), а

семантичного (внутрішнього, внутрішньослівного) словотворення. Яскравим виявом цієї тенденції поповнення лексикону є також високопродуктивні моделі творення іменників та прикметників з непрямою, перифрастичною семантикою [4, с. 5]. Це слова на зразок: *антирейтинг, антипіар, антипіарний, антипіарити, антименеджер, антименеджерський, антипромоушн /антипромоушен* тощо.

Наприклад, слово *піар / pi-ar / PR / pr* у мові засобів масової інформації є досить варіативною щодо написання, причому до словників української мови занесено лише дві з них - *піар* та *pi-ar*. Це слово стало дуже популярним, із цієї причини виникає багато варіантів у написанні. Продуктивним є морфологічний спосіб словотворення, зокрема суфіксальний (*піарити, піарний, піарський*), префіксальний (*антипіар, антипіарити, антипіарний, антипіарський*), постфіксальний (*піаритися*), основоскладання (*піаровигідний, піаромаркетинговий, піаронатяк, піаророзвод, піарошахрай, рекламопіаро-маркетолог*), словоскладання (*PR-агенція*), аббревіація: *PR, PR-агенство, PR-акція /pr-акція, PR-бібліотека, PR-галузь, PR-директор, PR-портал, PR-кампанія, PR-клуб, PR-компанія, PR-консалтинг, PR-консультант, PR-маркетинг, PR-менеджер, pr-підтримка, PR-послуга, PR-спеціаліст, PR-спільнота, PR-технологія*) тощо. Але нещодавно з'явилося ще одне значення аббревіації PR. У пошуковій системі Google використовується алгоритм розрахунку авторитетності сторінки, інколи його скорочено називають *PR* (Google PageRank). Якщо не знати цього, то можна припуститися помилкової думки про лексико-семантичний спосіб словотворення, коли нові слова утворюються внаслідок розщеплення значення слова на два самостійні значення, тобто процес утворення омонімів від багатозначного слова [3].

На сьогодні в українському мовленні частотні англійські терміни з незрозумілою внутрішньою формою інколи переосмислюються відповідно до звукових чи образних асоціацій зі словами рідної мови. Характерним для цього є комп'ютерний сленг: *дрова (драйвера), мило (від англ. e-mail), момед*

i moped (модем), мудем (поганий модем), навігатор (програма Netscape Navigator), піжамкер (програма Page Maker), трупонаскаль (мова програмування Turbo Pascal), шаровари (умовно-безкоштовна версія програми, від англ. shareware), чекіст (програма Check It). У джерелах ЗМІ можна знайти такі звукові зближення з власними іменами: клава (клавіатура), аська (програма ICQ), лазар (лазерний принтер), єгор (помилка, від англ. error) тощо. [8]

В українських ЗМІ англійські лексеми виступають у номінативній і стилістичній функціях:

- номінативна (репрезентативна, інформаційна, семантична) – назви явищ та предметів, відсутніх в українській мові;
- інформативна функція – англіцизми в сучасних ЗМІ віддзеркалюють актуальні економічні, суспільно-політичні та інші проблеми сьогодення.
- емотивна, експресивна;
- функція «мовної гри» – вживання англіцизмів для створення комічного.

Отже, англійська запозичена лексика має велике функційне навантаження в українському медіапросторі. Англіцизми виконують багато корисних функцій, найпоширенішими з яких є інформативна та експресивна. Саме тому вони користуються великим попитом у сучасних журналістів. Лексеми запозичених слів легко вживаються користувачами медіапростору та входять до активного словникового складу української мови.

Список використаних джерел:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / за ред. В. Т. Бусел. – К.; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2004. – 1440 с.
2. Демченко К. В. Функціонування іншомовних лексем у текстах публіцистичного стилю / К. В. Демченко // Культура народів Причорномор'я. – 2005. – № 69. – С. 170-172.

3. Запозичення в мові ЗМІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://l-ponomar.com/zapozycennja_v_zmi/
4. Карпіловська Є. Тенденції розвитку сучасного українського лексикону: чинники стабілізації інновацій / Є. Карпіловська // Українська мова. – 2007. – № 4. – С. 3-15.
5. Словник англіцизмів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://slovnyk.lutsk.ua/>
6. Чередниченко О. І. Англіцизми у французькому та українському медіа дискурсі / О. І. Чередниченко // Вісник Київського університету ім. Т. Шевченка. Іноземна філологія. – Вип. 39. – К., 2005. – С. 4-6.
7. Чернікова Л. Ф. Англіцизми в сучасній українській мові / Л. Ф. Чернікова, Т. І. Смілик // Филологические науки. – № 9. – К., 2008. – С. 129-133.
8. Щур І. І. Словник комп'ютерного сленгу української мови / І. І. Щур. – К., 2006. – 144с.
9. American Psychological Association (APA) : media. (n.d.). Online Etymology Dictionary [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dictionary.com/browse/media>
10. McLuhan M. City as Classroom : Understanding Language and Media / M. McLuhan, K. Hutchon, E. McLuhan. – Canada : The Book Society of Canada Limited, 1977.
11. Stults Robert Media Space / Robert Stults. – Palo Alto : Xerox PARC, 1986.

УДК 811.111:81'42'38:791.44.024.4

Ольга Непомяща

Науковий керівник – викладач Ю.О. Омельчук

**ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СУБТИТРІВ
(НА ПРИКЛАДІ АНГЛОМОВНОГО СЕРІАЛУ “FRIENDS”)**

У статті визначено поняття субтитрів, прослідковано вплив елементів субтитрування на глядачів, описано лінгво-стилістичні особливості субтитрування серіалу «Друзі».

Ключові слова: субтитри, мовець, глядач, англійські скорочення, граматично неправильні конструкції, повтор, вигук.

The article determines the notion of subtitles, traces the influence of subtitling elements on spectators, describes linguistic and stylistic peculiarities of serial “Friends” subtitling.

Keywords: subtitles, speaker, viewer, English reductions, grammatically incorrect constructions, repetition, exclamation.

На сьогодні неможливо уявити сучасне життя без фільмів. Використовуючи фільми, ми несвідомо вивчаємо культуру, специфіку мовлення, морально-етичні особливості інших народів. Оскільки, не всі знають мову інших національностей, то виникла необхідність використання субтитрів.

За сучасним словником іншомовних слів «субтитри» – це написи у нижній частині кадру кінофільму, переважно з перекладами тексту. [5]

Субтитри беруть свій початок майже одночасно із появою кіно. Під час перших німих фільмів, вони виглядали як написи-вставки на весь екран, що були розміщені між сценами. На жаль, у жодному джерелі не вказано хто, коли і за яких обставин створив субтитри в кіно.

На сьогодні використання субтитрів набуває великої популярності серед людей різного віку та національностей. Особливо популярними стають субтитри завдяки вивченню людьми іноземних мов. Також ці написи можуть використовуватися як переклад іноземних фільмів, наприклад, українські субтитри до серіалу «Друзі» (рис.1) [4] та письмове відтворення тексту мовою оригіналу – англійські субтитри зазначеного відеоматеріалу (рис. 2) [4], вони зображені зазвичай унизу кадра:

Рис. 1. Українські субтитри до серіалу «Друзі»

Рис. 2. Англійські субтитри до серіалу «Друзі»

Матеріалом нашого дослідження обрано текст субтитрів серіалу «Friends» («Друзі»).

Т. Каліщак та С. Радецька виділяють такі елементи субтитрування: обов'язкові, частково необов'язкові та необов'язкові [1; с.83]. Обов'язкові – це ті елементи субтитрування, які повинні бути обов'язковими, без яких глядач не зрозуміє сюжету. Частково необов'язкові можуть бути скороченими, а необов'язкові елементи – випущенні.

Під час перегляду серіалу, неможливо не помітити англійські скорочення, що є дуже поширеними не тільки у сучасній англійській вимові, але й на письмі. Майже в кожному епізоді ми можемо спостерігати це явище, наприклад: *I'll be right back (I will); I hope she'll be very happy (she will); Now I don't know what to do (do not); Then I look down, and I realize there's a phone*

(there is); *C'mon, you're going out with the guy!* (come on, you are); *Hey, how's my favorite parenting team doing?* (how is) [8].

Розглянувши англійські скорочення, перейдемо до частково необов'язкового елемента – повторів. У серіалі «Друзі» повтори використанні у мовленні героя, пов'язані з потребою мовця донести думку співбесіднику та слухачу, або ж слугує для мовної характеристики персонажа і його емоційного стану. Наприклад: *“All right. All right. Last night, I had a dream...”* *“Why, why, why would you dream that?”* [7]; *“Did I miss it, did I miss it?”* [6]. Герої серіалу в першому та в другому випадку використовують тавтологію під впливом своїх емоцій та вражень. Наприклад, у третій репліці, персонаж майже викрикує, використовуючи повтор своєї фрази «Чи я пропустила це, чи я пропустила це?», щоб показати своє хвилювання.

Аналогічно в телесеріалі можемо виділити такі частково необов'язкові елементи, як вигуки та міжнародно відомі слова. Вигуки є тими засобами, за допомогою яких виражаються в мові персонажів почуття, емоції, спонукання.

Основна функція вигуків – це виражати емоційно-експресивні реакції, оцінки, волевиявлення, не називаючи їх. Зазвичай сценаристи у субтитрах не вводять ці мовні одиниці у речення, але у серіалі «Друзі» автор навмисне їх вживає, аби передати глядачу емоційну насагу мовця. Розглянемо детально деякі приклади вигуків із серіалу: *“Oh, yeah! Had that dream”* – у цьому випадку вигук *Oh* виражає здивування; *“God, I don't believe this!”* – цей вигук подає нам емоційне враження персонажа, це може бути або здивування, або смуток, залежно від інтонації; *“I'm, uh, Rachel Green. I'm Carol's... ex-husband's... sister's roommate”* – вигук *Uh* повідомляє глядачеві про невпевненість головного або другорядного героя. Але вигук *“Uh-huh”* навпаки, виражає згоду персонажа, наприклад: *“Shall we go?”*, *“Uh-huh!”*. Разом з тим міжнародно відомих слів як і вигуків у тексті субтитрування серіалу «Друзі» безліч, наприклад: *yes, no, OK, all right, thanks*.

Слід зауважити, що досить часто в субтитрах уживаються граматично неправильні конструкції, особливо у конструюванні запитання. Це засвідчує

такий приклад: “*You're going to leave her with me?*” [4]. З погляду сучасної комунікації англійською мовою – це допустимо, але граматично – ні. Правильніше було б сказати: “*Are you going to leave her with me?*” або “*You're going to leave her with me, aren't you?*”

Необхідно зупинитися на неправильних висловлюваннях (мовець вимовляє початок речення неправильно і не закінчує його, намагається перебудувати своє висловлювання). У субтитрах це дуже помітно, перекладач намагається це явище чітко зафіксувати, аби глядач мав змогу зрозуміти емоційний стан персонажа, який не може сформулювати своє висловлювання. Наприклад: “*Power, huah... precision, show... and panache.*”; “*No, no. I am against innocent trees being cut down in their prime... and their corpses grotesquely dressed... in, like, tinsel and twinkly lights.*” [7]. Три крапки використовуються у субтитрах не просто так, адже вони в структурі тексту виконують різні функції, наприклад, передають недомовленість думки або значущість сказаного.

Варто також звернути увагу на необов'язкові елементи субтитрів. У випадках, коли подія епізоду різко переноситься на іншу подію (тобто, це можуть бути спогади персонажа, зміна місця події, часу) або коротке пояснення дії героя, його жести, укладач субтитрів використовує такі засоби, як пояснення, особливо часто за допомогою знаків пунктуації (дужки або тире), оскільки головним принципом мовотворчої діяльності автора субтитрів є загальнодоступність та зрозумілість мовних засобів. Зазвичай деякі перекладачі взагалі уникають цього прийому і в деяких фільмах, або серіалах ми можемо спостерігати його відсутність. Але на основі нашого дослідженого серіалу, ми можемо навести приклади: “*Monica: (explaining to the others) Carol moved her stuff out today*” [7]. У дужках автор своєї субтитрованої праці пояснює глядачеві подію, яку виконує в певний момент Моніка. Коли серіал різко змінює місце події, то на екрані у квадратних дужках ми можемо побачити пояснення, куди режисер переносить нас на даний момент, наприклад: [*Scene: The hospital. Ross, Rachel, Chandler, Joey*

and Monica are in the waiting room, waiting for Carol and Susan to arrive.]; [Scene: Inside the hospital room. Carol is on the bed, Ross and Susan are other side.] [6]. І в першому, і в другому прикладі прослідковуємо неповні речення, що є основною особливістю цього прийому. Немає потреби авторіві описувати все навколишнє середовище художніми засобами, достатньо лише назвати присутніх героїв, їх місце знаходження (чи то школа, чи то лікарня, чи то парк), оскільки глядач уже сам має змогу зрозуміти частину сюжету.

Отже, лінгвостилістичний аналіз субтитрів англomовного серіалу «Друзі» засвідчив, що текст наповнений обов'язковими елементами, тобто такими синтаксичними конструкціями, без яких глядач не зрозумів би сюжету. Для наповнення тексту субтитрування характерні емоційне забарвлення вигуками, міжнародно відомими словами, англійськими скороченнями, граматично неправильними конструкціями, повторами, тобто – частково необов'язковими елементами та необов'язковими – пояснювальними вставками.

Список використаних джерел

4. Каліщак Т. Т. Субтитрування як вид аудіовізуального перекладу : переваги та недоліки / Т. Т. Каліщак, С. В. Радецька // Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. – 2016. – С. 81-84
5. Мюллер В. Сучасний англо-український, українсько-англійський словник (100 000 слів) / В. Мюллер, М. Зубков. – М. : Наука, 2013. – 752 с.
6. Оксфордський словник англійської мови [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <https://uk.glosbe.com/en/uk/Oxford>
7. Серіал Friends (Друзья) на англійском языке с субтитрами (eng & rus subtitles) [Электронний ресурс]. – Режим доступа к ресурсу: <http://fenglish.ru/movie/friends-s07e07-the-one-with-rosss-library-book/>
8. Словник іншомовних слів Мельничука [Електронний ресурс]// Словопедія. – 2007. – Режим доступу до ресурсу : <http://slovopedia.org.ua/36/53409/248735.html>

9. Friends s1 e23 [Electronic source]. –
Access mode : <http://lingualeo.com/ru/jungle/friends-s1-e23-549328>
10. Friends s03e10 the one [Electronic source]. – Access mode :
<http://lingualeo.com/ru/jungle/friends-s03e10-the-one-545021>
11. The One Where Monica Gets a New Roommate (The Pilot-The Uncut Version) [Electronic source]. –
Access mode : <http://www.livesinabox.com/friends/season1/101pilot.htm>

УДК 811.111:378:656.61(075.8)=11

Aleksandr Serdyuk

Research advisor – Doctor of Philosophy,
teacher of higher educational establishment I.Yu. Lytvynenko

***FEATURES OF MARITIME ENGLISH ON INTERNATIONAL
SEAFARERS' FORUMS***

У статті розглядаються основні особливості спілкування моряків на професійних форумах в інтернет мережах. Проведено аналіз понад п'яти найактуальніших морських світових форумів, у результаті якого виявлено лексико-стилістичні особливості письмової мови. На базі цих результатів виявлені найбільш розповсюдженні ситуації непорозуміння моряків (особливості культури, менталітету, написання слів та використання аббревіатур, ідіом, багатозначних слів, діалекту, тощо) і запропоновано методи їх усунення (мовні ключові фрази – ІМО SMCP, вивчення правил пунктуації, стилістики, ведення переписки, тощо). Виявлена тенденція активного обміну досвіду, тому запропоновані методи по розвитку веб-ресурсів та морських професійних форумів в Україні.

Ключові слова: професійні морські веб-форуми, особливості спілкування, мовні непорозуміння, ІМО SMCP, діалект.

The article discusses the main features of the communication on the International seafarers' forums in the Internet. The analysis of more than five most actual and the most common nautical world forums, in which we have identified lexical and stylistic features of maritime English, are conducted. On the basis of these results, we have revealed the most typical situation misunderstanding can occur (culture and mentality, spelling and use of abbreviations, idioms, words with additional meanings, dialect, etc.) and suggested methods of their elimination (using IMO SMCP, learning the rules of punctuation, style, correspondence, etc.). We have identified the trend of active experience exchange on the forums, therefore, we have proposed the methods for the development of web resources and Maritime forums in Ukraine.

Key words: *professional maritime web forums, communication features, language misunderstandings, IMO SMCP, dialect.*

Nowadays, it's too difficult to approach the growing quantity of new-born abbreviations, that we can find on blogs, forums, while texting with foreigners and reading contemporary articles. It is normal to feel overwhelmed, confused and lost about the origin, accurate usage of abbreviations like "NVM" (never mind), "AOM" (all officers meeting) [4]. Furthermore, seafarers job is very challenging, especially while working in a mixed, multilingual crew. Sailors should "make themselves at home" on the limited area with almost the same, unchangeable crew.

The aim of our research work is to get acquainted with lexical and stylistic features of maritime language usage on contemporary marine web-sources, especially forums. Forums are the websites, where every willing person can create his/her account and communicate with co-thinkers, supporters or colleagues. Forums attract a huge audience worldwide to get fast feedbacks or reasonable solutions to a constant problem [5]. Furthermore, we want to analyze present forums and give breakthrough solutions and alternatives in spreading forums and maritime media worldwide for contemporary language practice, improving international relationships and creating online society, with skillful, broad-minded

and highly-professional seafarers. As the International maritime language is English, we analysed the most famous forums such as: *marineinsight.com*; *marineocs.com*; *nairaland.com*; *gcaptain.com*; *pinoyoverseasandseafarers.com* [3, 6-9].

In consideration of our research, we have noticed, that people's activity on forums is quite poor and the topics aren't discussed and developed as much as it could have been [7-9]. In addition, we have detected, that the language is simple and obvious: sentences are laconic, and typically there aren't a lot of acronyms, abbreviations or other simplifications used. Syntaxes is usual, punctuation is on the low level (rare usage of commas, dots, etc.) [8-9]. Thus, it's easy to conclude, that people aren't English native speakers – there is a multinational seafarers' contingent.

Consequently, it should be stated, that seafarers prefer using International Maritime Organization Standard Marine Communication Phrases (IMO SMCP) to sound simply and concisely. As navigational and safety communications from ship to shore and vice versa, ship to ship, and on board ships must be precise and unambiguous, so as to avoid confusion and error, there is a need to standardize the language used [1].

After conscious research and analysis of mentioned forums, we can allocate following tendency in language usage [2, 5]: sophistication (*awesomity*) and simplification (*gonna, wanna, ain't*); affixation (*cap* – captain, *pro* – professional); stated marine slang (*cabin* – sailor's room, *galley* – crews mess or dining area, *deck* – floor, *etc.*); many words get additional meanings in combination with the extensive use of navy slang and jargon (*bluenose* – person, who has crossed the Arctic Circle, *old salt/salty dog* – old and experienced sailor, *etc.*); syntaxes simplification, low usage of commas, dots, quotation marks; high usage of exclamations and interrogations; a combination of letters, symbols and numbers in one word (*4U, B2W* – back to work); abbreviations (*BMOS* – Big Man On Ship (captain)).

As far as we are concerned, English forums are the best platforms for seafarers to exchange their knowledge and learn the English language. Moreover, forums help us to be aware of slang and jargon, that can be used by personnel from different parts of the world. As forums may play an important role in seafarer's life, we suggest the marine forums development, namely: put forums' advertisements on social networks, such as Facebook, Twitter to involve Ukrainian seafarers; give a free-access to forums and suggest self-interface improvements; engage officers into forums discussions to get reasonable advice.

We are sure, that forums will develop not only language understanding, but improve communication and teambuilding skills, that are relevant to this profession.

Conclusion. The contemporary English language is highly changeable, and marine sphere isn't an exception. There are a lot of factors, that contribute to modifications and novelty. Understanding English dialects, coined words, slang words, words used by mariners speaking other tongues leads to cohesive work in crew, including mixed crew, friendly and well-coordinated relationships between colleagues and prevents conflict situations. According this, awareness of lexical and stylistic features of English, that seafarers use on forums, can avoid misunderstandings. Following marine forums means, that you are up-to-date, confident in your knowledge and can share your own experience, can communicate with people from different countries as seafarer's job demands, and, as a result, you stay highly-professional and competent in your occupation.

References

1. Стандартные фразы ИМО для общения на море – 2-изд., перераб. – СПб.: ЗАОЦНИИМФ, 2002. – 376 с.
2. Хорикова В. С. Изменение современного английского языка на примере онлайн-ежедневников [Электронный ресурс] / В. С. Хорикова // Известия Волгоградского государственного педагогического университета –

2010. – Режим доступа к источнику: <http://cyberleninka.ru/article/n/izmeneniya-sovremennogo-angliyskogo-yazyka-na-primere-onlaynezhednevnikov>
3. Captain Forum [Electronic resource]., 2010 – 2017 URL: gcaptain.com/forum
  4. Jolly R. Jackspeak: A Guide to British Naval Slang and Usage // Jolly R. – London, United Kingdom: Bloomsbury Publishing PLC, 2011. – 544 p.
  5. Kleinman Z. How the internet is changing language [Electronic resource] / Z. Kleinman// BBC News. – 2010. – 16 August. – URL: bbc.com/news/technology
  6. Marine Corps OCS Forum [Electronic resource]., URL: marineocs.com
  7. Marine Insight Forum [Electronic resource]., URL: forums.marineinsight.com
  8. Nairaland Forum Forum [Electronic resource]., URL: nairaland.com
  9. Pinoy overseas and seafarers Forum [Electronic resource URL: <http://pinoyoverseasandseafarers.com>

УДК 821.161.2-312.9.09

Тетяна Штепенко

Науковий керівник – к.ф.н., доцент А.В. Демченко

**КОНЦЕПТ ЛЯЛЬКА В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ
(НА ПРИКЛАДІ РОМАНІВ С. ПРОЦЮКА «РУЙНУВАННЯ ЛЯЛЬКИ»
ТА В. ТЕККЕРЕЯ «ЯРМАРОК МАРНОСЛАВСТВА»)**

Статтю присвячено аналізу особливостей концептуального простору роману С. Процюка «Руйнування ляльки» та В. Теккеря «Ярмарок марнославства» із метою виділити лексичні засоби, завдяки яким репрезентується концепт «лялька».

Ключові слова: *концепт, лялька, маріонетка, актор.*

The article deals with the analysis of features of the conceptual space in the novel «The Destruction of the Doll» by S. Protsiuk and «The Fair of Vanity Fair»

by V. Thackeray in order to identify the lexical means by which the concept «doll» is represented.

Key words: *concept, doll, marionette, actor.*

Сучасна когнітивна лінгвістика визначає різні підходи до розуміння терміну *концепт*. Але він входить у науковий обіг не лише у цій галузі, а й застосовується такими науками, як філософія, психолінгвістика та культурологія. «Концепт як когнітивне явище – це одиниця ментальних або психічних ресурсів нашої свідомості і тієї інформаційної структури, яка відображає знання і досвід людини» [2, с. 98]. До цього підходу зверталися А. Бабушкін та О. Кубрякова. Психолінгвістичний напрям підтримали дослідники О. Залевська та Р. Фрумкіна, які спираються на таке визначення: «Концепт – це базове перцептивно-когнітивно-афективне утворення динамічного характеру, яке спонтанно функціонує у пізнавальній і комунікативній діяльності індивіда, що підпорядковується закономірностям психічного життя людини» [2, с. 98-99]. У лінгвістиці цей термін визначається як авторський вибір, що формує індивідуальну картину світу в художньому творі, яка характеризується естетичними домінантами письменника [1, с. 22].

Матеріалом нашого дослідження слугувала прозова творчість українського письменника С. Процюка та англійського прозаїка В. Теккерей.

До образу ляльки зверталися драматурги, поети та прозаїки, наприклад, Р. Бредбері («Корпорація «Маріонетки»), А. Варго («Лялька»), Г. Ібсен («Ляльковий дім»), В. Теккерей («Ярмарок марнославства»). В українській літературі символіку ляльки використовували такі письменники, як С. Процюк («Руйнування ляльки»), В. Сухомлинський («Лялька під дощем») та ін., а також українські дослідники, наприклад, Н. Мамчур («Народна лялька-мотанка як потужний естетико-виховний фактор»), О. Скляренко («Традиційна народна лялька»).

Мета статті – дослідити лексичні засоби вираження концепту «лялька» у романах «Руйнування ляльки» С. Процюка та «Ярмарок марнославства» В. Теккерей.

В. Теккерей – видатний англійський прозаїк XIX століття, його роман «Ярмарок марнославства» став найвизначнішим здобутком світової класики. Дослідники творчості письменника Зокрема, З. Карімова та М. Умматова у статті «Принцип театралізації у поетиці роману В. Теккерей «Ярмарок марнославства»» акцентували увагу на морально-етичній проблемі твору та на образах. О. Линтвар досліджувала художньо-стилістичні особливості цього роману тощо.

С. Процюк – український письменник, у творах якого домінують морально-етичні, психологічні та філософські проблеми. Л. Горболіс у статті «Про збереження ідентичності у романі Степана Процюка «Руйнування ляльки»» демонструє шляхи виходу сучасного українця із духовної кризи, яка залишилася із радянських часів. В. Карп'юк у рецензії до цього твору виділив проблеми псевдопатріотизму українців. О. Соловей звертає увагу на символічні образи у романі. Перш ніж виявити засоби, завдяки яким оприявнюється концепт «лялька», ми визначимося із його дефініцією. Словник української мови дає такі визначення цього терміна: «Дитяча іграшка у вигляді фігурки людини»; «як лялька – про когось або щось гарне, привабливе»; «робити щось несерйозно, нещиро»; «безвольна людина або людина, якою розважаються// Те саме, що маріонетка» [7, с. 579].

Розглянемо цей концепт у контексті театрального мистецтва. За дослідженнями О. Ситник, визначаємо такі особливості: «Лялька фактично є продовженням людської субособи, що все більш матеріалізується і набуває людських рис». А в драматичній виставі він характеризується так: «Намагання режисера узяти під свій повний контроль розум та тіло актора – фактично перетворити його на маріонетку; постановка у драматичному театрі лялькових вистав без участі ляльок, що несуть більшою мірою метафоричне навантаження» [6, с. 73].

Концепт «лялька» С. Процюк та В.Теккерей інтерпретують самотньо та різноманітно. У першу чергу, акцентуємо увагу на метафоричній назві роману С. Процюка. Лялька – це і є сама людина, яка зазнає як особистісної, психологічної руйнації, так і зовнішньої, спричиненої соціальними впливами. Ставлення до неї – це або спосіб проектування поведінки у соціумі, або спроба втекти та відокремитися від оточення: *«Бо де починається Лялька, там закінчується людина. Але наше життя не є боротьбою із Лялькою?»* [5, с. 223]. У свою чергу, В. Теккерей використовує символічну назву, де ярмарок є місцем демонстрації марності земного існування та звеличення людських слабкостей.

Обидва письменника у своїх романах звертаються до образу наратора. У романі «Руйнування ляльки» – це філософ та психолог, який співіснує із героями. А в романі «Ярмарок марнославства» наратором є лялькар, який збирає глядачів, представляючи їм деяких ляльок: Ребекку, Емілію, Доббіна, Родона, Джорджа, Джозефа та ін. Герої роману – це всього лише ляльки, маріонетки, якими керує лялькар і смикає за нитки марнославства [3].

У лінгвістичній науці значення концепту «лялька» безпосередньо втілюється у доборі відповідних мовних засобів, які передаються завдяки метафоричним образам. С. Процюк змальовує Василя Величка, який не любив людей, а соціум для нього був чужий: *«Його нудило у натовпах. Натовп завжди помиляється»* [5, с. 18]. Відчуженість цього персонажа вмотивована оточенням, у якому зростав хлопчик. Це і мати, яка купувала синові ляльок, це і сусід актор, через якого у Василя відбулося дуже сильне нервово потрясіння, це і батько, якого постійно не було вдома. Герой знаходить спосіб уникати суспільство, тому оточує себе ляльками: *«Лялька позбавлена зла. Скажете, це мертовність і механічність? Ні! Це досконалий спокій, форма зворушливої нірвани»* [5, с. 46]. В іншому випадку, із лялькою порівнюється жінка: *«Вона, звісно, вдала, що мене не помітила. Л-я-л-ь-к-а»* [5, с. 114]. Актор Гоша у діалозі із Василем використовує персоніфікацію, для змалювання ляльки-маріонетки: *«Ці маріонетки бувають*

злопам'ятними. Вони ні сіло ні впало можуть виїсти акторові душу. Коли артист не надто любить ляльку, у неї вселяється помста, вона може звести артиста зі світу» [5, с. 115].

У свою чергу, «Ярмарок марнославства» – це роман без героїв. Тобто автор описує маріонеток у руках лялькаря: *«Славнозвісна лялечка Бекі, як одностайно визнають усі, виявилася незвичайно гнучкою в суглобах і дуже спритною на дротині» [8].* У цьому випадку головна героїня думає, що сама є лялькарем і може керувати долями інших персонажів. Але Ребекка, використовувала маски і маніпулювала іншими, грала на почуттях, для досягнення власних цілей. В. Теккерей змальовує цей образ, використовуючи зменшено-пестливу лексему «лялечка», для применшення її значущості та негативної оцінки. Наступною є Емілія, яку лялькар описав так: *«здобула куди менше коло шанувальників, усе-таки митець зробив і одяг вельми дбайливо» [8].* Автор акцентує увагу на її зовнішньому вигляді. Щодо змалювання чоловічого образу письменник вдається до такої характеристики, використовуючи лексему «фігура»: *«фігура Доббіна, на око начебто незграбна, танцює природно й дуже потішно» [8].*

Отже, розглянувши роман «Руйнування ляльки» С. Процюка, визначаємо мовні засоби, завдяки яким виражається означений концепт: лексеми «лялька», «актор», «маріонетка». А також у цьому творі автор використовує порівняння жінки із лялькою; соціум із умовним та штучно створеним ляльковим оточенням. Для цього письменник використав односкладні номінативні та вокативні речення, парцельовані конструкції. А в романі «Ярмарок марнославства» В. Теккерей застосовував такі лексеми, як «лялькар», «маріонетка», «фігурка», «лялечка», «маска», які інтерпретуються завдяки персоніфікаціям, порівнянням, рефлексії. У цьому творі письменник репрезентував протиставлення людина/лялька, а герої все більше матеріалізуються, набуваючи лялькових рис.

Список використаних джерел

1. Буць Ж. Засоби вербалізації текстового концепту самотність у сучасній французькій «жіночій» прозі (на матеріалі роману К. Шазаль «L'institutrice») / Ж. Буць // Наукові записки Національного університету «Острозька академія. Серія: Філологічна. – 2015. – Вип. 51. – С. 21-23.
2. Ефремов В. Теория концепта и концептуальное пространство / В. Ефремов // Известия РГПУ им. А. И. Герцена, 2009. – № 104. – С. 96-106.
3. Каримова З., Умматова М. Принцип театрализации в поэтике романа У. Теккерея «Ярмарка тщеславия» [Електронний ресурс] / З. А. Каримова, М. Б. Умматова. – Режим доступу: <https://moluch.ru/archive/52/6958/>.
4. Переломова О. Філософсько-світоглядні аспекти лінгвістичного виміру концепту «самотність» / О. Переломова // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2012. – Вип. 50. – С. 63-70.
5. Процюк С. Руйнування ляльки / Степан Процюк. – К.: Ярославів Вал, 2010. – 280 с.
6. Ситник О. Людина і лялька в просторі театру / О. Ситник // Гуманітарний часопис. – 2006. – № 3. – С. 68-74.
7. Словник української мови: в 11 тт. Т. 9 / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. – К.: Наукова думка, 1970-1980. – С. 579.
8. Теккерей В. Ярмарок марнославства [Електронний ресурс] / Вільям Теккерей. – Режим доступу: <http://www.rulit.me/books/yarmarok-sueti-read-206849-1.html>.

РОЗДІЛ 5

ТЕКСТ, ДИСКУРС, ПРОБЛЕМИ ХУДОЖНЬОГО ПЕРЕКЛАДУ

УДК 811.111'25

Анна Дорошенко

Науковий керівник – к.ф.н., доцент Ю.Л. Главацька

**ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ КУЛЬТУРНОГО
КОНЦЕПТУ УКРАЇНА В АНГЛОМОВНИХ ПЕРЕКЛАДАХ**

Стаття зорієнтована на виявлення особливостей відтворення культурного концепту УКРАЇНА в англomовних перекладах українських поетичних текстів. Основна увага приділяється перекладознавчим процедурам аналізу образу та складникам концепту, який вивчається. Простежується опис лінгвокультурного та лінгвокогнітивного аспектів перекладознавчого аналізу.

Ключові слова: *художній образ, поетичний образ, поетичний переклад, функціонально-семіотична модель перекладу, культурний концепт Україна.*

The article is oriented into the revealing of reproduction of peculiar features of cultural concept Ukraine in English translations of Ukrainian poetic texts. It focuses on translational analysis procedures of the image and the structure of the concept under analysis. There is also a description of the linguistic, cultural and cognitive aspects of translation analysis.

Key words: *artistic image, poetic image, poetic translation, functional and semiotic translation model, cultural concept Ukraine.*

У сучасних умовах глобалізації світу і в процесі взаємодії мов і культур на всіх рівнях комунікації зростає науковий інтерес до вивчення засобів трансляції етноспецифічних явищ і культурної самобутності в цільову культуру. Входження України до світової спільноти в статусі незалежної

держави викликало природний інтерес із боку перекладачів і науковців до духовних скарбів української культури, зокрема до її поезії. Започаткована Т.Г. Шевченком тема України стала традиційно провідною темою вітчизняної поезії. У результаті еволюційних суспільно-культурних зрушень у другій половині ХХ століття поетична тема України набуває особливої актуальності, а образ України вважається ключовим для поезії [1, с. 80].

Проблеми відтворення образності досліджено в наукових розвідках Л. Бархударова, О. Гайнічеру, Р. Зорівчак, І. Левого, В. Коптілова, М. Рильського, О. Чередниченка.

Мета нашого наукового пошуку полягає у виявленні особливостей відтворення в англomовному перекладі втіленого в образний простір української лірики культурного концепту *Україна* з позицій когнітивно-дискурсивної парадигми.

Образ – це первісно-чуттєве узагальнення світу, головний елемент художнього світосприйняття і його об'єктивації. Поетичний образ присутній всюди, де художня думка виражається різними поетичними засобами – порівнянням, епітетом, метафорою, гіперболою, паралелізмом, уподібненням, тобто всім тим, що властиве металогії на відміну від автології [2, с. 15].

Лінгвостилістичні проблеми відтворення поетичного тексту зумовлюють два типи образів: автосемантичні, смислотворчі образні мовні одиниці, тобто словесні образи, та синсемантичні – формотворчі, в основі яких лежать композиційні, ритміко-інтонаційні та евфонічні особливості організації поетичного мовлення [3, с. 25]. Поетичний образ існує як у матеріальній площині, що має форму тексту, так і в ідеальній, що відбивається в уявленнях, асоціаціях і смислах, породжених після засвоєння тексту.

Критерієм адекватності поетичного перекладу виступає поетична модель – єдність змісту і структури вірша. У зіставленні творів ліричного жанру застосовують функціонально-семіотичну модель перекладу, яка передбачає

визначення перекладачем домінанти конкретного твору і відтворення концептуального змісту в його естетичній організації.

Образ у поетичному перекладі розглядається як художня форма об'єктивації культурного концепту *Україна*. Обов'язковими передумовами перекладознавчого аналізу образу мають бути такі дослідницькі процедури: визначення поняттєвого складника культурного концепту, виділення ціннісних домінант культури, що утворюють ціннісний складник культурного концепту, і проведення порівняльного аналізу ціннісних домінант вихідної культури з ціннісними орієнтирами сприймаючої.

Культурний концепт *Україна* є аксіологічним утворенням, що має поняттєвий, ціннісний і образний складники. Поняттєвий складник культурного концепту включає визначення країни та етносу, що проживає на її території. Поняттєвий складник у джерельній культурі прямо пов'язаний із ціннісним, оскільки для українця це не просто логічно сформульоване поняття, а батьківщина, його країна, рідний край. При транспонуванні цього поняття в мову і культуру перекладу вступає в силу антиномія «своє» і «чуже». Для представника англійської культури *Україна* це далека, чужа, невідома країна, одна з багатьох. До того ж фізична віддаленість концептуального референта, невелика кількість прямих культурних контактів за радянських часів могли спричинити певне обмеження знань і уявлень про Україну.

Оскільки образ України є художньою формою культурного концепту, що об'єктивується в образній системі української лірики та її англійських перекладах, концептуальну систему пов'язуємо з типологічною класифікацією образів, яка включає три рівні: об'єктний (предмети зовнішнього світу), суб'єктний (внутрішній світ людини) і виражальний (стилістичні засоби, синсемантична образність).

Лінгвокультурний аспект перекладознавчого аналізу дозволяє виявити особливості відображення в англійському поетичному перекладі ціннісних домінант української етнокультури на основі зіставлення імені культурного

концепту, символів культури, емотивної експресії, заголовків, формальних чинників. *Лінгвокогнітивний* аспект аналізу дає змогу висвітлити особливості відображення системи концептів українського автора в образній системі англomовних перекладів його лірики, а також вплив індивідуальної свідомості на інтерпретацію культурного концепту.

Так у «Першій колисковій» М. Вінграновського і в її перекладі Д. Роттенбергом “TheFirstLullaby” слово *Україна* – це сакральний символ родової пам’яті, форма ідентифікації і самозбереження, святиня, яку слід берегти у своєму серці: *Спи, моя дитинко, на порі. // Тіні сплять і сонна яворина... // Так як небо в нашому Дніпрі, // Так в тобі не спить хай Україна. – Sleep, my little one, until your time. // Shadows drowse; the maple, too, is sleeping. // Only let Ukraine not sleeping you – // Like the sky reflected in the Dnieper.* Переклад дає повне відображення картини першотвору завдяки відтворенню метафори частковим калькуванням.

Таким чином, приклад лише одного англomовного перекладу свідчить про відтворення структурних ознак, притаманних українській ліриці другої половини ХХ століття, що сприяє передачі конструктивного ядра образу і його етнічної унікальності.

Перспективним вбачаємо відстеження особливостей відтворення культурного концепту БРИТАНІЯ в українomовних перекладах.

Список використаних джерел:

1. Василенко Г.В. Символіка українського поетичного твору в англomовному перекладі / Г. В. Василенко // Вісник СумДУ: зб. наук. праць. Філологічні науки. – 2005. – № 5(77)’. – С. 79 – 88.

2. Зорівчак Р.П. Словесний образ у художньому перекладі / Р.П.Зорівчак // ”Хай слово мовленеінакше...” :Проблемихудожнього перекладу. Статті з теорії, критики та історіїхудожнього перекладу / упоряд. В. В. Коптілов. – К. : Дніпро,1983. – 295 с.

3. Чередниченко А.И. Лингвистические проблемы воссоздания образа в поэтическом переводе : Тексты лекций / А.И. Чередниченко, П.А. Бех. – К.: КГУ, 1980. – 66 с.

УДК 81'373=161.2:004

Юлія Забавська

Науковий керівник – к.п.н., доцент Т.Г. Окунович

ЛЕКСИЧНІ ЗАПОЗИЧЕННЯ ЯК ДЖЕРЕЛО ЗБАГАЧЕННЯ ПРАВНИЧОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

У статті розглядаються питання іншомовних запозичень юридичних термінів, причини (екстралінгвальні та лінгвальні) та роль їх у збагаченні правничої лексики.

Ключові слова: *лексика юридичної сфери, екстралінгвальні (позамовні) причини, внутрішньолінгвальні (власне мовні) причини, варваризми, інтернаціоналізми.*

Мовне питання є актуальним у будь-якому суспільстві. Кожна держава зацікавлена у мові, яка буде зрозумілою всім громадянам держави і стане надійним засобом комунікації, управління, освіти, судочинства. Сьогодні українську юридичну термінологію формують нормативно-правові акти, які створювались у різний час, використовувались різними політико-економічними устроями, ґрунтувались на різних методологічних засадах, мали різну мету.

Лексика юридичної сфери – це та частина словникового складу мови, до якої входять поняття, що позначають назви предметів, явищ, процесів соціально-юридичного життя. Вона пов'язана з відповідними науками та сферами економічного життя – менеджментом, маркетингом, фінансами, людськими ресурсами, правом, виробництвом, оподаткуванням,

статистикою, страхуванням тощо. Одним із основних джерел формування сучасної української юридичної лексики є чужомовні запозичення.

Це пов'язано, зокрема, з тим, що наукові поняття, виражені юридичними термінами, за своєю природою прагнуть бути інтернаціональними, оскільки терміни функціонують саме у тих сферах людської діяльності, де реалізуються міжнародні відносини. Юридичні, політичні та культурні зв'язки між різними народами є зовнішніми чинниками мовних інтерференцій, наслідком яких є запозичення лексичних одиниць.

Термін «запозичення» вживається у мовознавчій літературі в двох значеннях. З огляду на теорію мовних контактів, взаємодію мовних систем, запозиченням називають один із шляхів збагачення словникового складу мови (І.О. Бодуен де Куртене, Л. Блумфільд, Л.А. Булаховський). Цей термін також позначає процес входження й адаптації запозиченої лексеми і результат цього процесу – запозичене слово, лексему (І.М. Обухова).

В українському мовознавстві проблема збагачення лексики іншомовними словами розглядається у багатьох дослідженнях, серед яких слід виділити роботи О. Потебні, І. Огієнка, С. Семчинського, Ю. Жлуктенка, Б. Ажнюка. Майже до кінця ХІХ ст. питання про доцільність чи недоцільність запозичення розглядалося з позиції проблеми чистоти мови: вчені та громадські діячі того періоду прагнули довести можливість заміни будь-якого запозиченого слова українським. І. Огієнко, І. Нечуй-Левицький та Б. Грінченко особливо наполягали на необхідності звільнення рідної мови від чужоземних запозичень. Одним із перших, хто переконливо обґрунтував необхідність іншомовних запозичень, був І. Франко.

Мета статті – розглянути роль іншомовних запозичень у збагаченні правничої лексики української мови.

Актуальність процесу запозичення іншомовної лексики в українську мову привернула увагу до нього багатьох дослідників в останнє десятиріччя ХХ ст. та на початку ХХІ ст. Зокрема, освоєння іншомовних запозичень у наукових, а особливо у юридичній терміносистемах досліджують

О. Лисенко, Г. Сергеева; Д. Мазурик, О. Стишов розглядають запозичення слів як ефективний сучасний спосіб збагачення лексичного складу мови; лексико-семантичну рецепцію іншомовних слів в українській мові аналізує В. Симонок.

Хоча вже у ХХ ст. розглядалися причини іншомовних запозичень, але не було розмежовано їх на екстралінгвальні та лінгвальні; не було встановлено зв'язку причин запозичення з процесом завоювання слова у мові-рецепторі; не виділялись окремо причини запозичення юридичних англомовних термінів.

Загалом науковці виділяють дві великі групи причин запозичення юридичних термінів: екстралінгвальні (позамовні) та внутрішньолінгвальні (власне мовні). До екстралінгвальних належать юридичні, культурні та політичні контакти між державами, що значно посилюються в умовах глобалізації [2, с. 153].

Внутрішньолінгвальними причинами запозичень є такі:

1) відсутність у мові еквівалентного слова для нового предмета, явища чи поняття; *анатрид* – (а... і грец. *patris* – вітчизна) – особа без громадянства; *акцѐнт* (лат. *assertus* – прийнятий) – юридична згода на укладення угоди відповідно до пропозиції (оферти) другої сторони;

2) тенденція до використання одного запозиченого слова замість звороту в українській мові: *прѐсинг* (англ. *pressing*, від *press* – тиснути) – жорсткий тиск на суперника; *інавгурація* (лат. *inauguro* – посвячення до посади) – церемонія вступу на посаду голови держави або на високий духовний сан; *імпїчмент* (англ. *impeachment*, від старофранц. *emperechement* – осуд, обвинувачення) – спеціальні правила (процедура) щодо притягнення до відповідальності вищих службових осіб (президента, міністрів);

3) прагнення до підвищення чіткості терміна, яке виражається у вилученні полісемії або омонімії в запозиченій мові: *офѐрта* (лат. *offero* – пропоную) – документ, в якому надається *письмова пропозиція* на продаж або купівлю визначеного товару або послуг, надісланий продавцем одному

можливому покупцеві, де вказуються суттєві умови майбутнього контракту й визначено строк дії оферти.

Засвоєння мовою запозичуваних термінів – складний діахронічний процес, у якому тісно переплітаються зв'язки й відношення, з одного боку, мови-позичальниці та мови-донора, а з другого, – внутрішньо-системні особливості самої мови-позичальниці. Рівень засвоєння запозичень залежить від наявності соціального замовлення, від особливостей семантики, давності запозичення (гіпотеза О. Пономарева).

У момент запозичення будь-якого іншомовного терміна його значення й значення утвореного терміна можуть повністю збігатися в обох мовах. Надалі такий термін може зазнати змін і зсувів значень, характерних для будь-якого терміна, самостійно утвореного із елементів, які існують у власній мові. Наприклад, термінологічне ядро юридичної лексики формують назви осіб за видом діяльності. Для порівняння:

прокурор (лат. *procurator* – «розпоряджатися, піклуватися») – головний законний представник обвинувачення в країнах з системою слідства або в країнах **загального права** (англ. *common law* – «загальне право»), що прийняли змагальну систему;

нотаріус або нотар (лат. *notarius* — писар, секретар) – юрист, спеціально уповноважений засвідчувати права, а також факти, що мають юридичне значення, і здійснювати інші нотаріальні дії, передбачені Законом, з метою надання їм юридичної достовірності;

детектив (англ. *detective* – «агент розшуку», з лат. *detectio* – «розкриття») – фахівець з розслідування злочинів; агент розшукової поліції, слідчий; слідчий – це процесуально незалежний і самостійний суб'єкт кримінального процесу.

апатрид (а... і грец. *patris* – вітчизна) – 1) особа, що не має громадянства, яка вийшла з громадянства однієї держави і не набула громадянства іншої; 2) особа, яка позбавлена прав громадянства органами влади або суду.

Як бачимо, в українській мові ці слова мають ширше значення, а деякі з них закріпились зі зміною початкового значення.

Для запозичень в українській юридичній термінології в останнє десятиліття характерними є два процеси: 1) збільшення кількості англійських за походженням слів; 2) розширення актуальності слів англійського походження, що функціонували в українській мові обмежено для характеристики певних сфер життя в зарубіжних країнах. Так, наприклад, значення слів „менеджер” і „бізнес” до початку 90-х років ХХ ст. було негативно забарвлене, що підкреслювало конфліктні відносини у капіталістичному суспільстві. Такі слова, як брокер, бестселер, боді-арт, бос, дисконт, інвестор, концерн, маркетинг, продюсер, рекет стали тепер загальноновживаними, вони позначають вже реалії сучасного життя нашої країни і переважно мають нейтральне чи позитивне значення [1, с. 114].

Англійські запозичені терміни в юридичній терміносистемі української мови поділяються на кілька типів:

– запозичення досить давні, й настільки пристосовані до мови, що вже не відчувається їхнє іноземне походження. Вони часто й широко застосовуються й мають велику кількість похідних (*real* – *реальний*, *partnership* – *партнерство* тощо);

– суто англійські слова, які часто використовуються в мовленні, виходять за межі професійної сфери вживання й поступово стають загальнономовними одиницями (*legal counseling* – *юридична консультація*, *legal guarantee* – *юридична гарантія*, *legal assistance* – *юридична взаємодопомога*, *law books*, *legal literature* – *юридична література*, *legal liability* – *юридична відповідальність*);

– варваризми – рідковживані іноземні слова, які легко замінюються питомою лексикою й використовуються у фаховому спілкуванні. В побутовій мові почути їх майже неможливо [4, с. 9]: *legal training* – *юридичне тренування*, *legal privilege* – *юридична привілеія*, *terms of law* – *юридична*

термінологія, *law firm* – юридична фірма, *legal form* - юридична форма, *legal technicality* – юридична формальність.

– інтернаціоналізми – такі міжнародні терміни, які вживаються не менше, ніж у трьох неспоріднених мовах і мають одне джерело походження [2, с. 163]. Наприклад, з латинської мови взято терміни: *алібі*, *архів*, *адвокат*, *апеляція*, *арешт*, *афект*, *адвокат*, *документ*, *конституція*, *кримінологія*, *міліція*, *нотаріус*, *юстиція* тощо; з французької мови запозичені *акція*, *анкета*, *арбітраж*, *армія*, *аташе*, *вакансія*, *паспорт*, *арбітраж*, *гарантія*, *прокурор*, *шантаж*; з німецької – *дезорієнтувати*, *фальсифікувати* тощо. Ці слова настільки певно ввійшли до складу юридичної лексики сучасної української мови, що мовці інколи й не здогадуються про їхнє походження і сприймають як власне українські слова.

Основна причина іншомовних запозичень полягає, передусім, у суперечностях між вимогами точності терміну, з одного боку, й практичної лаконічності, – з другого. Проте, трапляється, коли термін запозичується для позначення старого поняття, для якого в українській та англійській мові вже існує термін або описовий зворот. Таким чином, у мові співіснують різні за походженням номінативні одиниці, які позначають те саме явище, тобто синонімічні пари. Вони бувають двох типів [2, с. 164]:

а) запозичення – однокомпонентний український еквівалент: *правознавство* – *юриспруденція*, *кримінальний* (лат.) – *карний* (укр.); *авторитарний* (фр.) – *самодержавний* (укр.), *інкримінувати* (лат.) – *звинувачувати* (укр.), *глобальний* (фр.) – *загальний* (укр.), *фальсифікація* (лат.) – *підроблення* (укр.), *автентичний* (грец.) – *справжній* (укр.) тощо.

б) запозичення – багатоконпонентний український еквівалент: ***патент*** – охоронний документ, що засвідчує пріоритет, авторство і право власності на винахід; ***форс-мажор*** – непередбачені обставини; ***сервітут*** – обмежене користування чужим майном тощо.

За спостереженнями учених [2, 3, 4], запозичення використовують частіше, ніж їхні українські відповідники. Важливу роль у використанні їх

відіграють соціально-психологічні причини: мовці часто надають перевагу іншомовним словам, як більш престижним, модним.

Існують певні об'єктивні причини іншомовних запозичень в українській юридичній лексиці. Але, якщо на кінець 80-х – середини 90-х рр. ХХ ст. переважали думки про те, що не слід боятися їх, оскільки мова сама впорається з потоком запозичень, у процесі мовної практики відпадатиме все штучне і зайве, а вдалі новотвори та доцільні запозичення приживуться у мові, то останнім часом говорять про перенасиченість української мови іншомовною лексикою. А тому лунають думки про наукове прогнозування й навіть планування розвитку мови. Науковий підхід до прогнозування долі іншомовних запозичень може сприяти встановленню чітких критеріїв зарахування запозичень до складу української мови.

Список використаних джерел

1. Арсенюк В.П. Українське термінознавство. – Львів: Світ, 1994.– 215 с.
2. Вередін Г.Ю. Передумови вироблення українських термінологічних стандартів // Мова і духовність націй. – К., 1992. – С.157–164.
3. Вінокур Н.А. Внутрішня форма і мотивованість термінів // Історія, стан і перспективи розбудови української термінології. – К.: Наука, 1992. – С.57–65.
4. Вийнюк О.Ю. Відтворення англійської юридичної лексики в українських наукових перекладах. – Київ: нац. ун-т ім. Т.Шевченка. – К.: 2003. – 20 с.

**ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ХУДОЖНЬОГО
ПЕРЕКЛАДУ КАЗКИ АЛАНА АЛЕКСАНДРА МІЛНА «ВІННІ-ПУХ»
УКРАЇНСЬКОЮ ТА РОСІЙСЬКОЮ МОВАМИ**

У статті здійснено порівняльний аналіз перекладів казки Алана А. Мілна «Вінні-Пух» спорідненими мовами, визначено лінгвостилістичні особливості художньої інтерпретації авторської казки українськими та російськими перекладачами.

Ключові слова: *авторська казка, художній переклад, переказ, адаптація.*

The article deals with the comparative analysis of the translations of Alan A. Milne's fairy tale "Winnie-the-Pooh" in related languages; linguistic and stylistic peculiarities of artistic interpretation of the author's fairy tale by Ukrainian and Russian translators are determined.

Key words: *author's fairy tale, artistic translation, retelling, adaptation.*

Кожен художній текст покликаний однаково впливати як на носія тієї мови, якою написаний твір, так і на іноземця. Питання лише в тому, наскільки якісним має бути переклад, щоб оригінальність авторського письма не залишилася непоміченою для читача перекладу.

Художній переклад відтворює оригінал засобами мови перекладача. Особливостями адекватного перекладу є специфіка самого тексту та національно-культурна адаптація. Перекладачеві необхідно враховувати всі особливості художнього твору для якісного перекладу. Особливо великої уваги до тонкощів художнього перекладу потребують твори для дітей, зокрема казки.

Казка – це жанр народної творчості, епічний, розповідний, сюжетний художній твір усного походження, в основі якого лежить розповідь про події і явища, що сприймаються як реальні. Має багатоепізодний сюжет, із драматичним розвитком подій та щасливим кінцем. За змістом казки поділяються на казки про тварин, побутові казки про життя людей та фантастичні [3].

Авторська (літературна) казка – це авторський прозовий чи віршований твір, заснований на фольклорних джерелах або цілком оригінальний, що змальовує пригоди вигаданих або традиційних казкових героїв.

До жанрових характеристик англійської авторської казки належать такі риси:

- автори казок – не дитячі письменники, підіймають у казках недитячі проблеми;
- казки адресовані дорослим і дітям;
- казки складаються з усних історій авторів, про які розповідають дітям;
- наявність каламбурів, нонсенсів, фразеологізмів, переверзій, гумору;
- герой казки – дитина;
- герой казки завжди перебуває у важких обставинах, з яких вихід має знайти сам;
- міфологічна основа;
- кінець казки завжди добрий, але сумний [2].

У фокусі нашого дослідження – казка для дітей англійського письменника Алана Александра Мілна “Winnie-the-Pooh” («Вінні-Пух»).

На думку Ліліани Лунгіну, «Вінні-Пух» поєднує риси дитячої казки, роману виховання, народного героїчного епосу і поетичної прози [1].

Усесвітньо відомого «Вінні Пуха» Алана А. Мілна перекладали в багатьох країнах чимало інтерпретаторів. Український варіант «Вінні Пуха» нам знайомий за перекладом Леоніда Солонька. Під час дослідження

російських перекладів було знайдено більше: переклади Бориса Заходера, Володимира Вебера, Вадима Руднева. Переклади зазначених авторів ми використали для компаративного аналізу.

Аналіз лінгвостилістичних особливостей зазначених перекладів засвідчив оригінальність і самотуність кожного з них.

На нашу думку, порівняння варто почати з імені головного героя казки – Winnie-the-Pooh (табл. 1):

А.А. Мілн	Л. Солонько	Б. Заходер	В. Вебер	В. Руднев
Winnie-the-Pooh	Вінні-Пух	Винни-Пух	Винни-Пух	WinnieПух
Piglet	Паць	Пятачек	Хрюша	Поросенок
Rabbit	Кролик	Кролик	Кролик	Кролик
Baby Roo	Крихітка Ру	Крошка Ру	Крошка Ру	Ру
Kanga	Кенга	Кенга	Кенга	Кенга
Eeyore	Іа	Иа-иа	ИА	Иё
Owl	Сова	Сова	Сова	Сыч
Heffalump	Слонопотам	Слонопотам	Хоботун	Heffalump
Woozle Wizzle	Два Бабаї	Бука Бяка	Вузли Вязли	Woozle Wizzle

Табл. 1. Ім'я головного героя казки в оригіналі та перекладах

Англійською мовою між іменем *Winnie* і прізвиськом *Pooh* є означений артикль *the*, що є характерним для англомовних прізвиськ. У англійській назві «*h*» в імені *Pooh* не вимовляється і відповідно постійно римується з *who* чи *do*.

Однією з проблем перекладу є те, що перекладач має не тільки перекласти дослівно, але й іноді перефразувати, переказати головну думку, яка має бути правильно донесена до читача. Тобто перш за все перекладач має зрозуміти концепцію автора, стати його співавтором для того, щоб твір залишився авторським.

Розглянемо такі приклади:

А.А. Мілн: *He bounced twenty feet on the next branch* [4].

Л. Солонько: *пролетівши три метри* донизу [5].

В. Вебер: *его отбросило на ветку, что росла двадцатью футами* нижє [7].

Б. Заходер: *пролетев добрых три метра* вниз [6].

В. Руднєв: *скользнул по ветке на десять футов* вниз [8].

Цей приклад ілюструє, що деякі перекладачі (Л. Солонько, Б. Заходер) намагаються адаптувати текст до власної культури, використовуючи українські та російські лексеми на позначення одиниці довжини вимірювання, а деякі (В. Вебер, В. Руднєв) залишають оригінальні поняття в тексті.

А. А. Мілн: *Pooh pushed and pushed and pushed his way through the hole* [4].

Л. Солонько: *Він пропихався, протискався, просовувався і, врешті-решт, опинився у Кроликовій оселі* [5].

Б. Заходер: *Он проталкивался, проталкивался, проталкивался и, наконец то оказался там* [6].

В. Вебер: *Винни-Пух стал вползать, вталкиваться, вгвичиваться в узкую нору* [7].

В. Руднєв: *В итоге, Пуха проталкивали, и проталкивали, и проталкивали в нору и, наконец он оказался внутри* [8].

У наведеному уривку тексту перекладу авторської казки більшість перекладачів послуговувалися прийомом повтору, як і в оригіналі казки, і лише В. Вебер переклав повтори, використовуючи синоніми, тим самим відійшовши від задуму автора.

Наступні приклади демонструють, що всі перекладачі використовують різну лексику, але розбіжності з оригінальним текстом незначні. Різний набір лексичних одиниць виражає особливості перекладу. Так, наприклад В. Руднєв використовує деякі специфічні терміни, як астма, серцева недостатність, матерії:

А.А. Мілн: *Piglet passing the time by telling Pooh what his Grandfather Trespassers Whad done to Remove Stiffness after Tracking, and how his Grandfather Trespassers W had suffered in his later years from Shortness of Breath, and other matters of interest* [4].

Л. Солонько: *Щоб було веселіше, Паць дорогою оповідав Вінні-Пухові різні пригоди, які траплялися з його дідусем «Стороннім В» наприклад, як дідусь лікував собі ревматизм після полювання, а на старості літ мучився від задухи, та інші цікаві історійки* [5].

Б. Заходер: *По пути Пятачек рассказывал Винни-Пуху интересные истории из цивилизованой жизни своего дедушки Посторонним В. Например, как дедушка лечился от ревматизма после охоты и как на старости лет начал страдать от задышки, и другие интересные вещи* [6].

В. Вебер: *Хрюша убивал время, рассказывая Пуху о том, как после охоты дедушка Посторонним В боролся с ломотою в лапах, и о том, как последние года дедушка Посторонним В не мог не вдохнуть, не выдохнуть, и другие очень интересные подробности из цивилизованой жизни дедушки* [7].

В. Руднєв: *Рассказывал о том как Дедушка Нарушитель Р не мог излечить астму даже после продолжительного обследования, о том как Дедушка Нарушитель Р страдал на старости лет сердечною недостаточностью и о других не менее захватывающих материях* [8].

На нашу думку, варто відзначити різне ставлення перекладачів до головного героя:

А.А. Мілн: *bear of a little brain; he hasn't any brain; pulp in his head* [4].

Л. Солонько: *дурненьке ведмежа, дуркуватий, тирса в голові* [5].

Б. Заходер: *глупенький медвежонок; глупый бедный медвежонок; тирса в голове* [6].

В. Вебер: *медвежонок со слабеньким умишком; глупый медвежонок; совсем глупенький* [7].

В. Руднєв: *глупый старый медведь; медведь безмозглый; медведь очень умеренных умственных способностей; медведь с низким интеллектуальным коэффициентом* [8].

Більшість перекладачів використовують зменшено-пестливі суфікси тим самим створюючи образ позитивного героя та добру атмосферу казки, що спрямована саме на дитячу аудиторію. Тоді як В. Руднєв створює повністю протилежну картину твору.

У казці наявні різноманітні вірші та каламбури, по-різному інтерпретовані в зазначених перекладах:

А.А. Мілн: *little songs* [4].

Л. Солонько: *пісеньки* [5].

Б. Заходер: *сопилки, кричалки, вопилки* [6].

В. Вебер: *песенки* [7].

В. Руднєв: *хмыкалки, мурчалки* [8].

Наведемо приклад подібної пісеньки Вінні Пуха (табл. 2):

Табл. 2. Переклади пісеньки Вінні Пуха

А.А. Мілн	Л. Солонько	Б. Заходер
<i>How sweet to be a Cloud Floating in the Blue! Every little cloud Always sings aloud. How sweet to be a Cloud Floating in the Blue!» It makes him very proud To be a little cloud</i> [4].	<i>Пух-Пампух – легенький, як пух, летить в небеса. Але й краса! Та ні! То не Пух: це Хмарка, це пух летить в небеса... Але й краса! Я Хмарка чудова, різнокольорова, лечу в небеса! Ой!.. Оса! Тобто бджола... [5].</i>	<i>Я Тучка, Тучка, Тучка, А вовсе не медведь, Ах, как приятно Тучке По небу лететь! Ах, в синем-синем небе Порядок и уют-- Поэтому все Тучки Так весело поют! [6]</i>

В. Вебер	В. Руднєв
<p><i>Как приятно тучкой быть, В синем небе гордо плыть. Тучка по небу плывет, Громко песенку поет.</i></p> <p><i>Тучка по небу плывет, Громко песенку поет. Даже маленькая тучка Гордо так себя несет [7].</i></p>	<p><i>Сладко спит на небе Туча В Голубом Краю! Я тебе как можно громче песню Всегда спою. Сладко спать мне, Черной Туче, В Голубом Краю! Гордой черной туче Всегда летучей [8].</i></p>

У всіх перекладачів різні варіанти пісеньки, які дещо збігаються за змістом, але мають зовсім різні настрої. Леонід Солонько та Володимир Вебер переклали вірш як дитячу пісеньку, використовуючи повтори. Борис Заходер значно переробив пісню, але вона, на нашу думку, є найбільш дитячою, адже має форму лічилочки. Вадим Руднєв не використав зменшено-пестливих суфіксів, пісня в цілому нагадує вірш для дорослих.

Книги Алана А. Мілна пройняті численними каламбурами та іншими видами мовної гри, для них є типовим обігравання і спотворення «дорослих» слів (явно показане в сцені діалогу Сови з Пухом), виразів, запозичених з реклами, навчальних текстів тощо. Витончене обігравання фразеології, мовної неоднозначності (іноді більш ніж двох значень слова) не завжди доречно для дитячої аудиторії, проте високо цінується дорослими.

До числа типових прийомів діалогії А. Мілна відносимо прийом «значимої порожнечі» і гри з різними фікціями: в «Протиріччі» (передмова до другої частини) стверджується, що майбутні події наснилися читачеві; Пуху приходять на розум «великі думки ні про що», Кролик відповідає йому, що вдома немає «зовсім нікого», П'ятачок описує Слонопотама – «велика штука, як величезне ніщо». Подібні ігри розраховані в тому числі і на дорослу аудиторію [3].

Схожий каламбур прослідковуємо у привітанні з Днем народження:

А.А. Мілн: *НІРУРАУВТНУТНДТНТНУТНДАВТНУТНДУ* [4].

Л. Солонько: *ВИТА ТЮ ТЕ БЕ ЗИДНЕМ НАРО ЖНЯ ВНЯ* [5].

Б. Заходер: *Праздрявряю с днём раждения, желаю счастья в личной жизни, Пух!* [6]

В. Вебер: *ПРОЗДРАВЛЯЛЯПНЕМДРАЗДЕНИЕ* [7].

В. Руднєв: *НІРУРАУВТНУТНДТНТНУТНДАВТНУТНДУ* [8].

Наведений уривок тексту Леонід Солонько та Володимир Вебер переклали найбільш точно, точно передавши задум автора. Тоді як Борис Заходер додав дещо від себе в переклад, а Вадим Руднєв залишив висловлювання оригінальним, без фонетичних змін.

Проаналізувавши подані варіанти перекладу казки «Вінні-Пух» А.А. Мілна, можемо зробити висновок, що більшість перекладачів послуговуючись різними лексичними одиницями точно передають зміст. Але переклад Л. Солонька та Б. Заходера більше схожі на перекази, ніж на переклади. Перекладачі намагалися більше адаптувати текст до своїх культур, тому замінені деякі лексичні одиниці, проте казка залишається казкою, тобто стилістично текст відповідає дитячій аудиторії. У В. Вебера найбільш точний переклад, в якому збережені певні культурні особливості оригінального твору та специфічні поняття. Перекладач використав найбільш точні лексичні одиниці та передав оригінальність мови автора. Переклад В. Руднєва найбільш протирічний, лексика використана згрубіла, суха, іноді термінологічна, наукова. Стилiстично такий переклад більше нагадує наукову роботу ніж дитячу казку.

Список використаних джерел:

1. Винни-Пух (мультфільм) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://znaimo.com.ua/Вінні-Пух>
2. Задорнова В. Я. Сприйняття та інтерпретація художнього тексту / В. Я. Задорнова. – М. : Висш. шк., 1984. – 154 с.

3. Літературознавчий словник-довідник / за ред. Р. Т. Гром'яка, Ю. І. Коваліва, В. І. Теремка. – К : Академія, 2007. – 752 с.
4. Milne A. A. Winnie-the-Pooh /A. A. Milne. – London : Methuen, 1926. – 158 p.
5. Мілн Алан А. Вінні-Пух / переклад Л. Солонька [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ae-lib.org.ua/texts/miln_winnie-the-pooh.htm
6. Милн Алан Александр Винни Пух и все-все-все / пересказ Б. Заходера [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://lib.meta.ua/book/10693/>
7. Милн Алан Александр Винни-Пух / перевод : текст – В. Вебер, стихи – Н. Рейн [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://lib.meta.ua/book/10694/>
8. Руднев В. Винни Пух и философия обыденного языка / В. Руднев [Электронный ресурс]. – Режим доступа : https://royallib.com/read/rudnev_vadim/vinni_puh_i_filosofiya_obidennogo_yazika.html#0

Юлія Кулик

Науковий керівник – к.п.н., доцент Ю.В. Кіщенко

ШЛЯХИ ВІДТВОРЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ДИТЯЧОЇ АНГЛОМОВНОЇ ПОЕЗІЇ ТА ПРОЗИ УКРАЇНСЬКОЮ ТА РОСІЙСЬКОЮ МОВАМИ

Стаття присвячена особливостям перекладу дитячої англomовної літератури українською та російською мовами. Основна увага приділяється процесу знаходження міжмовних еквівалентів для точного відтворення значення та задуму твору. Досліджуються найуживаніші перекладацькі еквіваленти, які допомагають читачу в повній мірі зрозуміти різноманіття стилю автора оригіналу.

Ключові слова: *дитяча література, англomовна дитяча поезія та проза, фольклорна / літературна казка.*

The article deals with ukrainian and russian translation peculiarities in english children's literature. The attention is drawn to finding language equivalents for precise representation of meaning. The most used equivalents that help readers to understand in full the author's idea are examined.

Key words: *children's literature, children's poems and prose in english, folkloric / bookish tale.*

Дослідження проблем перекладу дитячої літератури є складним процесом, який включає в себе цілу низку операцій. Однією з таких операцій є збереження універсальних рис мови, етноспецифічних закономірностей, що характеризують культурно-національні особливості кожного народу та його мови, тому їх вивчення привертає до себе все більшу увагу, що й обумовлює актуальність нашого дослідження. Проблемам перекладу англійської дитячої літератури в українському та російському перекладознавстві присвячені дослідження Чуковського К., Маршака С., Демурової Н., Кружкова Г., Коптілова В. та ін.

При перекладі як народних, так і авторських казок існує ряд проблем із відтворенням деяких компонентів. Розглянемо переклади дитячої народної англійської пісні, яка нагадує дитячій римований вірш *Robin the Bobbin* [2]:

<i>Robin the Bobbin the big-bellied Ben.</i>	<i>С. Маршак</i>	<i>К. Чуковський</i>
<i>He ate more meat than fourscore men; he ate a cow, he ate a calf.</i>	<i>Робин-Бобин кое-как Подкрепился натощак: Съел теленка утром рано, Двух овечек и барана, Съел корову целиком И прилавок с мясником,</i>	<i>Робин-Бобин Барабек Скушал сорок человек, Съел корову и быка, И кривого мясника, И телегу, и дугу, И метлу, и кочергу, Скушал церковь, скушал дом</i>
<i>He ate a butcher and a half.</i>	<i>Сотню жаворонков в тесте</i>	<i>И кузницу с кузнецом,</i>

<p><i>He ate a priest and all the people!</i> <i>A cow and a calf,</i> <i>An ox and a half,</i> <i>A church and a steeple,</i> <i>And all good people,</i> <i>And yet he complained that his stomach wasn't full [46].</i></p>	<p><i>И коня с телегой вместе,</i> <i>Пять церквей и колоколен -</i> <i>Да еще и недоволен!</i> <i>[40, с. 11].</i></p>	<p><i>А потом и говорит:</i> <i>У меня живот болит!</i> <i>[40, с. 13].</i></p>
---	--	---

Якщо порівняти переклад, слід відзначити, що в обох авторів однакова кількість рядків; розмір перших двох та п'ятого й шостого рядків співпадають. При перекладі автори використали різні розміри рядків; К. Чуковський додав прізвище Барабек, для збільшення ефекту передражнювання, а в С. Маршака Робін-Бобін вийшов добрим велетнем-ненажерою, а не людодом. Також у перекладах не співпадає з'їдене цим персонажем. К. Чуковський використав додавання – автор додав прізвисько, м'ясник став кривим, з'явився дім, кузня та коваль. Автор використав заміну шляхом генералізації, замінивши «*complained*» на «*говорит*».

Дослідження зазначеної проблеми виявило, що при перекладі літературних казок, автори стикаються з певними труднощами. Наприклад, із використанням фразеологізмів:

«...Aunt Petunia often said that Dudley looked like a baby angel – Harry often said that Dudley looked like a pig in a wig»[3].

«Тітка Петунія частенько називала Дадлі янголятком – Гаррі кликав його «шпик у перуці» [1].

У даному випадку перекладач використав повний еквівалент при перекладі англійського фразеологізму, враховуючи збіг за значенням, лексичним складом та образністю. Наступний приклад демонструє вживання часткового аналогу при перекладі:

«...Uncle Vernon chuckled. «*Little tyke wants his money's worth, just like his father. 'Atta boy, Dudley!*». He ruffled Dudley's hair» [3].

«Дядько Вернон захихотів. – *Крошка-снот знає собі ціну - весь у тата. Молодчина, Дадлі! – І скуйовдив синові волосся...*» [1].

Перекладач використав аналог англійського фразеологізму, який збігається за значенням, спрямованістю, але частково розходиться за лексичним складом.

Таким чином, у статті було розглянуто особливості художнього перекладу англійської дитячої літератури українською та російською мовами. Підкреслимо, що переклад – це завжди ідея інтерпретації трактування твору, в якому віддзеркалюється ставлення перекладача до тексту, який він перекладає. Одним із найуживаніших способів перекладу є прийом адаптування тексту перекладу під певну групу читачів-дітей, оскільки перекладач має відчувати особливості читацької аудиторії, знати її вікові характеристики для більш легкого сприйняття твору.

Список використаних джерел:

1. Ролінг Дж. К. Гаррі Поттер і філософський камінь / Дж. К. Ролінг. – 2002. – 319 с.
2. Nursery Rhymes [Електронний ресурс] – Режим доступу до джерела: <http://hobbitaniya.ru/pero/>
3. Rowling J. K. Harry Potter and the philosopher's stone / Rowling J. K. – NY: Scholastic Press, 1998. – 309 p.

**ПАРЕМІЇ ЯК ПОВЕДІНКОВІ МОВЛЕННЄВІ ФОРМУЛИ
РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ НЕГАТИВНИХ ЕМОЦІЙ І СТАНІВ
(НА МАТЕРІАЛІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКИХ ПАРЕМІЙ)**

Стаття присвячена дослідженню комунікативно-прагматичного потенціалу англійських паремій, зокрема тих, що репрезентують негативні емоції і стани. З'ясовано, що паремія як мовне явище, що віддзеркалює усі когнітивні процеси в системі мови, активно використовується в англійській лінгвокультурі для вербалізації почуттів й емоцій у негативних комунікативних жанрах (гнів, зневага, незадоволення, прокльон, смуток тощо). Особлива увага приділяється наявним у мовознавстві способам відтворення англійських негативних паремій українською мовою та труднощам їх перекладу.

Ключові слова: паремія, фразеологізм, прислів'я, приказка, негативна комунікація, негативні емоції.

The article is devoted to the research of the communicative and pragmatic potential of English proverbs in particular those ones, which represent negative emotions and states. It has been defined that paroemia as a linguistic phenomenon that reflects all cognitive processes in the language system are used in English linguistic culture to verbalize feelings and emotions in negative communicative genres (anger, neglect, dissatisfaction, curse, sadness etc.). Special attention is paid to available in modern linguistic methods of translating English negative proverbs in the Ukrainian language and the difficulties of their translation.

Key words: paroemia, phraseological unit, proverb, saying, negative communication, negative emotions.

Останнім часом у перекладознавстві почала простежуватись суттєва зміна акцентів. У науці про переклад з'явився новий орієнтир – культура, яка знаходиться у багатовекторній залежності від мови, визначається й впливає на неї. У центрі уваги лінгвокультурологічних досліджень – мовна особистість з розмаїттям соціально-психологічних ролей, стратегій і тактик спілкування. Безумовно, одним із аспектів мовлення людини є вербалізація її емоційної сфери.

Під паремією розуміють стійкі відтворювані, культурно марковані одиниці переважно реченнєвої структури [1, с. 10]. Вона належить до одиниць мови й мовлення, що входять безпосередньо в дискурс культури, поряд із стереотипами, метафорами, етикетними формулами тощо. Паремії відображають форми культурно-історичного буття кожного народу, мають національно-специфічний характер. Вони є високо емотивними фразеологізмами, які звичайно не піддаються словниковій дефініції, а замість неї надається їх розумовий зміст. Однією з істотних ознак паремій є наявність особливого, експресивного значення, яке має певні специфічні особливості. Паремії створюються не для називання нових явищ, а для конкретизації та емоційної оцінки предметів, явищ, подій, які вже названі в мові. Якщо в лексиці можна спостерігати не тільки емоційну, а й раціональну оцінку, то у фразеології оцінка завжди емоційна [1, с. 67].

В українському та зарубіжному мовознавстві паремії розглядалися у багатьох аспектах. Це питання досліджували І. Франко, М. Пазяк, В. Даль, Г. Пермяков, Т. Космеда, З. Коцюба, М. Алефіренко, Ю. Апресян, Н. Арутюнова, О. Вольф, В. Мокієнко, Т. Осіпова, Ю. Прадід, О. Селіванова, Й. Стернін, В. Телія, В. Шаховський, І. Шкіцька та ін.

Мета нашого наукового пошуку полягає у систематизації способів відтворення англійських паремій українською мовою.

Дослідження вчених доводять, що в мові кожного народу переважають мовні засоби, які вербалізують негативні емоції. Це пов'язано із

особливостями людської психіки: позитивне завжди сприймається як нормативне, а негативне викликає прискіпливе зацікавлення [2, с. 15].

У системі негативної емотивності в англійській мові можна виділити такі складові одиниці як **Гнів**: *Anger and haste hinder good counsel* – Злість і поспіх заважають прийняти добру пораду; *Beware of the fury of a patient man* – Стережись люти терплячої людини, *A little pot is so on hot* – Не той сильний, хто камінь верне, лиш той сильний, хто серце в собі вдержить; роздратування: *Soft answer turn the away wrath* – Добро все згладити здатне; **зневага**: *Poverty is no disgrace, but it is great inconvenience* – Бідність – не ганьба, але велика незручність; **незадоволення**: *Go further and far eworse* – Чим далі, тим гірше; **смуток**: *It is poor heart that never rejoices* – Бідне те серце, яке ніколи не радіє; *Earth has no sorrow that heaven cannot heal* – Немає такої печалі на землі, якої б не могли вилікувати небеса; **страх**: *He that fear severy bush must never go a-birding* – Смерті боятися – на світі не жити, *The only thing we have to fear is fear itself* – Єдине чого потрібно боятися – це самого страху.

Паремії також становлять сферу досліджень для перекладознавців. Нині в мовознавстві існує проблема недостатньо розкритого питання перекладу англійських паремій українською мовою. Проблематикою перекладу англійських прислів'їв та приказок займалися такі вчені: П. Г. Єрченко, О. В. Кунін, В. П. Феліцина, Р. К. Мін'яр-Белоручев та інші. З їхніх праць можна виділити наступні способи відтворення англійських паремій українською мовою:

- 1). Еквівалент: *Children and fools must not pay with edged tools* – Дітям і дурням не можна дозволяти гратися гострими інструментами.
- 2). Калькування: *A man is a wolf to a man* – Людина людині вовк.
- 3). Підбір псевдовідповідника: *Catch the ball before the bound* – Поперед батька в пекло; *Спіймати м'яч перед межею*.
- 4). Частковий відповідник: *The fox may grow grey, but never good* – Горбатого могила виправить; *Лисиця може сивіти, але ніколи не добріти*.

5). Описовий переклад: *Grasp the nettle and it won't sting you – Чия відвага, того й перемога.*

Серед труднощів перекладу паремій український дослідник Ж.Г. Мацак зазначає: 1) відсутність відповідного прислів'я у мові перекладу; 2) етноспецифічність паремій, їх відмінності у національній забарвленості (необхідність, з одного боку, збереження національного колориту, а з другого боку, певної локалізації, яка не була б занадто значною) [3].

Отже, паремії є етноспецифічними мовними засобами культури. Вони мають зв'язок із досвідом та пізнавальною активністю особистості та виконують повчальну функцію. Саме через прислів'я і приказки найяскравіше відображаються емоційні, зокрема негативні, стани людини. Вони містять у собі закодовану інформацію, яка виражає відношення комуніканта до певної мовленнєвої ситуації. Паремії формують більшість тематичних груп, відображуючи досвід народу, тому важливий аспект щодо подальшого вивчення особливостей перекладу англійських пареміологічних одиниць вбачається у дослідженні та аналізі мовних засобів їх реалізації (фонетичні, лексико-граматичні й стилістичні).

Список використаних джерел:

1. Гамзюк М.В. Емотивний компонент значення у процесі створення фразеологічних одиниць (на матеріалі німецької мови) / М.В. Гамзюк : Монографія. – К. : КДЛУ, 2000. – 256 с.
2. Космеда Т.А. Комунікативний кодекс українців у пареміях : тлумачний словник нового типу / Т.А. Космеда, Т.Ф. Осіпова. – Дрогобич : Коло, 2010. – 270 с.
3. Мацак Ж.Г. Паремія як перекладацька проблема / Ж.Г. Мацак. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/15_DNI_2008/Philologia.

Відомості про авторів

Банарюк Юлія – студентка IV курсу факультету філології та журналістики Херсонського державного університету.

Барбуца Анастасія – студентка III курсу факультету філології та журналістики Херсонського державного університету.

Барвет Віолетта – студентка II курсу рівня вищої освіти «магістр» факультету іноземної філології Херсонського державного університету.

Безпальченко Ольга – студентка IV курсу факультету філології та журналістики Херсонського державного університету.

Гнідаш Дарина – студентка I курсу рівня вищої освіти «магістр» факультету філології та журналістики Херсонського державного університету.

Горбачова Олена – студентка III курсу факультету філології та журналістики Херсонського державного університету.

Гузик Руслана – студентка III курсу факультету філології та журналістики Херсонського державного університету.

Джулай Катерина – студентка II курсу рівня вищої освіти «магістр» факультету іноземної філології Херсонського державного університету.

Діброва Анастасія – студентка IV курсу факультету філології та журналістики Херсонського державного університету.

Добровольська Ольга – студентка IV курсу факультету іноземної філології Херсонського державного університету.

Донський Владислав – студент IV курсу факультету філології та журналістики Херсонського державного університету.

Дорошенко Анна – студентка IV курсу факультету іноземної філології Херсонського державного університету.

Драгулов Роман – студент II курсу факультету суднової енергетики Херсонської державної морської академії.

Дубовик Ілона – студентка II курсу рівня вищої освіти «магістр» факультету філології та журналістики Херсонського державного університету.

Журавльова Єлизавета – студентка IV курсу факультету філології та журналістики Херсонського державного університету.

Журба Ірина – студентка II курсу факультету філології та журналістики Херсонського державного університету.

Забавська Юлія – студентка I курсу рівня вищої освіти «магістр» факультету філології та журналістики Херсонського державного університету.

Зубова Анастасія – студентка II курсу факультету філології та журналістики Херсонського державного університету.

Іщенко Марія – студентка IV курсу факультету філології та журналістики Херсонського державного університету.

Карпачова Анна – студентка IV курсу факультету іноземної філології Херсонського державного університету.

Кім Анастасія – студентка III курсу факультету міжнародних економічних відносин, управління і бізнесу Херсонського національного технічного університету.

Кістанов Микита – студент IV курсу факультету філології та журналістики Херсонського державного університету.

Коберник Анна – студентка III курсу факультету філології та журналістики Херсонського державного університету.

Кулик Юлія – студентка I курсу рівня вищої освіти «магістр» факультету іноземної філології Херсонського державного університету.

Литвин Ксенія – студентка III курсу факультету філології та журналістики Херсонського державного університету.

Лісінчук Аліна – студентка II курсу рівня вищої освіти «магістр» факультету іноземної філології Херсонського державного університету.

Малиновська Ірина – студентка I курсу рівня вищої освіти «магістр» факультету психології, історії та соціології Херсонського державного університету.

Мандич Тамара – студентка I курсу рівня вищої освіти «магістр» факультету філології та журналістики Херсонського державного університету.

Матвієнко Анастасія – студентка II курсу рівня вищої освіти «магістр» факультету іноземної філології Херсонського державного університету.

Матішак Аліна – студентка III курсу факультету філології та журналістики Херсонського державного університету.

Мельникова Анастасія – студентка IV курсу факультету філології та журналістики Херсонського державного університету.

Непомяща Ольга – студентка III курсу факультету філології та журналістики Херсонського державного університету.

Оджедапо Акінкунмі Аджібойі – студент II курсу факультету судноводіння Херсонської державної морської академії.

Письменна Маргарита – студентка I курсу рівня вищої освіти «магістр» факультету філології та журналістики Херсонського державного університету.

Попова Іванна – студентка III курсу факультету філології та журналістики Херсонського державного університету.

Потрухова Дар'я – студентка IV курсу факультету іноземної філології Херсонського державного університету.

Почапська Анна – студентка IV курсу факультету іноземної філології Херсонського державного університету.

Савченко Анастасія – студентка II курсу рівня вищої освіти «магістр» факультету іноземної філології Херсонського державного університету.

Сердюк Олександр – студент II курсу факультету судноводіння Херсонської державної морської академії.

Станченко Віолета – студентка I курсу рівня вищої освіти «магістр» факультету іноземної філології Херсонського державного університету.

Сурхаєв Владислав – студент IV курсу факультету філології та журналістики Херсонського державного університету.

Сухенко Катерина – студентка II курсу рівня вищої освіти «магістр» факультету іноземної філології Херсонського державного університету.

Тарасенко Юлія – студентка III курсу факультету філології та журналістики Херсонського державного університету.

Філонцева Ірина – студентка II курсу рівня вищої освіти «магістр» факультету іноземної філології Херсонського державного університету.

Чекамова Каріна – студентка III курсу факультету філології та журналістики Херсонського державного університету.

Шахнюк Людмила – студентка IV курсу факультету філології та журналістики Херсонського державного університету.

Штепенко Тетяна – студентка I курсу рівня вищої освіти «магістр» факультету філології та журналістики Херсонського державного університету.

Ярмолюк Анастасія – студентка III курсу факультету міжнародних економічних відносин, управління і бізнесу Херсонського національного технічного університету.

Ярош Владислава – студентка III курсу факультету філології та журналістики Херсонського державного університету.

Відомості про наукових керівників

Базилевич Наталія Вікторівна – кандидат філологічних наук, викладач кафедри англійської мови та методики її викладання Херсонського державного університету.

Барзій Юлія Вячеславівна – викладач кафедри англійської мови в судновій енергетиці Херсонської державної морської академії.

Бєлєхова Лариса Іванівна – доктор філологічних наук, професор кафедри англійської мови та методики її викладання Херсонського державного університету.

Воробйова Алла Вікторівна – кандидат педагогічних наук, доцент загальноуніверситетської кафедри мовної освіти Херсонського державного університету.

Гайдаєнко Ірина Василівна – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри мовознавства Херсонського державного університету.

Главацька Юлія Леонідівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри перекладознавства та прикладної лінгвістики Херсонського державного університету.

Демченко Алла Вікторівна – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української літератури Херсонського державного університету.

Заболотська Олександра Володимирівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської мови та методики її викладання Херсонського державного університету.

Зуброва Ольга Андріївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри англійської мови та методики її викладання Херсонського державного університету.

Карабута Олена Павлівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Херсонського державного університету.

Кіщенко Юлія Володимирівна – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри практики іноземних мов Херсонського державного університету.

Лебедєва Надія Михайлівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри мовознавства Херсонського державного університету.

Литвиненко Ірина Юріївна – кандидат педагогічних наук, викладач кафедри англійської мови в судноводінні Херсонської державної морської академії.

Мелконян Валентина Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри мовознавства Херсонського державного університету.

Нев'ярович Наталя Юріївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри світової культури літератури і культури імені проф. О. Мішукова.

Окунович Тетяна Григорівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри мовознавства Херсонського державного університету.

Омельчук Юлія Олександрівна – викладач кафедри мовознавства Херсонського державного університету.

Радецька Світлана Валеріївна – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри теорії та практики галузевого перекладу Херсонського національного технічного університету.

Ткаченко Людмила Леонідівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри практики іноземних мов Херсонського державного університету.

Фролова Олена Олександрівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри англійської мови в судноводінні Херсонської державної морської академії.

Матеріали

**Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції
«Актуальні проблеми сучасної англійської мови»**

Літературний редактор – Омельчук Ю.О.

Технічний редактор – Литвин К.С.

Херсонський державний університет

Кафедра мовознавства

Кількість сторінок: 264; Ум. – друк. арк. 11,00

73000, Україна, м. Херсон, вул. Університетська, 27.

Тел. (0552) 49-51-62.